

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ**

ISSN-1857-9779



Б И Л Т Е Н
НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ

Број 1152

Скопје, 1 септември 2017 година

Издание на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Ул. „Гоце Делчев“ бр. 9, 1000 Скопје

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИНА

Уредник на издавачката дејност на УКИМ:

проф. д-р Никола ЈАНКУЛОВСКИ, ректор

Уредник на Билтенот: Томислав БАШЕВСКИ

Лектор: Весна Илиевска - Цветановска

Бр. _____

5.8. 2013

Скопје

Предмет: Материјали за Билтенот за објавување на веб-страницата на УКИМ

Согласно член 132, став 5 од Законот за високото образование („Сл. весник на РМ“ бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011 и 123/2012), на веб-страницата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, од бројот 1059 од 15 август 2013 година, ќе се објавуваат рефератите за избор во наставно-научни, научни и соработнички звања, рецензиите за подобност на темата и оспособеноста на кандидатот за вршење научна работа, прегледите на одобрените докторски дисертации, прифатените магистерски и специјалистички теми, рецензиите на учебници и учебни помагала, како и рефератите за доделување на звањето почесен професор и титулата почесен доктор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. По објавување на материјалите на веб-страницата, факултетите и институтите за своите потреби, истите треба да ги отпечатаат во материјална форма за да можат да ги достават на членовите на наставно-научниот, односно научниот совет. Поради тоа, потребно е сите материјали што се предвидени за објавување во Билтенот на Универзитетот, благовремено да ги доставувате во **електронска форма**.

Поради усогласеност и униформност на текстовите потребно е материјалите за објавување да се доставуваат како Microsoft Word 2003 документи во кои исклучиво ќе се користи системскиот фонт **Georgia**. Овој фонт содржи богато множество на кирилични (македонски, српски, руски), латинични (со различни видови на надредени знаци), грчки и други знаци. Варијанта на овој фонт со корегирани знаци во италијанскиот формат за македонските букви ‘**g**’, ‘**u**’, ‘**u**’, ‘**i**’ може да се добие во компјутерскиот центар на УКИМ на барање на факултетот. Исто така, таму може да се добие софтверско решение со кое може да се испрограмира тастатурата на персонален сметач кога работи под Windows XP оперативниот систем при притискање на копчето ‘`’ во македонска поддршка да се добие знакот ‘**ѐ**’, а при притискање на копчето ‘~’ во македонска поддршка да се добие знакот ‘**и**’.

Поради запазување на роковите за објавување на материјалите во Билтенот, но и на веб-страницата, ве молиме, рефератите откако ќе бидат лекторирани, да ја доставите оригиналната верзија (лекторирана со потписите), а електронската верзија да ја доставите на e-mail адресата: t.basevski@ukim.edu.mk (so mali bukvi).

Неблаговремено доставените материјали и оние кои нема да бидат напишани согласно упатството нема да бидат објавени во тој број, туку ќе бидат поместени за објавување во наредниот број од Билтенот, односно откако ќе ја добиеме бараната верзија.

Ви благодариме за соработката.

Со почит,

УКИМ-Ректорат

Изготвил: Т.Б.

Одобрил: К.М.

Содржина на Билтен број 1152 од 1 септември 2017 година

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Управување со интелектуалниот капитал како клучен ресурс за постигнување конкурентска предност** од м-р Соња Димоска, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....8-18

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Градење на ефективни тимови како предуслов за зголемување на квалитетот на дадената услуга и зголемена продуктивност**, изработена од м-р Васил Стамболиски, пријавена на Машинскиот факултет во Скопје.....19-25
2. Преглед на одобрени теми за изработка на докторска дисертација на Машинскиот факултет во Скопје (м-р Цветанка Велковска, м-р Стеван Косевски).....26-27
3. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Машинскиот факултет во Скопје (Златко Ѓурчиноски, Јасмина Пислевиќ, Димитар Илиевски, Симона Домазетовска, Драгица Даова, Викторија Јанчевска-Анѓелковиќ).....28-29

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Влијание на резидуалниот сноп од скинатиот преден вкрстен лигамент и на плазма препаратот богат со фактори на раст врз зараснувањето на графтоот по извршено хируршко појачување на преден вкрстен лигамент на колено** од д-р Алан Андоновски, пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје.....30-44
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Проценка на ефикасноста на два периоперативни антибиотски профилактички режима со цефуроксим и цефтриаксон во превенција на постоперативни инфекции кај возрасни пациенти во неврохирургијата** од д-р Александра Димовска-Гавриловска, пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје.....45-55
3. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Неинвазивни методи за пренатално одредување на фетална зрелост** од д-р Елена Цикова, пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје.....56-65
4. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Лумбална спинална стеноза – споредба меѓу наодот на магнетна резонанца и степенот на онеспособеност кај пациентите** од д-р Јасминка Чабуковска, пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје.....66-78
5. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Улогата на статините во терапијата на хроничната опструктивна белодробна болест** од м-р д-р Камелија Бушљетиќ, пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје...79-87
6. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Тропонин – ран биомаркер за утврдување на исхемично оштетување на миокардот по педијатриска кардиохируршка интервенција** од д-р Христина Манџуковска, пријавена на Медицинскиот факултет во Скопје.....88-92

ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор-реизбор на еден наставник во сите наставно-научни звања по предметот Основи на физичкото образование и Методика на физичкото образование (задолжителни предмети за студиската група одделенска настава на албански наставен јазик); Основи на физичкото воспитание и Методика на физичкото воспитание (задолжителни предмети за студиската група

предучилишно воспитание на албански наставен јазик); Основи на физичкото образование со методика 1,2,3 и 4 (задолжителен предмет за студиската група одделенска настава на албански наставен јазик); Основи на физичкото образование со методика 1,2,3 и 4 (задолжителен предмет за студиската група предучилишно воспитание на албански наставен јазик); Физичко образование со методика (задолжителен предмет за студиската група одделенска настава на албански наставен јазик); Физичко воспитание со методика (задолжителен предмет за студиската група предучилишно воспитание на албански наставен јазик); кинезитерапија (изборен предмет за студиските групи одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик), на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје (**д-р Бујар Саити**).....93-112

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Начелото на автономија на волјата на договорните страни во договорното право на Република Македонија и во европското договорно право** од **м-р Шпреса Алими Мемеди**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....113-123

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Модели на наставни часови по хемија со примена на конструктивистички приод во учење** од кандидатот **м-р Фаик Алили** Пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје.....124-132

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област дентална патологија на Катедрата за болести на забите и ендодонтот на Стоматолошкиот факултет во Скопје (**д-р Илијана Муратовска**).....133-148
2. Реферат за избор на 2 наставника во сите наставно-научни звања од научната област орална хирургија на Катедрата за орална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје (**н. сор. д-р Љуба Симјановска, н. сор. д-р Марина Кацарска, н. сор. д-р Едвард Јанев, н. сор. д-р Даниела Велеска-Стевковска**).....149-279

ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област: дизајнирање на текстил и облека на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје (**д-р Лидија Георгиева**).....280-291

ФАКУЛТЕТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ

1. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област видови инструменти (хармоника), за наставните предмети: Хармоника, Камерна музика и ансамбл, на Факултетот за музичка уметност во Скопје, без засновање работен однос (**м-р Златко Мадевски**).....292-299
2. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во областите: диригирање и копозиција и хорско пеење на Факултетот за музичка уметност во Скопје, без засновање работен однос (**м-р Ле Фи Фи**).....300-305

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Професионалната етика во функција на градење на организациската култура во основните училишта** од **м-р Билјана Лалчевска Серафимовска**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....306-312

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Аспекти на комичното во драмите на Венко Андоновски** од **м-р Александра Димитрова**, пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.....313-319

ИНСТИТУТ ЗА НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Американската и брианската дипломатија пред и по распадот на Југославија** од кандидатката **м-р Билјана Крстевска**, пријавена на Институтот за национална историја во Скопје.....320-326

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

1. Издвоено мислење на Рефератот за избор на 2 наставника во сите наставно-научни звања од научната област **орална хирургија** на Катедрата за орална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје (**н. сор. д-р Љуба Симјановска, н. сор. д-р Марина Кацарска, н. сор. д-р Едвард Јанев, н. сор. д-р Даниела Велеска-Стевковска**).....327-328

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
„УПРАВУВАЊЕ СО ИНТЕЛЕКТУАЛНИОТ КАПИТАЛ КАКО КЛУЧЕН
РЕСУРС ЗА ПОСТИГНУВАЊЕ КОНКУРЕНТСКА ПРЕДНОСТ” ОД М-Р
СОЊА ДИМОСКА, ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО
СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 26.5.2017 година, определи Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р Соња Димоска со наслов „Управување со интелектуален капитал како клучен ресурс за постигнување конкурентска предност”, во состав: академик Таки Фити (претседател), проф. д-р Димитар Бојациоски, (ментор), проф. д-р Блажо Недев, (член), проф. д-р Љубомир Дракулевски, (член) и доц. д-р Љупчо Ефтимов, (член) – заведена Одлука бр. 02-1080/2 од 31.5.2017.

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прочита и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација содржи 336 страници основен текст и 19 страници користена литература. Концепциски гледано, содржината на дисертацијата е логично систематизирана, во согласност и во функција на јасно поставените цели, а се состои од седум глави сместени во два дела: Третман на интелектуалниот капитал во економската теорија и Емпириско истражување: Влијанието на интелектуалниот капитал врз финансиските перформанси на банките во Република Македонија. Првиот дел се состои од пет глави, а вториот дел опфаќа две глави, и тоа:

Вовед

Глава I Промена на трендовите и економскиот контекст во современо работно окружување (32- 85 стр.),

Глава II Идентификување и анализирање на портфолиото на ресурси и ресурсите на интелектуалниот капитал (86-121 стр.),

Глава III Улогата, значењето и влијанието на интелектуалниот капитал во создавањето на конкурентска предност (122-144 стр.),

Глава IV Потреба од мерење, вреднување, известување и визуелизација на интелектуалниот капитал при процес на вреднување и управување на интелектуалниот капитал (145- 201 стр.),

Глава V Управување со интелектуален капитал и трансформација на ресурсите во креирањето на конкурентска предност (202-250 стр.),

Глава VI Дизајн на емпириско истражување (251 -286 стр.),

Глава VII Анализа на резултатите на истражувањето (287- 325 стр.),

Заклучок (326- 336 стр.),

Список на користена литература (337- 355 стр.).

Во **воведот** на дисертацијата се објаснуваат актуелноста, научната и општествената оправданост на истражувањата во рамките на докторската дисертација, како и предметот, целите и методологијата на истражувањата.

Во **првата глава, Промена на трендовите и економскиот контекст во современо работно окружување**, м-р Соња Димоска, на почетокот, истражувачкото внимание го насочува кон елаборирање на најважните, веќе добро воспоставени и воочени трендови во новото современо окружување, кои влијаат врз развојот на концептот на интелектуалниот капитал. Фокусот е ставен на пет од нив, и тоа: преминот од производството кон услугите; преквалификации и полово балансирање на работната сила; преминот од домашна кон интернационална конкурентност; подемот на информациската и комуникациската технологија - ИКТ и научно-технолошките трендови; преминот од индустриска епоха кон ера заснована на знаење. Во продолжение, кандидатката подвлекува дека сите трендови во својот меѓусебен однос на делување влијаат врз процесот на преобразба од индустриска кон постиндустриска економија, економија интензивно втемелена на знаење. Во новата економија, најважна сопственост е интелектуалната сопственост која нема физичко својство. Поради тоа, наместо работење засновано на досегашната опиплива сопственост, компаниите треба да развиваат чувство за креирање, трансформирање, интегрирање, заштита и искористување на нивната неопиплива сопственост, односно на нивниот интелектуален капитал. Воочените трендови се поткрепени со статистички бројки и анализи на примерот на развиените земји, споредбено со состојбите во Република Македонија.

Тука, исто така, презентираан е преглед на компании на старата и новата економија, при што е утврдено дека, всушност, денешниот успех се темели на нетрадиционални бизнис модели, нова форма на водење на бизнис, со почеста употреба на силата на интелектуалниот капитал, а се помала употреба на физички средства за креирање супериорни конкурентски предности..

Во **втората глава, Идентификување и анализирање на портфолиото на ресурси и ресурсите на интелектуалниот капитал**, м-р Соња Димоска прави сеопфатна анализа на потенцијалното портфолио на ресурси на организациите, преку дефинирање на традиционалните ресурси (монетарни и физички) и ресурсите на интелектуалниот капитал (релациски, структурен и човечки капитал). Логиката зад оваа поделба е во разликата која се јавува при управувањето со секој од овие ресурси соодветно. Исто така, разгледана е структурата на поединечните елементи на интелектуалниот капитал, логиката на креирање и зголемување на вредноста и потребата од добивање на соодветен третман на интелектуалниот капитал како клучен ресурс.

Во овој дел подвлечен е и несоодветниот третман на интелектуалниот капитал како ресурс и потребата тој да биде третиран како клучна компонента,

како инвестиција и развоен потенцијал, а не како трошок. Но, независно од тоа, многу организации го разгледуваат интелектуалниот капитал како инфериорен ресурс, па оттука неадекватниот третман на овој вид ресурс го отежнува инвестирањето во него, ограничувајќи го развојот на соодветни стратегии.

Во продолжение, кандидатката ја истакнува очигледната разлика која постои помеѓу нематеријалните средства и интелектуалниот капитал. Во овие рамки, треба да се има предвид дека постојат многу ресурси на интелектуален капитал кои имаат материјален израз, како што постојат и многу традиционални економски ресурси кои имаат нематеријален израз. Во секој случај, управувањето со нематеријалните ресурси на организациите битно се разликува од управувањето со материјалните ресурси и таа разлика во овој дел на дисертацијата јасно се истакнува.

На крајот на втората глава се проучува ефикасноста на интелектуалниот капитал сфатена како настојување да се создаде што поголема додадена вредност.

Во третата глава, Улогата, значењето и влијанието на интелектуалниот капитал во создавањето на конкурентска предност, кандидатката својот фокус го става на моќта на интелектуалниот капитал и неговата развојна димензија и пресудна улога во креирање економски раст. Тоа подразбира дека со развојот и текот на времето, интелектуалниот капитал како нематеријална сопственост станува се поважен за создавање вредност во однос на материјалниот капитал. Во дисертацијата се нагласува точката кога економскиот процес кој е креиран од знаење, т.е. интелектуалниот капитал станува пресуден за растот на организациите, бидејќи во тој момент се влегува во зона на конкурентска предност која се темели на интелектуален капитал. Во овој дел од трудот е прикажано движењето на добивката и законот на движење на трошоците во услови на користење на класичните ресурси, во споредба со добивката и движењето на трошоците во услови на користење на интелектуалниот капитал како ресурс во производниот процес. Со воведувањето на интелектуалниот капитал како ресурс можно е постигнување одржлива конкурентска предност, бидејќи на интелектуалниот капитал не делува законот на опаѓачки приноси, туку законот на експоненцијално растечки приноси. Презентиран е и уделот на материјалната и нематеријалната сопственост во вкупната вредност на организациите. Важноста и значењето на интелектуалниот капитал е потврдена и со презентирањето на еволуцијата на развојот на менаџментот на интелектуален капитал и иновации, преку сциентометриска анализа на податоците за период од 1996 - 2008, истражување направено од страна на Mc Master World Congress, светскиот конгрес за менаџмент на интелектуален капитал и иновативност. Резултатите ни овозможуваат подобро разбирање на еволуцијата и идентитетот на оваа дисциплина и можност за предвидување на идниот развој. Презентираните податоци во овој дел, исто така, ја предочуваат состојбата на дистрибуција на авторството во оваа област и даваат преглед на земјите во кои оваа област се истражува, имињата на образовните институции кои го проучуваат овој проблем, како и преглед на индивидуалната истражувачка продуктивност.

Во четвртата глава, **Потреба од мерење, вреднување, известување и визуелизација на интелектуалниот капитал при процес на вреднување и управување со интелектуален капитал**, најпрво, се презентирани фактите на асиметричност на информациите при традиционалните финансиски мерења и известувања и потребата од нов начин на известување. Истакнато е дека мерењето, документирањето и евидентирањето се составни делови на секое работење и дека без мерен систем нема ориентација во бизнисот. Само доколку сме свесни за перформансите на ресурсите во минатото и сегашноста, можеме да развиваме стратегија и насочување на силата кон иднината. Ако се земе предвид фактот дека тоа што не се мери не може ни да се управува, станува јасно дека се работи за клучен процес, кој придонесува за следење на остварувањето на поставените цели, како и за подобрување на знаењето на менаџерите и повисок квалитет на одлучувањето. Она што успеваме да го мериме, успеваме и да управуваме со него. Видливата сопственост и финансискиот капитал успешно се мерат и билансираат, бидејќи традиционалните системи на мерење се засновани на материјалното. Овој модел е развиен до совршенство. Меѓутоа, за современото окружување, освен финансиските параметри, битни се и информациите за перформансите на интелектуалниот капитал.

Проучувањето на областа на известување и мерење на интелектуален капитал го привлекува вниманието на кандидатката во овој дел на дисертацијата. Методите се нови и сè уште не се општо прифатени од страна на општеството и менаџерите, кои се навикнати да ги разгледуваат нештата од чиста финансиска перспектива.

Перспективата на интелектуалниот капитал се однесува на креирањето на вредност, па оттука обелоденувањето, односно известувањето за интелектуален капитал треба да заземе форма која овозможува известување за креирањето на вредноста. Оттука предизвикот лежи во откривање на пат за мерење и известување на креирањето на вредност, т.е. вредноста која е потенцијално достапна за реализација.

Што се однесува до известувањето на интелектуален капитал, се уште не постојат стандарди, но затоа бизнис заедницата има околу 25 годишно искуство во управување и известување за интелектуален капитал,. Тоа искуство треба се надополни и искористи. Појдовна основа за тоа се разните методи за мерење на интелектуалниот капитал, кои тука се детално разработени и вградени во посебен систем за мерење на интелектуалниот капитал.

Во оваа глава на дисертацијата се проучува и сметководствената политика и регулаторна рамка за известување на нематеријални средства и се објаснува нејзиниот развој, потенцирајќи ги придонесите од известувањето за интелектуалниот капитал.

Петтата глава, **Управување со интелектуален капитал и трансформација на ресурсите во креирањето на конкурентска предност**, е инспирирана од економскиот контекст на современото работно окружување во кое успехот се темели на нетрадиционални бизнис модели, на

нови облици на водење бизнис, со почеста употреба на силата на интелектуалниот капитал, а се помала употреба на физички средства за креирање супериорни конкурентски предности. Најуспешните светски корпорации растат и стануваат конкурентни преку зголемување на моќта на ресурсите различни од оние на кои вообичаено конвенционално сме навикнати и зависни.

Во овој дел на дисертацијата разгледано е прашањето во однос на тоа што навистина значи да се биде менаџер во храбриот нов свет на бизнис конкуренција, прикажани се принципите на теоријата на комплексност, самоуништувачката предност на технологијата за одржлива конкурентска предност, препораката за управување со умствените работници и знаењето, управувањето преку разговори, емоционален контекст и релациски односи. Објаснет е и моделот за градење на доверба.

Исто така, направена е симулација на процес на управување со интелектуален капитал во банкарски дел, преку идентификување и одредување на вредност на ресурсите со приказ на разгрането дрво и модел на Навигатор на интелектуален капитал. Еден од темелите на процесот на интелектуален капитал е сликовит приказ на развој на ресурсите во форма на разгрането дрво, кој го објаснува линкот и релативната важност на секој тип на ресурс. Навигаторот на интелектуален капитал е нумерички и визуелен приказ на распределбата на ресурсите во креирањето на вредност, низ призмата на менаџментот. Навигаторот се однесува на идентификувањето на меѓусебната трансформација на ресурсите. Преку мапирање на меѓусебното влијание на ресурсите, се овозможува целосна мапа на логиката на менаџментот во однос на употребата и распределбата на ресурсите во дадената организација. Овој модел ги прикажува размислувањата на менаџментот и неговите одлуки, при што како најголема придобивка се смета обединетиот приказ на менаџментот во однос на креираната вредност. Критичките дискусии кои испливуваат на површина водат кон имплементација на подобра стратегија, па дури и до драматична промена на стратегијата. Моделот на навигатор на интелектуален капитал е корисен мост помеѓу креирањето на стратегија и нејзината имплементација. Затоа, во продолжение, разгледана е трансформацијата на структурата на портфолиото на ресурси во банкарски дел, преку мапирање и визуелизација на интеракциите преку вмрежување.

Вториот дел на дисертацијата содржи опис (дизајнот и наодите) на емпириското истражување кое опфаќа испитување на влијанието на интелектуалниот капитал врз финансиските перформанси на банките во Република Македонија.

Шестата глава, Дизајн на емпириско истражување, преку разгледување на структурата и текот на истражувањето детално ги опишува предметот и целта на истражувањето (општата и специфичните цели), начинот на избор на изворот на податоците, методите на истражување, дефинирањето на примерокот на кој е спроведено истражувањето - изборот на банките (единица на истражување), креирањето на инструменти за собирање на податоците и процесот на собирање и обработка на податоците. Во рамките на оваа глава

дизајниран е истражувачки инструмент за мерење на интелектуалниот капитал и финансиските перформанси на банките во Република Македонија. Во согласност со специфичните контексти на истражувањето, преземен е веќе постоечки метод за мерење на ефикасноста од употреба на интелектуалниот капитал и финансиските перформанси на примерот на банки во Република Македонија.

Седмата глава, Анализа на резултатите на истражувањето, содржи приказ и анализа на резултатите од истражувањата. Најпрвин, се презентирани и објаснети основните наоди и резултати од тестирањето на дефинираните хипотези, а потоа се формулирани заклучоци од емпириското истражување. На крајот на седмата глава дефинирани се придонесите, импликациите и ограничувањата на реализираното истражување со насоки за идни истражувања.

Во рамките на **Заклучокот** кандидатката м-р Соња Димоска ги сумира заклучоците кои произлегуваат од целиот труд, потенцирајќи ги најбитните сознанија во теоријата и практиката на управување со интелектуалниот капитал. Во поглед на искуствата и практиките на компаниите во Република Македонија, кандидатката м-р Соња Димоска заклучува дека постои реална потреба за запознавање на концепцијата на управување со интелектуалниот капитал и за нејзина поголема имплементација,, како сигурна алатка за поголема конкурентност на организациите на пазарот.

Литературата која е користена за изработката на дисертацијата содржи 358 библиографски единици, во најголем дел од странски автори.. Користената литература избобилува со книги, материјали и интернет тестови, базирани на информации од повеќе различни земји, а во најголем дел од англиското говорно подрачје, објавени по 2000 година, со исклучок на одделни капитални дела објавени пред тоа.

ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕ

Под влијание на процесот на глобализација, во последниве десетина години сведоци сме на крупни технолошки, стопански, политички и општествени промени кои го трансформираа светското стопанство и влијаеја на деловното окружување на претпријатијата. Во тие рамки, материјалниот облик на создавање на вредност сè повеќе е резултат на нематеријалните фактори, така што и материјалното производство се повеќе се темели на знаењето со кое располагаат вработените во компаниите.. Денес повеќе не е прашање што некој материјално поседува, туку што знае и што може да направи. Водењето на бизнисот сè повеќе е интензивно засновано на знаење, а сè помалку капитално-интензивно. Најважна сопственост денес е интелектуалната сопственост која нема физичко својство. Поради тоа, наместо работење засновано на досегашната опишлива сопственост, претпријатијата мораат да развиваат чувство за креирање, трансферирање, интегрирање, заштита и искористување на својата неопишлива сопственост, односно највредниот облик на капитал на денешницата - сопствениот интелектуален капитал.

Во економијата на знаење најважен економски ресурс за постигнување конкурентска предност повеќе не се капиталот, земјата и трудот, туку знаењето преку интелектуалниот капитал. Човечкиот мозок, а не повеќе неговите раце, стануваат најважен елемент за раст и развој на компаниите.

Проблематиката на интелектуалниот капитал привлекува сè поголемо внимание во теоријата и практиката на функционирање на претпријатијата во развиените земји. Кај нас тоа не е случај и затоа продлабочувањето на знаењата од оваа област се наметнува како императив на претпријатијата во нивните напори и настојувања за зголемување на конкурентската способност.

Докторската дисертација, од овој аспект набљудувана, третира актуелна и интересна проблематика поврзана со проучување на различни аспекти на управувањето со интелектуалниот капитал во функционирањето на современите претпријатија.

Предмет на истражување на докторската дисертација е интелектуалниот капитал заради утврдување на неговото влијание врз финансиските перформанси и креирањето на додадена вредност. Истражувањето опфаќа анализа на теоретските аспекти и практичните искуства во врска со управувањето со интелектуалниот капитал, со посебен акцент на користењето на интелектуалниот капитал како ресурс за постигнување на конкурентска предност во банкарскиот сектор на Република Македонија.

Во тесна врска со предметот на истражување на дисертацијата се и целите на истражувањето: да се утврди и докаже дали постои значаен однос и влијание помеѓу интелектуалниот капитал и финансиските перформанси (општа цел) и различни аспекти на поврзаност на финансиските перформанси со интелектуалниот капитал (специфични цели).

МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕ

При изработката на докторската дисертација е користена научна методологија која се заснова на комбинирана примена на повеќе научноистражувачки методи кои се применуваат во општествените науки. На тој начин се постигнува адекватен, логичен и заокружен пристап во истражувањето, базиран на научни сознанија и практични искуства, што овозможува добивање на поквалитетни и веродостојни резултати. Во најголем дел користени се следните методи на квалитативно и квантитативно истражување: индуктивно-дедуктивниот метод, методот на анализа, методот на синтеза, компаративниот метод, логичкиот метод и слично.

При спроведувањето на емпириското истражување на меѓусебните односи и врски помеѓу интелектуалниот капитал и финансиските перформанси применети се статистички модели преку дескриптивна анализа, анализа на корелација со употреба на пеарсоновиот коефициент на корелација, како и анализа на повеќекратна регресија преку соодветни равенства. Овие методи кандидатката добро ги познава и со нивна примена ги утврдува и ги презентира резултатите на истражувањата.

КРАТОК ОПИС НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО

Во докторската дисертација емпириски е истражено влијанието на интелектуалниот капитал врз финансиските перформанси на банките во Република Македонија. За тестирање на хипотезите користени се статистичките методи на дескриптивна анализа, анализа на корелација преку Пеарсонов коефициент и повеќекратна регресија. На примерок од 9 банки во Република Македонија, со анализа на официјални финансиски и годишни извештаи, за период од 2012 до 2015 година, утврдено е дека банките кои имаат повисоко ниво на ефикасност од употреба на интелектуалниот капитал, генерално имаат поголема успешност и конкурентност. Критериум за избор на единиците на примерокот е остварени позитивни резултати од работењето за истражуваниот период.

За мерење на ефикасноста од употреба на интелектуалниот капитал користен е моделот ВАИЦ™ (коефициент на додадена вредност на интелектуалниот капитал), развиен од страна на професорот Анте Пулиќ, широко користен модел во голем број на емпириски истражувања спроведени во светски рамки. Финансиските перформанси на профитабилност и продуктивност како зависни варијабли се мерени преку коефициентите РОА, РОЕ, АТО и ЕП.

Резултатите од дескриптивната анализа покажуваат дека банките во Република Македонија се мошне ефикасни во генерирање на вредност од нивниот интелектуален капитал, со средна вредност од 2,664 (ВАИЦ). Во истражувањето е констатирано дека човечкиот капитал кај банките во Република Македонија е најефикасен во создавањето на вредност во споредба со структурниот и традиционалниот капитал. Потврдено е дека Стопанска банка АД Скопје во однос на другите истражувани банки има доминантно највисока вредност и постојан константен пораст на коефициентот на додадена вредност на интелектуалниот капитал за истражуваниот период. Кај Стопанска банка АД Скопје е забележан експоненцијален пораст на ефикасноста од употреба на интелектуалниот капитал во однос на традиционалниот капитал, со што е потврдена моќта на создавање на вредност со употреба на овој нематеријален ресурс.

Пеарсоновата анализа на корелација покажува дека ВАИЦ, ХЦЕ, СЦЕ и ИЦЕ се значајно и позитивно поврзани со финансиските перформанси, мерени преку повратот на средства (РОА), повратот на капиталот (РОЕ) и продуктивноста на вработените (ЕП), односно во 99% и 95% соодветно, односот е значаен и позитивен. Со извршената анализа не е потврден значаен однос на ВАИЦ со АТО. Резултатите покажуваат дека коефициентот на ефикасноста од употреба на традиционалниот капитал - ЦЕЕ нема значајна корелација со РОА и ЕП, но има позитивен однос со РОЕ и АТО со ниво на значајност од 10%.

Резултатите од моделот на повеќекратна регресија ги поддржуваат хипотезите преку кои се потврдува дека подобрите перформанси од интелектуалниот капитал заедно со неговите елементи водат кон подобри финансиски перформанси. На овој дел од примерокот е утврдено дека ИЦЕ

позитивно значајно влијае врз РОА, РОЕ и ЕП и утврдено е позитивно значајно влијае на ЦЕЕ врз РОЕ.

Во докторската дисертација е потврдено дека ВАИЦ значајно и позитивно влијае врз финансиските перформанси на примерокот на испитуваните банки, преку мерење на профитабилноста со користење на РОА и РОЕ и продуктивноста на вработените со користење на коефициентот ЕП. Во анализата не е потврдена поврзаноста на ВАИЦ со АТО.

Од спроведеното истражување на примерокот на банки во Република Македонија е потврдено дека интелектуалниот капитал има влијание и значаен позитивен однос со финансиските перформанси, со што е поткрепена аргументацијата за прифаќање на главната истражувачка хипотеза: *Позитивен однос и влијание помеѓу интелектуалниот капитал и финансиските перформанси.*

Докторскиот труд е добра основа за развивање на концептот на интелектуалниот капитал помеѓу бизнис заедницата во Република Македонија. Спроведеното истражување претставува само мал дел од вкупниот потенцијал и одлична референца и мотивација за идни истражувања, токму поради недостатокот на истражувања во оваа област во Република Македонија.

ОЦЕНА И ПРЕДЛОГ

Врз основа на приказот на содржината на докторската дисертација на м-р Соња Димоска, како и на истражувањата што таа ги извршила во обработката на дисертацијата, може да се констатира дека таа избрала мошне интересна и актуелна тема како од аспект на менаџментот на човечките ресурси така и од аспект на потребите на практиката.

Во современите услови што ги создава процесот на глобализација, материјалниот облик на создавање на вредност се повеќе е резултат на нематеријалните фактори, така што и материјалното производство се повеќе се темели на знаењето со кое располагаат вработените во компаниите. Денес повеќе не е прашање што некој материјално поседува, туку што знае и што може направи. Интелектуалниот капитал, знаењата со кои располагаат вработените во компанијата претставуваат најважен ресурс кој обезбедува континуиран развој. Кај нас, и покрај неспорната важност на интелектуалниот капитал во обезбедување конкурентска способност на компаниите, проблематиката на интелектуалниот капитал недоволно е теоретски проучувана и практички третирана. Затоа, може да се истакне дека истражувањата во докторскиот труд, набљудувани низ таква призма, ги одредуваат насоките и патиштата во кои можат да се бараат и најдат решенијата поврзани со низа проблеми поврзани со интелектуалниот капитал со кој располагаат нашите претпријатија. Успешното надминување на тие проблеми ќе овозможи подигнување на квалитетот на економијата на нашите претпријатија на повисоко ниво.

За да одговори на поставените цели и задачи во докторската дисертација кандидатката Димоска во нејзината разработка морала да помине низ повеќе сукцесивно логични фази на истражување, кои како завршен резултат можат да

дадат целосен одговор на поставените прашања и дилеми. Кандидатката тоа и го сторила, и, во голем дел, дошла до саканите резултати.

За сиот овој истражувачки потфат и изготвениот труд, карактеристични се неколку моменти:

1. Композицијата на трудот е логична и функционално одговара на поставените проблеми кои се предмет на истражување.

2. Во истражувањата на интелектуалниот капитал како клучен ресурс за остварување на конкурентска предност, како од теоретски, така и од практичен аспект, кандидатката се служи со познатите методи на проучување на општествените појави и процеси: методот на анализа, синтеза, индукција, дедукција, компаративниот метод и слично.

Во проучувањето на одделни аспекти на интелектуалниот капитал присутен е и системскиот метод на проучување, својствен за новите науки и техники. Сметаме дека примената на системскиот метод не е вградена, во доволна мера, во вкупната структура и содржина на дисертацијата. Инаку, оцената за применетата методологија на истражувањата во дисертацијата го предочува сознанието дека кандидатката со сигурност владее со методите на научното истражување во областа на општествените науки. Овие методи кандидатката не само што ги познава, туку со нив и успешно се служи.

3. Во основа дисертацијата е обработена интегрално, скоро со сите најзначајни димензии и релации. Секако, на трудот можат да му се стават и одредени забелешки во однос на застапеноста на одделни поглавја во композицијата на дисертацијата, која не е најсоодветно структурирана, од аспект на важноста на одделни делови во третираната проблематика во целина. Исто така, при презентацијата на одделни теоретски ставови и сфаќања, во одделни делови од дисертацијата, кандидатката не зазема јасен сопствен став и гледиште за третираниот проблем. Се разбира, овие забелешки во никој случај не можат да влијаат на квалитетот на трудот и на вкупната оценка на Комисијата.

4. Разгледувањата и истражувањата во дисертацијата се на задоволително теоретско ниво, кое се одржува, речиси, низ сите нејзини делови. Кандидатката врши и емпириски истражувања заради согледување на состојбата на управување со интелектуалниот капитал и неговото влијание врз финансиските перформанси на банките во Република Македонија, со што на своите ставови и гледања им дава емпириска подлога. Со тоа се подигнува објективноста на истражувањата. Кандидатката, исто така, добро владее со третираната проблематика, консеквентно ја води расправата и успешно ги избегнува маргиналните и споредните прашања.

5. Дисертацијата на кандидатката Димоска, со определениот и реализираниот истражувачки потфат, претставува научен придонес кон едно покомплексно третирање на интелектуалниот капитал како основен ресурс за постигнување конкурентска предност. Кандидатката, исто така, применувајќи специфични приоди кон определени прашања поврзани со управувањето со интелектуалниот, дава свој придонес во пронаоѓање решенија за постојните

проблеми поврзани со предметот на истажување. Во овие рамки, особено истакнување заслужува придонесот кој го даваат извршените истражувања во врска со мерењето и влијанието на управувањето со интелектуалниот капитал врз финансиските перформанси на банките во Република Македонија, а кој може да се подели во три групи: теоретски, методолошки и емпириски придонес.

6. Проверката на докторската дисертација на тема под наслов „Управување со интелектуалниот капитал како клучен ресурс за постигнување конкурентска предност“ изработена од м-р Соња Димоска, иницирана на 14.8.2017 г. во 16:24 часот, со време на почеток на 14.8.2017 г. во 16:33 часот, а заврши на 14.8.2017 г. во 20:34 часот. Резултатот за документот е: 4,13% (3750/90736 зборови) е пронајдено совпаѓање во 958 документи.

Тоа се елементи врз основа на кои Комисијата заклучи дека поднесената докторска дисертација претставува самостоен и своевиден научен придонес во една област којашто е малку истражувана и обработувана во менаџментот на човечки ресурси како посебна наука во нашата земја. Комисијата, тргнувајќи од оваа своја оценка, има особена чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје:

1. докторската дисертација на кандидатката м-р Соња Димоска под наслов: „Управување со интелектуален капитал како клучен ресурс за постигнување на конкурентска предност“, да ја прифати како успешна;
2. да определи членови на Комисијата за јавна одбрана на дисертацијата,
- и
3. да го определи денот на јавната одбрана.

Комисија

за оценка на докторската дисертација

1. Акад. Таки Фити, претседател с.р.
2. Проф. д-р Димитар Бојациоски, ментор с.р.
3. Проф. д-р Блажо Недев, член с.р.
4. Проф. д-р Љубомир Дракулевски, член с.р.
5. Доц. д-р Љупчо Ефтимов, член с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

„ГРАДЕЊЕ НА ЕФЕКТИВНИ ТИМОВИ КАКО ПРЕДУСЛОВ ЗА ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТОТ НА ДАДЕНАТА УСЛУГА И ЗГОЛЕМЕНА ПРОДУКТИВНОСТ“,

ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ВАСИЛ СТАМБОЛИСКИ, дипл. маш. инж.
ПРИЈАВЕНА НА МАШИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука бр. 02-1138/2 од 7.7.2017 година на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, донесена на 11 седница одржана на 29.6.2017 година, формирана е Комисија за оцена и одбрана на докторската дисертација под наслов: „Градење на ефективни тимови како предуслов за зголемување на квалитетот на дадената услуга и зголемена продуктивност“, во состав:

- проф. д-р Ванчо ДОНЕВ, (ментор) редовен професор на Машинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје;
- д-р Тодор ДАВЧЕВ, редовен професор во пензија на Машинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје;
- проф. д-р Радмил ПОЛЕНАКОВИЌ, редовен професор на Машинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје;
- проф. д-р Валентина ГЕЧЕВСКА, редовен професор на Машинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје;
- проф. д-р Дарко ДАНЕВ, редовен професор на Машинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

По деталниот увид во докторската дисертација, Комисијата го поднесува следниов,

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација на м-р Васил СТАМБОЛИСКИ, дипл. маш. инж. претставува самостоен научен труд од областа на менаџментот каде што се обработува менаџментот на човечки ресурси во секторите за постпродажба од автомобилската индустрија, фокусирајќи се на моделот на хиерархиска структура и работното место на сервисен советник. Врз основа на анализа на литературата и практичното истражување и анализа спроведена во поголем број на организации од автомобилската индустрија кои се занимаваат со постпродажба и сервисирање во Република Македонија, направена е анализа на хиерархиската структура со увидените недостатоци и даден е модел на хиерархиска структура, кој со воведувањето на нова работна позиција на сервисен советник треба да

придонесе кон давање на поквалитетна услуга на корисниците при сервисирање на нивните возила и да даде поголема продуктивност и профит на организациите кои тоа ќе го имплементираат. Како клучен придонес од дисертацијата се резултатите од воведувањето на споменатото и видливото покачување на перформансите на работењето во поглед на задоволството на корисниците, вратените возила по завршена сервисна услуга, како и во поглед на зголемениот број влезови на возила и зголемениот број остварени и наплатени работни часови.

Докторската дисертација е изложена на 182 страници, како и дополнување од 27 страници со истражувачи инструменти, со 69 илустрации и графикони и 15 табеларни прикази, а описот на литературата содржи 86 релевантни библиографски единици.

Содржината на докторската дисертација е компонирана во 6 главни поглавја со соодветни потпоглавја, заклучок со насоки за понатамошни истражувања, библиографија и прилози. Структурата на докторската дисертација е следна:

1. Вовед
 - 1.1. Образложение на темата
 - 1.2. Цели на истражувањето
 - 1.3. Фази во изработка на истражувањето
 - 1.4. Методологија на истражувањето
 - 1.5. Остварени резултати
2. Теоретски основи на проблемот
 - 2.1. Тимови и тимска работа
 - 2.2. Екипирање на тимовите
 - 2.3. Развивање на тимската работа
 - 2.4. Типологија на тимовите
 - 2.5. Улогата на водството во развојот на тимовите и тимската работа
 - 2.6. Однесувањето при работње во групи
 - 2.7. Типови на личност според Адизес
 - 2.8. Стилски на комуникација – асертивност
 - 2.9. МВТИ индикатор на типови на личност
 - 2.10. Типови на личност и карактери
 - 2.11. Мотивација на вработените
3. Анализа на тековната состојба на хиерархиска структура во пост-продажба во импортерските центри во Република Македонија
 - 3.1. Опис на развојот на импортерските центри за возила во Република Македонија
4. Анализа на постојниот работен кадар во пост-продажба
 - 4.1. Пример за хиерархиска структура
 - 4.2. Анализа на работниот кадар според МВТИ
 - 4.3. Анализа на работниот кадар според Адизес
 - 4.4. Анализа на мотивацијата и проценка на мотивираноста и двигателите на работниот кадар

- 4.5. Самопроценка на асертивноста на работниот персонал
5. Предлог за градење на нов модел на хиерархиска структура во пост продажба низ градење на ефективни тимови
 - 5.1. Дефинирање на профил на сервисен советник
 - 5.2. Опис на работното место сервисен советник
 - 5.3. Дефинирање и шема на работните процеси во компанијата
 - 5.4. Модел на хиерархиска структура
 - 5.5. Дефинирање на стандард за работење на сервисен советник
6. Верификација на новиот модел на хиерархиска структура и импликации од имплементацијата
 - 6.1. Број на опслужени клиенти
 - 6.2. Задоволство на клиентите по завршена сервисна услуга
 - 6.3. Рекламации по завршена сервисна услуга (враќање во сервис)
 - 6.4. Мерење на работните перформанси и анализа на остварени работни часови
7. Заклучок
8. Прилози – Истражувачки инструменти
9. Користена литература

Во **воведниот дел** од докторската дисертација, кандидатот ги презентира основните поставки на кои го темели своето истражување, при што се изнесени причините за потребата за реализацијата на едно вакво истражување. Кандидатот, преку целите на истражувањето, како и фазите во неговата изработка, преку методологијата која ја користи ја презентира значајноста на воведувањето на нов модел на хиерархиска структура во секторите за постпродажба кај организациите кои се дел од автомобилската индустрија. На крајот од воведниот дел кандидатот ги дава остварените резултати од истражувањето и причините зошто тоа е значајно за споменатите организации.

Во **второто поглавје**, кандидатот презентира детален преглед на литературата, во кое подлабоко навлегува во проблематиката на тимовите и тимската работа. Ова поглавје, всушност, претставува основното теоретското истражување за клучните поими во докторската дисертација. Преку анализа на литературата, кандидатот дава преглед на различни пристапи и теории поврзани со тимската работа, преку екипирање на тимовите, развивање на тимската работа, типологијата на тимовите и улогата на водството во развојот на тимовите и тимската работа. Детално е разработено однесувањето при работење во групи, преку формирањето на работна групи, групни информации и развој на групите, до тимско работење и улоги во тимот.

Сепак, фокусот е ставен на дефинирање на типовите на личност преку искуствата и методологиите на повеќе еминентни светски автори од оваа област, така што дадено е детално објаснување на типологијата на личности според Исак Адизес и нивните карактеристики и однесување,

даден е детален преглед на стиловите на комуникација со ставен акцент на асертивното комуницирање како највозвишен начин на комуницирање како во работни групи така и надвор од нив, и даден е осврт на MBTI (Myers-Briggs Type Indicator), со опис на основните 16 типови на личност кои произлегуваат од споменатата типологија.

Во понатамошниот дел, разработени се типовите на карактери на личност, преку четирибројната поделба според темпераментот, и даден е приказ на различните карактери и нивното однесување, со нагласување на позитивните и негативните страни на карактерите и начинот како да се комуницира со нив.

На крајот од ова поглавје, кандидатот ја разработува мотивацијата на вработените, каде што се дадени видовите на стимулација како материјани така и нематеријални, даден е осврт на платата како фактор за мотивација и стратегии и фактори на нејзиното дефинирање, а на крајот даден е и осврт на заработувачката врз основа на резултатите, како и менаџирање на платниот фонд и менаџерските награди како еден од најголемите мотивирачки фактори при работа на групите и тимовите.

Во **третото поглавје**, кандидатот дава анализа на тековната состојба на хиерархиската структура во секторите за постпродажба и сервисирање во импортерските центри од автомобилската индустрија во Република Македонија, каде што дава осврт на развојот на импортерските центри од нивното основање, со детален опис на развојот на импортерскиот центар и неговата мрежа, кој во најголема мера е цел на истражувањето во оваа докторска дисертација и дава осврт на продажбата на нови возила во Република Македонија од 2004 до 2016, при што истражувањето се фокусира на хиерархиската структура во 6 импортерски центри за возила на територијата на Република Македонија.

Анализата која е направена во споменатите импортерски центри кои се дел од истражувањето се базира на следниве елементи:

1. Дали постои пишана и усвоена хиерархиска структура ?
2. Дали постојат пишани и одобрени описи на работни места ?
3. Дали постои шема на процеси ?
 - о глобално на компанијата
 - о на секторот за постпродажба и сервис.
4. Кои перформанси на процеси се следат/мерат:
 - о број на влезови во сервис
 - о остварени работни часови
 - о враќање на возило по завршена поправка
 - о анкета на задоволство по завршена сервисна услуга.
5. Предности-недостатоци на постојната структура.

Четвртото поглавје се однесува на анализа на постојниот работен кадар во постпродажниот сектор на импортерскиот центар кој е цел на ова истражување, како и на повеќе вработени во секторите за постпродажба на 12 организации дефинирани како дилерска мрежа на импортерскиот центар, при што методологијата којашто ја применува во истражувањето е опишана и презентирана низ следниве анализи:

1. Анализа на работниот кадар според MBTI (Myers-Briggs Type Indicator-от): е направена анализа преку анкетни прашалници кои се дел од истражувачките инструменти и преку анкета, при што по направената анализа се гледа дека поголемиот дел од добиените резултати се преклопуваат, при што се добива заклучок дека и кај импортерот и во неговата импортерска дилерска мрежа домираат ISTJ и ESTJ - типовите на личности.
2. Анализа на работниот кадар според Исак Адижес: каде што од резултатите направени кај импортерот се гледа дека подеднакво влијание имаат П, А и Е типовите на личност додека кај импортерската дилерска мрежа најголемо влијание има Е типот на личност, кој воедно доколку се преклопат резултатите станува доминантен, при што анализата на импортерот и мрежата води кон тоа дека кај вработените владее Е - типот, што значи дека е присутен претприемачкиот дух кој ги води организациите во кои работат напред во нови предизвици.
3. Анализа на мотивацијата и проценка на мотивираноста и двигателите на работниот персонал: дава резултати дека кај импортерскиот центар чувството за припадност е најизразен, додека како основен двигател е компетентноста, а, пак, во импортерската мрежа чувството за поседување, како и повторно двигателот за компетентност се најизразени, што го покажува и фактот дека во периодот на истражувањето импортерскиот центар има најголема сервисна мрежа во Република Македонија.
4. Самопроценката на асертивноста на работниот персонал: дава резултати преку кои се гледа дека најголем процент на работниот персонал некаде околу 40 %, како кај импортерот така и во мрежата е асертивен додека, помалку од 20 % е пасивен.

Петтото поглавје во дисертацијата се однесува на дефинирањето на моделот на хиерархиска структура во постпродажба низ градењето на ефективни тимови каде што на почетокот е дефинирана позицијата на сервисен советник, кој е лидер на тимот од механичари и електричари или лимар, подготвувач, фарбар и кој е дефиниран како тип на личност со: ESTJ/ISTJ тип на личност, П и Е нагласени и помалку нагласени А и И според Адижес, и со големо чувство на припадност, компетентност и асертивност. Понатаму е дефиниран описот на работното место на сервисен советник, по што се оди на дефинирање на шемата на процеси на организацијата на глобално ниво, како и на секторот на постпродажба во одделот за сервисирање за на крајот да се даде моделот на хиерархиската структура и дефинирање на стандардот на работа на сервисниот советник низ 13 поглавја, како најважна алка во хиерархијата.

Во **шестото поглавје**, м-р СТАМБОЛИСКИ прави верификација на новиот модел на хиерархиска структура и дава осврт на импликациите од оваа структура низ мерење на перформансите на работењето, од каде

што е очигледно дека по имплементацијата има зголемен број на опслужени клиенти во сервисниот оддел претставен преку број на влезови во сервисот. Исто така, се јавува и зголемен процент на задоволни клиенти по завршена сервисна услуга, кој го достигнува нивото од 95 %, а пропорционално на него доаѓа и до намалување на бројот на вратени возила по завршена сервисна услуга на околу 7 возила на месечно ниво, што е не повеќе од 1 % од вкупниот број на влезови на возила на годишно ниво. Кон крајот на поглавјето, кандидатот дава и осврт на мерењето на нормата на тимовите низ која се доаѓа до заклучок дека се зголемува бројот на остварени и наплатени работни часови, со што се доаѓа до директно зголемување на продуктивноста на организацијата по имплементацијата на новата хиерархиска структура и воведувањето на новата работна позиција на сервисен советник.

Во **седмото** - последно поглавје, кандидатот ги сумира своите теоретски и практични согледувања и ги дава заклучоците по однос на основните на истражувањето. Понатаму, тој посочува дека нема ограничувања во имплементацијата на моделот на хиерархиска структура добиен со истражувањето, при што дава и предлози за понатамошни истражувања во ова подрачје. Истражувањата потврдија дека во нашата држава, подрачјето на истражувањето е доста комплексно со оглед на малиот број на импортерски центри и дека е слабо опфатено и научно третирано. Пристапот на вакви комплексни истражувања бара мултидисциплинарност за да може да се опфатат повеќе елементи кои влијаат на областа на истражувањето, што е и направено од страна на авторот во оваа дисертација.

За очекување е дека резултатите објавени во докторската дисертација ќе најдат голема употребна вредност во организациите кои се занимаваат со оваа дејност како во Република Македонија, така и надвор од неа.

На крајот од докторската дисертација, во **осмото и деветото поглавје**, дадени се прилози во кои се дадени истражувачките инструменти кои се користени во оваа докторска дисертација, како и користената литература при изработката на истата.

Врз основа на деталниот преглед и анализа на приложената докторска дисертација, Комисијата го донесува следниов,

ЗАКЛУЧОК

Кандидатот м-р Васил СТАМБОЛИСКИ, дипл. маш. инж., подготвил квалитетен и оригинален научноистражувачки труд од областа на менаџментот. Во докторската дисертација **Градење на ефективни тимови како предуслов за зголемување на квалитетот на дадената услуга и зголемена продуктивност**, базирајќи се на комплексно научно-теоретско истражување на светската литература од предметната проблематика и реализираното практично истражување во поголем број на организации во Република Македонија, м-р Васил

СТАМБОЛИСКИ, дипл. маш. инж., презентира докази со кои се покажува како воведувањето на нова хиерархиска структура со воведување на нова работна позиција - сервисен советник во организациите од автомобилската индустрија придонесува за зголемено ниво на дадена сервисна услуга и нејзина зголемена продуктивност.

Користејќи комплексна научноистражувачка методологија, која вклучува анализа на литературата на битните фактори кои влијаат на човечките ресурси, пред сè на работата на тимовите и групите, па преку спроведеното теренско истражување и формирањето на модел на хиерархиска структура и воведувањето на нова позиција- сервисен советник, кандидатот успеал да донесе оригинални заклучоци врз кои го темели заклучокот на поврзаноста на новиот модел на хиерархиска структура со зголеменото задоволство на клиентите по завршена сервисна услуга и зголемена продуктивност на постпродажните сектори на организациите кои се дел од автомобилската индустрија.

Презентираниот материјал во докторската дисертација, направените анализи и изведените заклучоци го карактеризираат м-р Васил СТАМБОЛИСКИ, дипл. маш. инж., како упорен истражувач, со огромна работна енергија и голема способност да решава сложени проблеми од полето на менаџментот, со посебен фокус на полето на менаџментот на човечки ресурси

Имајќи го предвид сето горекажано, Комисијата со задоволство заклучува дека докторската дисертација на кандидатот м-р Васил СТАМБОЛИСКИ, дипл. маш. инж., претставува успешен, самостоен и оригинален научноистражувачки труд и му предлага на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје да го прифати овој извештај и да закаже јавна одбрана на дисертацијата.

Рецензентска комисија,

1. Проф. д-р Ванчо ДОНЕВ с. р.
2. Д-р Тодор ДАВЧЕВ, редовен професор во пензија с. р.
3. Проф. д-р Радмил ПОЛЕНАКОВИЌ с. р.
4. Проф. д-р Валентина ГЕЧЕВСКА с. р.
5. Проф. д-р Дарко ДАНЕВ с. р.

ПРЕГЛЕД

на прифатена тема за изработка на докторска дисертација од

Наставно-научниот совет на Машински факултет во Скопје

на седницата одржана на 29.6.2017 година

1. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Цветанка Велковска	Придонес во развојот на методологијата за менаџмент со трошоците за квалитет	Contribution to the development of the quality cost management methodology	Проф. д-р Миколај Кузиновски	02-703/10 7.7.2017 год.

ПРЕГЛЕД

на прифатена тема за изработка на докторска дисертација од

Наставно-научниот совет на Машински факултет во Скопје

на седницата одржана на 26.1.2017 година

1. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Стеван Ќосевски	Донесување одлуки и креирање политики за вovedување електрични возила како придонес на регионалниот одржлив развој	Decision-making and policy to introduce electric vehicles as a contribution to regional sustainable development	Проф. д-р Атанас Кочов	02-78/2 26.1.2017 год.

ПРЕГЛЕД

на теми за изработка на магистерски труд прифатени од
 Наставно-научниот совет на Машински факултет во Скопје
 на седницата одржана на 29.6.2017 година

МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Златко Ѓурчиноски	Подобрување на енергетската ефикасност во системите за управување со енергија со примена на програмибилни логички контролери	Energy Efficiency Improvements in the Energy Management Systems by Implementation of Programmable Logic Controllers	Проф. д-р Атанаско Тунески	02-1182/2 7.7.2017 год.
2.	Јасмина Пислевик	Испитување на однесувањето на поедноставена хидродинамичка лопатка и нејзината околина во нестационарно струјно поле на водна средина	Investigation of the behavior of a simplified hydrofoil plate and its environment in an unsteady water flow field	Вон. проф. д-р Зоран Марков	02-1198/2 7.7.2017 год
3.	Димитар Илиевски	Анализа на потенцијалот за енергетска ефикасност во јавниот сектор	Analysis of the potential of energy efficiency in the public sector	Проф. д-р Доне Ташевски	02-1201/3 7.7.2017 год
4.	Симона Домазетовска	Истражување на карактеристиките и однесувањето на одредени видови растителна биомаса во услови на пиролиза од аспект на енергетско користење	Investigation of the characteristics and behavior of certain types of plant biomass under pyrolysis conditions from the energy use aspect	Проф. д-р Ристо Филкоски	02-1190/2 7.7.2017 год

5.	Драгица Даова	Трошоците за квалитет во функција на системите за менаџмент со квалитет	Quality costs in function of Quality Management Systems	Проф. д-р Миколај Кузиновски	02-1107/2 7.7.2017 год
6.	Викторија Јанчевска- Анѓелковиќ	Анализа на факторите кои ги определуваат потребите од обуки за информациски технологии во органите за безбедност	Analysis of the factors that determine training needs for information technologies in the law enforcement agencies	Проф. д-р Радмил Поленаковиќ	02-1084/2 7.7.2017 год

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ВЛИЈАНИЕ НА РЕЗИДУАЛНИОТ СНОП ОД СКИНАТИОТ ПРЕДЕН ВКРСТЕН ЛИГАМЕНТ И НА ПЛАЗМА ПРЕПАРАТОТ БОГАТ СО ФАКТОРИ НА РАСТ ВРЗ ЗАРАСНУВАЊЕТО НА ГРАФТОТ ПО ИЗВРШЕНО ХИРУРШКО ПОЈАЧУВАЊЕ НА ПРЕДЕН ВКРСТЕН ЛИГАМЕНТ НА КОЛЕНО” ОД Д-Р АЛАН АНДОНОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ.

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, на својата IV работна седница одржана на ден 10.05.2017 год. по предлогот на Советот на трет циклус-докторски студии на Медицинскиот факултет во Скопје, ја одреди Рецензентската комисија за оценка на докторската дисертација од кандидатот д-р Алан Андоновски, вработен во ЈЗУ Универзитетска клиника за трауматологија, ортопедски болести, анаестезија, реанимација и интензивно лекување и ургентен центар Скопје, под наслов:

„Влијание на резидуалниот сноп од скинатиот преден вкрстен лигамент и на плазма- препаратот богат со фактори на раст врз зараснувањето на графтоот по извршено хируршко појачување на преден вкрстен лигамент на колено”

Рецензентската комисија е во состав:

1. проф. д-р Соња Топузовска
2. проф. д-р Мирослав Миланков
3. проф. д-р Милан Самарџиски
2. проф. д-р Златко Темелковски
3. проф. д-р Зоран Божиновски

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Текстот од докторската дисертација на кандидатот Алан Андоновски со наслов „Влијание на резидуалниот сноп од скинатиот преден вкрстен лигамент и на плазма- препаратот богат со фактори на раст врз зараснувањето на графтитот по извршено хируршко појачување на преден вкрстен лигамент на колено” ги содржи сите поглавја на еден научно истражувачки проект, и тоа: вовед, мотив, хипотеза, цели, материјал и методи, методи на статистичка обработка, протокол за истражување, резултати од истражувањето, дискусија, заклучок и литература. Текстот содржи 122 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman со македонска поддршка, проред од 1,5 линии и големина на буквите 12. Начинот на експликацијата на проблемите и научната мисла на кандидатот се концизни, јасни и лесно разбирливи, така што може едноставно да се следи приложениот материјал.

Во **воведниот** дел, кандидатот го дефинира предниот вкрстен лигамент на коленото (ligamentum cruciatum anterior-LCA), како клучна структура која обезбедува стабилност на коленото и на тој начин спречува понатамошни оштетувања на менискусите и ‘рскавицата и развој на една рана посттравматска артроза на коленото. Воведот е поделен на 6 потпоглавја.

Во првото потпоглавје, „Анатомија на преден вкрстен лигамент”, кандидатот ги опишува припоите на лигаментот, неговата должина и ширина, како и функционалната поделеност на два снопа. Понатаму, опишани се составот, крвоснабдувањето и инервацијата на LCA со посебен акцент на невромускуларните рефлекси, односно проприоцепцијата, која со дополнителна активација на мускулатурата околу коленото ја зголемува неговата стабилност, штитејќи го од повреди.

Следува потпоглавје во кое е опишана постапката за поставување на дијагноза на руптура на преден вкрстен лигамент на колено која вклучува

анамнеза, клинички преглед, мерење со специјални мерни инструменти (артрометри), магнетна резонанца (*MR*) како и артроскопски преглед на коленото со кој се поставува дефинитивна дијагноза на типот на руптура на *LCA*, како и на повредите на останатите интраартикуларни структури на коленото. Во следниот текст се презентирани двете класификации на резидуалните снопови од скинатиот преден вкрстен лигамент според авторите *Crain* и *Kazusa*.

Во потпоглавјето „Хируршкиот третман на руптурите на предниот вкрстен лигамент“, даден е осврт на развојот на хируршки интервенции за третман на руптура на *LCA*, почнувајќи од примарна репарација, па се до аугментацијата на *LCA*, која претставува реконструкција на предниот вкрстен лигамент со зачувување на резидуалниот сноп од истиот. Во истото потпоглавје дадено е детално објаснување за улогите на резидуалниот сноп од *LCA* врз зараснувањето на графтоот по спроведена аугментација на *LCA*. Преку анализа на повеќе научни трудови, изнесени се досегашните сознанија во врска со биомеханичката функција на резидуалниот сноп од *LCA*, важна за обезбедување на механичка стабилност на коленото како во раниот постоперативен период по аугментација на *LCA*, така и во фазата на лигаментизација на графтоот, васкуларната функција на резидуалниот сноп од *LCA* во кој постои парцијално зачувана васкуларна мрежа од каде што настанува забрзана реваскуларизација, а со тоа и инкорпорација на графтоот по аугментација на *LCA*, проприоцептивна функција на резидуалниот сноп од *LCA* обезбедена преку присуството на механорецептори неопходни за зачувување на проприоцептивната функција на коленото и реинервацијата на графтоот, како и протективната функција на резидуалниот сноп од *LCA* во спречување на прекумерното ширење на коскените тунели низ кои се пласира графтоот по аугментација на *LCA*. Во понатамошниот текст, кандидатот наведува дека и покрај тоа што теоретски презервацијата на резидуалниот сноп од *LCA* би значела и делумна презервација на крвните садови, механорецептори и биомеханичката функција на *LCA*, што, пак, би резултирало со одлична ремоделација, лигаментизација и реинервација на графтоот, како и подобри клинички резултати кај пациентот, сепак според најновите студии кои ја обработуваат оваа проблематика не може со сигурност да се заклучи дека аугментација на *LCA* дава сигнификантно подобри клинички резултати од стандардната реконструкција на *LCA*. Тоа е заклучокот од анализата на повеќето

студии наведени во истото потпоглавје каде што се презентирани постоперативните клинички резултати после реконструкција и аугментација на LCA евалуирани преку одредување на постоперативната колена стабилност, проприоцептивна функција на коленото, постоперативните компликации како и функционалните скорови за колено. Постоењето на повеќе вакви отворени прашања, според кандидатот, ја налага потребата од изработка на нови проспективни рандомизирани студии со цел дополнително истражување на влијанието на резидуалниот сноп од LCA на зараснувањето на графтоот по реконструкција, односно аугментација на LCA.

Во наредните две потпоглавја, кандидатот детално ги опишува хируршката техника на аугментација и реконструкција на LCA, како и процесите на зараснување на графтоот по спроведениот хируршки третман на LCA.

Во следното потпоглавје опишани се постапките за добивање на плазма богата со тромбоцити (ПБТ), функциите на тромбоцитните фактори на раст, влијанието на ПБТ на зараснувањето на графтоот кај пациентите со реконструкција на LCA, а со тоа и значењето на нејзината употреба во ортопедијата. Кандидатот посочува дека се уште многу прашања во врска со биолошкиот ефект на ПБТ врз различните ткива остануваат неразјаснети, што ја налага потребата од понатамошни проспективни рандомизирани студии во врска со нејзината употреба. Истиот заклучок се наметнува и од анализата на студиите наведени во истото потпоглавје, кои го истражуваат влијанието на ПБТ на зараснувањето на графтоот по реконструкција на LCA. Генерално, повеќето од нив наведуваат дека ПБТ има позитивно влијание врз созревањето на графтоот, дека не влијае на зараснувањето на графтоот за сидот од коскените тунели и на постоперативното ширење на коскените тунели и дека не дава подобри клинички резултати во смисла на подобра стабилност на коленото и повисоки вредности од функционалните прашалници за колено. Постоењето на одредени студии кои презентираат спротивни резултати од претходно наведените ја налага потребата од изработка на нови студии со цел разрешување на ваквите отворени прашања.

Мотивот за изработка на темата кандидатот го базира на опсежната анализа на познатите сознанија и големиот број отворени прашања во врска со влијанието на резидуалниот сноп од LCA и влијанието на плазма-препаратите богати со тромбоцити и фактори на раст на зараснувањето на графтоот и постоперативните резултати после реконструктивни процедури на LCA. Дополнителен мотив за изработка на темата е податокот што во литературата до почетокот на истражувањето на кандидатот не била објавена ниту една студија која го испитувала заедничкото влијание на резидуалниот сноп од LCA и на плазма-препаратот богат со тромбоцити и фактори на раст на зараснувањето на графтоот и постоперативните резултати по аугментација на LCA. Главна хипотеза на истражувањето е: *Резидуалниот сноп од LCA и плазма-препаратот богат со фактори на раст влијаат на зараснувањето на графтоот по аугментација на предниот вкрстен лигамент со користење на штепивиите од хамстринзити и дека нивното влијание би можело да биде синергистичко.*

Во поглавјето **Цели на истражувањето** спроведено кај пациентите со реконструкција или аугментација на LCA со и без додавање на плазма-препарат богат со фактори на раст, кандидатот ги дефинира целите на трудот:

1. да се утврдат разликите во матурацијата и интеграцијата на графтоот за сидот од коскените тунели меѓу пациентите од испитуваната и контролната група;
2. да се утврдат разликите во ресорпцијата на постоперативниот едем околу графтоот во тибигата меѓу пациентите од испитуваната и контролната група;
3. да се утврдат разликите во формирањето на склеротичен коскен прстен околу графтоот тибигално меѓу пациентите од испитуваната и контролната група;
4. да се утврдат разликите во дебелината на интраартикуларниот дел од графтоот меѓу пациентите од испитуваната и контролната група;
5. да се утврдат разликите во постоперативното ширење на тибигалниот коскен тунел меѓу пациентите од испитуваната и контролната група;
6. да се утврдат разликите во измерената предно-задна стабилност на коленото меѓу пациентите од испитуваната и контролната група;
7. да се утврдат разликите во зачуваноста на проприоцептивната функција меѓу пациентите од испитуваната и контролната група;

8. да се утврдат разликите во резултатите од функционалните прашалници за колено (Tegner, Lysholm) меѓу пациентите од испитуваната и контролната група;
9. да се утврдат разликите во застапеноста на постоперативни компликации (киклоп лезии, ограничени движења на коленото) меѓу пациентите од испитуваната и контролната група.

Во делот **Пациенти и методи**, опишан е дизајнот на студијата како проспективна, рандомизирана и двојно слепа, со јасно дефинирани критериуми за вклучување и исклучување на пациентите од студијата. Кандидатот наведува дека во истражувањето биле вклучени 52 пациенти со руптура на LCA на колено и присуство на резидуален сноп од LCA во кој постои континуитет на лигаментарните влакна врзани долу за тибијата, а горе за сидот од интеркондиларната јама или задниот вкрстен лигамент и пречник поголем 1/3 од оној на нормалниот LCA на возраст од 18 до 50 години. Во истиот пасус, кандидатот наведува дека вклучените пациенти биле поделени во 2 групи: **контролна група** (КГ) – во оваа група на пациенти по отстранувањето на резидуалниот сноп од LCA е направена стандардна едносносна реконструкција на LCA и **испитувана група** (ИГ) – во оваа група на пациенти е направена аугментација на LCA со зачувување на резидуалниот сноп од него и додавање на *плазма-мембрански фактори на раст* (PRGF). Во делот **истражувачки методи** се наведени сите спроведени предоперативни дијагностички методи кои вклучуваат дијагностицирање на руптурата на LCA, мерење на предно-задната стабилност на коленото со помош на Ролиметер, одредување на функционалните скорови за колено (Lysholm, Tegner), одредување на проприоцептивната функција на коленото со помош на тестот за подсвесно одредување на позицијата на зглобот на коленото во просторот (*Joint position sense test – JPST*) и мерења направени со изокинетичкиот динамометар тип *Biodex System 4pro*. Конечната одлука за вклучување на пациентот во ова истражување била донесувана по артроскопија на коленото и евалуација на постојниот резидуален сноп од LCA. Во следното подпоглавје е објаснета постапката за приготвување на PRGF кој бил аплициран по 1 до 2 недели од оперативната интервенција само кај пациентите од ИГ. Следува потпоглавје каде што се опишува оперативната интервенција која започнувала со артроскопска ревизија на зглобот на коленото и третман на

придружните повреди на другите структури на коленото, а потоа следувала реконструктивна хирургија на LCA (стандардна едноснопна реконструкција или аугментација на LCA). Кај сите пациенти била предвидена физикална рехабилитација во согласност со протоколот за постоперативна рехабилитација на Клиниката за ортопедски болести. Постоперативна евалуација на матурацијата и зараснувањето на графтоот за сидот од коскените тунели, ширењето на коскените тунели, формирањето на склеротичен коскен прстен околу графтоот, димензиите на едемот во тибијата околу графтоот, дебелината на интраартикуларниот дел од графтоот, како и појавата на киклоп лезии на графтоот била направена од еден специјалист радиолог со помош на магнетна резонанца. По операцијата мерењето на предно–задната тибијална транслација на коленото било направено со помош на *Rolimeter*, а евалуацијата на функционалноста на коленото со помош на двата прашалника (Tegner, Lysholm). И двете испитувања биле спроведени од еден специјалист ортопед. Постоперативната проприоцептивна функција на коленото била одредувана со помош на JPST и мерење на аглите со изокинетички динамометар тип *Biodex System 4 pro* од страна на специјализиран физијатар.

Според кандидатот, **статистичката анализа** вклучувала методи за дескрипција (просек $\bar{x}$, стандардна девијација SD , медијана Me и модус Mo), коефициент на корелација (r), χ^2 тест по *Pearson-ов* и *Spearman-ов* коефициент на корелација (ρ) и t -тест (*Student-ов*) како и статистичките пакети *Statistica7*, *SPSS 12* и *Office 2007*.

Во поглавјето **Протокол на истражување** е даден редоследот на постапки пред оперативната интервенција, во тек на артроскопската интервенција, како и предвидените иследувања по хируршката интервенција.

Во поглавјето **Резултати**, со табели и графикони презентирани се резултатите добиени со обработка и анализа на 52 испитаници кај кои биле спроведени сите анализи предвидени со протоколот за работа. Кандидатот наведува дека меѓу испитаниците од ИГ и КГ не постоела сигнификантна разлика

во однос на половата дистрибуција, возраста, индексот на телесна маса (body mass index – BMI) и дистрибуцијата на повредено лево или десно колено. Во потпоглавјето за анализа на придружните менискални и ‘рскавични оштетувања на коленото, кандидатот посочува дека во КГ постоел сигнификантно поголем процент на повреди на медијалниот менискус особено од „Bucket handle” отколку во ИГ. Во истата група постоел и сигнификантно почест наод на оштетување на рскавицата од повисок степен според *Outbridge* класификацијата отколку во ИГ, особено во медијалниот компартман на коленото. Во подпоглавјето евалуација со магнетна резонанца статистичката анализа покажала дека во ИГ постои сигнификантно поголем број на пациенти со лесно хиперинтензивен сигнал на графтоот што укажува на побрзо созревање на истиот, сигнификантно помал број на пациенти каде постои течност во делот меѓу графтоот и сидот од коскениот тунел што укажува на побрза коскена интеграција на графтоот како и пациенти со сигнификантно помала површина на коскен едем а со повисок процент на формиран склеротичен прстен околу графтоот во тибијата што исто така укажува на побрза коскена интеграција на графтоот за сидот од коскените тунели. Во понатамошниот текст кандидатот наведува дека кај пациентите од ИГ постојат графтови со сигнификантно поголема интраартикуларна дебелина од оние кај пациентите од КГ, без притоа да постои сигнификантна разлика во измерената ширина на тибијалниот коскен тунел меѓу пациентите од двете групи на испитаници. Во подпоглавјето анализа на предно-задната стабилност на коленото статистичката анализа покажала дека кај пациентите од ИГ постои сигнификантно подобра предно-задна стабилност на коленото мерено при 30 и 90 степени флексија на коленото со Rolimeter, како предоперативно така и постоперативно. Следува потпоглавјето анализа на резултатите од функционалните прашалници, каде што кандидатот наведува дека кај пациентите од ИГ се добиени сигнификантно повисоки вредности од Lysholm прашалникот како пред така и по операција, а од Tegner-прашалникот се добиени повисоки вредности во истата група само по операција кои се близу граница на статистичка сигнификантност ($p=0.06$). Последното потпоглавје од поглавјето Резултати носи наслов анализа на проприоцептивната функција на коленото, и тука се дадени резултатите од одредената проприоцептивна функција со JPST мерено со изокинетички динамометар при 30 и 60 степени флексија во колено, при што е

правена споредба како меѓу повреденото/оперираното и здравото колено во иста група на испитаници, така и меѓу повредените и оперираните колена меѓу испитаниците од КГ и ИГ. Според направената статистичка анализа утврдено е дека единствено кај оперираното колено постои сигнификантно подобра зачуваност на проприоцептивната функција во однос на повреденото колено во двете групи испитаници, што покажува дека во оперираното колено доаѓа до повраток на проприоцептивната функција која била оштетена со самата негова повреда. Во сите други мерења не е пронајдена статистичка сигнификантност во добиените резултати. Според кандидатот, не постои сигнификантна разлика во појавата на постоперативни компликации како што се ограничени движења во коленото или појава на киклоп-лезии на графтоот меѓу пациентите од ИГ и КГ.

Во поглавјето **Дискусија**, на почетокот кандидатот ја објаснува биолошката терапија која се користи во денешно време со цел да се забрзаат процесите на зараснување на графтоот, а со тоа и рехабилитацијата на оперираните пациенти после реконструкција на преден вкрстен лигамент на колено, задржувајќи се на употребата на ПБТ и на презервацијата на резидуалниот сноп од LCA како два вида на биолошка терапија. Она што на крај може генерално да се донесе како заклучок по деталната анализа на постојните студии кои ја обработуваат оваа проблематика е дека како употребата на ПБТ, така и презервацијата на резидуалниот сноп од LCA немаат сигнификантно влијание на зараснување на графтоот и постоперативните резултати после реконструкција на LCA на колено. Оттука произлегла и идејата на кандидатот од комбинирање на двете видови на терапии со цел да се засили нивното дејство во стимулација на зараснувањето на графтоот и подобрување на постоперативните резултати после реконструкција на LCA. Во следниот текст, кандидатот дава ко м е н т а р и н а с о п с т в е н и т е р е з у л т а т и к о м п а р и р а н и с о р е з у л т а т и т е н а д р у г и с л и ч н и с т у д и и о д н а у ч н а т а л и т е р а т у р а , п о д е л е н и с и с т е м а т с к и в о н е к о л к у д е л а . Побрзото созревање на интраартикуларниот дел од графтоот, како и побрзата интерграција на графтоот за сидот од коскените тунели евалуирана на магнетна резонанца преку присуството

на течност, ресорпцијата на коскениот едем и формирањето на склеротичен прстен во тој дел околу графтоот, според кандидатот, би можеле да се должат најмногу на влијанието на резидуалниот сноп од LCA, а помалку на ПБТ. Навлегувањето на крвните садови од резидуалниот сноп од LCA кои го реваскуларизираат графтоот и вентилниот механизам од истиот кој го спречува навлегувањето на синовијална течност богата со инфламаторни цитокини со катаболички ефект во делот меѓу графтоот и сидот од коскените тунели би можеле да бидат главните механизми според кандидатот. Наодот на графтови со поголема дебелина кај пациентите од ИГ, според кандидатот, имало влијание на сигнификантно подобрата постоперативна предно-задна стабилност на коленото кај пациентите од оваа група, но тука не треба да се заборави и поголемата честота на лезии на медијалниот менискус од *Bucket handle* тип кај пациентите во КГ кои според студиите исто така влијаат на предно-задната колена стабилност. Според кандидатот потребни се дополнителни студии кои ќе испитуваат дали во случаите кога графтоот е вметнат низ резидуалниот сноп од LCA со обезбедување на непосреден контакт меѓу нив, доаѓа до процес на нивно конфлуирање во една заедничка целина или не, и дали ПБТ има некаво влијание на тие процеси. Од испитувањето на проприоцептивната функција на коленото, според кандидатот, може да се донесат два заклучока. Првиот е дека по операција доаѓа до враќање на проприоцептивната функција на коленото, што индиректно укажува на реинервација на графтоот, која по 6 месеци од операција или е целосно завршена или е при крај според направените мерења, а вториот е дека резидуалниот сноп од LCA нема влијание на крајната проприоцептивна функција на коленото што се потврдило со немањето разлики во измерената проприоцептивната функција меѓу испитаниците од ИГ и КГ. Добивањето на повисоки вредности од функционалните прашалници (Tegner, Lysholm) кај испитаниците од ИГ, според кандидатот, не се поклопува со резултатите од другите студии кои го испитуваале влијанието на резидуалниот сноп од LCA или влијанието на ПБТ на истите функционални скорови за колено после реконструкција на LCA. Според кандидатот, добивањето на повисоки вредности најмногу се должи на поголемата фреквенција на рскавични оштетувања од повисок степен и лезии на медијалниот менискус од *Bucket handle* тип кај пациентите во КГ, а помалку би се должело и на проприоцептивната функција која теоретски би требало да биде позачувана кај

испитаниците од ИГ иако истражувањето на кандидатот не го потврдило истото. Хетерогеноста меѓу пациентите во однос на различните типови резидуални снопови од LCA и нивната различна иницијална тензија, поголемата честота на лезии на медијалниот менискус од *Bucket handle* тип и поголемата честота на лезии на рскавицата од повисок степен во КГ, како и неможноста да се направи евалуацијата со MR во неколку различни интервали по операција, со што би можело да се следи динамиката на созревање на графтоот, како и неговата коскена интеграција за сидот од коскените тунели, според кандидатот, претставуваат слабости на неговата студија.

Во поглавјето **Заклучок**, кандидатот ги дава заклучоците од своето истражување, кои се јасно формулирани и претставуваат целосен одговор на поставените цели на трудот. Според кандидатот, испитувајќи го заедничкото влијание на резидуалниот сноп од LCA и на плазма-препаратот богат со фактори на раст, врз зараснувањето на графтоот и постоперативните клинички резултати може да се заклучи дека:

- го стимулираат и го забрзуваат созревањето на интраартикуларниот дел од графтоот.
- го стимулираат и го забрзуваат зараснувањето на графтоот за сидот од коскените тунели.
- ја стимулираат и ја забрзуваат ресорпцијата на постоперативниот едем околу графтоот во тибигата.
- доведуваат до појава на графтови со поголема дебелина.
- придонесуваат до подобра предно-задна стабилност на коленото.
- придонесуваат за подобри резултати од функционалните прашалници.

Поради ваквото синергистичко делување, според кандидатот, потребно е заедничко

користење на овие две биолошки терапии по реконструктивни процедури на LCA.

Во поглавјето **Литература**, кандидатот цитира 187 библиографски единици од областа што ја истражува, од кои поголемиот дел се објавени во последните 7 години.

Предмет на истражувањето е да се утврди влијанието на резидуалниот сноп од предниот вкрстен лигамент на колено и на плазма-препаратот богат со тромбоцитни фактори на раст на зараснувањето на графтоот и постоперативните резултати по реконструктивни процедури на истиот лигамент на колено.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата:
Во рамките на биолошката терапија која се користи во денешно време со цел да се забрзаат процесите на зараснување на графтоот, а со тоа и да се подобрат постоперативните резултати кај оперираните пациенти после реконструкција на преден вкрстен лигамент на колено, она што на крај може генерално да се донесе како заклучок е дека како употребата на плазмата богатата со тромбоцити, така и презервацијата на резидуалниот сноп од предниот вкрстен лигамент немаат сигнификантно влијание на овие процеси. Оттука произлегува и значењето на ова истражување кое по прв пат во светски рамки вклучува комбинирање на двата вида терапии со цел да се засили нивното дејство во стимулација на зараснувањето на графтоот и подобрување на постоперативните резултати по реконструкција на преден вкрстен лигамент на колено, при што е добиен сигнификантен ефект.

Краток опис на применетите методи. Кај пациентите со парцијална руптура на преден вкрстен лигамент на колено во текот на реконструктивната интервенција презервиран е резидуалниот сноп од него, а потоа е додаден плазма-препарат богат со тромбоцитни фактори на раст. Постоперативно, правена е евалуација на зараснувањето на графтоот со магнетна резонанца, мерена е предно-задната стабилност на коленото со Rolimeter, одредувана е проприоцептивна

функција на коленото со помош на JPST и мерење на аглиите со изокинетички динамометар тип *Biodex System 4 pro*, одредувани се резултатите од функционалните прашалници (Tegner, Lysholm) како и постоперативните компликации (ограничени движења во коленото или киклоп-лезии на графтоот).

Краток опис на резултатите од истражувањето. Добиените резултати покажуваат дека заедничкото влијание на резидуалниот сноп од предниот вкрстен лигамент на колено и на плазма-препаратот богат со тромбоцитни фактори на раст доведува до побрзо созревање на графтоот, негова побрза интеграција за сидот од коскените тунели, појава на подебели графтови и подобра предно-задна стабилност на коленото, како и до подобри резултати од функционалните прашалници. Поради ваквиот синергистички ефект, потребно е нивно заедничко, а не одделно користење кај реконструктивни процедури на предниот вкрстен лигамент на колено.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација од кандидатот д-р. Алан Андоновски, „Влијание на резидуалниот сноп од скинатиот преден вкрстен лигамент и на плазма-препаратот богат со фактори на раст врз зараснувањето на графтоот по извршено хируршко појачување на преден вкрстен лигамент на колено”, претставува истражување од областа на ортопедијата. Со изработка на темата од оваа докторска дисертација се очекува во иднина да се користи заедничкото влијание на резидуалниот сноп од предниот вкрстен лигамент на колено и на плазма-препаратот богат со тромбоцитни фактори на раст за забрзување на процесите на зараснување на графтоот и подобрување на постоперативните резултати по реконструктивни процедури на предниот вкрстен лигамент на колено, што покрај научна, има и практично апликативна вредност во секојдневната ортопедска практика.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавил следниве рецензирани истражувачки трудови кои се во врска со темата од докторскиот труд:

Andonovski A, Nancheva J, Andonovska B, Petrovska-Cvetkovska D, Nanceva A, Topuzovska S. The Effect of Plasma Preparation Rich in Growth Factors on Patellar Stability after Medial Patellofemoral Ligament Reefing. *Sanamed*. 2016; 11(2): 109–115. (Impact Factor 0.63)

Andonovski A, Topuzovska S, Samardziski M, Bozinovski Z, Andonovska B, Temelkovski Z. The Influence of Anterior Cruciate Ligament Remnant on Postoperative Clinical Results in Patients with Remnant Preserving Anterior Cruciate Ligament Reconstruction, Open Access Maced. J. Med. Sci. (accepted manuscript). Doi.org/10.3889/oamjms.2017.096

ЗАКЛУЧОК

Комисијата е на мислење дека кандидатот д-р Алан Андоновски, врз основа на досегашниот степен на образование, научно-истражувачка и стручна активност, располага со потребните квалитети за одбрана на приложената докторска дисертација. Врз основа на горенаведеното Комисијата оценува дека предложената тема: **„Влијание на резидуалниот сноп од скинатиот преден вкрстен лигамент и на плазма-препаратот богат со фактори на раст врз зараснувањето на графтоот по извршено хируршко појачување на преден вкрстен лигамент на колено”** е актуелна, со значајна научна и практична важност. Комисијата смета дека темата во целост ги задоволува критериумите на докторски труд и му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет да ја прифати оваа позитивна рецензија за докторската дисертација и да закаже нејзина јавна одбрана.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

- 1. Проф. д-р Соња Топузовска**
- 2. Проф. д-р Мирослав Миланков**
- 3. Проф. д-р Милан Самарџиски**
- 4. Проф. д-р Златко Темелковски**
- 5. Проф. д-р Зоран Божиновски**

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПРОЦЕНКА НА ЕФИКАСНОСТА НА ДВА ПЕРИОПЕРАТИВНИ АНТИБИОТСКИ ПРОФИЛАКТИЧКИ РЕЖИМА СО ЦЕФУРОКСИМ И ЦЕФТРИАКСОН ВО ПРЕВЕНЦИЈА НА ПОСТОПЕРАТИВНИ ИНФЕКЦИИ КАЈ ВОЗРАСНИ ПАЦИЕНТИ ВО НЕВРОХИРУРГИЈАТА“ ОД Д-Р АЛЕКСАНДРА ДИМОВСКА-ГАВРИЛОВСКА, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 03.07.2017 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката д-р Александра Димовска-Гавриловска, со наслов „Проценка на ефикасноста на два периперативни антибиотски профилактички режима со цефуроксим и цефтриаксон во превенција на постоперативни инфекции кај возрасни пациенти во неврохирургијата“, во состав: проф. д-р Спасе Јовковски (претседател), проф. д-р Звонко Миленковиќ (ментор), проф. д-р Илија Панговски (член), проф. д-р Игор Кафтанчиев (член) и проф. д-р Насир Бехџети (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Александра Димовска-Гавриловска, со наслов „Проценка на ефикасноста на два периперативни антибиотски профилактички режима со цефуроксим и цефтриаксон во превенција на постоперативни инфекции кај возрасни пациенти во неврохирургијата“, содржи 200 страници компјутерски обработен текст во фонт

Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 445 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во 10 глави, во кои се вклучени вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата, која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, изложени се епидемиологијата и етиологијата на настанувањето на постоперативни инфекции кај возрасни пациенти во неврохирургијата. Инфекциите на оперативното поле претставуваат значаен проблем во третманот на неврохируршки оперативни процедури и покрај примената на периоперативна профилакса со системски антибиотици, кои го намалуваат, но не и го елиминираат ризикот за нивна појава.

Кандидатката укажува на актуелноста на проблемот на постоперативни инфекции, како што досега во периоперативната профилакса се користени различни антибиотици и различни режими на администрација, при што постојат бројни споредбени студии за нивна ефикасност, но генерално се посочува дека нивниот избор на истите би требало да се базира врз сознанија и локалните специфики поврзани со најверојатни бактериски причинители за којшто се очекува евентуална контаминација на оперативното поле и можноста тие да предизвикуваат инфекција, како и клучно, задолжително придржување кон принципите за обезбедување на соодветни концентрации на лекот во моментот на очекувана контаминација. Инфекциите на оперативното поле се најчести инфекции асоцирани со укажувањето на здравствената заштита меѓу хируршки третираните пациенти. Инциденцата варира помеѓу 1% и 17%, во зависност од користената дефиниција на инфекција, времетраењето на постоперативното следење, институцијата и од типот на извршената хируршка процедура. Наспроти значителниот напредок и подобрувањата на хируршката практика и на техниките за контрола на инфекциите, остануваат и натаму значаен товар како за пациентите така и за здравствените сервиси во однос на морбидитетот, морталитетот и трошоците, и претставуваат главна закана за благосостојбата на пост - хируршките пациенти. И покрај тоа што целосна ерадикација на практично

не може да се постигне, најголемиот број од нив се потенцијално превентабилни со помош на ефикасни стратешки пристапи за превенција. Со внимателен надзор може да се постигне значителна редукција на инциденца на инфекциите на оперативното поле, при што во болниците со силен надзор и програми за контрола на инфекциите во текот на 4-6 години дури за 19-41%. Појавата на инфекциите на оперативното поле е детерминирана од бројни егзогени и ендогени фактори и истата зависи од карактеристиките од страна на пациентот, оперативната интервенција/процедура, персоналот и болничката институција. Оттука, една од клучните компоненти на секоја стратегија за превенција на инфекциите на оперативното поле предстатува мултидисциплинарниот пристап и вклучување на сите релевантни лица како тим во процесот на подобрување.

Инциденца на инфекции на оперативно поле кај пациентите по извршена неврохируршка интервенција се движи помеѓу 0.3% до 3.0% во услови на профилактичка примена на антибиотици, и 1.25% до 17% во отсуство на антибиотска профилакса. Инфекциите на оперативното поле се асоцирани со зголемен морбидитет, морталитет и со зголемени болнички трошоци, подолг болнички престој за средно 4-7 дена и двојно поголем ризик за фатален исход, двојно поголема веројатност за третман во единица за интензивно лекување и нега, и петкратно поголема шанса за повторна хоспитализација по испишувањето од болница. Освен тоа, пациентите со инфекции на оперативно поле, поради пролонгирање на болеста и болничкиот престој страдаат како емоционално така и физички, што резултира со подолго отсуство од нивните вообичаени активности, социјалниот живот и фамилијарни нарушувања поради влошувањето на нивниот статус и несигурноста поврзана со здравствените проблеми. Во неврохирургијата инфекции на оперативно поле се важни поради нивната клиничка тежина, асоцирано со лоша прогноза, висок морталитет и голем број секвели кај лицата кои преживеат. Овие инфекции можат да бидат суперфицијални на раната, шант инфекции или вентрикуларни шантови, интрапаренхимални абсцеси и менингити. Во неврохирургијата, најголемиот број процедури се сметаат за “чисти” во однос на манипулациите во стерилни ткива.

Инфекциите на оперативното поле се сметаат за важни компликации на оперативните интервенции и асоцирани се со значаен морбидитет и морталитет.

Последиците по пациентите и финансиските трошоци се високи, резултираат со болка, nelaгодност, пролонгиран болнички престој и траен инвалидитет. Глобалните достигнувања со којшто се постигнати подобрувања во вентилацијата на операционите сали, на методите за стерилизација, на бариерите, на хируршките техники, како и примената на антимикробната профилакса овозможиле подобра контрола на инфекциите, но се смета дека целосна искоренување на постоперативните инфекции кај пациентите не може да се постигне. Ваквиот заклучок барем делумно се должи на појавата и порастот на микроорганизми којшто се резистентни на вообичаено користените антимикробни агенси, како и на се поголемиот број стари лица кај којшто покрај возраста се почесто се присутни и други фактори на ризик со различни хронични или имунокомпромитирачки болести и инвалидитет во основата.

И покрај тоа што инфекциите на оперативното поле ретко се јавуваат кај неврохируршките пациенти, тие резултираат со значајни последици особено по краниотомиите. Познавањето на ризиците за инфекции и идентификацијата на пациентите со зголемен ризик даваат можност за имплементација и насочено испорачување на специфични превентивни мерки во институцијата и за одредени пациенти. Индикаторите на стапките на инфекциите на оперативното поле се еден од начините за проценка на квалитетот и ефективноста на болничкото згрижување и третман. Со познавањето на ризиците и превентивните методи може да се подобри третманот на пациентите.

Како **мотив** за истражувањето за докторскиот труд, кандидатката е водена од потребата за одредување на стапката и типот на постоперативни инфекции на Универзитетската клиника за неврохирургија во услови на спроведена профилакса со цефуроксим и цефтриаксон при различни неврохируршки процедури, да се процени нивната ефикасност во превенција на постоперативни инфекции на оперативното поле, да се утврдат клучните фактори на ризик за нивна појава и да се процени веројатноста спроведената антимикробна профилакса да превенира одреден тип на инфекции и сето тоа во функција за стандарден унифициран пристап за спроведување на антибиотска профилакса поврзана со спецификите на нашата средина. Краен мотив претставува потребата за стандардно постапување во спроведувањето на периперативната антибиотска

профилакса кај сите пациенти третирани на Универзитетската клиника за неврохирургија, со антибиотик и режим на давање кои што се најефикасни и соодветствуваат на локалните специфика на институцијата и на популацијата лица што подлежат на неврохирушка интервенција.

Четвртата глава се однесува на **целите** на истражувањето. Кандидатката ги наведува следниве цели:

1. да се испита, да се утврди и да се спореди ефикасноста на два режими на периоперативна антибиотска профилакса во превенција на постоперативни инфекции со цефуроксим и цефтриаксон администрирани според стандардни протоколи, со цел да се селектира еден којшто во иднина би бил применуван унифициран стандарден протокол за како дел од задолжителен за постапувања во постоперативна профилакса кај сите пациенти којшто се оперативно третирани на Универзитетската клиника за неврохирургија;
2. да се утврди општата стапка на постоперативни инфекции на Универзитетската клиника за неврохирургија, да се испита и одреди структурата на постоперативните инфекции, да се утврди застапеноста на различни етиолошки агенси на постоперативните инфекции и нивната сензитивност и да се процени влијанието на различните видови оперативни неврохируршки интервенции врз нив.

Во поглавјето **Очекувани резултати** е наведено кои се очекувањата од студијата и тоа се очекува да се утврди и да се дефинира дека еден од анализираните режими е поефикасен во однос на проектираните параметри, и кој понатаму би станал дел од еден програмиран стандардизиран периоперативен режим за сите пациенти кои во иднина ќе подлежат на неврохирушка интервенција. Се очекува анализата на податоците да резултира со статистички сигнификантна разлика имајќи го предвид бројот на анализирани лица во двете компарирани групи. Од студијата, исто така, се очекува да се определи стапката и типот на постоперативни инфекции којшто во иднина би послужил за моделирање на стратешките постапки за нивно надминување.

Во поглавјето **Материјал и методи**, опишан е дизајнот на студијата како рандомизирано пресечна со проспективен карактер, која е спроведена на Универзитетската клиника за неврохирургија, при што се испитувани пациенти кај кои пред рутински неврохируршки кранијални и спинални процедури еден час пред операција е администрирана парентерална антибиотска профилакса со два антибиотски режима, рандомизирани во две групи, по редоследот на доаѓањето и вклучувањето во студијата, наизменично, неселективно, лицата што ги исполнуваат инклузионите критериуми беа поставувани на еден од двата програмирани режима со цефуроксим во првата, односно цефтриаксон во втората компарирана група. Во студијата се анализирани сите релевантни демографски и периоперативни податоци за пациентите во двете компарирани групи и особено факторите за кои е познато дека создаваат диспозиција кон инфекции.

Како примарен исход е иследувана застапеноста на постоперативни инфекции и несаканите ефекти на лекот во двете компарирани групи, додека како секундарни, вкупната стапка на постоперативни инфекции по спроведени кранијални и спинални неврохируршки оперативни процедури на Клиниката за неврохирургија во Скопје (со оглед на тоа што нема објавени податоци за истите), како и застапеноста на факторите на ризик за појава на постоперативни инфекции предоперативно кај лицата кои подлежат на неврохируршки интервенции локално во Република Македонија.

Статистичка обработка на податоците добиени од истражувањето беше направена во статистичките програми Statistica for Windows 7,0 и SPSS 17,0. Добиените податоци се прикажани табеларно и графички.

Категориските (атрибутивни) варијабли се прикажани со апсолутни и релативни броеви. Нумеричките (квантитативни) варијабли се прикажани со мерките на централна тенденција (просек, медијана, минимални вредности, максимални вредности, интерквartilни рангови), како и со мерки на дисперзија (стандардна девијација).

За компарирање на анализираните варијабли меѓу групите со ЦЗ и Ц2 антибиотик, и меѓу групите со и без постоперативна инфекција, беа користени непараметарски (Pearson Chi square test, Fischer exact test, Mann Whitney U test) и параметарски тестови (Student t-test).

За одредување на корелацијата меѓу возраста и GCS беше користен Pearson-овиот коефициент на линеарна корелација.

Резултатите од презентираната студија се прикажани табеларно и со графикони, кои го олеснуваат нивното следење.

Првиот дел ја обработува половата дистрибуција. Испитаниците се поделени во две групи. Обработените резултати се претставени и одделно и компарирано, при што добиените резултати се поставени со табели и графикони.

Вториот дел го обработува хоспиталниот престој. Испитаниците се поделени во две групи. Обработените резултати се претставени и одделно и компарирано, при што добиените резултати се поставени со табели и графикони.

Третиот дел ја обработува времетраењето на интервенцијата. Испитаниците се поделени во две групи. Обработени резултати се претставени и одделно и компарирано, при што добиените резултати се поставени со табели и графикони.

Од лабораториски испитувања следени се вредноста на леукоцитите, еритроцитите, тромбоцити, неутрофили, вредност на хемоглобин, ЦРП, уреа и гликемија. Испитаниците се поделени во две групи.. Обработени резултати се претставени и одделно и компарирано, при што добиените резултати се поставени со табели и графикони.

Во понатамошниот дел од резултатите обработени се: присуство на дијареја, алергиски реакции, вредности на Глазков кома скала, процедурата, типот на интервенција, причината за интервенција, АСА-класификацијата, времетраењето на интервенцијата, типот на рана и типот на дрен. Испитаниците се поделени во две групи. Обработените резултати се претставени и одделно и компарирано, при што добиените резултати се поставени со табели и графикони.

Последниот дел го обработува присуството или отсуството на постоперативна инфекција. Испитаниците се поделени во две групи. Обработените резултати се претставени и одделно и компарирано, при што добиените резултати се поставени со табели и графикони..

Дискусијата ја опфаќа критичката споредба на добиените резултати и сознанија со досега објавените слични студии, како и толкувања на можните причини за сличностите и разликите во резултатите.

Во деветтата глава, кандидатката ги наведува следниве **заклучоци**:

1. Ниту еден од компарираните антибиотици, со цефуроксим и цефтриаксон, не е супериорен во однос на другиот во превенција на постоперативните

инфекции на оперативно поле. Сепак, регистрирани разлики во однос на нивната ефикасност во превенцијата на постоперативни инфекции на оперативно поле, иако статистички несигнификантно, дава можност, на поголема серија анализирани пациенти, таквото ниво на значајност да добие поинаков изглед, особено доколку се одделат, на пример, ургентните од елективни или кранијални од спинални неврохируршки процедури.

2. Периоперативната антимикробна профилакса со церфуроксим резултира со статистички сигнификантно поголема стапка на постоперативни краткотрајни самограничувачки дијареи. Ваквата невообичаена и неочекувана несакана реакција која досега не била регистрирана во литературата би можела да се објасни со комплексна релација помеѓу генериката на лекот и специфичниот на микс на пациенти достигната во една вака поставена рандомизирана студија.
3. Периоперативната антимикробна профилакса со цефуроксим или цефтриаксон во склоп на реализираните кранијални и спинални неврохируршки оперативни процедури на Клиниката за неврохирургија резултира со ризик за појава на постоперативни инфекции на оперативно поле во 1,98%, за дадените специфичен профил и комплексност.
4. Лимитирачки фактори се релативниот малиот број пациенти, ширината со која се опфатени сите неврохируршки оперативни процедури (без насоченост, на пример, само кон кранијални или спинални, елективни или ургентни или слично), што ја отежнува генерализацијата на добиените резултати и го одразува карактерот на дадениот проучуван профил на специфичност и комплексност.

Во десеттата глава е анализирана цитираната литература, во која се содржани 445 референции, правилно нумерирани и цитирани, и таа ги опфаќа последните податоци објавени од оваа област.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Александра Димовска-Гавриловска, со наслов „Проценка на ефикасноста на два периперативни антибиотски профилактички режими со цефуроксим и цефтриаксон во превенција на постоперативни инфекции кај возрасни пациенти во неврохирургијата“, претставува истражување во неврохирургијата. Изработката на темата на оваа докторска дисертација ја оствари главната цел. Научно и методолошки прецизно, кандидатката д-р Александра Димовска-Гавриловска ја истражи примената на два периперативни антибиотски профилактички режима со цефуроксим и цефтриаксон во превенција на постоперативни инфекции во неврохирургијата од каде што произлегоа препораките за понатамошен стандарден унифициран пристап за спроведување на антибиотска профилакса поврзана со спецификите на нашата средина

Докторската дисертација на кандидатката д-р Александра Димовска-Гавриловска, со наслов „Проценка на ефикасноста на два периперативни антибиотски профилактички режими со цефуроксим и цефтриаксон во превенција на постоперативни инфекции кај возрасни пациенти во неврохирургијата“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

1. Dimovska-Gavrilovska A, Chaparovski A, Milenkovik Z. Perforating gunshot injuries treated with decompressive craniectomy as a foundation for both early and late surgical complications and secondary bacterial superinfections. A case report. Acta morphologica. 2015; Vol.12(2):80-83.
2. Dimovska-Gavrilovska A, Chaparovski A, Gavrilovski A, Milenkovik Z. The importance of perioperative prophylaxis with cefuroxime or ceftriaxone in the surgical site infections

prevention after cranial and spinal neurosurgical procedures prevention Contributions, Sec of Med., XXXVIII 1 2017; 83-96.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатката се: поставување на основи за правилна примена на парентерални антибиотици со што се намалува инциденцата на постоперативни инфекции по извршени неврохирушки оперативни процедури.

Подрачје на примена и ограничувања: главното подрачје на примена е во неврохирургијата.

Во светот, зголемувањето на инциденцата на постоперативни инфекции по извршени неврохирушки оперативни процедури е голем предизвик за здравствениот систем и општеството. Соодветниот третман на постоперативни инфекции по извршени неврохирушки оперативни процедури сè уште се развива и се усовршува, па дури и од меѓународна перспектива. Оптимизирањето и стандардизирањето на третманот за подобри резултати е задолжително како од хуманитарни, така и од економски причини. Важноста на инкорпорирањето на резултатите од третманот во клиничките испитувања на пациентот е признаена, а последицата од постоперативни инфекции може да претставува почеток на долготраен третман, со голем број компликации и можност за дополнителни хируршки третмани.

Во литературата постојат различни специфични протоколи за постоперативни инфекции по извршени неврохирушки оперативни процедури. Постои тенденција за сè поголемо усовршување на овие протоколи. Доказите покажуваат дека правилната примена на парентерални антибиотици ја намалува инциденцата на постоперативни инфекции по извршени неврохирушки оперативни процедури.

Како резултат на тоа се намалува престојот во болнички услови, се скратува опоравувањето по извршената неврохирурска интервенција, а воедно и се

овозможува порано започнување на физикална терапија, со што се подобрува квалитетот на живот на повредениот.

Оваа студија отвора можност за спроведување на дополнителни истражувања на поголема група пациенти за да се согледа и потврди протоколот на парентерална примена на антибиотици за спречување на постоперативни инфекции по извршени неврохирушки оперативни процедури.

Комисијата има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката д-р Александра Димовска - Гавриловска, со наслов „Проценка на ефикасноста на два периперативни антибиотски профилактички режима со цефуроксим и цефтриаксон во превенција на постоперативни инфекции кај возрасни пациенти во неврохирургијата“.

Комисија:

Проф. д-р Спасе Јовковски, с.р.

Проф. д-р Звонко Миленковиќ, с.р.

Проф. д-р Илија Панговски, с.р.

Проф. д-р Игор Кафтанџиев, с.р.

Проф. д-р Насир Бехџети, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

**ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „НЕИНВАЗИВНИ
МЕТОДИ ЗА ПРЕНАТАЛНО ОДРЕДУВАЊЕ НА ФЕТАЛНА ЗРЕЛОСТ“
ОД Д-Р ЕЛЕНА ЦИКОВА, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на својата V работна седница одржана на 3.7.2017 година, по предлог на Советот на III циклус докторски студии, а врз основа на член 63 од Законот за високото образование и член 53 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Медицинскиот факултет во состав на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје, донесе Одлука за формирање на Комисија за оцена на докторската дисертација од д-р Елена Цикова, вработена на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство, Медицински факултет во Скопје, Република Македонија, под наслов: НЕИНВАЗИВНИ МЕТОДИ ЗА ПРЕНАТАЛНО ОДРЕДУВАЊЕ НА ФЕТАЛНА ЗРЕЛОСТ, во следниот состав:

1. проф. д-р Гордана Адамова,
2. проф. д-р Оливера Стојчева-Танева, ментор
3. проф. д-р Славјанка Попоска,
4. проф. д-р Бети Зафирова-Ивановска,
5. проф. д-р Ѓорѓи Бабушку

Согласно со член 64 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Комисијата ја разгледа изработената докторска дисертација под наслов: НЕИНВАЗИВНИ МЕТОДИ ЗА ПРЕНАТАЛНО ОДРЕДУВАЊЕ НА ФЕТАЛНА ЗРЕЛОСТ и има чест на Наставно-научниот совет да му го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Елена Џикова со наслов НЕИНВАЗИВНИ МЕТОДИ ЗА ПРЕНАТАЛНО ОДРЕДУВАЊЕ НА ФЕТАЛНА ЗРЕЛОСТ содржи 129 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со проред 2 и големина на букви 12, 13 табели, 35 фигури, 79 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, книги и интернет-ресурси, прашалник за пациентки (формулар) и протокол за работа прикажани во анекс.

Докторската дисертација ги содржи сите поглавја на една научноистражувачка студија: вовед, мотив, цели, материјал и методи, резултати на истражувањето и дискусија на добиените резултати, по што следат заклучоците, како и листата на библиографски податоци. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во докторската теза.

Во воведот, кандидатката дава пресек на досегашните сознанија за прематуритетот, причините за неговото настанување, како и неговата застапеност како причинител за неонаталниот морбидитет и морталитет. Исто така, кандидатката дава пресек на историјатот на респираторниот дистрес-синдром (RDS), етиолошките фактори кои го предизвикуваат, начинот како настанува, како и значењето на неговата пренатална предикција во намалување на морбидитетот и морталитетот кај новороденото. Потоа, кандидатката дава осврт на техниките кои досега се користат за таа намена, нивниот кост-бенефит, инвазивноста како и ризикот кој може да го донесат врз здравјето на пациентката и нејзиниот плод. Исто така, кандидатката дава потсетување на фазите на развој на феталното белодробие, како и ризиците за фетален морбидитет и морталитет во секоја фаза на развој доколку настапи предвремено породување.

Мотивот за изработка на студијата покажува дека прематуритетот и феталната незрелост се едни од главните причини за висок перинатален морталитет и морбидитет. Навременото одредување на феталната незрелост со неинвазивна метода обезбедува навремен третман, помал ризик за компликации од инвазивна интервенција и одредување на оптимална доза за зреење на фетално белодробие во зависност од феталниот одговор на дадената терапија, што се и главен мотив за изработка на оваа студија.

Целите на студијата се јасни и таксативно наброени:

- да се испита валидноста на нов интегриран метод за предикција на фетална зрелост кој ќе биде не-инвазивен, ефтин, достапен, едноставен, повторлив и ќе може да се изведува во рутинска употреба во секоја болничка установа каде ќе има достапен добар ултразвучен апарат и едуциран кадар, преку одредување на неговата сензитивност и специфичност.

- да се утврди во која група според гестациската возраст на плодот најдобро делува третманот и каде е неопходно тој да се повтори за да се добие подобра фетална зрелост, а со тоа и намалување на феталниот морталитет и морбидитет кои се едни од главните цели на акциониот план на Светската здравствена организација од 2012 год. (16), Healthy people 2020.

Истражувањето е дизајнирано како проспективна клиничка опсервациско-интервентна студија.

Во делот **Материјал и методи** кандидатката наведува дека биле испитани 100 пациентки, од кои 50 со заканувачко предвременно породување (испитувани случаи) и 50 контролни случаи. Студијата се изработувала на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство при Медицинскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, Република Македонија. Според инклузионите критериуми за изборот на пациентки, во студијата биле вклучени пациентки со предвременно прснати плодови обвивки (PPROM), со предвремени болки и очекувано предвременно породување (PPI), или со очекуван предвремен царски рез (PSC). Според ексклузионите критериуми, од студијата биле исклучени пациентки со аномалии на плодот, повеќеплодова бременост и присуство на заболувања кај мајката. За истражувањето се користел ултразвучен апарат Voluson expert E8. Иследувањето било изведено со полу конвексна ултразвучна сонда од 3.5 MHz, трансабдоминално. Во студијата, феталната зрелост кандидатката ја испитувала пред и по третманот за зреење на фетално белодробие со помош на следниве индикатори:

1. мерење на протокот на а. pulmonalis (брзината на систолниот пик PSV, и односот помеѓу времето на акцелерација и ежекција (AT/ET);
2. мерење на тоталниот пулмонален волумен;

3. хистограмски интензитет на сигналот од феталното белодробие во однос на дензитетот на феталниот црн дроб;
4. хистограмски дензитет на феталниот таламус во однос на околното мозочно ткиво;
5. одредување на соодносот на торакалната циркумференција наспроти абдоминалната циркумференција на плодот;

Тие биле споредени со досегашната инвазивна методата испитување на ламеларни телца и со златниот стандард - респираторниот дистрес синдром:

- мерење на ламеларни телца (LBC) во плодова вода, онаму каде што имало можност и не се загрозувала здравствената состојба и на мајката и на плодот;
- мерење на постпарталниот респираторен дистрес-синдром (RDS).

Тие постпартално биле споредени со степенот на неонаталниот респираторен дистрес-синдром (RDS). Онаму каде што имало можност, кандидатката направила и корелација со досегашната инвазивна метода за предикција на фетална зрелост преку иследување на ламеларни телца (LBC) во плодова вода, добиена со амниоцентеза која е стандардна процедура.

За понатамошна евалуација како дополнителни методи биле користени и:

1. присуството на партикли во плодова вода;
2. степенот на зрелост на постелката.

Пациентките биле поделени во пет групи, и тоа:

1. 28-30 г.н.;
2. 30(+1ден)-32 г.н.;
3. 32 (+1ден)- 34 г.н.
4. 34 (+1ден)-36 (+6дена)
5. ≥ 37 г.н. (контролни случаи)

Иследувањето било изведено во два акта, пред и 72 часа по давање на терапија со Amp. Betamethasone a 14 mg/II дози/24h, според стандарден протокол за созревање на феталното белодробие. Добиените резултати биле следени најмногу до 72 часа, а потоа биле споредени со степенот на постпарталниот респираторен дистрес синдром (RDS), кој се користел како златен стандард. Доколку пациентката не била породена до 72 часа од последното мерење, таа била исклучена од студијата.

Податоците за пациентките кандидатката ги собирала преку претходно подготвен прашалник за оваа научна студија, кој заедно со деталниот протокол за работа се претставени во анекс 1 (стр. 115) и 2 на (стр. 128).

За учество во оваа студија, пациентките претходно биле детално запознаени со студијата, и потпишале сертификат за согласност. Студијата е одобрена од Етичкиот комитет за истражување на луѓе при Медицинскиот факултет во Скопје.

За **статистичка обработка** кандидатката користела MS Excel, SPSS, MedCalc, Social Science Statistics, GraphPad за изработка на стандардните статистички процедури за обработка на податоците: средна вредност, стандардна девијација, Pearson-ова и Spearman's Rho корелација, анализа на варијанса, Student t-тест за парова анализа и одредување на p вредност за статистичка значајност. Кандидатката одредила и специфичност и сензитивност на новата метода во однос на досегашната инвазивна стандардна процедура, иследување на LBC во плодова вода. Со оглед на тоа што заради безбедност на пациентката и плодот етички не е оправдано да се користи инвазивната метода кај сите пациентки, поради тоа, таа не била изведена кај сите пациентки, заради што како златен стандард бил користен постпарталниот RDS. Поради тоа, сензитивноста и специфичноста на новата метода, кандидатката ја споредувала и со златниот стандард, постпарталниот RDS. Во текот на студијата, кандидатката направила и линеарна регресиона анализа на тестовите за да се одреди нивната дистрибуција во однос на гестациската возраст, како и дали тестовите имаат предиктивна вредност за респираторен дистрес синдром. За евалуација на дијагностичките тестови кандидатката ја одредила нивната сензитивност и специфичност, cut-off вредности, што овозможило изработка на нивни ROC (Receiver operating characteristic) криви и одредување на AUC (Area under curve) вредности. За статистичка сигнификантност кандидатката ја сметала вредноста за $p < 0,05$.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Во текот на студијата, кандидатката ги добила следниве **резултати**: односот, време на акцелерација со време на ежeksiја (AT/ET) на протокот на а. pulmonalis на плодот, односот на торакална циркуференција со абдоминалната циркуференција (TC/AC), и тоталниот волумен на феталните бели дробови во mL (Vol.BD), линеарно растеле со гестациската возраст. Со зголемување на гестациската недела, хистограмскиот интензитет на сигналот на таламус/околното мозочно ткиво (Th/Mo) и хистограмскиот интензитет на сигналот на белите дробови/хепарот (BD/Нер) се приближувале кон бројот 1. Мерењето на брзината на систолниот пик на протокот на а. pulmonalis (PSV) во cm/s, не се менувал значајно со гестациската возраст. Сите методи покажале сигнификантна разлика пред и по администрираната терапија за зреење на фетално белодробие по протокол. Методите Th/Mo, BD/Нер. Vol BD, покажале сигнификантна корелација и со мерењето на ламеларните телца (LBC) во плодова вода која кандидатката ја добила по пат на амниоцентеза. Во однос на предикција на RDS, сигнификантни резултати во сите групи покажале Th/Mo, BD/Нер. Vol BD, степенот на зрелост на постелката (PL) и присуството или отсуство на партикли во плодовата вода (OPVpart.), со сигнификантност $p < 0,0001$. Поради тоа, сите овие методи кандидатката ги искористила за креирање на нов оригинален метод, фетален матурационен скор, кој покажал поголема сензитивност и специфичност, позитивна и негативна предиктивна вредност, од сите претходни методи поединечно.

Од добиените резултати, кандидатката ги донела следниве **заклучоци**: методите мерење на односот на хистограмските сигнали на интензитетот на таламусот и околното мозочно ткиво, и односот на хистограмските сигнали на интензитетот на феталните бели дробови и црниот дроб, како и тоталниот пулмонален волумен на фетусот, зрелоста на плацентата и присуството на партикли во плодовата вода, се методи со висока сензитивност и специфичност во предикција на фетална зрелост со сигнификантност $p < 0,0001$; сите овие методи ако се интегрираат во нов оригинален комбиниран модел, фетален матурационен скор, предикцијата на феталната зрелост ќе биде со повисока сензитивност и специфичност од секој метод одделно; новиот оригинален интегриран метод, фетален матурационен скор, е високо сензитивен и специфичен метод, со одлична предикција на фетална незрелост; феталниот матурационен скор (FMS), како нов оригинален метод е не инвазивен, ефтин, достапен, едноставен, повторлив метод и може да се изведува во рутинска

употреба во секоја болничка установа каде ќе има достапен добар ултразвучен апарат и едуциран кадар; исто така, феталниот матурационен скор, како нов оригинален метод, дава можност со висока сензитивност и специфичност да се утврди во која група на пациентки според гестациската возраст на плодот најдобро делува третманот и каде е неопходно тој да се повтори за да се добие подобра фетална зрелост, а со тоа и намалување на феталниот морталитет и морбидитет, кои се едни од главните цели на акциониот план на Светската здравствена организација од 2012 год., Healthy people 2020.

На крајот од докторската дисертација е дадена листа на избрана **литература** која содржи 79 референции кои се од понов датум и се релевантни за темата на истражувањето, а истите се правилно цитирани.

Предмет на истражување

Предмет на истражување во оваа студија биле 100 пациентки од кои 50 со заканувачко предвременно породување (испитувани случаи) и 50 контролни случаи. Студијата се изработувала на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство при Медицинскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, Република Македонија, според претходно наведените инклузии и ексклузии критериуми.

Истражувањето било извршено во согласност со декларацијата од Хелсинки што се потврдува со доставеното решение за согласност на етичката комисија за истражување на луѓе на Медицинскиот факултет при УКИМ, како и од стручниот колегиум на Универзитетската клиника за гинекологија и акушерство, при Медицинскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, Република Македонија.

Во докторската дисертација е приложен и дополнителен материјал за начинот како ќе се собираат податоците за пациентките преку претходно подготвен прашалник за оваа научна студија, кој заедно со деталниот протокол за работа се претставени во анекс 1 (стр. 8) и 2 (на стр. 15).

Предмет на истражување во оваа студија се неинвазивни методи за пренатално испитување на фетална зрелост. Идејата потекнува од сознанијата дека прематуритетот и феталната незрелост се едни од главните причини за висок перинатален морталитет и морбидитет. Навременото одредување на феталната незрелост со неинвазивна метода обезбедува навремен третман, помал ризик за компликации од инвазивна интервенција и одредување на оптимална доза за

зреење на фетално белодробие во зависност од феталниот одговор на дадената терапија.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Ова претставува прва студија од ваков тип во тек на која кандидатката креирала нов, оригинален метод за одредување на фетална зрелост, фетален матурационен скор, кој е високо сензитивен и специфичен метод, со одлична предикција на фетална незрелост. Феталниот матурационен скор (FMS), како нов оригинален метод, е не-инвазивен, евтин, достапен, едноставен, повторлив метод и може да се изведува во рутинска употреба во секоја болничка установа каде што ќе има достапен добар ултразвучен апарат и едуциран кадар. Исто така, феталниот матурационен скор, како нов оригинален метод, дава можност со висока сензитивност и специфичност да се утврди во која група на пациентки според гестациската возраст на плодот најдобро делува третманот и каде е неопходно тој да се повтори за да се добие подобра фетална зрелост, а со тоа и намалување на феталниот морталитет и морбидитет, кои се едни од главните цели на акциониот план на Светската здравствена организација од 2012 год., Healthy people 2020.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Елена Џикова, со наслов НЕИНВАЗИВНИ МЕТОДИ ЗА ПРЕНАТАЛНО ОДРЕДУВАЊЕ НА ФЕТАЛНА ЗРЕЛОСТ, е истражување од областа на гинекологијата и акушерството, потесна област: перинатологија. Изработката на темата на оваа докторска дисертација преку добиените резултати покажува дека феталниот матурационен скор (FMS), како нов оригинален метод, е не-инвазивен, евтин, достапен, едноставен, повторлив и може да се изведува во рутинска употреба во секоја болничка установа каде што ќе има достапен добар ултразвучен апарат и едуциран кадар. Исто така, феталниот матурационен скор, како нов оригинален метод, дава можност со висока сензитивност и специфичност да се утврди во која група на пациентки според гестациската возраст на плодот најдобро делува третманот и каде е неопходно тој да се повтори за да се добие подобра фетална зрелост, а со тоа и можност да се намалат феталниот морталитет и морбидитет, кои се едни од главните цели на акциските планови на Светската здравствена организација,

Healthy people, како и акциските планови на Република Македонија до 2020 година.

Според тоа, докторската дисертација на кандидатката д-р Елена Џикова, со наслов НЕИНВАЗИВНИ МЕТОДИ ЗА ПРЕНАТАЛНО ОДРЕДУВАЊЕ НА ФЕТАЛНА ЗРЕЛОСТ ги исполнува сите услови и стандарди за изработка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила (како прв автор, во 2 меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

1. Џикова Е., Димитров Го., Стојчева-Танева О. Детерминирање на фетална зрелост преку утврдување на трансформации на сигналот на феталниот таламус. Мак. мед. преглед 2017; 71(1): 33-38.
2. Dzikova E., Dimitrov Go., Stojceva-Taneva O. Non-invasive prenatal determination of fetal maturity. Mak Med Pregled 2016; 70(3): 159-163.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата на поднесената докторска дисертација, Комисијата смета дека овој труд претставува самостојна и оригинална научна работа со јасно поставени цели, оригинални резултати и клинички придонес. Главни научни придонеси на кандидатката се: утврдување на неинвазивни методи за пренатално одредување на фетална зрелост, како и креирање на нов, оригинален метод за одредување на фетална зрелост, фетален матурационен скор, кој е високо сензитивен и специфичен метод, со одлична предикција на фетална незрелост; феталниот матурационен скор (FMS), како нов оригинален метод, е не инвазивен, евтин, достапен, едноставен, повторлив метод и може да се изведува во рутинска употреба во секоја болничка установа каде што ќе има достапен добар ултразвучен апарат и едуциран кадар; исто така, феталниот матурационен скор, како нов оригинален метод, дава можност со висока сензитивност и специфичност да се утврди во која група на пациентки според гестациската возраст на плодот најдобро делува третманот и каде е неопходно тој да се повтори за да се добие подобра фетална зрелост, а со тоа и намалување на

феталниот морталитет и морбидитет, кои се едни од главните цели на акциските планови на Светската здравствена организација, Healthy people, како и акциските планови на Република Македонија до 2020 година.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката д-р Елена Џикова со наслов НЕИНВАЗИВНИ МЕТОДИ ЗА ПРЕНАТАЛНО ОДРЕДУВАЊЕ НА ФЕТАЛНА ЗРЕЛОСТ.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА:

1. Проф. д-р Гордана Адамова с.р.,
2. Проф. д-р Оливера Стојчева-Танева,
ментор, с.р.
3. Проф. д-р Славјанка Попоска с.р.,
4. Проф. д-р Бети Зафирова-Ивановска
с.р.,
5. Проф. д-р Ѓорѓи Бабушку с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ЛУМБАЛНА СПИНАЛНА СТЕНОЗА – СПОРЕДБА МЕЃУ НАОДОТ НА МАГНЕТНА РЕЗОНАНЦА И СТЕПЕНОТ НА ОНЕСПОСОБЕНОСТ КАЈ ПАЦИЕНТИТЕ“ ОД Д-Р ЈАСМИНКА ЧАБУКОВСКА РАДУЛОВСКА, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 3.7.2017 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката д-р Јасминка Чабуковска Радуловска, со наслов „Лумбална спинална стеноза – споредба меѓу наодот на магнетна резонанца и степенот на онеспособеност кај пациентите“ во состав: проф. д-р Михаел Груневски (претседател), проф. д-р Климе Ѓорески (член), проф. д-р Анастасика Попоска (ментор), проф. д-р Анита Арсовска (член) и проф. д-р Милка Здравковска (член).

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација под наслов „Лумбална спинална стеноза - споредба меѓу наодот на магнетна резонанца и степенот на онеспособеност кај пациентите“ содржи 101 страница компјутерски обработен текст во фонт Arial, со големина на букви 12 и 1,15 проред, со 55 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет - ресурси, и ги содржи сите поглавја на еден научно - истражувачки проект.

Трудот е структуриран во 10 глави, во кои се вклучени и вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Воведот се состои од десет точки и потточки во кои на почетокот се објаснети функционалната анатомија на спиналниот канал и морфоструктурните промени на лумбалниот дел на 'рбетниот столб. Следува дефиниција, историска перспектива, патоанатомија и патофизиологија на лумбалната спинална стеноза. Во делот на класификацијата на лумбалната спинална стеноза е дадена нејзината етиолошка, анатомска и патоморфолошка класификација. Клиничката презентација на лумбалната спинална стеноза е дадена преку презентација на клиничките знаци, симптоми и физичкиот наод. Следуваат класификационите критериуми за лумбалната спинална стеноза - квалитативни и квантитативни, дијагностичките процедури, како и потребата од нејзина радиолошка евалуација со помош на магнетна резонанца, која има важна улога во прикажувањето на мекоткивните структури во спиналниот канал и докажувањето на местото и типот стенозата, како и клиничка евалуација според симптоматологијата и степенот на онеспособеност на пациентите. Диференцијалната дијагноза и третманот на лумбалната спинална стеноза се дадени на крајот на ова поглавје и ги содржат

сите диференцијално дијагностички ентитети. Во делот за третман на лумбалната спинална стеноза е наведен конзервативниот третман и сите хируршки процедури со нивните апсолутни и релативни индикации при третманот на ова заболување, како и можните компликации од хируршките интервенции. Поглавјето завршува со предметот и целите на овој труд.

Како **мотив** за изработка на оваа студија е наведено дека во клиничката практика не е јасно кој степен на лумбарна спинална стеноза се смета за симптоматичен, бидејќи и односите на клиничките симптоми и знаци, како и степенот на радиолошката МРИ - евалуација на лумбална спинална стеноза не се доволно дефинирани. Споредбата меѓу МРИ - наодот и степенот на онеспособеност на пациентите со ЛСС е од особен интерес и клучно значење за понатамошен соодветен избор на третман што е и основниот мотив за изработка на оваа студија. Односот меѓу МРИ - испитувањата и клиничките симптоми е сè уште неизвесен, бидејќи постојат голем број на пациенти со изразени клинички наоди, а минимални МРИ - наоди или обратно. Од тие причини, во оваа студија покрај радиолошката евалуација на лумбалната стеноза со помош на магнетна резонанца се користи и споредбата со степенот на онеспособеност на пациентите, квантифицирани според македонската верзија на Oswestry Disability Index (ODI), кој претставува самоевалуација на пациентот со пополнување на прашалникот и ги испитува сите нивоа на попреченост во 10 категории на активности. Тој е лесно разбирлив за пациентите и опфаќа широк спектар на функција, болка и ограничување на здравствената состојба.

Овој прашалник, кој нема национално верифициран превод, е самостојно преведен од авторот на оваа студија, за која е наменет.

Наведено е и дека и бројни студии ја истакнуваат потребата од воспоставување на точни, недвосмислени радиолошки критериуми за одредување на степенот на лумбалната стеноза и соодветен избор на третман, хируршки или конзервативен, што е и главен мотив за изработката на оваа студија.

Во последните истражувања во светот, истражувачите користат различни комбинации на симптоми, клинички знаци и радиолошки критериуми за воспоставување на инклузионни критериуми во испитувањето на пациентите со лумбална спинална стеноза.

Во **цели** на истражувањето како клучно прашање и нејзина **главна цел** е преку споредбата помеѓу наодот на МРИ, кој е и златен стандард на испитувањето, и онеспособеноста на пациентите, квантифицирана според Oswestry Disability Index, да се утврди постоењето на корелација меѓу параметрите при одредување на степенот на лумбална спинална стеноза, што е основен пресулов за понатамошен третман.

Како **специфични цели** се наведени: да се утврди дали лумбалната спинална стеноза може да биде верифицирана и класифицирана само со радиолошки метод - МРИ, како златен стандард во испитувањата, да се утврди дали постои корелација на МРИ - наодот и степенот на онеспособеноста кај пациенти со лумбална спинална стеноза и дали постои можност за дефинирање на валидни методи за оцена на врската меѓу структурните аномалии на лумбалниот 'рбет и клиничките симптоми и степенот на нивна корелација со онеспособеност на пациентите, како основен предуслов за избор на соодветен тип на понатамошен третман.

За остварување на целите, поставени се следниве **хипотези**:

- **ХИПОТЕЗА 1** - Лумбалната спинална стеноза е клиничко-радиолошки синдром кој не може да биде верифициран само со радиолошки визуелизирачки техники.
- **ХИПОТЕЗА 2** - Не постои корелација помеѓу МРИ - наодот и степенот на онеспособеност кај пациентите со лумбална спинална стеноза.
- **ХИПОТЕЗА 3** - Постои можност за дефинирање на валидни методи за оцена на врската меѓу структурните аномалии на лумбалниот 'рбет, клиничките симптоми и знаци, со радиолошкиот степен на стеноза и степенот на онеспособеност на пациентите, како основен предуслов за избор на најсоодветен тип на понатамошен медицински третман – конзервативен или хируршки.

Студијата е изведена на Универзитетската клиника за хируршки болести „Св. Наум Охридски“ во Скопје, во согласност со стандардите и критериумите за добра клиничка практика. (Good Clinical Practice од International Conference of Harmonisation) и Хелсиншката декларација (VMA DoH 1964-2014).

Предмет на истражување се пациенти со клиничка слика на лумбална спинална стеноза.

Во делот на **МАТЕРИЈАЛ И МЕТОДИ** како примерок на истражувањето се испитувани 100 пациенти во период од една година.

Утврдени се инклузионите и ексклузионите критериуми, и тоа:

Инклузионите критериуми: Пациенти со клиничка слика на ЛСС кои се јавиле на МРИ - преглед упатени од доктор специјалист.

Ексклузиони критериуми: Акутни трауматски лезии на 'рбетот, дегенеративни промени на колкови, периферни васкуларни заболувања, претходни хируршки интервенции на 'рбетот.

Сите пациентите, кои по претходно објаснување за целите на истражувањето и информираност за студијата доброволно се согласиле за учество во неа, имаат потпишано информирана согласност.

Материјалите потребни за остварување на целите на истражувањето се обезбедени преку пополнување специјален прашалник во кој се содржани прашања кои се однесуваат на клинички манифестации; неврогени клаудикации предизвикани од соматски аномалии и онеспособеност кај пациентите.

Од радиолошки аспект, нагласените основни структурни аномалии и стенозата на спиналниот канал со клинички манифестации се верифицирани со помош на магнетна резонанца.

Во испитувањата е користен апарат од 1,5 T МРИ (GE SIGNA HDI) со употреба на коил за 'рбетен столб. Пациентите се сместени во лежечка положба во супинација, со подлошка под двете колена.

Наведен е Протоколот за МРИ кој содржи:

- SAG T1, T2 weighted (300-800/19 repetition time ms/echo time us) и T2 weighted (2500-5500/99) Fast Spin Echo слики на целиот лумбален 'рбет. image Matrix 320x256, Field of View 280x100 mm², Slice Thickness 3mm.
- AXI T1, T2 images Axial T1 и T2 weighted FSE images (300-800/19 and 2500- 5500/120) на ниво на интервертебрални простори.
- OBL HI RES T2 Slice thickness 3 m. Intersection gap 0,6 - 1,3 мм.

Пациентите се групирани во 3 групи, врз база на мерењата АП - дијаметарот на спиналниот канал во сагитална и аксијална T2 рамнина и мерењата на DSCSA.

Дефинирани се и коефициентите на спинална стеноза А (1-7), В, С и D.

Наведеното мерење на антеропостериорниот дијаметар и напречниот (трансверзален) дијаметар на спиналниот канал, е мерено на ниво на диск и педункули за сите нивоа кои се достапни на сагиталните и аксијалните слики.

Дефинирана е средна вредност од добиените мерења. Дефинирани се степените на стеноза според АП – дијаметарот:

1. Лесна стеноза: АП дијаметар = 13, а поголем АП - дијаметар е нормален канал;
2. Релативна стеноза: од $10 \leq 13\text{мм}$;
3. Апсолутна стеноза: АП - дијаметар $< 10\text{ мм}$.

Во однос на мерењата на DSCSA дадени се следните параметри:

- 1 степен: лесна спинална стеноза $> 100\text{ mm}^2$ ($> 130\text{ mm}^2$ нормален наод)
- 2 степен: релативна спинална стеноза DSCSA $76\text{--}100\text{ mm}^2$
- 3 степен: тешка спинална стеноза DSCSA $< 76\text{ mm}^2$

Кај пациентите со стеноза на повеќе нивоа, анализирано е нивото со најизразена стеноза. Објаснето е мерењето на трансверзалната ареа на дуралната кеса (DSCSA), кое е направено со помош на дигитална технологија на одредени дефинирани интервертебрални нивоа, во T2 аксијални пулс секвенци.

Направена е и анализа на морфологијата на дуралната кеса набљудувана во T2 аксијални слики, земајќи ја во предвид количината на цереброспинална течност. При тоа, е користен квалитативен критериум за лумбална спинална стеноза - коефициент на лумбална спинална стеноза со 7 степена класификација, базирана на морфологијата на дуралната кеса, набљудувана во T2 аксијални слики (1,5 T). Коефициентите А (A1, A2, A3, A4) и В покажуваат присуство на цереброспинална течност, додека коефициентите С и D укажуваат на отсуство на течност. Коефициент А стеноза е дефинирана како лесна стеноза, В како умерена стеноза, С како тешка стеноза и D како екстремна стеноза.

Објаснет е и Прашалникот за онеспособеност (Oswestry Disability Index) кој ги содржи изјавите на шест нивоа (означени нивоа од 0 до 5) во секое од 10 поглавја, во врска со болката и способноста за лична хигиена и грижа, подигнување на тежина, пешачење, седење, стоење, сон, социјален живот, патување, работни/домашни активности. Во секоја категорија пациентот ја избира изјавата која најдобро го опишува неговиот/нејзиниот статус. Кога ограничувањето е меѓу две нивоа, избрано е повисокото ниво. За изјавите се доделени бодови, од 0 до 5 што одговара на наведеното ниво. Вкупниот резултат се движи од 0, највисоко ниво на функција, до 50, како најниско ниво на функционирање.

Дадено е и толкувањето на резултатите од прашалникот, според кое:

- 0-20% се минимално онеспособени пациенти, кои можат да се справат со повеќето животни активности.
- 21-40% се пациенти со умерена онеспособеност, со повеќе болка и тешкотии (седење, стоење, подигнување на товар) во секојдневните активности. Личната нега и спиењето се грубо погодени.
- 41-60% се пациенти со тешка онеспособеност, со болки кои им ги отежнуваат секојдневните животни активности.
- 61-80% се пациенти со онеспособеност која влијае на сите аспекти на животни активности и се истите се кандидати за позитивна интервенција.
- 81-100% се вклучуваат пациенти кои се приковани за кревет, без можност за движење.

Статистичката анализа на податоците е направена во статистичкиот програм SPSS for Windows 13,0.

Статистичката анализа на податоците има за цел да ги поврзе квантитативните и квалитативните оценки на степенот на лумбална спинална стеноза од радиолошки аспект (МРИ наод) и процентот на попреченост со помош на ODI - прашалникот. Кога пациентите имаат стеноза на повеќе нивоа, нивото со најголема стеноза е избрано за корелација.

Користен е X² тестот за оценка на квалитативните податоци, а квантитативно односот нервни корени:цереброспинална течност е анализирана со Карра - статистика за евалуација.

Анализа на значајноста на разликите според пол и возрастните групи од двата пола е направена со Mann-Whitney U test, а анализа на значајноста на разликата меѓу различни возрастни групи е направена со Kruskal-Wallis ANOVA test.

Анализа на варијанса за утврдување на значајност на разлики во однос на средни вредности на различни нивоа на спинална стеноза е направена со One-way ANOVA test.

Линеарната корелација меѓу возраста и најмала медијална вредност на АП - дијаметар на спинален канал е прикажана со помош на Pearson coefficient of correlation.

Пирсоновиот X² test и p вредноста се имплементирани за да дадат одговор дали постои статистички значајна разлика во однос на степен на спинална стеноза по нивоа на стенози на лумбалниот дел од 'рбетот.

Анализа на варијанса на добиените разлики во однос на ODI - скорот меѓу пациенти од различни возрастни групи степенувани во 3 нивоа на стенози, е дадена со Kruskal-Wallis Anova test, а поединечните меѓугрупни тестирања со помош на Mann-Whitney U test.

Корелација меѓу степенот на онеспособеност кај пациентите со ODI - класификацијата и класификацијата според AP - дијаметарот на спиналниот канал е направена со Fleiss Карра коефициент и Cohen s Карра коефициент.

Направена е споредба меѓу ODI Score и DSCSA на дуралната кеса со Карра test. Направена е споредба и статистичка анализа за постоење на корелација меѓу степенот на онеспособеност според ODI score и DSCSA – класификацијата (p-value).

Turkey HSD test –post hoc test на ANOVA се користи за утврдување на разликите на средните вредности на медијалниот АП - дијаметар меѓу пациенти со различни степени на стеноза.

За утврдување на поврзаноста меѓу зависната варијабла (ODI score) и систем на предикторски варијабли; возраст,медијална вредност на АП - дијаметар , вредност на DSCSA и број на лумбални спинални стенози (независни варијабли) користена е мултипла регресиона анализа и коефициент на парцијална регресиона анализа.

Вредностите на $p < 0,05$ се земаат како статистички сигнификантни.

Резултатите од презентираната студија се прикажани табеларно и со графикони, кои го олеснуваат нивното следење.

Во делот на резултатите е наведено дека во студијата се вклучени вкупно 100 испитаници со клиничка слика на лумбална спинална стеноза кои биле упатени на МРИ - преглед во Универзитетската клиника за хируршки болести „ Св.Наум Охридски“ во Скопје. Од нив 48 се мажи, а 52 од женски пол. Поделени се во три возрастни групи (од 30 до 59 години, од 60 до 79 години и > 80 години). Најмалиот

пациент е на возраст од 30 години, а најстариот е на возраст од 88 години. Просечна возраст на испитаниците е $58,1 \pm 12,7$ години. Најголем број на испитаници, 55% се на возраст од 50 до 69 години. Кај 51% од испитаници вклучени во студијата, дијагностицирана е ЛСС на ниво L4/L5, кај 13 % на ниво L5/S1, 10 % се со стеноза на L3/L4 и 8 пациенти се со стеноза на L2/L3 ниво. И кај двата пола доминантна е ЛСС на ниво L4/L5.

Најголемиот број на најмали вредности на АП - дијаметарот се регистрираат на ова ниво - кај 61 пациент (61%) од испитаниците. Нема статистички значајни разлики помеѓу мажите и жените во однос на средните вредности на најмалиот АП - дијаметар. Најголемиот број на најмали медијални дијаметри (mm) на спиналните стенози се регистрирани кај пациентите од возрастната група од 50 до 60 години, а статистичката анализа покажа значајна разлика во однос на бројот на најмали медијални АП - дијаметри помеѓу пациентите од различни возрастни групи. Линеарната корелација покажа дека постои средно јака негативна корелација помеѓу возраста и најмалиот медијален АП - дијаметар (Pearson coeff. of correl.: $r=0,47$), и дека со зголемување на возраста се намалува медијалниот АП - дијаметар кај спиналните стенози. Со мерењата на DSCSA (mm^2) е утврдено дека просечната вредност на површината кај возрастна група од 30 до 49 години изнесува $85,66 \pm 10,06 \text{ mm}^2$, кај возрастната група од 50 до 69 години површината изнесува $81,33 \pm 8,74 \text{ mm}^2$, а кај највозрасната популација изнесува $80,35 \pm 7,44 \text{ mm}^2$. Според вредностите на DSCSA во mm^2 , вкупно 27 (27%) имаа стеноза од 3.степен (тешка), 72 пациенти имаа стеноза од 2.степен (релативна/умерена) и само 1 пациент беше со стеноза од 1.степен (лесна стеноза). Од вкупно 27 пациенти со стеноза од 3.степен, 12 (44%) се мажи, а 15 (55%) се од женски пол. Во однос на степенот на стеноза, нема статистички разлика помеѓу испитаниците од двата пола. Според вредностите DSCSA mm^2 , најголем број од испитаниците 50 (50%) се со спинални стенози на ниво L4/L5, од кои 12 лица се со спинална стеноза од трет степен, а 37 лица имаат спинална стеноза од втор степен и едно лице од прв степен. Во однос на степенот на спинална стеноза, според вредностите на DSCSA во mm^2 , нема статистички значајни разлики помеѓу различните нивоа на интерес. На сите 4 нивоа најмногу се регистрирани спинални стенози од втор степен. Според степенот на онеспособеност (ODI score), 66 пациенти (34 мажи и 32 жени) имаа минимална онеспособеност. Умерена онеспособеност имаа 26 пациенти (13 мажи и 13 жени), а тешка онеспособеност имаа 8 пациенти (1 маж и 7 жени). Според вредностите од ODI – скорот, нема пациенти со екстремно тешка онеспособеност и неподвижни пациенти.

Со анализата на варијанса е утврдено дека добиените разлики во однос на ODI - скорот помеѓу пациентите од различни возрастни групи се статистички значајни. Статистички е утврдена и значајна разлика помеѓу степенот на ЛСС одредуван според медијални вредности на АП - дијаметарот и степенот на онеспособеност одредуван со ODI - скорот ($p=0,0084$).

Со статистичката анализа е утврдено дека постои статистички значајна разлика помеѓу степенот на ЛСС одредуван според вредностите на DSCSA во mm^2 и степенот на онеспособеност кај пациентите одредуван со ODI score ($p=0,0035$).

Степенот на усогласеност помеѓу степените на лумбална спинална стеноза добиени според најмалиот медијален АП - (mm) дијаметар во однос на вредностите од ODI score, како степените на лумбална спинална стеноза добиени според DSCSA (mm^2), во однос на ODI скорот е изразен преку Fleiss Kappa coefficient, кој покажува вредности поголеми од $p=0,05$ при $CL=95$, при што

вредностите на значајност „p“ се најмногу еднакви на 1 (една вредност е 0,77), што покажува дека не постои корелација помеѓу овие параметри. Степенот на усогласеност помеѓу степените на спинална стеноза добиени според најмалиот медијален АП - дијаметар (mm) во однос на ODI скорот, како и степените на спинална стеноза добиени според вредностите на DSCSA (mm²) во однос на ODI - скорот изразен и преку Cohen s Kappa coefficient покажува дека нема корелација помеѓу добиените степени со различните квантитативни методи. За сите тестирања на добиените резултати изразени преку Cohens Kappa coefficient (и помеѓу различните степени на спинални стенози на вкупниот број на испитаници), вредностите на ниво на значајност се поголеми од $p = 0,05$ при интервал на доверба CL=95%.

Со мултиплата регресиона анализа е утврдена поврзаноста помеѓу вредностите на ODI – скорот (зависна – критериумска варијабла) и системот на предикторски варијабли: возраст, медијалните вредности на AP - дијаметарот (mm), вредностите на DSCSA во mm² и бројот на лумбални спинални стенози кај испитаниците (независни варијабли). Коефициентот на мултипла корелација (R) изнесува 0,48, а коефициентот на детерминација (R²) изнесува 0,23 и покажува дека сите независни варијабли заедно влијаат на варијабилитетот на ODI – скорот со 23%, додека 77% отпаѓа на влијание на други фактори.

Значајноста на коефициентот на мултиплата корелација, тестиран врз основа на F – дистрибуцијата, покажува дека влијанието на предикторскиот систем на варијабли врз ODI – скорот е значајно ($F = 6,95$ $p = 0,0006$).

Со анализа на поединечните варијабли, е заклучено дека од независните варијабли, **само возраста има статистички значајно влијание врз ODI – скорот** ($t = 4,389$ $p = 0,00002$). Коефициентот на парцијалната регресиона анализа изнесува $r = 0,45$ и потврдува средно јака корелација помеѓу двата параметра.

За бројот на лумбални спинални стенози коефициентот на парцијалната регресиона анализа изнесува $r = 0,014$ (**нема корелација**). Тестиран со t – тест покажува дека влијанието на бројот на лумбални спинални стенози врз ODI – скорот не е значајно ($t = 0,143$ $p = 0,8863$).

За медијалните вредности на AP - дијаметарот (mm), коефициентот на парцијалната регресиона анализа изнесува $r = 0,116$. Тестиран со t – тест покажува дека влијанието на медијалните вредности на AP - дијаметарот врз ODI – скорот не е значајно ($t = 0,374$ $p = 0,7086$), односно, **нема корелација** помеѓу овие два параметри.

Во однос на степенот на спиналните стенози според квалитативниот критериум - коефициентот на лумбална спинална стеноза и степенот на стеноза според ODI – скорот, нема значајни разлики (Kruskal-Wallis ANOVA: $H = 0,610$ $p = 0,7368$), што значи дека има корелација помеѓу овие две методи во одредувањето на степенот на централна спинална стеноза.

Осмата глава, **дискусија**, ја опфаќа критичката споредба на добиените резултати и сознанија со сознанијата од досега објавените слични студии и толкување на можните причини за сличностите и разликите во резултатите.

Во деветтата глава, **заклучоци**, е наведено дека согласно со добиените резултати, направените статистички анализи и податоци од истражувањата и на др. автори можат да се донесат следниве заклучоци:

1. Лумбалната спинална стеноза не може да биде верифицирана само со радиолошки методи - МРИ, иако тој сè уште е златен стандард во испитувањето на лумбалната спинална стеноза.

2. Не постои позначајна корелација меѓу МРИ – наодот, користејќи ги квантитативните критериуми и степенот на онеспособеност кај пациентите со лумбална спинална стеноза.

3. Постои можност за дефинирање на одредени методи за оцена на врската меѓу структурните аномалии на лумбалниот ‘рбет, клиничките симптоми и знаци со радиолошко одредување на видот и степенот на стенозата, и нивна корелација со онеспособеноста на пациентот, како основен предуслов за избор на најсоодветен тип на понатамошен медицински третман – конзервативен или хируршки.

Еден од можните предлози е воведување на динамичкиот МРИ во испитувањето на лумбалната спинална стеноза, со изведување во две положби, супинација и пронација, како и одредување на “cut point“ вредности при кои на пациентите треба да им се даде препорака за хируршка интервенција.

Сепак, несомнена е улогата и на анамнестичките податоци и онеспособеноста на пациентот евалуирана преку ОДИ - прашалникот кој треба да биде пополнет со внимание во целост и во присуство на стручно лице.

При квантитативна и квалитативна оценка на степенот на лумбална спинална стеноза и одлуката за понатамошен третман на пациентите (конзервативен или хируршки), особена важност има клиничката слика како и споредбата на наодите на онеспособеност и МРИ – наодот, со чија помош точно се одредува нивото на најизразена спинална стеноза, кое е кандидат за спинална декомпресивна интервенција. При тоа, пациентите со минимален радиолошки наод, а поизразена онеспособеност, која го отежнува нормалното живеење и секојдневното обавување на животните функции, се во група на релативните индикации за хируршки третман, додека пациентите со помала вредност на ODI score и помал степен на онеспособеност, и покрај радиолошки повисокиот степен на спинална стеноза можат да бидат конзервативно третирани.

Во десеттата глава, **цитираната литература**, во која се содржани 55 референци е правилно цитирана и таа ги опфаќа последните објавени податоци од областа.

Апстрактот е концизен и ги содржи потребните информации за трудот.

Предмет на истражување се пациенти со клиничка слика на лумбална спинална стеноза и корелацијата помеѓу наодот на МРИ и степенот на онеспособеност кај пациентите.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Истражувањето е направено во Универзитетската клиника за хируршки болести „Св. Наум Охридски“ во Скопје. Во оваа студија учествувале **100 пациенти на возраст од 30 до 88 години, во период од 1 година.**

Инклузиони критериуми: пациенти со клиничка слика на лумбална спинална стеноза.

Пациенти со акутна траума на лумбален ‘рбет не се вклучени во студијата.

Лумбална спинална стеноза е клиничка состојба презентирана со редукција на димензиите на спиналниот канал, со придружна невролошка симптоматологија, како резултат на директна компресија на содржината во спиналниот канал и нервните елементи, пред да излезат низ меѓупршленските отвори (foramen intervertebrale).

Лумбалната спинална стеноза **Postacchini** ја дефинира како стеснување на остеолигаментарниот канал на ‘рбетниот столб и меѓупршленските отвори, што

предизвикува компресија на дуралната кеса и нејзината содржина, со компресија на нервните корени на еден или повеќе сегменти. (30).

Лумбалната спинална стеноза е честа болест во повеќе развиени земји со инциденца 1:1000, со тенденција за зголемување поради зголемување на должината на животот и стареењето на населението, како и поради воведувањето на нови дијагностички процедури во клиничката практика за нејзино докажување како магнетната резонанца. Преваленцата на придружните клинички попречености поврзани со дегенеративна лумбална спинална стеноза е во пораст, како последица на спиналната дегенерација, а често и како резултат на лоши животни навики и професионални оптоварувања. Честите коегзистирачки патологии кои се јавуваат во текот на стареењето на населението и диференцијалната дијагноза на лумбална спинална стеноза сè уште поголем предизвик.

Дијагнозата на ЛСС се базира на одредени симптоми и знаци при клиничкиот наод, како и на радиографски иследувања.

Во последните години, **магнетната резонанца стана „златен стандард“** во дијагностиката и докажувањето на лумбалната спинална стеноза поради можноста добро да ги визуелизира и т.н. „РТГ - негативни“ меки ткива.

Иако повеќето научници се сложуваат со фактот дека МРИ е најдобар радиолошки метод за докажување на спинална лумбална стеноза, постои извонредна варијабилност во литературата во однос на радиолошките критериуми кои се користат за нејзина евалуација, што покажува дека за квалитетно истражување на оваа болест не се воспоставени сензитивни и функционални критериуми.

При тоа степенот на стеснување на лумбалниот спинален канал кој се смета за симптоматичен, сè уште не е јасно дефиниран.

Ова прашање, заслужува особено внимание во докажувањето, степенувањето и менаџирањето на пациентите со лумбална спинална стеноза, бидејќи со дијагностичката точност на радиолошките методи и наодите од клиничкото испитување, треба да се идентификуваат и соодветни мерки за подобар исход, да се обезбеди точна и прецизна дијагноза и соодветен третман на пациентите.

Краток опис на применетите методи

Во оваа студија се испитани **100 пациенти**, во период од **1 година**. Користен е МРИ - апарат од 1,5 Тесла за иследување на пациентите. Направено е мерење на АП - дијаметарот на спиналниот канал во сагитална и аксијална рамнина.

Мерењето на трансверзалната површина на дуралната кеса (DSCSA), е направено со помош на дигитална технологија.

Се користи и квалитативен критериум- коефициент на лумбална спинална стеноза со 7 - степен класификација, базирана на морфологијата на дуралната кеса на одредена висина на лумбалниот дел на 'рбетот, во T2 аксијални пулс секвенци (1,5 Тесла).

Користени се резултати добиени од прашалникот за онеспособеност: ODI – тест, кој содржи 10 поглавја со шест нивоа на одговори. Тој е пополнет од страна на секој пациент - учесник во студијата, пред самиот преглед на МРИ. За корелација со МРИ - наодот е користен ODI score како показател на степенот на онеспособеност кај пациентите.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Во студијата се вклучени вкупно 100 испитаници со клиничка слика на лумбална спинална стеноза кои беа упатени на МРИ - преглед во Универзитетската клиника за хируршки болести „Св.Наум Охридски“ во Скопје. Од нив 48 се мажи, а 52 од женски пол. Поделени се во три возрастни групи (од 30 до 59 години, од 60 до 79 години и > 80 години). Најмалиот пациент е на возраст од 30 години, а најстариот на возраст од 88 години. Просечна возраст на испитаниците е $58,1 \pm 12,7$ години. Најголем број на испитаници, 55% се на возраст од 50 до 69 години. Од вкупно 100 испитаници кои се вклучени во студијата, кај 82 пациенти е дијагностицирана ЛСС на едно лумбално ниво, кај 13 пациенти се регистрирани ЛСС на 2 нивоа, а 5 пациенти се со стенози на 3 спинални нивоа. Кај 51% од испитаници вклучени во студијата дијагностицирана е ЛСС на ниво L4/L5, кај 13 % на ниво L5/S1, 10 % се со стеноза на L3/L4 и 8 пациенти се со стеноза на L2/L3 ниво. И кај мажите и кај жените доминантна е ЛСС на ниво L4/L5. Според средните вредности на АП – дијаметарот (mm) на ова ниво, 46 пациенти (69,7%) се со ЛСС од 3.степен, 20 пациенти (30,3%) имаат стеноза од 2.степен, лесна спинална стеноза не е дијагностицирана. Најголемиот број на најмали вредности на АП - дијаметарот се регистрирани на ова ниво: кај 61 пациент, (61%) од испитаниците. Нема статистички значајни разлики помеѓу мажите и жените во однос на средните вредности на најмалиот АП - дијаметар. Најголемиот број на најмали медијални дијаметри (mm) на спиналните стенози, се регистрирани кај пациентите од возрастната група од 50 до 60 години, а статистичката анализа покажува значајна разлика во однос на бројот на најмали медијални АП – дијаметри, помеѓу пациентите од различни возрастни групи. Линеарната корелација, покажува дека постои средно јака негативна корелација помеѓу возраста и најмалиот медијален АП - дијаметар (Pearson coeff.of correl.: $r=0,47$), и дека со зголемување на возраста, се намалува медијалниот АП дијаметар кај спиналните стенози. Со мерењата на DSCSA (mm^2), е утврдено дека просечната вредност на површината кај возрастна група од 30 до 49 години. изнесува $85,66 \pm 10,06 \text{ mm}^2$, кај возрастната група од 50 до 69 години, површината изнесува $81,33 \pm 8,74 \text{ mm}^2$, а кај највозрасната популација изнесува $80,35 \pm 7,44 \text{ mm}^2$. Според вредностите на DSCSA во mm^2 , вкупно 27 (27%), имаа стеноза од 3.степен (тешка), 72 пациенти имаа стеноза од 2.степен (релативна/умерена) и само 1 пациент беше со стеноза од 1.степен (лесна стеноза). Од вкупно 27 пациенти со стеноза од 3.степен, 12 (44%) се мажи, а 15 (55%) се од женски пол. Во однос на степенот на стенозата, нема статистички разлика помеѓу испитаниците од двата пола. Според вредностите DSCSA mm^2 , најголем број од испитаниците 50 (50%), имаа спинални стенози на ниво L4/L5, од кои 12 лица имаа спинална стеноза од трет степен, а 37 лица имаа спинална стеноза од втор степен и едно лице од прв степен. Во однос на степенот на спинална стеноза според вредностите на DSCSA во mm^2 , нема статистички значајни разлики помеѓу различните нивоа на интерес. На сите 4 нивоа, најмногу се регистрирани спинални стенози од втор степен. Според степенот на онеспособеност (ODI score), 66 пациенти (34 мажи и 32 жени), имаа минимална онеспособеност. Умерена онеспособеност имаа 26 пациенти (13 мажи и 13 жени), а тешка онеспособеност имаа 8 пациенти (1 маж и 7 жени). Според вредностите од ODI – скорот, немаше пациенти со екстремно тешка онеспособеност и неподвижни пациенти. Анализата на варијанса покажа дека добиените разлики во однос на ODI - скорот, помеѓу пациентите од различни возрастни групи, се статистички значајни. Статистички е утврдена и значајна разлика помеѓу степенот на ЛСС, одредуван според медијалните вредности на АП - дијаметарот и степенот на онеспособеност одредуван со ODI – скорот: ($p=$

0,0084). Статистичката анализа покажа и дека постои статистички значајна разлика помеѓу степенот на ЛСС одредуван според вредностите на DSCSA во mm^2 и степенот на онеспособеност кај пациентите одредуван со ODI score ($p=0,0035$). Степенот на усогласеност помеѓу степените на лумбална спинална стеноза, добиени според најмалиот медијален АП – дијаметар (mm), во однос на вредностите од ODI score, како степените на лумбална спинална стеноза добиени според DSCSA (mm^2), во однос на ODI – скорот, е изразен преку Fleiss Kappa coefficient, кој покажува вредности поголеми од $p = 0,05$ при $CL=95$, при што вредностите на значајност „p“ се најмногу еднакви на 1 (една вредност е 0,77), што покажува дека не постои корелација помеѓу овие параметри. Степенот на усогласеност, помеѓу степените на спинална стеноза, добиени според најмалиот медијален АП - дијаметар (mm), во однос на ODI скорот, како и степените на спинална стеноза добиени според вредностите на DSCSA (mm^2), во однос на ODI – скорот, изразен и преку Cohen's Kappa coefficient, покажува дека нема корелација помеѓу добиените степени со различните квалитативни методи.

За сите тестирања на добиените резултати, изразени преку Cohens Kappa coefficient (и помеѓу различните степени на спинални стенози на вкупниот број на испитаници), вредностите на ниво на значајност се поголеми од $p = 0,05$ при интервал на доверба $CL=95\%$. Во однос на степенот на спиналните стенози, според квалитативните критериуми и степенот на стеноза според ODI - скорот нема значајни разлики (Kruskal-Wallis ANOVA: $H = 0,610$ $p = 0,7368$), што значи дека има корелација помеѓу овие две методи во одредување на степенот на спинална стеноза.

Студијата е одобрена од институционален одбор и Етичката комисија на Медицинскиот факултет во Скопје.

Сите пациенти кои учествуваат во студијата дале своја согласност и потпис за учество во студијата.

Оцена на трудот

Докторската дисертација на кандидатката д-р Јасминка Чабуковска Радуловска, „Лумбална спинална стеноза - споредба меѓу наодот на магнетна резонанца и степенот на онеспособеност кај пациентите“, претставува истражување од областа на радиодиологијата. Со изработката на оваа студија се потврдува фактот дека лумбалната спинална стеноза не може да биде верифицирана само со радиолошки методи – МРИ, иако тој сè уште е златен стандард во испитувањето на лумбалната спинална стеноза.

Не постои позначајна корелација меѓу МРИ - наодот и степенот на онеспособеност на пациентите со лумбална спинална стеноза.

Постои можност за дефинирање на одредени методи за оцена на врската меѓу структурните аномалии на лумбалниот 'рбет и клиничките симптоми и знаци, со радиолошко одредување на видот и степенот на стенозата, користејќи комбинација од квантитативни и квалитативни радиолошки критериуми, и нивна корелација со онеспособеноста на пациентот, како основен предуслов за избор на најсоодветен тип на понатамошен медицински третман – конзервативен или хируршки.

Еден од можните предлози е воведување и користење на одреден алгоритам и комбинација на квантитативни и квалитативни радиолошки критериуми, како и користење на динамичкиот МРИ, во испитувањето на лумбалната спинална стеноза, со изведување во две положби, супинација и пронација, и одредување на

“cut point“ вредности, при кои на пациентите треба да им се даде препорака за хируршка интервенција.

Резултатите од студијата, одат во прилог на фактот дека при докажување и евалуација на степенот на лумбална спинална стеноза треба да се направи одреден алгоритам и да се користи комбинација на радиолошките критериуми на магнетна резонанца - квантитативни и квалитативни. Истовремено треба да се земе во предвид, особено важност на клиничката слика, како и споредбата со наодите од тестот за онеспособеност кај пациентот. Со магнетната резонанца, точно се одредува нивото на најизразена спинална стеноза, кое е кандидат за спинална декомпресивна интервенција. Степенот на онеспособеност дава податоци дали пациентот успешно може да ги извршува своите секојдневни активности и каков е степенот на болка. При тоа, пациентите со минимален радиолошки наод, а поизразена онеспособеност, која го отежнува нормалното живеење и секојдневното вршење на животните функции, се во група на релативните индикации за хируршки третман, додека пациентите со помала вредност на ODI score и помал степен на онеспособеност, и покрај радиолошки повисокиот степен на спинална стеноза можат да бидат конзервативно третирали.

Исполнетост на законските услови за одбрана на трудот

Кандидатката пред одбрана на докторскиот труд ги објавила како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови

1. Автор: Јасминка Чабуковска Радуловска, објавен: **ACTA MORPHOLOGICA** vol.9(1) 2013
2. Автор: Јасминка Чабуковска Радуловска, објавен: **SANAMED 2014:9(2)**

Заклучок и предлог

Главни научни придонеси на кандидатката се дека резултатите од истражувањето покажуваат дека не постои корелација помеѓу наодот на степенот на лумбалната спинална стеноза на магнетна резонанца, испитувана само со квантитативни радиолошки критериуми АП - дијаметар (mm) на спинален канал и површината на дуралната кеса DSCSA изразена во mm², со степенот на онеспособеност кај пациентите. Коефициентот на лумбална стеноза (A,B,C,D) покажува подобра корелација со степенот на онеспособеност кај пациентите утврден со ODI score. Факт е и дека кај некои пациенти, радиолошки промените на МРИ се пообемни отколку што се очекува, во однос на клиничката слика и степенот на онеспособеност соодветно со ODI - скорот.

Оттука, дијагностичката точност на визуелизирачките техники како **МРИ**, и користењето на комбинација од квантитативни и квалитативни радиолошки критериуми, како и соодветниот исход во смисла на онеспособеност (**ODI**), треба да бидат точно идентификувани и корелирани, што треба да овозможи правилна селекција на пациентите и избор на соодветен третман и техники на лекување (конзервативно или хируршки), како основен предуслов за успешни и долготрајни резултати.

Подрачјето на примена и ограничувањата се: клиничка медицина, споредба на наодите од МРИ – според квантитативните критериуми и степенот на онеспособеност кај пациентите со лумбална спинална стеноза, која покажува дека не постои корелација меѓу наодите на МРИ и степеност на онеспособеност кај пациентите со ОДИ - скорот.

Можноста за понатамошни истражувања се: дефинирање и употреба на повеќе квантитативни и квалитативни радиолошки критериуми на МРИ, заедно со степенот на онеспособеност кај пациентите, при докажување на степенот на спинална стеноза, поставување на точна дијагноза и понатамошно правилно менаџирање на болеста.

Предности: постои можност за дефинирање на одредени методи за оцена на врската меѓу структурните аномалии на лумбалниот 'рбет, клиничките симптоми и знаци, со радиолошкото одредување на видот и степенот на стенозата, со користење на комбинација на радиолошки критериуми – квантитативни и квалитативни, и нивна корелација со онеспособеноста на пациентот, како основен предуслов за избор на најсоодветен тип на понатамошен медицински третман – конзервативен или хируршки.

Еден од можните предлози е воведување на динамичкиот МРИ во испитувањето на лумбалната спинална стеноза, со изведување во две положби: супинација и пронација, како и одредување на “cut point“ вредности, при кои на пациентите треба да им се даде препорака за хируршка интервенција.

Се надеваме дека во иднина овој труд ќе послужи за изработка на дополнителна cost-benefit студија и изработка на радиолошки алгоритам за одредување на степенот на лумбална спинална стеноза.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **д-р Јасминка Чабукowska Радулowska, со наслов „Лумбална спинална стеноза - споредба меѓу наодот на магнетна резонанца и степенот на онеспособеност кај пациентите“.**

Рецензентска комисија

Проф. д-р Михаел Груневски, претседател с.р

Проф. д-р Климе Ѓорески, член с.р

Проф. д-р Анастасика Попоска, ментор и член с.р

Проф. д-р Анита Арсовска, член с.р

Проф. д-р Милка Здравковска, член с.р

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „УЛОГАТА НА СТАТИНТЕ ВО ТЕРАПИЈАТА НА ХРОНИЧАТА ОПСТРУКТИВНА БЕЛОДРОБНА БОЛЕСТ“ ОД М-Р Д-Р КАМЕЛИЈА БУШЉЕТИЌ, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 10.5.2017 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р д-р Камелија Бушљетиќ со наслов „Улогата на статините во терапијата на хроничната опструктивна белодробна болест“, во состав: проф. д-р Горица Брешковска (претседател), проф. д-р Татјана Миленковиќ (ментор), проф. д-р Соња Топузовска (член), проф. д-р Дејан Докиќ (член) и проф. д-р Андреа Арсовски (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р д-р Камелија Бушљетиќ, со наслов „Улогата на статиите во терапијата на хроничната опструктивна белодробна болест“, содржи 142 страници компјутерски обработен текст во фонт Calibri (Body), со 1,15 проред и големина на букви 12, со 0 фусноти, 237 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во IV глави, вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Кандидатката укажува дека со нашироко прифатените стандарди на докажување, со големите познавања како и со широката достапност на основите терапевтски модалитети, хроничната опструктивна болест (ХОББ) сè уште претставува недоволно препознаена, недоволно дијагностицирана, но и недоволно третирана болест насекаде во светот, како во неразвиените така и во развиените земји. Наспроти трендот на опагање на смртноста од другите хронични заболувања трендот на морталитет од ХОББ е во постојан пораст.

ХОББ сè повеќе се смета за системска болест која е со воспалителен карактер не само на дишните патишта и белодробниот паренхим, значи локална инфламација туку се карактеризира и со системска инфламација и пораст на маркерите на системска инфламација. Таа е болест со системски ефекти и кај 94% од пациентите во времето на нејзиното дијагностицирање е веќе проследена со најмалку еден коморбидитет со кои во најголем број случаи ги делат истите маркери на системска инфламација.

Фармаколошката терапија на ХОББ се состои од бронходилататори и антиинфламаторни лекови. Бронходилататорите немаат ефект врз системските ефекти на болеста, но и врз системската инфламација, ниските дози на аминофилинон покажуваат некој мал антиинфламаторен ефект, локален антинеутрофилен, додека инхалаторните кортикостероиди при ХОББ немаат ефект врз инфламацијата поради присутната локална и системска кортикостероидна резистентност.

Досега широко применуваната терапија при ХОББ нема влијание на природниот тек на болеста, ниту пак на задолжително присутните коморбидитети. Дури некои од досега

применуваните лекови за хроничната опструктивна белодробна болест можат да доведат и до влошување на коморбидитетните состојби.

Во заклучните согледувања, кандидатката укажува дека во моментот од редовната терапија на ХОББ немаме лек кој ќе изврши фармаколошка промена на природниот тек на болеста, ќе ги покрие системските манифестации на болеста и ќе помогне во контролата и на нејзините коморбидитети.

Предмет на истражување

Предмет на истражување е да се утврди дали аторвастатинот како лек со плеотропни ефекти кој се користи во третманот на коморбидитетните состојби при ХОББ има ефект и врз природниот тек на ХОББ.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Редукцијата на морталитетот кај пациентите со хронична опструктивна белодробна болест со статиска терапија се движи помеѓу 30-40% во многу опсервативни студии. Статините ги редуцираат сите причинители на смрт, особено од кардиоваскуларна етиологија.

Тие го редуцираат ризикот за миокардијален инфаркт, но и други коронарни настани кај овие пациенти. Исто така покажано е дека го редуцираат ризикот и од малигни заболувања кај пациентите со ХОББ.

Статинската терапија доведува до редукција на маркерите на системската инфламација за 50%, 30% ги редуцира хоспитализациите на болеста поврзани со акутна егзацербација. Овие студии покажаа редукција на морталитетот од пневмонија и други инфективни егзацербации.

Опсервирачките студии покажаа исто така и редуцирање на бројот на егзацербации на хроничната опструктивна белодробна болест, што е воедно и една од основните цели на секој водич за лекување на болеста. Тие покажаа дека се одложува времето до појавата на наредната егзацербација и дека исто така се скратува времетраењето на самите егзацербации. Редукцијата на хоспиталните егзацербации значи намалување на тешките егзацербации кои вооедно се причината за најголемите директни трошоци на една земја за менаџирањето со оваа болест.

Статините можат да го регулираат балансот меѓу Тх1/Тх2 клетките со инхибиција на развојот на Тх1 и стимулација на Тх2. Тие ја подобруваат пулмоналната хемодинамика, го намалуваат средниот пулмонален артериски притисок и ја инхибираат прогресијата на пулмоналната хипертензија преку инхибиција на синтезата на ендотелин-1.

Во 2014 година, една голема рандомизирана студија STATCOPE покажа дека статините немаат ефект врз егзацербациите на ХОББ, што не беше во согласност со дотогашните резултати. Оваа студија не ги вклучила пациентите со ХОББ кои имаат кардиоваскуларен коморбидитет и дијабетес што не ја отсликува реална сликата на пациентите со ХОББ особено на оние со умерено тешка и тешка форма на болеста. Исто така, оваа студија ги следеше пациентите пократко од 2 години, што не е доволен период за реално отсликување на долготрајните ефекти на статинската терапија. Оваа студија ги лимитира квантитативните анализи бидејќи не го евалуира статинскиот ефект во форма ХР и РР.

Ниедна од досега објавените студии не покажува негативен, ниту неутрален ефект врз исходот од ХОББ. На крај, сегашната литература колективно сугерира дека

статините сепак имаат позитивна улога во третманот на хроничата опструктивна белодробна болест.

Но, сепак, најголем дел од објавените студии се со методолошки ограничувања на ретроспективни студии и популационо базирани анализи. Затоа се наметнува потребата за проспективни интервентни студии специфично дизајнирани за да се утврди импактот на статините врз клинички релевантните исходи од ХОББ.

Краток опис на применетите методи

Првата глава од докторската дисертација компаративно ги анализира сите вклучени пациенти во студијата по пол, возраст, пушачка навика, белодробна функција. Белодробната функција е компарирана на почетокот на студијата меѓу испитаниците во групата без статини, но и во статинската група, но и една година подоцна. Одреден е и спореден и годишниот пад на белодробната функција во двете групи.

Направена е анализа на коморбидитетите во двете групи како по број, така и по точно нивно дефинирање. Направена е и дистрибуција на пациентите и во двете групи според типот на коморбидитетите.

Евалуиран е бројот на егзацербации, нивното просечно времетраење, начин на лекување (амбулантско или хоспитално) во двете групи во годината пред влез во студијата. Истото е одредено и една година подоцна и во групата која не примала, но и во групата која била на статинска терапија и одредено е просечното време до појавата на првата егзацербација во тек на студијата. Добиените резултати потоа се компаративно анализирани.

Кај сите пациенти е одредуван индексот на телесна маса, скорот на модифицираната медицинска истражувачка скала за диспеа и изведувачкиот 6-минутен тест на одење. Калкулирани се конечните вредности на БОДЕ-индексот, а со тоа е одреден и кварталот на кој припаѓа секој пациент како на почетокот така и на крајот на студијата. Направена е според оваа вредност и проценка на можноста за морталитет во наредните 4 години и таа е компаративно анализирана и во двете групи и на почетокот но и на крајот од студијата. Анализирана е промената во толниот скор за една година и во третираниот, но и во нететрираниот група со статини и анализирана е промената на пациентите по квартали, како и нивниот премин од квартал со поголема можност за преживување но и обратно. Всушност, одредувана е и процентуалната промена во преживувањето во двете групи.

Освен како тотален скор, анализирани се и компарирани посебно и промените во диспнеата, постигнатата дестинација при 6-минутен тест пешачење и БМИ на почеток на студијата, една година подоцна во самите групи, но и помеѓу нив.

Во два наврата е земена крв за анализа на маркерите на системска инфламација, Ц-реактивниот протеин, фибриногенот и цитокинет интерлеукин 6. Добиените вредности се споредувани меѓу двете групи како на почетокот на студијата, така и една година подоцна. Одредуван е трендот на промена на овие вредности.

На крај е одредена стапката на леталитет во двете групи.

Втората глава го анализира фибриногенот во двете групи на почетокот на студијата но и една година подоцна, анализирајќи ги како две квалитативни категории, и тоа како група со нормални вредности (до 350 мг/л) и повисоки вредности (над 350 мг/л). Одредена е дистрибуцијата на нормалните и покачените вредности на фибриногенот и една година подоцна и одредено е влијанието на статинот врз овие вредности.

Одредувани се разликите и во неговите вредности во зависност од тежината на хроничната опструктивна белодробна болест, меѓу тешката и многу тешката форма. Проследена е корелацијата меѓу фибриногенот и форсираниот волумен во прва секунда на прием во групата без статини, но и со статини, но и една година подоцна.

Извршена е и дескриптивна статистика на просечните вредности на фибриногенот во однос на присуството на егзацербациите или нивното непостоење, како и во зависност од нивниот бројот пред влез во студијата но и во тек на годината на студијата и во групата со и без статинска терапија.

Анализирани се резултатите од вредностите на фибриногенот на прием и контрола кај ациентите со различен БОДЕ-индекс. Одредувана е зависноста на преживувањето на ХОББ пациентите во зависност од добиените вредности на фибриногенот. Исто така е одредуван трендот на движење на вредностите на фибриногенот во зависност од процентот на преживување во тек на една година и кај пациентите без, но и со статинска терапија.

Третата глава ја покажува дескриптивната статистика на Ц-реактивниот протеин варијабла на прием и на контрола во групата без статини, но и во групата со статини.

Анализирана е и корелацијата меѓу вредностите на Ц-реактивниот протеин и форсираниот волумен во прва секунда кај пациентите со тешка и многу тешка форма на ХОББ на прием и на контрола и во двете групи, со и без аторвастатин. Оваа поврзаност помеѓу форсираниот експираторен волумен во прва секунда и Ц-реактивниот протеин е анализирана и со Pearson-овиот коефициент на линеарна корелација.

Одредувана е сигнификантноста на корелацијата на вредностите на Ц-реактивниот протеин и бројот на егзацербации, во годината пред студијата, но и во годината на студијата и влијанието на аторвастатинската терапија врз оваа корелација. Прикажани се просечните вредности на Ц-реактивниот протеин во зависност од БОДЕ-индексот како предиктор на преживување кај пациентите со ХОББ без статинска терапија, но и кај оние со статинска терапија.

Четвртата глава ја прикажува дистрибуцијата на интерлеукинот 6 во двете групи на самиот влез во студијата, но и една година подоцна. Направена е дистрибуција на нормалните вредности но и на покачените вредности на интерлеукинот 6.

Одредена е зависноста на вредностите на интерлеукин 6 со форсираниот експираторен волумен во првата секунда кај пациентите со тешка и многу тешка форма на хроничната опструктивна белодробна болест.

Прикажана е и релацијата меѓу вредностите на интерлеукин 6 и егзацербациите на болеста, како и корелацијата со нивниот број во годината пред студијата, но и во годината на студијата и влијанието на статинската терапија врз оваа корелација.

Корелацијата на интерлеукин 6 и преживувањето се прикажани со следењето на вредностите на интерлеукинот и промените во БОДЕ-индексот и кај оние пациенти кои биле на аторвастатин, но и кај пациентите кои не биле на статинска терапија. Утврдена е и корелација меѓу припадноста во даден квартал на преживување и базичните вредности на интерлеукин 6.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Резултатите од ова истражување покажаа дека статините можат да бидат ставени во истата група на терапевски интервенции кои можат да го променат природниот тек на

хроничната опструктивна белодробна болест како што се откажување од пушење и кислородна терапија.

Резултатите покажаа дека ХОББ во Македонија, како и во другите земји во развој сè уште претставува машка болест.

Сите 96 испитаници во студијата се со тешка форма на болеста.

И покрај тешката форма на болеста, петтина од испитаниците се сè уште активни пушачи.

Испитаниците од оваа студија се со поголем годишен пад (40,0 мл/год) на белодробната вентилациона функција изразен преку промена на форсираниот експираторен волумен во прва секунда во споредба со испитаниците од други студии (25 мл/год). 40 мг дневно едногодишен третман со аторвастатин нема влијание врз годишниот пад на белодробната вентилациона функција.

87,5% од испитаниците имале егзацербација на болеста во годината пред студијата, и тоа: 83,3% од нестатинската група и 91,6% од статинската група.

Фреквентни егзацербатори во нестатинската група биле 31,25, а во статинска група 35,4%. По една година фреквентните егзацербатори во нестатинската група се зголемиле за 34,2%, а во статинската се намалиле за 17,0%.

Во групата со статини имало 48,0% намалување во фреквентните егзацербатори наспроти нестатинската група каде што бројот на фреквентни егзацербатори се зголемил само за една година.

Статинската терапија довела пациентите од статинската група во студијата за само една година судејќи според процентот на фреквентни егзацербатори, да се однесуваат како прв стадиум на болеста наместо третиот стадиум на којшто припаѓаат.

Просечниот број на егзацербации во годината пред студијата во нестатинската група изнесувал $1,31 \pm 0,99$, а година подоцна $1,36 \pm 0,91$, додека во статинската група $1,54 \pm 1,05$, а по една година аторвастатински третман $1,09 \pm 0,66$. Пациентите во статинската група имале редукција во бројот на егзацербации за 29,2% за само една година, додека кај само 2,4% од истата група дошло до пораст во бројот на егзацербации. Во нестатинската група кај само 4,8% дошло до намалување на бројот на егзацербации, а кај 36,6% бројот на егзацербации се зголемил. Разликата во дистрибуцијата на пациентите без статин и со статин во зависност од бројот на егзацербации е статистички потврдена како сигнификантна ($p=0,00005$) додека годината пред почеток на студијата нема сигнификантна разлика меѓу двете групи по однос на бројот на егзацербации.

34,2% од испитаниците во нестатинската група и 17,0% од статинската група на почетокот на студијата биле фреквентни егзацербатори (две или повеќе егзацербации годишно).

Аторвастатинот не довел до статистички сигнификантно скратување на времетраењето на егзацербациите, како и до продолжување на времето до појавата на првата егзацербација (156,6 денови во статинската наспроти 162,6 денови во нестатинската група).

96%/98% нестатинска наспроти статинска група имале некој коморбидитет, најчесто два коморбидитета 43,75%/58,33%. Најчести коморбидитети биле кардиоваскуларните, и тоа кај 77,08% во групата без статини наспроти 85,11% во групата со статини. На второ место биле метаболичките, потоа пулмоналните коморбидитети, потоа опструктивна апнеја во сон (ОСА) и останатите коморбидитети биле застапени со 23,9%/27,0% во аторвастатинската група.

БОДЕ-индексот како предиктор за mortalитет од ХОББ кај пациентите со ХОББ бил под влијание аторвастатин од 40 мг. Кај 34,7% од испитаниците на аторвастатин се покажало дека во наредните 4 години тие испитаници ќе имаат подобар исход од болеста наспроти оние испитаници кои имале непроменет или зголемен скор бидејќи тоталниот скор им се намалил 1. Тоа би значело редуцирање на mortalитетот 1,62 од респираторно поврзан mortalитет наспроти 1,34 за респираторно неповрзан.

Просечните вредности на ЦРП во студијата во нестатинската група наспроти статинската изнесува 2,46 наспроти 2,36 мг/л. Оваа вредност сигнификантно корелира со придружно заболување од кардиоваскуларна етиологија (80,2%).

Преосечните вредности на ЦРП статистички сигнификантно корелираа со бројот на егзацербациите пред влезот во студијата но во текот на студијата таа статистичка сигнификантност се изгуби. Оваа студија покажа дека несензитивниот ЦРП не треба да се користи како дополнителен тест за дијагноза и/или тежина на хроничната опструктивна белодробна болест бидејќи не е доволно сензитивен да ја открие и следи системската инфламација и последиците од неа. Наспроти ЦРП, оваа проспективна лонгитудинална клиничка студија покажа дека одредувањето на нивото на фибриноген кај пациентите со ХОББ е одличен показател на присуството на хронична инфламација и одличен маркер за одредување на посебниот фенотип на болеста - „системски инфламатори“. На влез во студијата 71,9% од испитаниците од нестатинската група и 74,9% од статинската група се припадници на овој фенотип.

Вредностите на фибриногенот во студијата одлично корелираат со ФЕВ1 и оваа поврзаност е негативна и дека оваа инверзна корелација може да има и дијагностичко и прогностичко значење. Студијата покажа статистички сигнификантна и позитивна корелација меѓу нивото на фибриноген и бројот на коморбидитети особено кардиоваскуларните, што е од големо значење бидејќи коморбидитети при ХОББ се тесно поврзани со преживувањето на овие пациенти. Нивото на фибриноген корелира и со бројот на егзацербации, како на влез така и на крај од студијата, што е значајно бидејќи неговото одредување кај пациентите со ХОББ може да предвиди кои од овие пациенти би биле фреквентни егзацербатори и би имале полош исход под нивно влијание. Исто така кандидатката истакнува дека вредностите на фибриногенот корелираат позитивно со вредностите на БОДЕ-индексот, колку повисоки вредности толку повисоки вредности и на БОДЕ, а со тоа помал процент на преживување. Студијата покажа дека аторвастатинот делува врз намалувањето на вредностите на фибриногенот за 27,5%, што би значело намалување на системската инфламација. Намалувањето на фибриногенот кај „инфламираните“ ХОББ пациенти е од особено значење бидејќи овие пациенти имаат зголемен mortalитет од која било причина, како и зголемен број на егзацербации на болеста, што значи полоша прогноза иако немаат разлика во годишниот пад на белодробната функција во споредба со „неинфламираните“ ХОББ пациенти, посебно нагласува кандидатката. Способноста на аторвастатинот да делува врз фибриногенот не е значајна само за третманот на ХОББ туку и за голем дел на неговите коморбидитети.

Аторвастатинот го намалува нивото на фибриногенот преку намалување на нивото на ИЛ-6 кој претставува негов контролор. Во студијата е утврдена инверзна корелација меѓу серумските нивоа на ИЛ-6 и белодробната функција - ФЕВ1 и во двете групи испитаници особено статистички сигнификантна меѓу пациентите со тешка и многу тешка форма на ХОББ. Инверзната релација на ИЛ-6 со ФЕВ1 ја поддржува функцијата на овој маркер како нов механизам за идентификување на тежината на ХОББ. Резултатите од студијата покажаа и корелација на ИЛ-6 со присуството на егзацербации и со нивниот број и во двете иследувани групи. Сигнификантно ИЛ-6 е повисок кај оние испитаници кои имале егзацербации наспроти оние кои немале и овие вредности корелираат и со

вредностите на БОДЕ-индексот. Колку повисоки вредности имало и во двете групи на ИЛ-6, толку и повисоки вредности имал и БОДЕ-индексот, односно помала можност за преживување. Аторвастатионот довел до 40% редуцирање на вредностите на ИЛ-6 што значи редуција и на инфламацијата но и прогресијата на болеста бидејќи ИЛ-6 на неколку начини учествува во регулирањето на прогресијата на ХОББ, понатаму коментира кандидатката.

Аторвастатинот во студијата не довел до статистичка сигнификантна редуција на морталитетот, 10,42% наспроти 14,58% во нестатинската група но покажа дека само за една година користење на 40 мг доведе до редуција на системската инфламација за 40% ако се суди преку ИЛ-6 или 27,5% ако се суди преку вредностите на фибриноген. За една година аторвастатинот довел до редуција на бројот на егзацербации за 34,2% и за 50% го редуцирал бројот на фреквентни егзацербатори кои преминале во нефреквентни егзацербатори. Кај 39% од пациентите во аторвастатинската група, аторвастатинот го редуцирал за еден тоталниот БОДЕ износ што за пациентот значи редуција на морталитет за 1,62 од респираторна причина и 1,34 од нереспираторна причина. Аторвастатинот за само една година го сменил кварталот за 4 годишно преживување во подобар квартал на преживување кај 31% од пациентите.

Резултатите од оваа студија покажаа дека аторвастатинот, статините, со своите познати имуномодулаторни ефекти имаат можност да делуваат системски кај пациентите со хронична опструктивна белодробна болест доведувајќи до редуција на симптомите на болеста, редуцирајќи го бројот на егзацербации, но довеле и до редуција на системската инфламација, нејзината прогресија и довеле и до редуција на морталитетот што ги разликува од другата досега препорачана терапија и им дава посебно место во редовната терапија кај овие пациенти.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р д-р Камелија Бушљетиќ, со наслов „Улогата на статините во терпијата на хроничната опструктивна белодробна болест“, претставува истражување во пулмологија за болеста која е четврта причина за смрт во светот. Изработката на темата на оваа докторска дисертација имаше за цел да го одреди точното место на статинската терапија како составен дел на редовната терапија кај пациентите со тешка форма на хроничната опструктивна белодробна болест со цел да се смени природниот тек на болеста и да се овозможи подобар квалитет на живот кај овие пациенти. Исто така, се очекува да се смени медикаментозниот пристап во третманот на болеста со користење на лек со плеотропен ефект кои истовремено ќе ја контролира и ХОББ и бројните коморбидитети и ќе го продолжи нивниот животен век.

Докторската дисертација на кандидатката м-р д-р Камелија Бушљетиќ, со наслов „Улогата на статините во третманот на хроничната опструктивна белодробна болест“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [1]. Автор-и: „ Fibrinogen as a biomarker of systemic inflammatory phenotype in patients with Chronic obstructive pulmonary disease “, објавен: Physioacta, vol 10-No.2, 2016 со меѓународен уредувачки одбор

- [2]. Автор-и: „Atorvastatin and BODE index ,mortality marker in Chronic obstructive pulmonary disease“, објавен: Physioacta, vol 10-No.3, 2016 со меѓународен уредувачки одбор

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатката се: брзо и едноставно детектирање на пациентите со ХОББ, со системски инфламаторен фенотип со помош на одредување на фибриноген во крвта. Фибриногенот може да биде искористен и како индикатор за започнување со статинската терапија кај овој фенотип кој бара ран мултидисциплинарен пристап и третман.

Одредување на местото на статинската терапија како „add on“ терапија на редовната кај пациентите со ХОББ во контролата на системската инфламација и нејзиното значење во редуцирањето на бројот на егзацербации на болеста.

Статинската терапија треба да биде составен дел од редовната терапија кај секој пациент со тешка форма на ХОББ независно од присуството на кардиоваскуларни коморбидитети бидејќи нивната клиничка немоност не го исклучува нивното присуство, а ја зголемува можноста за полош нејзин природен тек.

Зголемена можност за подолго преживување преку редуцирање на системската инфламација и намален број на егзацербации на годишно ниво.

Подрачјето на примена и ограничувања: Подрачјето на примена е секојдневната клиничка практика на сите пулмолози кои ја менаџираат хроничната опструктивна белодробна болест. Целта е постигнување на подобра контрола на болеста и индиректно преку редуцирање на бројот на егзацербации на болеста редуцирање на директните, но и на индиректните трошоци на чинење на болеста, како и подобра контрола на најфреквентните коморбидитети на болеста.

Можните понатамошни истражувања се: одредување на местото на статинската терапија и кај пациентите со ХОББ со лесна и умерено тешка форма на болеста и проценка на можните бенефити од неа. Одредување и на бенефитите од статинската терапија на подолг временски период од една година и проценка на можноста за редукција на морталитетот кај овие пациенти и од респираторна, но и од нереспираторна етиологија. Рана детекција на пациентите со хронично воспаление фенотип и проценка на можноста за промена на природниот ток на овој посебен фенотип. Следење на системската инфламација и можноста за нејзино моделирање и можното влијание врз појавата на коморбидитетните состојби, но и нивно превенирање и контролирање.

Проширување на полето на иследување не само кај пациенти со хронична опструктивна белодробна болест туку и кај пациентите кои истовремено имаат и бронхијална астма (ACOS).

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р д-р Камелија Бушљетиќ** со наслов **Улогата на статините во терапијата на хроничната опструктивна белодробна болест.**

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Горица Брешковска,
претседател, с.р.
2. Проф. д-р Татјана Миленковиќ,
ментор, с.р.
3. Проф. д-р Соња Топузовска,
член, с.р.
4. Проф. д-р Дејан Докиќ, член,
с.р.
5. Проф. д-р Андреа Арсовски,
член, с. р.

РЕЦЕНЗИЈА

**ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ТРОПОНИН - РАН
БИОМАРКЕР ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ИСХЕМИЧНО ОШТЕТУВАЊЕ
НА
МИОКАРДОТ ПО ПЕДИЈАТРИСКА КАРДИОХИРУРШКА
ИНТЕРВЕНЦИЈА“
ОД Д-Р ХРИСТИНА МАНЏУКОВСКА, ПРИЈАВЕНА НА
МЕДИЦИНСКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на својата V редовна седница одржана на 3.7.2017 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката д-р Христина Манџуковска со наслов „Тропонин-ран биомаркер за утврдување на исхемично оштетување на миокардот по педијатриска кардиохируршка интервенција“, во состав: проф. д-р Розана Кацарска (претседател), проф. д-р Дафина Кузмановска (ментор), проф. д-р Мирјана Шошолчева (член), проф. д-р Костандина Кузевска-Манева (член) и проф. д-р Андреја Арсовски (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Христина Манџуковска, со наслов „Тропонин-ран биомаркер за утврдување на исхемично оштетување на миокардот по педијатриска кардиохируршка интервенција“, содржи 125 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 192 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во осум глави, вовед, мотив, цели на студијата, материјал и методи, резултати, дискусија, заклучоци и цитирана литература. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Вовед

Во воведот на докторската дисертација, кандидатката на правилен и концизен начин го изнесува значењето на тропонинот како ран биолошки маркер за проценка на исхемично оштетување на миокардот. Светските искуства укажуваат на поголема примена на тропонинот во возрасната популација. Во педијатриската популација постојат скромни резултати за примена на тропонинот во раниот постоперативен период.

Во почетните поднаслови од воведот е прикажана структурата на тропонинот, физиолошките, патофизиолошки промени и потенцијалните оштетувања на миокардот на ниво на срцевата клетка - миоцит. Наведени се анатомските и физиолошките разлики

во градбата на срцевото ткиво во педијатриската и возрасната популација. Посебно внимание е посветено на периперативните и постоперативните промени во тек на кардиохируршката интервенција (кардиопулмонален бајпас, време на клемување на аортата, престој на одделот за интензивна нега и терапија, времетраење на респираторна и инотропна поддршка, појава на ренална и хепатална инсуфициенција), кои можат да предизвикат исхемични промени. Како последица на оштетувањето, во крвта се ослободува срцевиот маркер тропонин кој се користи како ран биомаркер за проценка на исхемично оштетување на миокардот. Тој е почувствителен и поспецифичен од другите маркери како креатинин-киназа, натриуретски пептид и миоглобин, бидејќи еден од изоформите на тропонинот, тропонин I се среќава само во срцевото ткиво. Заради тоа има големо клиничко значење во проценка на постоперативните исхемични состојби со цел следење и преземање на навремена и адекватна терапија.

Кај нас досега не е спроведена студија која ги следи оперираните пациенти со вродени срцеви мани во раниот постоперативен период. При тоа повеќе прашања остануваат неодговорени како дали кај овие пациенти настануваат исхемични промени на миокардот проценети преку покачените вредности на тропонинот, која е корелацијата помеѓу тропонинот и времетраењето на кардиопулмоналниот бајпас, клемување на аортата, престојот на ЕИТ, времетраење на механичка вентилација и инотропна поддршка и слично.

Барајќи ги одговорите на поставените дилеми произлегува главиот мотив за изработка на докторската дисертација.

Во поглавјето цели на докторската дисертација, кандидатката ги наведува следниве цели:

- првата цел на оваа дисертација е следењето на корелацијата помеѓу покачените вредности на тропонинот и времетраењето на периперативните и постоперативните постапки и процедури по кардиохируршките интервенции во педијатриска популација;

- втората цел е врз основа на добиените резултати, да се воведат алгоритам за постоперативно следење, водење и спроведување на медикаментозна терапија кај оперирани пациенти по кардиохируршки интервенции во кои, покрај класичните методи на клинички и лабораториски иследувања, би се вклучил и тропонинот како ран биомаркер за исхемични промени на миокардот.

Предмет на истражување

Докторската дисертација на кандидатката д-р Христина Манџуковска, со наслов „Тропонин-ран биомаркер за утврдување на исхемично оштетување на миокардот по педијатриска кардиохируршка интервенција“ го анализира исхемичното оштетување на миокардот. За проценка на ова оштетување се користи тропонинот како ран биомаркер за исхемично оштетување на миокардот.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Во Република Македонија не постојат податоци за постоперативен третман и водење на оперирани пациенти по педијатриска кардиохируршка интервенција. Станува збор за прво истражување спроведено во нашата земја, кое ја анализира улогата на тропонинот како биомаркер за исхемично оштетување на миокардот. Во докторската дисертација се обработува дефицитарна проблематика за која не постојат автентични

податоци за популацијата во Р Македонија. Затоа сметаме дека кандидатката со својата докторска дисертација ќе даде значаен научен придонес за подобрување на состојбите на ова поле.

Краток опис на применетите методи

Во докторската дисертација е реализирана проспективна студија на 85 пациенти со вродени срцеви мани на кои им беше реализирана кардиохируршка интервенција. Тие беа поделени во две групи: првата група ја сочинуваа 20 пациенти кои беа оперирани без кардиопулмонален бајпас, а втората група беа 65 пациенти оперирани со кардиопулмонален бајпас. Во претходно дизајниран прашалник се внесуваа основните анамнестички податоци и претходна кардиолошка евалуација (мерење на кислородна сатурација, телесна тежина и должина, АБС, биохемиски иследувања, ЕКГ, ехокардиографски преглед на срцето, ртг на бели дробови и срце, кардиолошка терапија).

Кариопулмонален бајпас се спроведувааше на апарат Stockert Sorin 5.

Постоперативниот третман се состоеше во мерење на виталните параметри и следење на општата состојба на пациентите (АБС, крвна слика со хематокрит, биохемиските параметри, ЕКГ, РТГ на бели дробови и срце, ехокардиографски преглед на срце).

Главен акцент беше следењето на вредностите на тропонинот и тоа предоперативно, постоперативно во првите 12-48 часа и во период од 2-6 месеци по кардиохируршката интервенција. За таа цел се земаше венска крв 1,5-2 ml, се центрифугираше и од добиениот серум се одредуваше вредноста на тропонинот. Анализите се вршеа на апарат марка Imulight 2000, автоматизиран хемилуминисцентен имуноанализатор кој користи ензимски амплифицирана хемилуминисценција со кој се одредуваше вредноста на субкласата тропонин I.

Референтните вредности на тропонинот се во ранг 0,20-0,30 ng/ml.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Во докторската дисертација, добиените резултати кандидатката ги прикажува во табели и графикони со што се олеснува следењето на текстот. Во првите постоперативни 12-48 часа, просечните вредности на тропонинот во групата на оперирани пациенти без кардиопулмонален бајпас изнесуваше 7,05 ng/ml, а во групата на оперирани пациенти со кардиопулмонален бајпас изнесуваше 38 ng/ml. Поголема вредност има во втората група на оперирани пациенти со кардиопулмонален бајпас, бидејќи времетраењето на кардиопулмоналниот бајпас индиректно укажуваше на подолготрајни и поизразени исхемични промени на срцевото ткиво.

Слични резултати се добиени кај оперираните пациенти кај кои е пролонгирано времетраењето на клемување на аортата.

Кај пациентите со подолготраен престој на ЕИТ и подолг период на потреба од механичка вентилација, вредностите на тропонинот беа повисоки во однос на пациентите кои побргу се екстубираа и имаа пократок престој на ЕИТ. И овие кондиции одеа во прилог на можна појава на исхемични промени на миокардот.

Со инотропна поддршка се започнуваше уште во текот на кардиохируршките интервенции и продолжуваше во постоперативниот период. При полготрајно користење

на инотропни медикаменти постоеше потешка општа состојба со клинички знаци за срцева декомпзација и покачени вредности на тропонинот.

Во докторската дисертација, компарирајќи ги покачените вредности на тропонинот и пролонгираното времетраење на кардиопулмоналниот бајпас, клемување на аортата, престојот на ЕИТ, времетраењето на респираторна и инотропна поддршка, беше утврдена корелација во двете испитувани групи со и без кардиопулмонален бајпас, што укажува на тоа дека овие фактори контрибуираат во настанување на исхемични промени на миокардот.

Истовремено не се утврди постоење на корелација помеѓу покачените вредности на тропонинот и појавите на хептална и ренална инсуфициенција.

Во предоперативниот и постоперативниот период, просечната вредност на тропонинот беше во референтните граници.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Христина Манџуковска, со наслов „Тропонин-ран биомаркер за утврдување на исхемично оштетување на миокардот по педијатриска кардиохируршка интервенција“, претставува истражување во клиничката медицина од областа на педијатријата со потесна област на истражување: неонатална и педијатриска кардиохирургија. Во согласност со мотивот на студијата, дефинирани се целите на оваа докторска дисертација да се анализира тропонинот како биомаркер за исхемично оштетување, неговата корелација со периперативни и постоперативни процедури. Дефинираните цели целосно се реализирани, а добиените резултати се адекватно и систематично презентирани. Сумирајќи ги резултатите од оваа студија, кандидатката дава научен придонес за зголемување на знаењата за тропонинот, неговата клиничка примена во секојдневната рутинска работа на лекарите кои се занимаваат со педијатриска патологија на срцето. Податоците добиени од оваа докторска дисертација наоѓаат практична примена во секојдневната рутинска работа при планирање и изведување на кардиохируршки интервенции.

Докторската дисертација на кандидатката д-р Христина Манџуковска, со наслов „Тропонин-ран биомаркер за утврдување на исхемично оштетување на миокардот по педијатриска кардиохируршка интервенција“, според мислењето на Комисијата за оценка, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила како прв автор, во меѓународни научни списанија следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [3]. Автори: „Mandzukovska H, Kacarska R, Sofijanovska A, Maneva K, Chadikovski V, Kojik Lj, Muratovska-Delimitova R, Kimovska-Hristov M, Naunova-Timovska S, Voinovska T, Neskova S, Gjirkova B, Jovanovska V, Neskovska M, Kuzmanovska D. Neurological disorders - convulsions after cardiac surgery in pediatric population“, објавен во: Physioacta 2016; 10(2):83-89.
- [4]. Автори: Mandzukovska H, Sofijanovska A, Maneva K, Chadikovski V, Kojik Lj, Muratovska-Delimitova R, Kimovska-Hristov M, Naunova-Timovska S, Voinovska T, Neskova S, Gjirkova B, Jovanovska V, Neskovska M, Kuzmanovska D „Troponin-factor for determination of myocardial ischemic damage in postoperative period of cardiac surgery in pediatric population“, објавен во: Acta morphol. 2016;13(2):11-16.

Заклучок и предлог

Главни научни придонеси на кандидатката се: добиените резултати од оваа докторска дисертација ни даваат автентични податоци за исхемичните промени кои настануваат како резултат на различни кардиохируршки интервенции кај педијатриската популација во Р Македонија. Кандидатката е член на домашни и меѓународни здруженија од областа на педијатријата, има создадено солидни професионални контакти преку кои ќе овозможи размена и споредба на сопствените сознанија од оваа проблематика со другите центри во светот. Кандидатката учествува на домашни и меѓународни стручни собири, објавува пишани трудови во стручни списанија од областа, што ќе даде значаен придонес од оваа област. Дополнително, преку понатамошниот стручен и академски ангажман на кандидатката, наодите и знаењата од оваа докторска дисертација можат да бидат пренесени до студентите и постдипломците кои се заинтересирани за проблематиката на исхемичните промени по кардиохируршките интервенции.

Подрачјето на примена и ограничувањата се: резултатите добиени од оваа студија наоѓаат практична примена во областа од педијатријата, хирургијата, анестезиологијата и клиничката биохемија.

Можните понатамошни истражувања се: може да се направат како дополнување на постојните резултати кои би дале дополнителен придонес во толкувањата и знаењата за исхемичните оштетувања по кардиохируршки интервенции во педијатриска популација.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот д-р Христина Манџуковска со наслов „Тропонин-ран биомаркер за утврдување на исхемично оштетување на миокардот по педијатриска кардиохируршка интервенција“.

КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Розана Капарска, претседател	с.р.
2. Проф. д-р Дафина Кузмановска, ментор	с.р.
3. Проф. д-р Мирјана Шошолчева, член	с.р.
4. Проф. д-р Костандина Кузевска-Манева, член	с.р.
5. Проф. д-р Андреја Арсовски, член	с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР-РЕИЗБОР НА ЕДЕН ИЗВРШИТЕЛ ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ПО ПРЕДМЕТОТ ОСНОВИ НА ФИЗИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ И МЕТОДИКА НА ФИЗИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ (ЗАДОЛЖИТЕЛНИ ПРЕДМЕТИ ЗА СТУДИСКАТА ГРУПА ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА АЛБАНСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК); ОСНОВИ НА ФИЗИЧКОТО ВОСПИТАНИЕ И МЕТОДИКА НА ФИЗИЧКОТО ВОСПИТАНИЕ (ЗАДОЛЖИТЕЛНИ ПРЕДМЕТИ ЗА СТУДИСКАТА ГРУПА ПРЕУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ НА АЛБАНСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК); ОСНОВИ НА ФИЗИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ СО МЕТОДИКА 1, 2, 3 И 4 (ЗАДОЛЖИТЕЛЕН ПРЕДМЕТ ЗА СТУДИСКАТА ГРУПА ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА АЛБАНСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК); ОСНОВИ НА ФИЗИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ СО МЕТОДИКА 1, 2, 3 И 4 (ЗАДОЛЖИТЕЛЕН ПРЕДМЕТ ЗА СТУДИСКАТА ГРУПА ПРЕДУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ НА АЛБАНСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК); ФИЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ СО МЕТОДИКА (ЗАДОЛЖИТЕЛЕН ПРЕДМЕТ ЗА СТУДИСКАТА ГРУПА ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА НА АЛБАНСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК); ФИЗИЧКО ВОСПИТАНИЕ СО МЕТОДИКА (ЗАДОЛЖИТЕЛЕН ПРЕДМЕТ ЗА СТУДИСКАТА ГРУПА ПРЕДУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ НА АЛБАНСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК); КИНЕЗИТЕРАПИЈА (ИЗБОРЕН ПРЕДМЕТ ЗА СТУДИСКИТЕ ГРУПИ ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА И ПРЕДУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ НА АЛБАНСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК), НА ПЕДАГОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ од 6-7.5.2017 година, со исправка од 5.6.2017 година и „Коха“ од 5.5.2017 година, со исправка од 1.6.2017 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната области(дисциплина) применета кинезиологија, по предметите: Основи на физичкото образование и Методика на физичкото образование (задолжителни предмети за студиската група одделенска настава на албански наставен јазик); Основи на физичкото воспитание и Методика на физичкото воспитание (задолжителни предмети за студиската група преудчилишно воспитание на албански наставен јазик); Основи на физичкото образование со методика 1, 2, 3 и 4 (задолжителен предмет за студиската група одделенска настава на албански наставен јазик); Основи на физичкото образование со методика 1, 2, 3 и 4 (задолжителен предмет за студиската група предучилишно воспитание на албански наставен јазик); Физичко образование со методика (задолжителен предмет за студиската група одделенска настава на албански наставен јазик); Физичко воспитание со методика (задолжителен предмет за студиската група предучилишно воспитание на албански наставен јазик); Кинезитерапија (изборен предмет за студиските групи одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик), и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-520/11, донесена на 22.6.2017 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Душан Ристевски, редовен професор (во пензија) на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, д-р Небојша Марковски, редовен професор

на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и д-р Емил Сулејмани, редовен професор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје .

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област(дисциплина) применета кинезиологија, по предметите: Основи на физичкото образование и Методика на физичкото образование (задолжителни предмети за студиската група одделенска настава на албански наставен јазик); Основи на физичкото воспитание и Методика на физичкото воспитание (задолжителни предмети за студиската група преучилишно воспитание на албански наставен јазик); Основи на физичкото образование со методика 1, 2, 3 и 4 (задолжителен предмет за студиската група одделенска настава на албански наставен јазик); Основи на физичкото образование со методика 1, 2, 3 и 4 (задолжителен предмет за студиската група предучилишно воспитание на албански наставен јазик); Физичко образование со методика (задолжителен предмет за студиската група одделенска настава на албански наставен јазик); Физичко воспитание со методика (задолжителен предмет за студиската група предучилишно воспитание на албански наставен јазик); Кинезитерапија (изборен предмет за студиските групи одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик), на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, во предвидениот рок се пријави д-р Бујар Саити, вонреден професор на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

Кандидатот д-р Бујар Саити кон својата пријава достави: 1. кратка биографија; 2. библиографија на научни трудови; 3. диплома за стекнат научен назив д-р по кинезиологија; 4. пополнет образец за избор во наставно-научно звање редовен професор; 5. доказан материјал кон образецот; 6. уверение за државјанство; 7. изјава за исполнување на општите и посебните услови за работното место.

Комисијата констатира дека кандидатот д-р Бујар Саити уредно и навремено ја доставил целокупната потребна документација утврдена со конкурсните услови и со Законот за високото образование на Р, Македонија.

БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Бујар Саити е роден на 19.8.1973 година во Скопје. Средно стручно образование завршил во Скопје во 1992 година. Во учебната 1993/1994 се запишал на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, на Факултетот за физичка култура во Скопје. Дипломирал на 26.1.1998 година, со просечен успех 8,86.

Кандидатот активно се служи со албанскиот јазик (мајчин јазик), македонскиот, турскиот, српскиот, англискиот јазик и грчкиот јазик, а има познавање од германскиот, францускиот и рускиот јазик.

Во 1998 година се запишал на постдипломските студии, кои успешно ги завршил во 2003 година со одбрана на магистерскиот труд под наслов: „Оценувањето на моторичките способности како прилог во општата оцена по физичко и здравствено образование за учениците од 1-4 одделение во Скопје”.

Највисокиот степен на образование го стекнал со одбрана на докторската дисертацијата на 12.7.2007 година, на Факултетот за физичка култура во Скопје, под наслов: „Оценувањето на моторичките способности како прилог во општата оцена по физичко и здравствено образование за учениците од 1-4 одделение во Р.Македонија”, пред Комисија: проф. д-р Илија Клиначаров, проф. д-р Јован Јовановски и проф. д-р Иван Анастасовски. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на кинезиологија.

Во 2000 година, исполнувајќи ги предвидените законски услови (висок просек и познавање на странски јазик), Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје договорно го ангажирал за демонстратор на предметот Основи на физичкото образование-воспитание со методика, за групите одделенска настава и предучилишно воспитание на албански наставен јазик.

Во учебните 2013/2014, 2014/2015 и 2015/2016 година, кандидатот бил ангажиран за вршење на високообразовна дејност на Педагошкиот факултет при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Битола, по предметите: Основи на спортот и здравственото воспитание, Методика на наставата по спорт и здравствено воспитание, Основи на физичко воспитание и Методика на физичко воспитание.

Кандидатот бил ментор на 20 дипломски труда, како и на 1 магистерски труд.

Кандидатот учествувал како член во комисија за оцена/или одбрана на 27 дипломски и 11 магистерски труда.

Кандидатот е рецензент на еден универзитетски учебник.

Другите конкретни активности кои припаѓаат во наставно-образовната дејност, а се релевантни за изборот, се наведени во табелата во Анекс 2 (член 2) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Научноистражувачка дејност

Д-р Бујар Саити, од претходниот избор до денес, има објавено вкупно 9 научни трудови од областа на кинезиологијата, од кои 1 труд во меѓународно научно списаније и 8 труда во меѓународни научни публикации.

Д-р Бујар Саити учествувал во бројни национални и меѓународни проекти, како и работилници, и бил модератор и фацитатор на конференции за медијација во образованието.

На 10 март 2016 имал пленарно предавање на Учителската школа при Универзитетот во Хеиделберг, Германија, како дел од проектот “Sport brings people together-with movement, games and sports making social participation possible”.

Другите активности кои припаѓаат во научноистражувачката дејност, а се релевантни за изборот, се наведени во табелата во Анекс 2 (член 3/член 4) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Како вонреден професор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, д-р Бујар Саити активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Факултетот. Вклучен е во разни

активности на Факултетот и пошироко во рамките на други органи, тела и невладини организации.

Д-р Бујар Саити, со одлука на Наставно–научниот совет на Факултетот бр.02-360/3 од 27.6.2012 година е избран за продекан за финансии на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ и со одлука на Наставно–научниот совет на Факултетот бр.02-945/5 од 30.8.2016 година е избран по втор пат за продекан за финансии на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“.

Кандидатот д-р Бујар Саити во периодот од 2012 до 2015 година реализирал бројни обуки во улога на едукатор и обучувач, како дел од разни национални и меѓународни проекти.

Д-р Бујар Саити до 2013 година бил ангажиран во проектот Детска ТВ-емисија „5+“, како и во периодот 2013-2016 година во проектот Детска телевизиска серија „5+ Nikoqirët“ (I-II-III сезона по 40 епизоди), на националната телевизија Алсат М, и тоа како педагошки консултант за развој на сценарија, актер во ликот на Мири и автор на песни.

Кандидатот д-р Бујар Саити, во рамките на дејности од поширок интерес, во периодот од 2012 до 2017 бил вклучен во бројни стручни, научни, редакциски, организациони и програмски одбори и комисии.

Конкретните активности во стручно-апликативната дејност и дејноста од поширок интерес, релевантни за изборот се наведени во табелата во Анекс 2 (член 5) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот д-р Бујар Саити во изминатите 3 учебни години добил позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“, а просечната оценка изнесува 9,86 од можни 10.

Исто така, и на Педагошкиот факултет во Битола, од самоевалуацијата спроведена во 2015, добил 4,9 од можни 5 поени.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Бујар Саити.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Бујар Саити поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето **редовен професор** во научната област применета кинезиологија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, **д-р Бујар Саити** да биде избран во звањето **редовен професор** во научната област применета кинезиологија, по предметите: *Основи на физичкото образование и Методика на физичкото образование (задолжителни предмети за стипендијата ируја одделенска настава на албански настапен јазик); Основи на физичкото воспитание и Методика на физичкото воспитание (задолжителни предмети за стипендијата ируја иреучилишно воспитание на албански настапен јазик); Основи на физичкото образование со методика 1, 2, 3 и 4 (задолжителен предмет за стипендијата ируја одделенска настава на албански настапен јазик); Основи на физичкото образование со методика 1, 2, 3 и 4 (задолжителен предмет за стипендијата ируја иредучилишно воспитание на албански настапен јазик); Физичко образование со методика (задолжителен предмет за стипендијата ируја одделенска настава на албански настапен јазик); Физичко воспитание со методика (задолжителен предмет за стипендијата ируја иредучилишно воспитание на албански настапен јазик); Кинезиотерапија (изборен предмет за стипендијата ируја одделенска настава и иредучилишно воспитание на албански настапен јазик)*

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Душан Ристевски, претседател с.р
 2. Проф. д-р Небојша Марковски, член с.р
 3. Проф. д-р Емил Сулејмани, член с.р
-

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Бујар Несет Саити

Институција: Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје

Научна област: применета кинезиологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
1.	Настава I циклус студии: Основи на физичкото образование со методика 3, 4, 1+2, 2+2 , 2 семестра	1.8
2.	Настава I циклус студии: Основи на физичкото воспитание со методика 3, 4, 1+2, 2+2, 2 семестра	1.8
3.	Настава I циклус студии: Основи на физичкото образование 2+2+1, 5 семестра	6
4.	Настава I циклус студии: Основи на физичкото воспитание 2+2+1, 5 семестри	6
5.	Настава I циклус студии: Методика на физичкото образование 2+2+1, 3 семестри	3.6
6.	Настава I циклус студии: Методика на физичкото воспитание 2+2+1, 3 семестри	3.6
7.	Настава I циклус студии: Кинезитерапија 2+1, 3 семестра	3.6
8.	Настава I циклус студии: Кинезитерапија (предучилишно воспитание) 2+1, 4 семестра	4.8
9.	Настава I циклус студии: Физичко образование со методика 2+2+1, 2 семестра	2.4

10.	Настава I циклус студии: Физичко воспитание со методика 2+2+1, 2 семестра	2.4
11.	Настава I циклус студии (Педагошки факултет-Битола): Основи на спортот и здравственото воспитание 3+2, 3 семестри	5.4
12.	Настава I циклус студии (Педагошки факултет-Битола): Методика на наставата по спорт и здравствено воспитание 3+2, 3 семестри	5.4
13.	Настава I циклус студии (Педагошки факултет-Битола): Основи на физичко воспитание 3+2, 3 семестри	5.4
14.	Настава I циклус студии (Педагошки факултет-Битола): Методика на физичко воспитание 3+2, 3 семестри	5.4
15.	Вежби I циклус студии: Основи на физичкото образование со методика 3, 4, 1+2, 2+2, 2 семестра	1.8
16.	Вежби I циклус студии: Основи на физичкото воспитание со методика 3, 4, 1+2, 2+2, 2 семестра	1.8
17.	Вежби I циклус студии: Основи на физичкото образование 2+2+1, 5 семестра	4.5
18.	Вежби I циклус студии: Основи на физичкото воспитание 2+2+1, 5 семестра	4.5
19.	Вежби I циклус студии: Методика на физичкото образование 2+2+1, 3 семестри	2.7
20.	Вежби I циклус студии: Методика на физичкото воспитание 2+2+1, 3 семестри	2.7
21.	Вежби I циклус студии: Кинезитерапија (одделенска настава) 2+1, 3 семестри	1.35
22.	Вежби I циклус студии: Кинезитерапија (предучилишно воспитание) 2+1, 4 семестра	1.8
23.	Вежби I циклус студии: Физичко образование со методика 2+2+1, 2 семестра	1.8
24.	Вежби I циклус студии: Физичко воспитание со методика 2+2+1, 2 семестра	1.8
25.	Вежби I циклус студии (Педагошки факултет-Битола): Основи на спортот и здравственото воспитание 3+2, 3 семестри	2.7

26.	Вежби I циклус студии (Педагошки факултет-Битола): Методика на наставата по спорт и здравствено воспитание 3+2, 3 семестри	2.7
27.	Вежби I циклус студии (Педагошки факултет-Битола): Основи на физичко воспитание 3+2, 3 семестри	2.7
28.	Вежби I циклус студии (Педагошки факултет-Битола): Методика на физичко воспитание 3+2, 3 семестри	2.7
29.	Вежби I циклус студии (клинички вежби): Основи на физичкото образование 2+2+1, 5 семестра	0.45
30.	Настава I циклус студии (клинички вежби): Основи на физичкото воспитание 2+2+1, 5 семестра	0.45
31.	Вежби I циклус студии (клинички вежби): Методика на физичкото образование 2+2+1, 3 семестри	0.45
32.	Вежби I циклус студии (клинички вежби): Методика на физичкото воспитание 2+2+1, 3 семестри	0.45
33.	Вежби I циклус студии (клинички вежби): Физичко образование со методика 2+2+1, 2 семестра	0.45
34.	Вежби I циклус студии (клинички вежби): Физичко воспитание со методика 2+2+1, 2 семестра	0.45
35.	Настава II циклус студии: Истражувања во физичкото образование – избран (одделенска настава/менторски) 2012/13, 2013/2014, 4 студенти	2
36.	Настава II циклус студии: Методски модели на наставата по физичко образование – избран (одделенска настава/менторски), 2012/2013, 2013/2014, 2015/2016, 11 студенти	5.5
37.	Обучувач на камп со ученици (30.09 до 03.10.2015), Пелистер, Битола, Проект на УСАИД за меѓуетничка интерграција во образованието	1
38.	Настава во летни школи и работилници: „Екокамп 2013“ како дел од програмата Екоучилиште, јуни 2013 година; Маврово ➤ Педагошки консултант за развој на методологија и програма за реализација на едукативни активности во природа ➤ Едукатор	2
39.	Ментор на дипломска работа: 20	4

40.	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа: 27	2.7
41.	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура: 5(за оцена) и 6(за одбрана)	3.3
42.	Рецензент на универзитетски учебник: 1	1
	Вкупно	117.35

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Ментор на магистерска работа: 1	1
2.	Учесник во истражувачки тим на проект финансиран од УКИМ: Можности за интегрирање на наставните цели, содржини и предмети во развојниот период од I до III одделение, 2017	3
3.	Учесник во национален научен проект: Водич за практична работа на студентите од наставничките факултети. Скопје: Мисијата на ОБСЕ во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Министерство за образование и наука на Р Македонија, Биро за развој на образованието на Р Македонија, (2013)	3
4.	Учесник во меѓународен проект (педагошки консултант за развој на 7 чекори екоменаџмент во основни училишта): Едукативна програма „Интеграција на еколошката едукација во македонскиот образовен систем“ 2010-2015 година; во соработка со Министерството за образование и наука; поддржан од Швајцарската агенција за развој и соработка	5
5.	Учесник во меѓународен проект (педагошки консултант за развој на методологија за интегрирање на 9 еколошки теми во предметите од наставни планови и програми за основни училишта): „Зелени училишта; чиста средина; здрав живот“; 2012-2013 година; во соработка со Biologist of Albania; поддржан од ЕУ ИПА програма - прекугранична соработка Македонија и Албанија	5

6.	Учесник во меѓународен проект(педагошки консултант за развој на едукативен, воннаставен модел за промоција на меѓуетничка, меѓукултурна интеракција и социјална врска меѓу децата од основно училиште (6-11 години) во Македонија): „Сите сме еднакви“ 2013-2015 година; во соработка со Министерството за образование и наука и Биро за развој на образование; поддржан од Амбасадата на Кралството Велика Британија во Скопје.	5
7.	Учесник во меѓународен проект: Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ - Скопје, „Програма за стручно усовршување на воспитувачи“, ИНТЕРКУЛТУРНО ВОСПИТАНИЕ, 2012-2014	5
8.	Учесник во меѓународен проект: Sport brings people together-with movement, games and sports making social participation possible, Sport Institute of the Heidelberg University of Education, march 10 th to 12 th , 2016, Heidelberg, Germany	5
9.	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: Sport brings people together, Sport Institute of the Heidelberg University of Education, march 10 th , 2016, Heidelberg, Germany	3
10.	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: Some motor abilities of the students (male) in third grade in the Republic of Macedonia, Меѓународна научна конференција ЕМЕЕ, Опатија, Р Хрватска, 2012	1
11.	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: Some motor abilities of the students (male) in third grade in the Republic of Macedonia, Меѓународна научна конференција ЕМЕЕ, Опатија, Р Хрватска, 2012	2
12.	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: Creating tables for evaluation of the motor capabilities of pupils at age of 7 years old in Skopje, Conference Proceedings of 1-st International Conference „Education Across Borders“, University of Western Macedonia, Faculty of Education, Florina, Greece, 2012	1
13.	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: Creating tables for evaluation of the motor capabilities of pupils at age of 7 years old in Skopje, Conference Proceedings of 1-st International Conference	2

	„Education Across Borders“, University of Western Macedonia, Faculty of Education, Florina, Greece, 2012	
14.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Creating tables for evaluation of the motor capabilities of pupils at age of 7 years old in Skopje, Conference Proceedings of 1-st International Conference „Education Across Borders“, University of Western Macedonia, Faculty of Education, Florina, Greece, 2012	3
15.	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: Tables for evaluation of the motor capabilities of 10 years old male pupils in Republic of Macedonia, 8 th FIEP EUROPIAN CONGRESS “ Physical Education and Sports perspective of children and youth in Europe, Batislava, Slovakia, 2013	1
16.	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: Tables for evaluation of the motor capabilities of 10 years old male pupils in Republic of Macedonia, 8 th FIEP EUROPIAN CONGRESS “ Physical Education and Sports perspective of children and youth in Europe, Batislava, Slovakia, 2013	2
17.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Tables for evaluation of the motor capabilities of 10 years old male pupils in Republic of Macedonia, 8 th FIEP EUROPIAN CONGRESS “ Physical Education and Sports perspective of children and youth in Europe, Bratislava, Slovakia, 2013	3
18.	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: Dermination of the latent structure of the motor space in female students of third grade in the Republic of Macedonia, 8-th International Conference “Inovations, Challenges and Tendencies in the Post Modern Education”, Стара Загора, Бугарија, 12-13 септември 2013.	1
19.	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: Dermination of the latent structure of the motor space in female students of third grade in the Republic of Macedonia, 8-th International Conference “Inovations, Challenges and Tendencies in the Post Modern Education”, Стара Загора, Бугарија, 12-13 септември 2013.	2
20	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со	

	меѓународен уредувачки одбор: Dermination of the latent structure of the motor space in female students of third grade in the Republic of Macedonia, 8-th International Conference “Inovations, Challenges and Tendencies in the Post Modern Education”, Стара Загора, Бугарија, 12-13 септември 2013.	3
21.	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: Factor structure of the biomotor space of the fourth-grade female Students in the Republic of Macedonia, 9-th International Balkan Education and Science Congress, Едрене, Турција, 16-18 октомври 2014.	0.9
22.	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: Factor structure of the biomotor space of the fourth-grade female Students in the Republic of Macedonia, 9-th International Balkan Education and Science Congress, Едрене, Турција, 16-18 октомври 2014.	1.8
23.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Factor structure of the biomotor space of the fourth-grade female Students in the Republic of Macedonia, 9-th International Balkan Education and Science Congress, Едрене, Турција, 16-18 октомври 2014.	2.7
24.	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: Some attitudes and opinions of students of Faculty of Pedagogy in Skopje of the work of class teachers on the subject of physical education gained during their practice in schools, 2-nd International Conference <i>Education Across Borders</i> , “Critical Thinking in Education”, Корча, Албанија, 31 октомври - 1 ноември 2014.	1
25.	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: Some attitudes and opinions of students of Faculty of Pedagogy in Skopje of the work of class teachers on the subject of physical education gained during their practice in schools, 2-nd International Conference <i>Education Across Borders</i> , “Critical Thinking in Education”, Корча, Албанија, 31 октомври - 1 ноември 2014.	2
26.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Some attitudes and opinions of students of Faculty of Pedagogy in Skopje of the work of class teachers on the subject of physical education gained during their practice in schools, 2-nd International Conference	

	<i>Education Across Borders</i> , “Critical Thinking in Education”, Корча, Албанија, 31 октомври - 1 ноември 2014.	3
27.	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: Opinions and attitudes of class teacher in some municipalities in Skopje regarding the class of physical education, First international conference “Practicum of future pedagogues, teachers and kindergarten teachers in multicultural environments- experience and challenges”, Skopje, Macedonia, 2014	0.9
28	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: Opinions and attitudes of class teacher in some municipalities in Skopje regarding the class of physical education, First international conference “Practicum of future pedagogues, teachers and kindergarten teachers in multicultural environments- experience and challenges”, Skopje, Macedonia, 2014	1.8
29	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Opinions and attitudes of class teacher in some municipalities in Skopje regarding the class of physical education, First international conference “Practicum of future pedagogues, teachers and kindergarten teachers in multicultural environments- experience and challenges”, Skopje, Macedonia, 2014	2.7
30	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: One model for assessing the students’ biomotor abilities with the a z-score statistical test, 10ти Меѓународен балкански конгрес за образование и наука „Образованието и глобализацијата“, Охрид, 17-19 септември 2015.	0.9
31.	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: One model for assessing the students’ biomotor abilities with the a z-score statistical test, 10ти Меѓународен балкански конгрес за образование и наука „Образованието и глобализацијата“, Охрид, 17-19 септември 2015.	1.8
32	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: One model for assessing the students’ biomotor abilities with the a z-score statistical test, 10ти Меѓународен балкански конгрес за образование и	2.7

	наука „Образованието и глобализацијата“, Охрид, 17-19 септември 2015.	
33	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: Role of physical activity in prevention of obesity in children, Visoka Sportska i Zdravstena Škola / College of Sports and Health, Belgrade, Serbia, 11. – 12. JUNI 2016.	0.9
34	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: Role of physical activity in prevention of obesity in children, Visoka Sportska i Zdravstena Škola / College of Sports and Health, Belgrade, Serbia, 11. – 12. JUNI 2016.	1.8
35	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор: Role of physical activity in prevention of obesity in children, 1st International Conference „SPORT, RECREATION, HEALTH“ Visoka Sportska i Zdravstena Škola / College of Sports and Health, Belgrade, Serbia, 11. – 12. JUNI 2016.	2.7
36	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: Views and opinions of class teachers from I-III grade of elementary schools in Skopje regarding the use of the games of the mathematics classes, 3 rd International Conference “Education and Research Across Time and Space”, University “St. Kliment Ohridski”, Faculty of Education, Bitola, October 2016	1.8
37	Апстракт објавен во зборник на меѓународна конференција со наслов: How much do teachers use games in teaching mathematics in the first cycle of primary school in Skopje, 11th International Balkan Education and Science Congress “THE FUTURE OF EDUCATION AND EDUCATION FOR THE FUTURE”, 12th to 14th October 2016 Poreč, Croatia	0.9
38	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество: How much do teachers use games in teaching mathematics in the first cycle of primary school in Skopje, 11th International Balkan Education and Science Congress “THE FUTURE OF EDUCATION AND EDUCATION FOR THE FUTURE”, 12th to 14th October 2016 Poreč, Croatia	1.8
39	Труд со оригинални научни резултати, објавен во стручно/научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор: Views and opinions of class teachers from I-III grade of elementary schools in Skopje regarding the use of the games of the mathematics classes, <i>International Journal of</i>	

	<i>Education “TEACHER”, University “St. Kliment Ohridski”, Faculty of Education - Bitola , April 2017, Republic of Macedonia</i>	2.7
40	Модератор на: Second International Conference on Institutional Support and Regionalization for Peer-Mediation, OSCE, Forum ZFD, Ohrid, 10-12 October 2013	0.5
41.	Фацилитатор на Second International Conference on Institutional Support and Regionalization for Peer-Mediation, OSCE, Forum ZFD, Ohrid, 10-12 October 2013	0.5
42	Учество на меѓународен семинар: <i>Strengthening the Capacity of Teachers and Professional Staff in Education for Multi-Ethnic Society</i> , OSCE, Strumica, 2013.	1
43	Учество на работилница: Mentoring Students of Pedagogy, OSCE, 17-19 May	0.5
44	Учество на работилница: “ School mediation as an alternative dispute resolution tool in School”, Forum ZFD, TMC, OSCE and local NGO center for Management of Conflicts, 12-14 April 2013, Bitola	0.5
	Вкупно	93.8

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Главен (основен проект)-учесник/соработник: Едукативна програма „Интеграција на еколошката едукација во македонскиот образовен систем“ 2010-2015 година; во соработка со Министерството за образование и наука; подржан од Швајцарската агенција за развој и соработка: едукатор на обука „Развој и имплементација на еколошки проекти во основните училишта“ (реализирани 9 обуки).	2
2.	Главен (основен проект)-учесник/соработник: „Зелени училишта; чиста средина; здрав живот“; 2012-2013 година; во соработка со Biologist of Albania; подржан од ЕУ ИПА програма - прекугранична соработка Македонија и Албанија: едукатор на обука „Интегрирано планирање во наставата“ (реализирани 2 обуки).	2

3.	Главен (основен проект)-учесник/соработник: „Сите сме еднакви“, 2013-2015 година; во соработка со Министерството за образование и наука и Биро за развој на образование; поддржан од Амбасадата на Кралството Велика Британија во Скопје. Едукатор на обука „Интегрирано планирање во наставата“ за предметите „Општество“ и „Учиме за животната средина“ (реализирани 7 обуки).	2
4.	Главен (основен проект)-учесник/соработник: Детска контактна ТВ-емисија „5+“; 2007-2013 година; емитување на програма во живо на ТВ АлсатМ: ➤ педагошки консултант за развој на сценарија ➤ актер во ликот на Мири ➤ автор на песни	3
5.	Главен (основен проект)-учесник/соработник: Детска ТВ-серија „5+ Nikoqirët“; (2013-2016) I, II, III сезона по 40 епизоди на ТВ АлсатМ: ➤ Педагошки консултант за развој на сценарија ➤ Актер во ликот на Мири ➤ Автор на песни	3
Дејности од поширок интерес		
1.	Член на редакциски одбор на Информаторот за студентите од одделенска настава на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, 2013 год.	0.5
2.	Член на редакциски одбор на научно/стручно списание: ПЕДАГОШКА РЕВИЈА (научно списание за образовни прашања), Година IV бр. 1-2/2013	0.5
3.	Член на редакциски одбор на научно/стручно списание: ПЕДАГОШКА РЕВИЈА (научно списание за образовни прашања), Година V бр. 1/2014	0.5
4.	Член на редакциски одбор на научно/стручно списание: ПЕДАГОШКА РЕВИЈА (научно списание за образовни прашања), Година VI бр. 1/2015	0.5
5.	Член на редакциски одбор на научно/стручно списание: ПЕДАГОШКА РЕВИЈА (научно списание за образовни прашања), Година VII бр. 1/2016	0.5
6.	Член на научен одбор на меѓународен научен/стручен собир First international conference “Practicum of future pedagogues, teachers and kindergarten teachers in multicultural environments- experience and challenges”, Skopje, Macedonia, 2014	1

7.	Член на научен одбор на 9-th International Balkan Education and Science Congress, Едрене, Турција, 16-18 октомври 2014	
8.	Член на програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир: 10. Меѓународен балкански конгрес за образование и наука „Образованието и глобализацијата“, Охрид, 17-19 септември 2015.	1
9.	Член на програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир: 1st International Conference „SPORT, RECREATION, HEALTH“ Visoka Sportska i Zdravstvena Škola / College of Sports and Health, Belgrade, Serbia, 11. – 12. JUNI 2016.	1
10.	Продекан за финансии, 2012-2016	4
11.	Продекан за финансии 2016 (втор мандат)	4
12.	Член на универзитетска Комисија за студентски стандард	1
13.	Член на Комисија за разгледување на предложен проект “Финансиска писменост“	0.5
14.	Претседател на Комисија за сублимирање резултатите од SWOT анализата на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски во Скопје	0.5
15.	Член на Комисија за организација на редовниот педагошки стаж, во учебната 2012/2013	0.5
16.	Претседател на Комисија за измена и дополнување на Правилникот за организирање, реализирање и поддршка стручно-научното оспособување и усовршување на работниците на Педагошкиот факултет “Св. Климент Охридски“ во Скопје, 2013	0.5
17.	Претседател на комисија за разгледување на поднесени приговори на Одлуката за плати	0.5
18.	Претседател на Комисија за упис на нови студенти за учебната 2013/2014 година	
19.	Член на тим за презентација на <i>Училиштво за изведување практична настава за идни наставници, воспитувачи и педагози</i>	1
20.	Член на Комисија за изготвување на нови студиски програми за втор циклус на Институтот за одделенска настава	0.5
21.	Член на Комисија за изготвување самостојна студиска програма за трет циклус на студии на Педагошкиот факултет “Св. Климент Охридски“ во Скопје	0.5

22	Член на Комисија за изработка на План за распределба на 40 % средства за развој на Факултетот и распределба по основи на средствата одвоени за научно - истражувачките проекти	0.5
23	Претседател на Комисија за изготвување на Извештај за набавка на техничка и слична опрема	0.5
24	Претседател на Комисија за упис на нови студенти за учебната 2014/2015 година	0.5
25	Член на Комисија за технички подготовки за реализација на 10. Меѓународен балкански конгрес за образование и наука „Образованието и глобализацијата“, Охрид, 17-19 септември 2015.	0.5
26	Член на Комисија за утврдување на списанија со импакт фактор	0.5
27	Член на Комисија за утврдување на автентичноста на потписите од наставниот кадар во оригинал индекс	0.5
28	Член на Комисија за утврдување на ценовник за висина на надоместоци за студентите од втор циклус	0.5
29	Претседател на Комисија за упис на нови студенти за учебната 2016/2017 година	0.5
30	Член на Комисија за изготвување на Правилник за организирање, реализирање и поддршка на стручно-научното оспособување и усовршување на работниците на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје 2016	
31	Член на Комисија за спроведување на постапка за реакредитација на студиските програми, одделенска настава	0.5
32	Претседател на Комисија за изготвување ценовници за првиот и вториот циклус студии на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје	0.5
33	Член на Комисија за изработка на Елаборат и Програма за работа на Центарот за педагошки истражувања и анализи	0.5
	Вкупно	36.5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	117,35
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	93,8
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	36,5
Вкупно	247,65

Членови на Комисијата

1. Душан Ристевски_____, претседател с.р
2. Небојша Марковски_____, член с.р
3. Емил Сулејмани_____, член с.р

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „НАЧЕЛОТО НА
АВТОНОМИЈА НА ВОЛЈАТА НА ДОГОВОРНИТЕ СТРАНИ ВО
ДОГОВОРНОТО ПРАВО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ВО
ЕВРОПСКОТО ДОГОВОРНО ПРАВО“ ОД М-Р ШПРЕСА АЛИМИ
МЕМЕДИ, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 1.6.2017 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација „Начелото на автономија на волјата на договорните страни во договорното право на Република Македонија и во европското договорно право“ на кандидатката м-р Шпреса Алими Мемеди, во состав: проф. д-р Гале Галев, проф. д-р Родна Живковска, проф. д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска, проф. д-р Ненад Гавриловиќ и проф. д-р Неда Здравева.

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Шпреса Алими Мемеди, со наслов „Начелото на автономија на волјата на договорните страни во договорното право на Република Македонија и во европското договорно право“, содржи 538 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 lines проред и големина на букви 12, со 1 906 фусноти и 500 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти, судски пресуди и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во вовед и четири дела. Деловите се систематизирани во глави, точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето.

Кандидатката во редоследот на деловите се придржува кон следнава концепција: во првиот дел зборува воопшто за начелото на автономија на волјата – дава теоретско определување и го проследува историскиот развој; во вториот дел зборува за автономијата на волјите во рамките на македонското право; во третиот дел зборува за неважноста на договорите како основна последица од повредата на начелото на

автономијата на волјите; во четвртиот дел зборува за начелото автономија на волјата во европското договорно право – и тоа во определени национални системи и генерално во правните извори на европското договорно право. Посебно треба да се одбележи дека кандидатката на крајот од секој од презентираниите и анализирани делови синтетизира определени заклучоци за тој дел и нуди определени решенија *de lege ferenda* онаму каде што е соодветно да се истакнат предлози во подобрување на правната регулатива.

Првиот дел од докторската дисертација е насловен „Воопшто за начелото на автономијата на волјите на договорните страни и историскиот развој“. Кандидатката во овој дел од трудот материјата ја поделила на две глави.

Првата глава е насловена „Дефинирање на поимот автономија на волјата на договорните страни или слобода на договарање“. Во оваа глава, кандидатката ги презентира, ги анализира и дава свои коментари на дефинициите на слободата на договарање од различни аспекти, доведувајќи ја во релација со основното начело на приватното право, автономијата на волјите. Кандидатката во оваа глава го дефинира поимот автономија на волјата на договорните страни или слобода на договарање воопшто; потоа ги презентира и ги анализира дефинициите на ова начело во правната доктрина; се задржува на односот и разликите на начелото на автономија на волјата и начелото на слободата на договарање; го става начелото на слободата на договарање низ призмата на правните и на филозофските концепции на автономија на волјата на договорните страни или слободата на договарање; одговара на прелиминарни прашања – за слободата воопшто во теоријата на автономијата на волјата; го анализира приговорот што правната теорија го дава кон филозофското сфаќање на автономијата на волјата; го презентира современиот концепт на автономија на волјата на договорните страни или слободата на договарање; објаснува за правна регулатива на ова начело, и ги презентира и анализира правно-технички аспекти на автономијата на волјата на договорните страни.

Втората глава на овој прв дел од трудот е насловена како „Потекло и развој на автономијата на волјата на договорните страни“. Во оваа глава, кандидатката дава историски приказ на појавата и развојот на начелото на слобода на договарање низ различни историски епохи задржувајќи се на неговата примена во важечкото право за определениот временски период. Кандидатката ги анализира античкиот, римскиот, феудалниот, капиталистичкиот и социјалистичкиот период единствено во однос на тоа дали ова начело било присутно и како се применувало во одредениот период. Кандидатката завршува со положбата и значењето што на ова начело му се дава во правото на Европската Унија како современ правен систем во услови на либерализација и глобализација на економијата.

На крајот изведува определени заклучоци во однос на дефиницијата прифатлива за начелото на слободата на договарање и историскиот развој на ова начело. Кандидатката заклучува дека почнувајќи од авторите на античката филозофија до актуелните автори, сите истакнуваат дека таа е можност на избор да се направи она што не им штети на другите и воедно она што правото го дозволува. Секоја правно организирана

заедница ги поставувала границите на слободата на договарањето на определен начин, меѓутоа симплификацијата би значела дека од секогаш имало два сегмента дозволени договори и забранети со правото договори. Слободата на договарањето или ширината на сегментот на дозволени договори не значела секогаш и поголема демократија. Кога ограничувањата се во функција на заштита на послабата страна или во обезбедување на остварување на другите начела на договорното право како што е забрана на злоупотребата на правото, ова значи дека границите на слободата се во функција на автономијата на волјата. Овие граници кандидатката правилно воочува дека се поставени на различен начин од едно во друго право, од еден временски период во друг. Кандидатката со право заклучува дека овие граници се поставени така да ги изразуваат основните начела врз кои почива една општествена заедница. Па, оттука логицира дека границите на договорната автономија во секое општество се израз на конкретните општествено-економски услови, правно-политички, морални и други односи и состојби. Исто така, аргументира дека слободата на договарање и нејзините граници во секоја фаза од развојот на општеството биле пополнети со начела, содржини и функции кои и одговарале на потребите на времето во кои тие постоеле или постојат.

Вториот дел од докторската дисертација е насловен „Автономијата на волја и нејзините граници во правото на Република Македонија“. Овој дел е поделен на три глави и на крајот следува заклучок.

Во првата глава, кандидатката зборува воопштено за границите на слободата на договарање, ограничувањето на слободата на договарање и релативниот карактер на договорните односи во правото на Република Македонија, низ историјата до денес.

Во втората глава, кандидатката презентира, анализира и заклучува во однос на општите ограничувања на слободата на договарањето во правото на Република Македонија: јавниот поредок, уставот, законите, добрите обичаи како дел од јавниот поредок на Република Македонија, добрите обичаи и добрите деловни обичаи; добрите обичаи и начелото на совесност и чесност.

Во третата глава од овој дел, кандидатката презентира нормативни решенија, споредува, анализира во однос на посебните ограничувања на слободата на договарањето во македонското право. Кандидатката на крајот заклучува дека ограничувањата на автономијата на волјата во позитивното право на Република Македонија се поставени на начин за да се заштити општиот интерес, исто така и интересот на учесниците во договорните односи. Во случај на повредување на која било граница, Законот за облигационите односи како санкција ја предвидува целосната или делумната неважност на одредени одредби на договорот, што е во согласност со современите споредбени правни системи. При тоа, кандидатката воочува дека слободата на договарање не е уредена единствено со основниот закон со кои се уредуваат договорните односи - Законот за облигационите односи на Република Македонија, туку дека голем број од посебните ограничувања се содржани и во други правни прописи кои го чинат позитивниот важечки правен поредок во Република Македонија.

Третиот дел од докторската дисертација се однесува на правните последици од повреда на начелото на слободата на договарање. Кандидатката, во овој дел од трудот, зборува за правните последици од

повредата на ова начело, презентирајќи, анализирајќи и индуцирајќи заклучоци во однос на тоа кога се оди кон неважност на договорите настанати во спротивност со ова начело и кога правните последици од повреда на ова начело пак можат да доведат до апсолутна ништовност, а кога до рушливост на договорите. Кандидатката, во овој дел од трудот, прави јасна дистинкција помеѓу процесноправните и материјалноправните последици на ништовноста и на рушливоста на договорите и на сите останати разлики помеѓу ништовните и рушливите договори. Овој дел на трудот претставува теоретска обработка со компаративни становишта на повеќе еминентни автори, судска практика, при што кандидатката се приклонува кон становиштето на повеќе реномирани автори за ова особено битно прашање.

Четвртиот дел од докторската дисертација, насловен „Начелото на автономија на волјата на договорните страни во европското договорно право“, концепциски можеби би можел да биде и трет дел, меѓутоа со оглед на целовитоста и темелноста на обработката на правната уреденост во одредени национални системи и европското договорно право и правните последици поради непочитувањето на ова начело, кандидатката се определи да биде последен. Ова е особено значаен дел затоа што современото европско договорно право не било предмет на сеопфатна анализа во поглед на слободата на договарање во Република Македонија. Во овој дел се разработени современите теоретски стојалишта за начелото на автономија на волја и слободата на договарање во општествени услови на пазарна економија, конкуренција, отворени пазари и глобализација. Кандидатката, во овој дел од трудот, прави разработка на примена на начелото на слобода на договарање во националните правни системи на германското и на француското право, и тоа преку теоретска обработка на монографска, учебничка и актуелна истражувачка литература, важечките прописи и судската практика, што претставува сериозен и особено значаен дел на докторската дисертација. Потоа, кандидатката во посебна глава ги анализира најзначајните извори на европското договорно право, кое е во процес на создавање и кое во себе, на одреден начин, носи помирување на трите присутни системи во Европската Унија - германското, француското и англо-американското приватно право. Во многу детален приказ на правните извори и на нивните коментари, како и врз основа на коментарите на судската и арбитражна практика, кандидатката прави темелна анализа на тенденциите за правното уредување на начелото на слободата на договарање во европското договорно право. Кандидатката исправно заклучува дека во услови на заеднички пазар, недоволната транспарентност, нееднаквата терминологија и особено користењето на исти термини за различна содржина, кога станува збор за границите на слободата на договарањето, во Европската Унија можат да доведат до отежнување на економскиот промет поради разликите во правните прописи на договорното право на земјите членки. Кандидатката со право укажува дека фактот што опциониот инструмент како што е Предлог-регулативата за заедничкото европско право на продажба не можеше да опстане, значи дека и понатаму тргувањето помеѓу потрошувачите и трговците од различни земји членки

ќе биде отежнато на заедничкиот пазар на Европската Унија, најмногу поради разликите во договорното право.

Врз основа на комплексна и деталната анализа на Францускиот граѓански законик и на Германскиот граѓански законик, кандидатката доаѓа до заклучок дека тие се разликуваат во ширината на кругот на дозволеното договарање, односно границите на автономијата на волјата на договорните страни. Во Германскиот граѓански законик, јавниот поредок ги опфаќа и добрите обичаи, но добрите обичаи не го опфаќаат целосно јавниот поредок. Сепак, тие два изрази често одат заедно бидејќи со тоа се внесува повеќе јасност и со тоа и се привлекува вниманието на судот дека јавниот поредок не е само поим и израз на политичкиот опортунитет туку и установа на моралниот поредок. Германскиот граѓански законик не ја прифатил ни теоријата за недозволената кауза, која францускиот законодавец ја имплементира во норма според која каузата е недозволена, кога е со закон забранета и кога е во спротивност со добрите обичаи и јавниот поредок. Со тоа, според кандидатката, Германскиот граѓански законик е посиромашен, бидејќи е лишен од можноста во планот на целта на договорот да се испитува и субјективната страна во однос на утврдувањето на ништовноста на договорот поради неговиот судир со јавниот поредок и добрите обичаи.

Кандидатката, во втората глава на овој дел, до детали го разработува европското договорно право во потесна смисла на зборот и правните извори што претставуваат правна рамка за уредувањето на слободата на договарањето во рамките на Европската Унија. Како прво, кандидатката ја расправа, на теоретско и на практично ниво, потребата на заедничкиот пазар за постоење на единствено договорно право на ниво на Европската Унија. Потоа, многу детално ја разработува потребата од унификација на начелата на договорното право во Европската Унија. Во оваа глава, кандидатката, споредувајќи ја аргументацијата на еминентни европски правни теоретичари на договорното и потрошувачко право, како и проблемите со кои се соочува судската и арбитражната практика, полемизира за можноста да дојде до кодификација на договорното право во Европската Унија. Тука, кандидатката ја воочува потребата од постоење на кодификацијата, но и сите проблеми кои стојат на патот на воспоставувањето опционен инструмент што по избор на договорните страни ќе се применува како домашно национално право на договорните односи. Кандидатката се зафаќа со сериозна анализа на местото на начелото на слободата на договарање во најважните правни прописи на Европската Унија. Својата елаборација ја започнува со местото на начелото на слободата на договарање во Европската конвенција за човекови права. Во овој дел од трудот, кандидатката го разработува уредувањето на начелото на слобода на договарање преку примената на правилата на Европската конвенција за човекови права и Повелбата за основните права на Европската Унија, вклучително и низ практиката на Европскиот суд за човекови права и Судот на правдата на Европската Унија. Понатаму, кандидатката, анализирајќи го Договорот за Европската Унија, прави систематски преглед на националните уставни на земјите членки и укажува на уставната димензија на начелото на слобода на договарање. Зафаќајќи се со сериозна правна аналитика, кандидатката се обидува да ја разреши дилемата дали слободата на пазарот на добра,

услуги, работна сила и капитал воедно значи и примена на начелото на слобода на договарање во националните правни системи на земјите членки и во европското договорно право воопшто. Во третата глава, на самиот почеток, кандидатката се зафаќа сериозно со прашањето за потребата од хармонизација и унификација на договорното право во Европската Унија. Анализирајќи голем број аргументи за и против дадени од врвни теоретичари на европското договорно право, членови на работни групи, практичари вклучени во различни форми на хармонизирање на договорното право, кандидатката укажува на отворените прашања и проблеми и на постоењето на големиот отпор на земјите членки кон создавање на заеднички инструменти за воедначување на уредувањето на договорните односи. Во овој дел од трудот, кандидатката прави анализа на значајни документи и правни прописи од европското договорно право чија цел е кодификација на договорното право во Европската Унија. Кандидатот, најнапред, се зафаќа со разработка на Начелата на европското договорно право - познати како Ландо начела. Во овој правен пропис, кандидатката укажува на сите правни норми поврзани со слободата на договарањето. Овие Начела кандидатката компаративно ги споредува со Виенската конвенција за меѓународна продажба на стока, како и со Начелата на UNIDROIT. Исто така, може да се оцени дека кандидатката во овој дел од трудот прави детална и темелна анализа на нормите кои директно или посредно се поврзани со ограничувањето на слободата на договарање, последиците од повреда на границите на слободата на договарање и сл. Вториот правен пропис на кој кандидатката детално се осврнува, преку теоретска обработка и споредување на становиштата на правната теорија, како и коментарите на изготвувачите на решенијата, е т.н. Нацрт на заедничката референтна рамка. Кандидатката најнапред го објаснува настанувањето и разликите помеѓу Заедничката референтна рамка и Нацрт-референтната рамка. Потоа се задржува на определените норми што се директно или индиректно поврзани со слободата на договарањето. Под називот автономија на страните, што се користи во овој инструмент, кандидатката го препознава гарантирањето на начелото на слободата на договарањето. Во многу темелна и исцрпна анализа, кандидатката ги презентира и врши споредба на ставовите на голем број релевантни теоретичари во однос на определени решенија што ги поставуваат границите на слободата на договарањето во Нацрт-заедничката референтна рамка. При тоа, кандидатката, таму каде што сметала дека е потребно, прави споредба на решенијата содржани во Нацрт-заедничката референтна рамка и Начелата на европското договорно право. На крајот на овој дел, во форма на заклучни согледувања, кандидатката ги компарира решенијата содржани во Нацрт-заедничката референтна рамка со решенијата содржани во модерните национални кодификации на граѓанското право на земјите членки, укажувајќи на одредени предности и слабости на едните и другите. Сепак, кандидатката констатира дека овој документ би можел да биде извонреден опционен инструмент на европското договорно право, затоа што темелно изработен, преку компарирање на сите најважни теоретски извори, современи кодификации, судска и арбитражна практика, им нуди можност за почитувања на правата на договорните страни преку синергија на сите современи начела на

договорното право. Кандидатката, во оваа глава, понатаму се зафаќа со студиозно проучување на уште еден правен документ – Предлог-регулативата за заедничкото европско право за продажба. Според кандидатката, овој инструмент, што е повлечен од Европската комисија, беше најблиску до донесување на опциониот инструмент, што, пак, ќе значеше сериозен чекор во Кодификацијата на европското договорно право. По темелна анализа на самиот опционен инструмент, но и на актуелните теоретски разработки на решенијата содржани во него, кандидатката, компарирајќи ги решенијата со решенијата во слични правни прописи, доаѓа до заклучок дека и покрај тоа што ваквиот опционен инструмент, а кој би имал значење на национално право, и би внел поголема правна сигурност кога една од договорните страни е потрошувач, сепак, во себе нуди повеќе граници на слободата на договарањето отколку вистинска слобода. До ваквиот заклучок кандидатката доаѓа затоа што смета дека за да обезбеди еднаквост на страните, потрошувач, мало или средно претпријатие на една страна и голем трговски комерцијален субјект како друга договорна страна, законодавецот предвидел голем број ограничувања во смисла на давање на преддоговорни информации, право на повлекување и сл. Кандидатката, во оваа глава, разгледува и анализира решенија содржани во еден теоретски помалку разработуван документ - Европскиот договорен кодекс. И по ова прашање кандидатката споредува теоретски становишта за определените решенија содржани во документот и ја анализира можноста на нивната применливост како дел на едно заедничко европско договорно право. Укажувајќи дека овој документ се темели на решенијата содржани во Италијанскиот граѓански законик, кандидатката врши споредба на правните правила на овој документ со нормите содржани во Начелата на европското договорно право и Предлог-заедничката референтна рамка. При тоа, критикува одредени решенија и укажува на позитивни страни на други решенија. Анализата на европското договорно право кандидатката ја завршува со анализа на решенијата, теоретската обработка и судската практика на две директиви од областа на потрошувачкото право - Директивата 93/13/ЕЗ на Европскиот парламент и Советот за нечесните договорни клаузули во потрошувачките договори и Директивата 2011/83/ЕУ на Европскиот парламент и Советот за правата на потрошувачите. Поаѓајќи од премисата дека за да се обезбеди рамноправност на договорните страни - потрошувачите и трговците, всушност, мора да се постават определени граници во слободата на договарањето, кандидатката укажува на голем број правни норми од овие две директиви со кои на трговците им се ограничува слободата на договарањето и им се наметнуваат повеќе обврски со цел да се заштити послабата страна во овие договори - потрошувачите.

Во заклучните согледувања присутни на крајот од секоја глава во одделните делови и на крајот од секој дел од докторската дисертација, кандидатката ги сумира наодите од истражувањето и ги презентира своите стојалишта во поглед на клучните прашања кои се предмет на истражувањето.

Предмет на истражување

Предмет на истражување на оваа докторска дисертација е правната рамка за гарантирање на начелото на слобода на договарање и границите на слободата на договарање во правото на Република Македонија и во европското договорно право.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Темата која се обработува во докторската дисертација и предметот на истражување не биле предмет на опсежно проучување во Република Македонија, во подолг временски период. Начелото на слобода на договарање, неговото гарантирање и границите во рамките на европското договорно право не биле предмет на сеопфатно истражување во Република Македонија и во поширокиот регион.

Краток опис на применетите методи

Истражувањето на предметот на овој труд и постигнувањето на поставените цели се прави со помош на широк спектар на методи. Во делот на истражувањето, со оглед на целите на докторската дисертација и аналитичката природа на самото истражување, се користи позитивистичка истражувачка филозофија базирана на истражувачка методологија која е мошне фреквентно користена во науката. Одлуката за овој методолошки приод се темели на неговата способност да ги открива фактите или причините за кој било општествен феномен на систематски начин. Добиените податоци кандидатката ги подложува на *индуктивен и дедуктивен метод* за толкување, анализа и нивно споредување, сè до добивање на заклучоците, со цел да се потврдат, односно да се оправдаат поставените хипотези. Со наведената методологија се создава можност да се добијат релевантни и веродостојни заклучоци за предметот на истражување, подложни на понатамошна верификација. Дополнително, методолошкиот приод е позитивистички, и притоа, со овој избор кандидатката ја идентификува, ја мери и ја оценува секоја појава што е предмет на негова опсервација и воочливо обезбедува научно објаснување за резултатите. Со ова објаснување, кандидатката воспоставува причинско-последична врска и односи меѓу различните елементи на предметот на истражување, компарирајќи ги со одредена теорија и практика.

Дополнителните методи кои кандидатката ги користи вклучуваат: компаративен метод, историски метод, аналитичко-синтетички метод, деонтолошки метод, дескриптивен метод и индуктивно-дедуктивен метод. *Компаративниот метод* кандидатката го користи за анализа на одредбите од документите и правните прописи на европското договорно право меѓу себе, како и со определени национални кодификации и правната рамка која ја чини договорното право во Република Македонија. *Историскиот метод* во истражувањето на оваа докторска теза овозможува проучување на генезата на предметот на истражување и неговото движење условено од конкретните општествени, правни, политички и економски односи и состојби. Исто така, кандидатката прави

анализа на документи, научна и стручна литература, печатени публикации и работни материјали од различен временски период, тематски и структурно категоризирани сознанија за правното значење на легислативата за гарантирање и спроведување на начелото на слободата на договарање, како и границите кои се содржани во правните прописи со кои се ограничува ова начело. Всушност, *анализата и синтезата* се користени заедно од страна на кандидатката, на начин што со примена на методот на анализа кандидатката се обидува да стигне до научно објаснување на нештата, преку поедноставување на одредбите на правните акти (поими на правните средства, проценки на условите за примена, дејство и последици од примената) во едноставни елементи, како и да направи преглед на секој елемент во однос на другите елементи или во однос на целината (одредбата). Користејќи се со овој метод, кандидатката доаѓа до суштината на самата легислатива, што понатаму ќе биде основа за извлекување заклучоци за степенот на усогласеност на националните законодавства со компаративно анализираните правни прописи и давање предлози *de lege ferenda*. Преку методот на *синтеза*, кандидатката оди во спротивна насока, едноставните елементи се поставуваат во една целина. *Деонтолошкиот метод* е користен за укажување на потребата од усогласување на правото со реалните односи, проблеми и потреби на учесниците во граѓанските потрошувачки и трговски договори во Р Македонија и Европската Унија.

Со овој комплекс на избрана методологија, кандидатката врши преглед и синтеза на постојните знаења, самостојно ги испитува актуелните ситуации и проблеми во областа на истражување, обезбедува научни сознанија за причинско-последичните врски и мошне успешно предлага решенија на научните проблеми поставени како тези во оваа докторска дисертација.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Истражувањето кое кандидатката го спровела над изворните текстови на актите на ЕУ, законските решенија на повеќе држави во Европа и светот, анализата на библиографски единици и спроведеното истражување на судската и арбитражната практика, нивната класификација за да можат да бидат компарирани и преку извршената анализа да можат да се синтетизираат заклучоците во насока на потврдување на хипотезата и потхипотезите, претставуваат основа за добивање на резултатите на ова истражување. Како резултат на истражувањето, потврдена е хипотезата поставена на почетокот на ова истражување дека начелото на слобода на договарање е иманентно за секоја пазарна економија, дека границите на слободата на договарање содржани во уставот, законите и добрите обичаи треба да бидат јасни, транспарентни и консеквентни, како на договорните страни однапред би им било јасно која е границата помеѓу дозволените и недозволените договорни односи. Се потврди и хипотезата дека со хармонизација на европското договорно право до степен на кодификација ќе се придонесе за надминување на присутните слабости на постоење на единствен пазар со слобода на промет на добра услуги, капитал и работна сила, а без единствени правила за договорните односи. Се потврди тезата дека без транспарентни, јасни, општи и посебни граници на слободата на

договарање, поврзани со проблемите на различно разбирање на институтот јавен поредок, добра верба, начело на совесност и чесност и забрана на злоупотреба на правата, тешко ќе се поттикне прекуграничната и електронска трговија на субјекти од различни земји, особено кога станува збор за договорни односи на потрошувачи и трговци.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Шпреса Алими Мемети, со наслов „Начелото на автономија на волјата на договорните страни во договорното право на Република Македонија и во европското договорно право“, има за цел да се направи јасно определување на значењето на клучните поими поврзани со начелото на автономијата на волјата на договорните страни во македонското и во европското договорно право, од теоретски и од нормативен аспект. Кандидатката овој важен институт и инструмент на договорното и на приватното право воопшто го доведува во корелација со развојот на општествените текови и со унапредувањето на економските односи.

Главни научни придонеси на кандидатката се: обемната анализа на корпусот на документи и правни прописи што го сочинуваат европското договорно право, како и споредба на различните теоретски и коментаторски ставови од голем број библиографски единици на еминентни теоретичари од областа на договорното право, а во врска со имплементацијата на начелото на слободата на договарањето и границите на слободата на договарање содржани во овие прописи. Особен придонес е и анализата на судските одлуки во врска со примената на ова начело во договорните односи.

Кандидатката во докторската дисертација врши темелно проучување на релацијата на двата клучни института - автономија на волја и слобода на договарање. Кандидатката ги проучува и ги компарира правните прописи, богатата историска литература за начелото на слободата на договарањето, но и најмодерните и најактуелни автори од областа на цивилистиката, трговското и потрошувачкото право што се занимаваат со правилното нормирање и гарантирањето на слободата на договорните страни при договарањето, но и изнаоѓање на вистинската мерка на границите на оваа слобода. Ова дава основа кандидатката да аргументира сериозни предлози во дефинирањето на слободата на договарање, во определувањето на јавниот поредок како општа граница на оваа слобода, но и да даде придонес за правилно разбирање на посебните ограничувања, кои често се во функција на обезбедување на останатите начела на договорното право - совесното и чесно постапување на договорните страни, обезбедување на еднаквост на страните, обезбедување на нивна рамноправност и забрана на злоупотреба на правата. Кандидатката сериозно се вклобува во компарирање на решенијата поврзани со повредата на границите на слободата на договарање како од материјалноправен аспект, така и од процесен, а што можат да доведат до ништовност на договорите и до сериозни импликации и обврски на потенцијалните договорни страни. Кандидатката посочува на слабостите и недоследностите на одредени предложени правни прописи и укажува на сериозноста со која се соочуваат, од една страна, националните кодификатори и законодавци, а

од друга страна, сите теоретичари, практичари и самиот европски законодавец во носењето на опционите инструменти кои се сериозен чекор кон кодификација на договорното, но и на вкупното граѓанско право во Европската Унија.

Подрачје на примена се: интервенции во делот на измени и дополнувања на позитивноправната домашна и меѓународна легислатива, а ограничувањата можат да произлезат од непостоење на политичка волја за кодификација на европското договорно право и воведување на опционен инструмент јасен и транспарентен за учесниците во правниот промет, како и непостоење на волја на законодавецот или воопшто на јавните власти за вакви интервенции.

Можните понатамошни истражувања се: проширување на истражувањето во делот на секторските ограничувања на слободата на договарањето во електронското тргување, одделни видови на услужни договори, финансиски договори итн. што содржат различни видови на граници на слободата на договарањето.

Оттука, Комисијата оценува дека докторската дисертација „Начелото на автономија на волјата на договорните страни во договорното право на Република Македонија и во европското договорно право“ на кандидатката м-р Шпреса Алими Мемети ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација „Начелото на автономија на волјата на договорните страни во договорното право на Република Македонија и во европското договорно право“ од кандидатката м-р Шпреса Алими Мемети.

КОМИСИЈА

- 1. Проф. д-р Гале Галев, претседател, с.р.**
- 2. Проф. д-р Родна Живковска, член, с.р.**
- 3. Проф. д-р Јадранка Дабовиќ
Анастасовска, ментор, с.р.**
- 4. Проф. д-р Ненад Гавриловиќ, член, с.р.**
- 5. Проф. д-р Неда Здравева, член, с.р.**

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА
МОДЕЛИ НА НАСТАВНИ ЧАСОВИ ПО ХЕМИЈА СО ПРИМЕНА
НА КОНСТРУКТИВИСТИЧКИ ПРИОД НА УЧЕЊЕ
 ОД КАНДИДАТОТ М-Р ФАИК АЛИЛИ, ПРИЈАВЕНА НА ПРИРОДНО-
 МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со одлука бр. 02-1106/11 од 8.6.2017, донесена на седницата на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, одржана на 29.5.2017 год., бевме определени за рецензенти на поднесената докторска дисертација под наслов МОДЕЛИ НА НАСТАВНИ ЧАСОВИ ПО ХЕМИЈА СО ПРИМЕНА НА КОНСТРУКТИВИСТИЧКИ ПРИОД НА УЧЕЊЕ од кандидатот м-р Фаик Алили, професор по хемија во СОУ „Гостивар“ од Гостивар. По прегледувањето на поднесената теза, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наслов МОДЕЛИ НА НАСТАВНИ ЧАСОВИ ПО ХЕМИЈА СО ПРИМЕНА НА КОНСТРУКТИВИСТИЧКИ ПРИОД НА УЧЕЊЕ, е напишана на вкупно 167 страници текст од А4-формат со стандарден проред (1,5) и во неа се содржат 27 слики и 25 табели. Во текстот се цитирани 146 библиографски единици.

На почетокот на дисертацијата се дадени апстракти и клучни зборови на македонски и на англиски јазик. Содржината на докторската дисертација е поделена во седум глави, и тоа: *Вовед; Теоретски дел; Генерална методологија и организација на истражувањето; Резултати и дискусија; Заклучок; Литература и Прилози.*

Првата глава (Вовед) е изнесена на 6 страници. Во воведот, најнапред е истакнато значењето на квалитетното образование за развојот на секое општество. Потоа, изнесено е значењето на хемијата како наука која силно влијае врз развојот на технологијата и современиот живот, но и комплексноста на хемијата и проблемите со кои се соочува како наука, а следствено и како наставен предмет. Кандидатот ја изнесува анализата на литературните податоци кои се однесуваат на модерните аспекти во наставата по хемија, особено во поглед на различните приоди во изучувањето на хемијата во последните неколку децении, потенцирајќи ја важноста учениците, покрај контекстуално, да стекнуваат и концептуално знаење. Врз основа на литературните податоци, како и врз основа на сопственото искуство како долгогодишен наставник, кандидатот образложува дека најдобар начин за стекнување на концептуално знаење е ученикот да се стави во улога активно да учи, т.е. целокупната настава да биде насочена кон ученикот. Тој посочува „... знаењето не може да биде пренесено во умот на ученикот ниту директно од учебникот, ниту

директно од наставниците.“ Затоа, во понатамошниот дел од воведот кандидатот се осврнува на конструктивистичкиот приод во наставата како еден од најзначајните и најпопуларните приоди на поучување/учење во последниве неколку децении. Тука кандидатот дава основни податоци, исцрпени од литературата, за тоа што е конструктивизам, а потоа и за неговата примена во наставата по хемија и резултатите што произлегуваат од конструктивистичкиот приод во наставата. Меѓутоа, кандидатот посочува дека кај нас, особено во наставата по хемија, ваквиот приод речиси и не е застапен, туку сè уште се применува традиционалната настава. Затоа, оттука ги црпи и поставените цели на истражувањето во докторската дисертација: моделирање на наставни часови по хемија во средното образование со конструктивистички приод во кои ќе се применат различни методи, стратегии и техники, како и споредба на постигнатите резултати од таквиот приод со резултатите што се постигнуваат со традиционалниот приод во наставата.

Втората глава (*Теоретски дел*) се состои од 6 поглавја, изнесени на вкупно 29 страници. Во првото поглавје се разгледани основите на теориите на учење, пред сè на бихевиористичката и когнитивната, за понатаму, во второто поглавје, кандидатот да продолжи со исцрпно разгледување на конструктивистичката теорија на учење. Низ опсежен литературен преглед, кандидатот го презентира развојот на конструктивизмот и различните правци во него, преку главните идеи на основоположниците и претставниците на различните правци. Така, кандидатот ги изнесува основните премиси на индивидуалниот (когнитивен) конструктивизам на Пијаже, потоа на социјалниот конструктивизам чиј зачетник е Виготски, а во овој контекст се осврнува и на работата на Брунер. Понатаму, кандидатот се осврнува на радикалниот конструктивизам преку учењето на фон Гласерфелд, како и на основите на критичкиот конструктивизам, како еден од поновите правци на социјалниот конструктивизам. На крајот од прегледот на историскиот развој и различните правци во конструктивизмот, кандидатот ги наведува темелните, заеднички принципи за сите нив. Во вториот дел од ова поглавје, кандидатот се задржува на улогата на наставникот при конструктивистичкиот приод во наставата и прави споредба со неговата улога во традиционалниот приод.

Во третото поглавје од втората глава, кандидатот се задржува на конструктивизмот во наставата по хемија. Тука се анализирани повеќе оригинални научни трудови за примена на овој приод при изучување на различни содржини од хемијата, кои опфаќаат различни типови проблеми. Овде е нагласена и важноста од создавање соодветна околина за учење, како, на пример, примена на информатичка технологија, а особено лабораториска работа со организација на часот со работа во мали групи. На крајот од ова поглавје, кандидатот посочува дека покрај позитивните ефекти од конструктивистичкиот приод на учење, некои

автори посочуваат и извесни проблеми при неадекватна примена на овој приод.

Во следните три поглавја се изнесени основните карактеристики, предностите и недостатоците на учењето засновано на истражување, учењето засновано на студија на случај и работата во мали групи, како важни стратегии и начини на организирање на часот при примената на конструктивистичкиот приод на поучување/учење во наставата по хемија.

Генералната методологија и организацијата на истражувањето се презентирани во третата глава на вкупно 4 страници. Тука се изнесени податоци за: главната цел на истражувањето; задачите на истражувањето; критериумите за избор на темите за истражување; избор на примероци за истражување; дизајнирање и организација на часовите; обезбедување на околина за учење; изработка на концептуални тестови за знаење и за применетата статистичка обработка на тестовите за знаење. Покрај тоа, дадени се и примери за чек-листите за формативно следење и оценување и прашалник за самооценување.

Секако, најважна и најголема е четвртата глава (Резултати и дискусија), составена од пет поглавја, а изнесена на вкупно 67 страници. Во првото поглавје се дадени резултатите и заклучоците од спроведена анкета, т.е. прашалник кој се состои од 15 прашања, чија цел е да се согледа состојбата и мислењето на учениците за актуелните приоди во наставата и за нивната подготвеност за примена на нови приоди. Генералниот заклучок што го извлекува кандидатот е дека во наставата по хемија во нашите средни училишта треба да се внесат многу промени. Имено, наставата најчесто се одвива со традиционален приод, т.е. со предавање при кое наставникот има централна улога, со ретки примери при кои се одвива активна настава. Учениците имаат желба да експериментираат, заеднички да истражуваат и да решаваат проблеми, затоа мора да се најдат начини хемијата да им стане попривлечна, поинтересна и поврзана со секојдневниот живот.

Второто поглавје од оваа глава се однесува на резултатите што произлегуваат од истражувањето на конструктивистичкиот приод применет на час за генерализација и систематизација на кој се обработува темата *Основни типови неоргански соединенија*. Изборот на оваа тема е соодветен за примена на конструктивистички приод, бидејќи секоја од класите неоргански соединенија се изучува одделно, а на последниот час кој е предвиден за генерализација, систематизација и утврдување на знаењето, учениците треба да го поврзат знаењето во една целина согледувајќи ги врските помеѓу нив. Тоа значи дека веќе постојното знаење, учениците треба да го надополнат, продлабочат и да го поврзат во еден поширок концепт. Дополнителна причина за избор на оваа тема биле забележаните погрешни претстави на дел од учениците кои поделбата на оксидите според нивните својства ја поврзуваат исклучиво со нивниот

состав, т.е. со поделбата на метални и неметални оксиди, и со нивната растворливост во вода.

Во ова истражување, кандидатот вклучил вкупно 124 учениците од прва година од три средни училишта (гимназии) од Гостивар, Тетово и Скопје. Учениците ги поделил во две групи со ист број на ученици, од кои едната е контролна (КГ), во која кандидатот применувал традиционален приод во поучувањето, а другата експериментална (ЕГ), каде што применувал конструктивистички приод.

Во експерименталните групи, часот е организиран со работа во мали групи, со примена на поучување/учење засновано на истражување, при кое се изведувани едноставни експерименти, но со максимално ангажирање на учениците во текот на часовите. За таа цел, кандидатот изготвил два типа наставни листови: првиот со зададениот проблем и лабораторискиот прибор и хемикалиите што им стојат на располагање на учениците, и вториот со кратко објаснување за експериментите што треба да се изведат и соодветно избрани прашања. По завршувањето на активностите, наставникот отвора дискусија во врска со изведените експерименти и одговорите на прашањата од наставниот лист, преку кои учениците сами доаѓаат до генералните заклучоци од спроведените активности.

За да може квантитативно да се спореди усвоеното знаење на учениците од експерименталните со тоа од контролните групи, кандидатот подготвил концептуален тест, кој го спровел по завршувањето на часовите. Тестот се состои од десет прашања од различни нивоа на Блумовата таксономија, од кои повеќето се од затворен тип, но има прашања и од отворен тип. Анализата на резултатите од тестот е направена со статистичка обработка на поените од тестовите со помош на компјутерскиот пакет StatgraphicsPlus. Добиените резултати покажале дека просечниот успех на тестот во експерименталната група, во сите три училишта, е подобар од тој во контролната. Добиените вредности за t -тестот покажале дека во сите три испитувани парови на групи разликата во просечно постигнатиот успех е статистички значајна. Покрај тоа, кандидатот ги разгледал и резултатите земајќи го предвид вкупниот број на ученици, при што повторно е забележана статистички значајна разлика меѓу просечниот успех на тестот на ЕГ и КГ (t -тест = 6,10). Според овие резултати, очигледно е дека конструктивистичкиот приод резултира со подобар успех во стекнување на концептуално знаење.

Понатаму, кандидатот дава детална анализа на точните одговори за секое од десетте прашања на тестот. Зголемувањето на процентот на точни одговори на конкретните прашања кандидатот ја поврзува со успешноста на спроведените активности. Од анализата на резултатите од тестот, кандидатот заклучува дека учениците од ЕГ ја разбрале врската помеѓу класите на неоргански соединенија подобро од учениците во КГ, што се должи на конструктивистичкиот приод во учењето со нивно

ангажирање во експериментални активности и на активности за критичко мислење со соодветно поставени прашања во наставните ливчиња.

Со цел да се провери ефектот на применетиот приод врз стекнување на други вештини како што се: вештини за експериментирање, комуникациски вештини, вештини за презентација итн., кандидатот ја следел севкупната активност на учениците и ја внесувал во чек-листа. Резултатите од анализите на чек-листите покажуваат дека најголемата придобивка од ваквиот тип на работа се состои во воспоставување на добра соработка меѓу учениците. Покрај тоа, утврдено е и дека учениците сакаат да учествуваат во изведување на експериментите, но помал е процентот на ученици што учествуваат во одговарањето на прашањата од наставното ливче или во формирање на планот за истражување. Најмал процент од учениците учествувале во презентацијата на резултатите од групите и во дискусиите по завршувањето на активностите. Ова покажува дека во рамките на групата, учениците се чувствуваат послободни отколку кога треба јавно да настапат пред својот наставник и целиот клас.

Во третото поглавје од четвртата глава (*Конструктивистички приод при описување на погрешни претстави за структурирања на циклоалкани и ароматични соединенија и нивното претставување со скелетни формули*) кандидатот презентира едно интересно истражување чија главна цел е проверка на успешноста на конструктивистичкиот приод на учење за отстранување на погрешни претстави во наставата по хемија, во споредба со традиционалниот приод. Во овој случај се избрани такви погрешни претстави коишто произлегуваат од врската меѓу микроскопскиот (молекуларен) и симболичкиот домен на учење хемија. Имено, кандидатот забележал дека кај дел од учениците постои недоволно, нејасно или погрешно разбирање на структурата на ароматичните во однос на структурата на алицикличните соединенија (микроскопски аспект на учењето) кое потоа се рефлектира врз пишување формули и номенклатура на соединенијата (симболичен аспект на учењето). За да се потврди постоењето на погоре спомнатите погрешни претстави и да се утврдат можните причини за нив, најнапред е подготвен мини-тест од четири прашања, но такви кои се строго фокусирани на определениот проблем и од кои може да се воочи дали кај учениците се јавуваат погрешни претстави. Прашањата се од типот на прашања со повеќечлен избор, при што е водено сметка да се понудат такви дистрактори кои, доколку бидат избрани, ќе упатуваат на можните причини за недоволно јасните или погрешни претстави.

Во ова истражување учествувале ученици од III година од гимназиите од Гостивар, Тетово и Скопје, а нивниот вкупен број е 163. И во ова истражување учениците се поделени во две групи – експериментална (ЕГ) и контролна (КГ). Најнапред и во експерименталните и во контролните групи е спроведено тестирање (преттест), без потоа да им се соопштат на учениците резултатите и да се

дискутираат одговорите на прашањата. Всушност, овој преттест на кандидатот му послужил да ги открие причините за погрешните претстави во врска со изучуваната методска единица, за потоа да избере соодветни начини за нивно отстранување. Анализата на одговорите на пре-тестот потврдила дека најголемиот дел од учениците имаат недоволно јасни или погрешни претстави. За тие да се отстранат, изведени се дополнителни наставни активности. Со контролните групи тие се изведувани со традиционална настава која вклучува употреба на нагледни средства од страна на наставникот. Во експерименталните групи, наставата е организирана во мали групи од 3 до 4 ученици кои добиваат два типа задачи: првиот тип задача е со помош на комплети за конструирање модели со топчиња и стапчиња самите да конструираат молекули на соединенија кои на наставното ливче им се напишани со систематско хемиско име, а во втората задача се бара да се искористат некои интернет-страници на кои учениците ќе разгледаат анимации за хибридизација на С-атомот, како и различни тридимензионални модели на молекули, а потоа нив да ги запишат на хартија со рационални, скелетни и перспективни формули.

По завршувањето на сите активности, во експерименталните и во контролните групи, спроведен е посттест, а потоа е направена статистичка обработка на податоците. И за ова истражување, анализата на резултатите покажала дека постигнатиот успех во експерименталните групи е подобар од оној на контролните групи и дека разликата е статистички значајна. Исклучок е само еден пар ЕГ-КГ, но сепак и резултатот од анализата земајќи го предвид вкупниот број ученици, докажал дека експерименталните групи покажале значително подобар успех.

Четвртото поглавје од четвртата глава (*Конструктивистички приод со студија на случај применети на ферментација и ензими*) е најинтересниот дел од оваа докторска дисертација бидејќи кандидатот се обидел во наставата по хемија да примени учење засновано на студија на случај, што многу ретко се користи во наставата по хемија, а можеби и воопшто не е користено. За ова истражување кандидатот избрал тема од повисоките години на образованието, таква која е поврзана со практиката од реалниот живот, но проблемите што стојат зад неа, да се од фундаментален карактер. Така, одбрана е темата *Ферментација и ензими*, чија цел е да се продлабочи и прошири знаењето за природата, својствата и значењето на ензимите и низ експериментите и прашањата кои се вклучени во анализата и решавањето на реалниот проблем да се согледаат разликите меѓу дејството на ензимите и обичните катализатори.

Во ова истражување, кандидатот вклучил вкупно 75 ученици, од кои дел се од IV година од гимназија, а дел од III година од средното медицинско училиште од Гостивар (во медицинското училиште биохемијата се изучува во III година). Ваквиот избор кандидатот го направил со цел да провери колкаво влијание има претходно стекнатото

знаење за ензимите од другите предмети кои се изучуваат во медицинската струка, врз стекнатото знаење со примена на студијата на случај.

За да провери колкав е позитивниот ефект од примената на ваквиот конструктивистички приод во наставата по хемија, во обете училишта кандидатот повторно формирал експериментални и контролни групи и ја применил стратегијата преттест/посттест. Тој, најнапред спровел преттест во сите групи, кој се состои од 10 прашања од кои повеќето се од типот на прашања со повеќечлен избор, а некои со дополнување на еден или два конкретни збора. Потоа, со експерименталните групи кандидатот ги реализирал предвидените активности во врска со студијата на случај.

Студијата на случај е изведена на 4 училишни часа, но тука се вклучени и голем број вонучилишни активности. За таа цел, кандидатот подготвил „сценарио“, т.е. осмислил ситуација која е реално можна, но таква во која учениците треба да решат повеќе различни проблеми. Студијата на случај кандидатот ја поделил на повеќе чекори, така што секој следен чекор зависи од од наученото во претходниот. Сценариото, задачите и прашањата во врска со проблемите, кандидатот ги подготвил на неколку наставни ливчиња.

За учениците од експерименталните групи кандидатот ги предвидел следниве видови активности: предлагање хипотеза(и) за истражување на проблемот презентираан во случајот; составување план за истражувањето; користење на дополнителни информации (од учебници и Интернет); одговарање на поставените прашања; изведување лабораториски експерименти и презентација на работата и заклучоците.

По завршувањето на сите активности во експерименталните групи, кандидатот спровел посттест. Статистичката анализа покажала дека во сите експериментални групи постигнатиот успех е повисок на посттестот од оној на преттестот, а разликата е статистички значајна. Статистички значајна разлика е најдена и при споредба на резултатите на посттестот меѓу експерименталните и контролните групи. Покрај тоа, направена е и анализа на постигнатите резултати меѓу експерименталните групи од двете училишта, која покажала малку повисок успех кај учениците во медицинското училиште, но оваа разлика не е статистички значајна.

Понатаму, кандидатот направил споредба на точните одговори за секое од прашањата на тестот, меѓу сите испитувани групи. Оваа споредба дополнително го поткрепила заклучокот дека учениците од експерименталните групи подобро, т.е. во повисок процент точно одговориле на прашањата, токму поради спроведените активности во рамките на учењето засновано на студија на случај. Кандидатот воочил и голем број други позитивни ефекти во однос на стекнување вештини за истражување, за експериментирање, комуникациски вештини, вештини за презентација итн. во реализацијата на ваквиот конструктивистички приод со примена на учење засновано на студија на случај. Тоа го

потврдил преку анализа на податоците од чек-листите во кои перманентно ги внесувал податоците за активноста на секој од учениците. За да провери дали учениците се заинтересирани за ваков облик на работа на час, кандидатот подготвил прашалник од 7 прашања, а врз основа на добиените одговори заклучил дека тие би сакале да имаат повеќе вакви часови со студија на случај, но кои ќе бидат пократкотрајни, а со повеќе експериментална работа.

Во петтото поглавје од четвртата глава се дадени примери за две сценарија за учење засновано на студија на случај, од кои едното е од областа на електрохемијата, а другото од областа на хемиската рамнотежа и принципот на Л'Шателје и Браун.

Петтата глава е, всушност, генерален заклучок од истражувањето, а изнесена е на три страници. Тука кандидатот заклучува дека сите модели на часови презентирани во ова истражување недвосмислено покажуваат дека конструктивистичкиот приод во наставата по хемија може успешно да се примени на различни типови часови со различни цели, како и за отстранување на погрешни претстави. Ваквиот приод овозможува стекнување концептуално знаење, но исто така ги мотивира учениците за учење хемија и им ја доближува до секојдневниот живот. Меѓутоа, кандидатот посочува дека за успешна примена на конструктивистичкиот приод во наставата по хемија мора да се зголеми фондот на часови по хемија, да се обезбеди соодветна околина за учење која вклучува примена на информатичка технологија, а уште повеќе и услови за лабораториска работа. Секако, потребни се и добро обучени наставници, што подразбира нивна перманентна дообразба и обука.

Литературата е цитирана во шестата глава на вкупно 12 страници. Треба да се напомене дека литературата е коректно цитирана и дека во секоја од референците, покрај стандардните податоци за авторите, насловот и бројот на списанието, даден е и насловот на трудот.

Во седмата глава се дадени прилозите. Мора да се истакне дека во ваквите истражувања прилозите се битен, составен дел на дисертацијата. Тука кандидатот ги дава сите наставни листови, тестови, примери од решени тестови и пополнети прашалници од учениците, како и табели со поените освоени на тестовите за секој ученик на секој од тестовите.

Според сето она што е изнесено во оваа докторска дисертација, како и врз основа на погоре изнесената рецензија, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје да му го дадеме следниов

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на анализата на докторската дисертација **МОДЕЛИ НА НАСТАВНИ ЧАСОВИ ПО ХЕМИЈА СО ПРИМЕНА НА КОНСТРУКТИВИСТИЧКИ ПРИОД НА УЧЕЊЕ** од кандидатот м-р Фаик Алили, професор по хемија во СОУ „Гостивар“ од Гостивар, може да се заклучи дека реализираните истражувања се однесуваат на една актуелна проблематика во образованието, поточно на примена на

конструктивистичкиот приод во наставата по хемија во средното образование во Македонија. Во дисертацијата се изнесени резултатите од примената на неколку модели на часови со ваков приод (кои обработуваат различни содржини, со различни цели и воочени проблеми) и споредба со традиционалната настава, при што се докажани позитивните ефекти, од различни аспекти, од примената на ваквиот приод. Оваа дисертација се карактеризира со висок степен на оригиналност и со многу интересни резултати, особено имајќи ги предвид предложните модели за часови за учење засновано на студија на случај.

Резултатите од истражувањето се презентирани на научна конференција, еден дел од нив е објавен, а два други се во фаза на објавување.

Несомнено е дека резултатите од оваа докторска дисертација имаат релевантен придонес за науката од полето на хемиското образование. Имајќи го сето ова предвид, Рецензентската комисија со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје да ја прифати докторската дисертација на м-р Фаик Алили и на кандидатот да му овозможи јавна одбрана.

Рецензентска комисија

Д-р Марина Стефова, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Д-р Вера Стојановска, редовен професор на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Д-р Марина Стојановска, доцент на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Д-р Шемседин Абдули, доцент на Природно-математичкиот факултет при Државниот универзитет во Тетово, с.р.

Д-р Слоботка Алексовска, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-
НАУЧНАТА ОБЛАСТ ДЕНТАЛНА ПАТОЛОГИЈА НА КАТЕДРАТА ЗА БОЛЕСТИ НА
ЗАБИТЕ И ЕНДОДОНТОТ
НА СТОМАТОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Стоматолошки факултет, објавен во весниците „Вечер“ и „Лајме“ од 12. 4. 2017 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област дентална патологија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-988/1, донесена на 41. редовна седница, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Соња Апостолска, вонреден професор на Стоматолошкиот факултет во Скопје, д-р Лидија Поповска, вонреден професор на Стоматолошкиот факултет во Скопје, д-р Ивона Ковачевска, вонреден професор на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, д-р Анета Атанасовска-Стојановска, вонреден професор на Стоматолошкиот факултет во Скопје и д-р Златко Георгиев, вонреден професор на Стоматолошкиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област (дисциплина) дентална патологија, во предвидениот рок се пријави доц. д-р Илијана Муратовска.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката доц. д-р Илијана Муратовска е родена на 28.I.1969 година, во Скопје. Средно образование завршила 1987 г. во МУЦ Д-р. Панче Караџов во Скопје. Со високо образование се стекнала на Стоматолошкиот факултет при УКИМ, Скопје, на 03.11.1992 година. Дипломирала на 03.11.1992 година, со просечен успех 9,33.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 1995/1996 се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Стоматолошкиот факултет. Студиите ги завршила во 1999 година, со просечен успех 9,80. На 09.12.2004 година го одбранила магистерскиот труд на тема: „HPLC анализа на дифузија на мономери низ дентин“.

Докторска дисертација пријавила на 27. I.2010 година на Стоматолошкиот факултет. Дисертацијата на тема: „Проценка на влијанието на иригационите солуции SMEAR LAYER, виталните структури и дентинот на ендодонтски третирани заби.“ ја одбранила на 04.11.2010 година, пред Комисија во состав: проф.д-р Славјанка Оцаклиевска, проф.д-р Мирослава Стефановиќ, проф.д-р Љупка Матовска, проф.-р Светлана Кулеванова од Фармацевтскиот факултет и проф.д-р Марина Стефова од Природноматематичкиот факултет при УКИМ. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област дентална патологија.

На 31. I.2013 година е избрана во звањето доцент во областа дентална патологија.

Во моментот е доцент. Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот на УКИМ бр.1046 од 31.12.2012 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 764, 803, 826, 827, 867, 912, 940, 945, 986, 995, 998, 1046, 1106 и 1075. како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од

последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Стоматолошки факултет, кандидатката д-р Илијана Муратовска изведува настава и вежби на прв циклус студии, на втор и на трет циклус студии.

Кандидатката учествувала како член во комисија за оцена/или одбрана на 1 дипломска, 6 специјалистички, 3 магистерски труда и на 6 докторски дисертации.

Кандидатката е автор на рецензирани учебници под наслов: “Фармакологија” за студентите по стоматологија и “Клиничка кариологија и терапевтски постапки”.

Научноистражувачка дејност

Д-р Илијана Муратовска има објавено вкупно 45 научни трудови од областа, од кои 4 научни труда во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), 29 труда, во меѓународни научни списанија, 12 труда во меѓународни научни публикации и 16+15, 31 труда во зборници од научни собири.

Д-р Илијана Муратовска била член на 2 национални, односно 1 меѓународен научен проект. Кандидатката била коментор на 2 магистерски трудови.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Илијана Муратовска активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Стоматолошкиот факултет, на Катедрата за болести на забите и ендодонтот. Кандидатката д-р Илијана Муратовска остварила експертски активности во Еразмус програмата за меѓународна соработка и 2 елабората за акредитација.

Стручно усовршување во странство остварила со студиски престој во Амстердам, Холандија; Виена, Австрија; Торино, Италија; Мемфис, Тенеси, САД; Осака, Јапан; Риека, Хрватска.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручни комисии и работни групи при Стоматолошкиот факултет:

- Комисија за Одбор за доверба со јавноста; Комисија за самоевалуација.
- Работна група за обезбедување од природни непогоди.

Кандидатката учествувала во уредувачкиот одбор за издавање на Македонски стоматолошки преглед, Апологија и Balcan Journal of Dental Meicine.

Била член на 2 рецензентски комисии за избор на лица во наставно-научно звање.

Во изборниот период, д-р Илијана Муратовска учествувала во изготвување и пријавување на 4 научни и 1 стручно-апликативен проект на МОН.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката д-р Илијана Муратовска доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Стоматолошкиот факултет.

За тековниот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања приложува 45 трудови кои се цитирани во АНЕКС 2, кој следува. За рецензија ги приложува следниве трудови:

31.. **Муратовска И.** Нов концепт во ендодонтската терапија на каналите. Аполониа. 2013;15(29):143-146

Ендодонцијата е дисциплина со комплексни елементи, индивидуално анатомски и дијагностички различни, со пристап кој не секогашовозможува контакт со инфицираните канално дентински површини. Истовремено не секаде испева да допре доволно количество ириганс за да ја реализира својата активност како антибактериски агенс, механички чистач и разложувач на ткивни остатоци. Од тие причини создаден е самоприспособувачки фајл, со единствена димезија, направен од никелтитаниумска еластична жица чија цел е со внесувањето во сложениот јоренско канален систем да ги елиминира недостатоците на досегашните методи. Трудот има апликативен карактер.

32. **Муратовска И, Поповиќ- Монеvsка Д, Поповска М.** Нова димензија на денталните снимки: прв дел. Мак. ст. преглед 2015:1-2;

Трудот има за цел да ги прикаже најновите техничко-технолошки достигнувања од аспект на различни видови на снимки кои се неопходни за поставување на точна дијагноза и план на терапија. Дадени се индикациите и состојбите кога магнетната резонанца има предности во дијагностичкиот протокол, особено при состојби каде што се алтерирани меките ткива од усната шуплина. Тродимензионалните радиолошки снимања се вршат со компјутерска томографија со конусен зрак кој насочен во цела една регија на главата, вилиците, синусите или вратот дава реален приказ на сите ткива, нерви и крвни садови, со можност на ротација на сликите и поглед од повеќе агли, што е невозможно со конвенционални методи. Ова е современа постапка која станува императив во сложени и недефинирани дијагнози, апликација на импланти, цистични формации итн. Трудот има ревијален карактер.

33. Иваноф К, **Муратовска И**, Иваноф ЕА, Поповска М, Жабокова-Билбилова Е. Едукативна мисија на студентските размени и глобалната стоматологија: перцепција на студентите по стоматологија од Македонија и Соединетите Американски Држави. Мак. ст. Преглед 2015:1-2;56-76.

Анонимен анкетен лист се применува во анализата на податоците во овој труд чија цел е да ја даде перцепцијата на студентите за важноста и улогата на меѓустудентските универзитетски размени, стекнувањето на искуството во друга држава, примената на курикулумите од развиените земји и разликите во пристапот на практичната настава на студентите од стоматологија која ги предиспонира идните можности за самопронаоѓање, снаоѓање во дадени ситуации и имплементирање на севкупните сознанија од студиите и стручните подготовки кои ги имаат при работа со пациентите. Заклучокот наведува дека за студентите по стоматологија, размената на ниво на универзитети дава значаен позитивен инпут во понатамошната стручна и научна кариера. Трудот има научен карактер на отворање пристап со современи гледишта.

34. Popovska M, Grchevska L, Atanasovska-Stojanovska A, Kapusevska B, **Muratovska I**, Minovska A, Radojkova Nikolovska V, Mitic K. Role of humoral mechanisms in ethiology of lichen planus. Contributions. Прилози, 2014;35(3):1857-9345.

Целта на трудот е преку земени примероци од крв, плунка и ткиво од 19 пациенти со дијагностициран лихен, да се детерминираат имуноглоблините, компонентот Ц3 и СИС. За време на егзацербација на болеста, Иг А се намалува, додека за време на ремисија се зголемува. Ц3 компонентата е зголемена во текот на севкупните варијации, додека СИС беа статистички сигнификантно зголемени за време на ремисија и егзацербација на состојбата. Овие промени корелираат со промените во мукозата, потенцирајќи ја улогата

на хуморалниот имун одговор во патогенезата на орален лихен планус. Трудот има научно -истражувачки карактер.

35. Atanasovska-Stojanovska Popovska M, **Muratovska I**, Mitic K, Stefanovska E, Radojkova Nikolovska V. A therapeutic effect of proaftol in treatment of reccurent aphtous stomatitis Sec. Med. Sci. Прилози, 2014;35(3):195-202.

Целта на овој труд е да ја прикаже клиничката слика на често повторувачкиот афтозен стоматитис и примената на 'proaftol' како медикамент за локално ублажување на тегобите кај пациентите и овозможување на епителизација со забрзан тек. Ова орално заболување е често, болно и улцеративно, со непозната етиологија. Со дупло слепа проба и плацебо, се прави третман три до четири пати во денот, а субјективните тегоби се следени според 'RAS-lesion size' изразено во милиметри и интензитет на болка градуирано од најслаба до најјака, од 0-3. Овие параметри се констатирани во почетокот и следени третиот, петтиот и осмиот ден од појавата на стоматитот. Веќе третиот ден е постигната статистички сигнификантна намалена димензија како и субјективната тегоба. Од тие причини, прополисот во состав на 'proaftol' може да се смета дека прави бенефит кај оваа група на орално манифестирани заболувања. Трудот има научно-истражувачки и апликативен карактер.

36. Zabokova-Bilbilova E, **Muratovska I**, Stojanovska V, Stefanovska E, Dimova C. Distribution of white spots after de-bonding in orthodontic patients. Stomatološki vjesnik 2014; 3 (1):27-35.

Создавање на бели петна на забите како последица на фиксни ортодонтски апарати може да биде непријатна последица на самата терапија. Целта на студијата е да се квантифицира бројот на бели деминерализирани петна кај 30 пациенти поделени во две групи: носење на ортодонтски апарат во времетраење од 1-1,5 година и носење на ортодонтски апарат во времетраење од 1,5-2 години. Користен е метод на визуелизација, каде што е детектирано поголем број на беличести промени кај подолготрајното носење на фиксни ортодонтски апаратчиња. Од тие причини, едукацијата е еден основен предуслов за добра превенција на истите. Трудот има научно-истражувачки и апликативен карактер.

37. Bogdanovska L, Sali S, Dimitrovska A, Popovska M, Petkovska R, **Muratovska I**. Therapeutic effects of local drug delivery systems - PerioChip® in the treatment of periodontal disease. Macedonian pharmaceutical bulletin, 2014;60 (1): 3 - 8

Основната цел во пародонталните третмани е да се стопира прогресијата на пародонталното заболување. За подобрување на ефектите од конвенционалната терапија, иновирани се лекови со контролирано ослободување наменети за апликација во самите пародонтални цепови. Периочип е биоразградлив лек на база на хлорхексидин глюконат препорачан како дополнување на третманот за подобрување на клиничката слика. Преземени се клинички и микробиолошки испитувања во контролирана студија. Резултатите се значајно намалување на субгингивалната бактериска флора со продолжено дејство до 11 недели. Трудот има научно-истражувачки и апликативен карактер.

38. Kapusevska B, Popovska M, **Muratovska I**, Zabokova-Bilbilova E. Mastication efficiency in patients with fixed partial dentures in conditions of deteriorated periodontal health. Jökuil Journal*, 2015 ;65: 111-23

Целта на овој труд е да се прикаже ефектот на фиксни протетски надоместоци во стабилизација на пародонталното здравје на забите, кај пациенти кај кои тоа било компромитирано. Обработени се податоци од 80 пациенти од двата пола каде латерално се аплицирани мостовни конструкции, од кои 40 пациенти имаат пародонтално заболување, а останатите служат како контролна група. Нотификација на состојбата се

врши после 24 часа, 6, 18 и 36 месеци после цементирањето. Новонастанатата ситуација дава приспособување на оралната состојба кај пациентите каде што пародонталниот лигамент е адаптиран и стабилизан што наведува на заклучок дека овие мостови служат како сплнтови за зацврстување на забите носачи. Трудот има научно-истражувачки и апликативен карактер.

39. Atanasovska-Stojanovska A, Stefanovska E, Popovska M, **Muratovska I**, Zabokova-Bilbilova E. The relationship between periodontal health and diabetes mellitus type1. Stomatološki vjesnik 2015; 4 (1):11-19.

Јувенилниот дијабет претставува автоимунско заболување кое ја опфаќа младата популација најчесто пред или во тек на адолесценцијата, при што доаѓа до неповратно оштетување на бета клетките на панкресот што резултира со неможност од лачење на инсулин, хормон неопходен во метаболизмот на шеќерите. Со зголемување на вредностите на гликолизирани хемоглобин во крвта на подолг период кај нерегулирани пациенти се јавуваат последици на малите крвни садови најчесто на бубрези, очи, стапала и пародонтот во усната шуплина. Овој труд ги прикажува причинско-последичните врски помеѓу вредностите на шеќерот во крвта и развојот на пародонтални заболувања, крварењето и имунолошкиот одговор на ткивата. Трудот има апликативен карактер.

40. Zabokova-Bilbilova E, Stefanovska E, **Muratovska I**, Kapusevska B Clinical Study on the Effect of Chlorhexidine Mouth Rinse in Improving Oral Health in Orthodontic Patients with Fixed Appliances, 2015. Sylwan. 159(3): 432-440

Една од честите грижи на стоматолозите кои аплицираат фиксни ортодонтски апарати е состојбата на забите и меките ткива после завршувањето на терапијата. Пролонгираната акумулација на денален плак може да даде зони на деминерализација, па од тие причини целта на оваа студија е да се провери ефектот на водичката за испирање на уста на база на хлорхексидин. Студијата е спроведена на 40 испитаници кај кои се користени: само метод на четкање на заби и комбиниран метод на четкање со испирање. Редукцијата на деналниот плак и инфламацијата на гингивата се подобри кај комбинираната метода, што треба да е препорака од ортодонтите кон пациентите. Трудот има научно-истражувачки и апликативен карактер.

41. Popovska M, Minovska A, Radojkova-Nikolovska V, **Muratovska I**, Kapusevska B, Aleksova P, Spasovski S. Salivary humoral changes in oral bullous lichen planus. Acta Stomatologica Naissi Dec 2015, 31(72): 223-37

Орален лихен планус е хронично заболување од инфламаторен карактер кое во главном се јавува кај жени во средно доба. Целта на трудот е да преку саливарните фактори од 19 пациентки со дијагностициран лихен се одреди нивото на имуноглобулини, С1 и С3 преку ПЕГ метода во две различни фази на болеста: ремисија и егзацербација. Конечен одговор за хуморалните механизми на баз на добиените резултати не се евидентира, иако постои евидентно учество на одделни компоненти во саливата Трудот има научно-истражувачки и апликативен карактер.

42. Popovska, M; Radojkova-Nikolovska, V; Minovska, A; Forna, DA; **Muratovska, I**; [Forna, NC. Etiopathogenetic Biochemical Mechanism Involved in Oral Lichen Planus](#), Revista de chimie., 2015, 66(11): 1786-1790.

Етиологијата на заболувањето Лихен Планус се уште остаанува недоволно позната и за таа цел, трудот се стреми кон распознавање на етиопатогенетските механизми во организмот на човекот кои доведуваат до различни промени и фази на болеста. Имунолошките механизми се потенцијален фактор как имуноглобулините и антителата играат главна улога. IgA и IgG се наоѓаат во зголемено ниво и во самите лезии и во плунката. Наспроти нив, IgM има намалени вредности. Трудот го разјаснува патогенетскиот развој образложувајќи дека неопходен е извесен одреден специфичен антиген кој го стимулира или го инхибира имунолошкиот одговор на организмот. Трудот има научно-истражувачки карактер.

43. Minovska, A; Popovska, M; Radojkova-Nikolovska, V; **Muratovska I**; [Popescu, E](#); Forna, DA. [Resurfacing of Perioral Wrinkles in Correlation with Individual Dental Aesthetic Outcome](#), Mater.Pl, [2015](#), 52(3): 307-311.

Дизајнирањето на линијата на насмевката претставува предизвик за стоматологот, но се повеќе и потреба која ја наложуваат самите пациенти, особено кај нагласени набори во лицевата регија. Наборите на лицето може да се последица на мимики, лоши навики, стареење, пушење, дехидратации, долга изложеност на сонце и генетски предиспозиции. Пред обновување на брчките, направени се следните естетски анализи: дентофацијална анализа на насмевка и лице, Фицпатрик алтернативен систем на класификација за степен на периароални брчки. Процедурата се изведува со Користење на Life Touch Er: Yag пулсен ласер со естетички пери-орален Handpiece Life Touch. Енергијата искористена кај сите пациентите се движи од 50 mJ на 10 импулси / сек. Анализата на степенот на брчки на пациентите беше изведена како објективен параметар кои ќе влијаат на резултатот. Добиените резултати беа статистичко сигнификантни. Трудот има научно-истражувачки карактер и апликативен

44. [Spasovski S](#), [Belazelkoska Z](#), [Popovska M](#), [Atanasovska-Stojanovska A](#), [Radojkova-Nikolovska V](#), **[Muratovska I](#)**, [Toseska-Spasova N](#), [Dzipunova B](#), [Nikolovski B](#). Clinical Therapeutic Effects of the Application of Doxycycline in the Treatment of Periodontal Disease. [Open Access Maced J Med Sci](#). 2016 Mar 15;4(1):152-7

Целта на истражувањето во овој труд се однесува на ефектот на дозата од примената на антибиотикот Doxycycline кај хроничните пародонтити. Дозата на антибиотикот се дава кај 30 пациенти 100 мг дневно во тек на 30 дена, субдоза од двапати по 20мг дневно 75 дена исто така кај 30 пациенти. Се следи индексот на дентален плак по Лое-Силнес, индексот на гингивална инфламација и Ковеловиот индекс на гингивално крварење. Резултатите укажуваат дека долготрајна терапија со субдози има задоволувачки терапевтски ефект на гингивалната инфламација и крварењето, но не и на формацијата на дентален плак. Трудот има научно-истражувачки и апликативен карактер.

45. Ivanoff C, Yaneva K, Luan D, Andonov B, Kumar R, Agnihotry A, Ivnoff AE, Emmanoul D, valpoto RAL, Koneski F, **Muratovska I**, Al Shehri A, Taweel M, Daly M. global probe into dental student perceptions about philanthropy, global dentistry and international student exchanges. Int D J, 2016;67(2): 107-116. + IF=1

Целта на овој труд е да ги претстави стратегиите на различните земји за размената на студентите во областа на стоматологијата преку перцепцијата на самите студенти. Вклучени се студенти по стоматологија од втора, трета, четврта и петта година од Бугарија, Бразил, Индија, Македонија и САД. Анкетниот лист ја сублимира визијата на студентите за меѓународните клинички ротации по различни специјалности, подобро разбирање на културните разлики помеѓу различни држави како и обуката на студентите за филантропството, добротворните мисии, оформување на личноста и афирмација во структурата. Трудот има научно и наставно значење.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Илијана Тодор Муратовска

Институција: Стоматолошки факултет

Научна област: Дентална патологија

НАСТАВНО - ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Прв циклус студии 2012/13-2016/17 летен семестар, Фармакологија , Висока школа за стручни стоматолошки сестри. 2(2+5)	2,4
2	Прв циклус студии 2013/14-2016-2017, зимски семестар, Клиничка кариологија 1. Доктори по дентална медицина.(1+3) 0,6.	2,4
3	Прв циклус студии, летен семестар, Хистологија и ембриологија 30% 1+3= Висока школа за орални хигиенолози.	0,8
4	Прв циклус студии 2014/15-2016-2017, зимски семестар Реконструктивни дентални процедури. Висока школа за забни техничари., 1+1, 6 g и 4 g.	9
5	Втор циклус студии. Предмет: Орална епидемиологија, предавање:Медицинска документација, 30%, 12 часа	0,2
6	Втор циклус студии Предмет: Орална епидемиологија , предавање:Способност за стекнување и пренесување на знаења, 30%, 12 часа.	0,2
7	Трет циклус студии, Предмет: Ласери во стоматологијата 30%, 12 часа	0,2
8	ВЕЖБИ. Прв циклус студии: 2013/2014-2016/2017, Болести на заби. Клиника. Зимски/летен семестар. 12 часа неделно 2 gr, 7 семестри (10,8)	75,6
9	ВЕЖБИ.Прв циклус студии: зимски семестар Реконструктивни дентални процедури. Висока школа за забни техничари.,1 час неделно, 6 групи, 2 семестри. (2,7)	5,4

10	ВЕЖБИ.Прв циклус студии: 2013/2014 и 2014/2015, висока школа за стручни стоматолошки сестри. 2(2+5), Дентална патологија. 3 (1+5)= 4,5 (1 група)	2,25
11	Консултации со студенти : ¹ 2013-2017, 500= 1,0 (99,45)	1
	Настава во летни школи и работилници - учесник	
12	Hinari Research in Health, World health organization 16-18 april 2013.	1
13	Planmeca, CBCT, Helsinki, Finland, 01-05.06. 2015	1
14	Schlumbohn, Endo Hands-on course, Germany, 21.03.2017.	1
	Ментор и едукатор на здравствена едукација (7)	
15	Ментор на Ивана Кржаловска 2016/17	7,2
16	Ментор на Ана Бучковска 2016/17	7,2
	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат	
17	Одлука за оцена на докторска дисертација. бр. 07-2042 од 17.12.2013 0,5	0,5
18	Одлука за оцена на докторска дисертација. бр. 07-261 од 26. 2.2014	0,5
19	Одлука за одбрана на докторска дисертација. бр. 07-794 од 16.5.2014	0,5
20	Одлука за оцена и одбрана на докторска дисертација. бр. 09-214/3 од 28.3. 2014	0,5
21	Одлука за оцена на докторска дисертација. бр. 07-792 од 16.5. 2014	0,5
22	Одлука за оцена на докторска дисертација. бр. 07-799 од 16.5.2014	0,5
	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура	
23	Одлука за оцена на магистерски труд. бр. 09-2017 од 16.12.2013	0,2
24	Одлука за оцена на магистерски труд бр. 09-1692 од 25.10.2013	0,2
	Член на комисија за оцена или одбрана на специјалистичка работа	0,2
25	Решение за комисија за полагање на специјалистички испит. бр. 08-34/2 од 23.5.2013	0,2
26	Решение за комисија за полагање на специјалистички испит. бр. 08-5/2 од 15.2.2013	0,2
27	Решение за комисија за полагање на специјалистички испит. бр. 08-36/2 од 4.06.2013	0,2
28	Решение за комисија за полагање на специјалистички испит. бр. 08-57/2 од 28.5.2013	0,2

29	Решение за комисија за полагање на специјалистички испит. бр. 08-43/2 од 06.6.2013	0,2
	Позитивно рецензиран универзитетски учебник	
30	Фармакологија за студентите по стоматологија, автор	8
31	Клиничка Кариологија и терапевтски постапки, автор	8
	Вкупно	137,45

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	НАЗИВ НА АКТИВНОСТ	Поени
	Коментор на магистерска работа	
1	Кандидат: Марија Андоновска, 2014	0,5
2	Кандидат:Аријан Даци, 2014	0,5
	Учесник во национален научен проект	
3	УКИМ. Одлука бр. 02-153/4 од31.01.2014 (раководител: проф.М Поповска)	3
4	- УКИМ.Одлукабр.02-117/4од31.01.2016 (раководител: проф. С Апостолска)	3
	Учесник во меѓународен научен проект	
5	- Медицински факултет, Фоча, БиХ. (Faculty of medicine, Focha, BiH. Specific links between dental ceramic and composite cements)	5 (12)
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание 4	
6	Муратовска И , Стојановска В,Атанасовска- Стојановска А,Поповска М. Капацитет за ткивно разложување natrium hipohlorite како ириганс во каналнит систем. Maked Stomatol Pregl 2013;36(1-2):67-78. Трудот е рецензиран во Билтен. 1075.	2,4
7	Иваноф К, Муратовска И , Иваноф ЕА, Поповска М, Жабокова-Билбилова Е.Едукативна мисија на студентските размени и глобалната стоматологија: перцепција на студентите по стоматологија од македонија и соединетите американски држави. Мак ст преглед 2015:1-2;56-76. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	2,4

8	Поповиќ- Монеvsка Д, Наумовски С, Бенедетти А, Грчев А, Двојаковска-Божовиќ С, Муратовска И . Дентален третман во период на бременост. Мак ст преглед 2015;1-2;101-107. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	2,4
9	Муратовска И , Поповиќ- Монеvsка Д, Поповска М. Нова димензија на денталните снимки: прв дел. Мак ст Преглед 2015;1-2; <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	3,2 (10,4)
	Трудови со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	6 + и.ф.
10	Муратовска И . Нов концепт во ендодонтската терапија на каналите. Аполонија. 2013;15(29):143-146. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	6
11	Muratovska I . Goga Cmeka V, Atanasovska-Stojanovska A, Popovska M, Petrovski G, Daci A. Dijabetes tip I I oralno zdravje. Apoloniја 2013;15(30):57-66. <u>Трудот е рецензиран во Билтен бр.1075.</u>	3,6
12	Atanasovska Stojanovska A, Popovska M, Muratovska I, Daci A, Spiroski M. Relation to Chronic Periodontitis in Macedonians. International Dental Journal 2013; Vol.63 (Supl.1):23-24 <u>Трудот е рецензиран во Билтен бр.1075.</u>	3,6
13	Popovska M, Krstevska V, Krstevska O, Atanasovska-Stojanovska A, Radojkova V, Muratovska I , Mitic K. Oral and dental status in patients with planocellular carcinoma originating from the oral cavity, oropharynx or hypopharynx during radiotherapy, Phisioacta 2013; 7(2):73-81 <u>Трудот е рецензиран во Билтен бр.1075.</u>	3,6
14	Kapusevska B, Muratovska I , Dereban N, Popovska M, Benedetti A, Zabokova-Bilbilova E. Mastication efficiency in patients with fixed partial dentures in conditions of deteriorated periodontal health. Jokull 2013;65(1) IF =1,604 . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	
15	Zabokova-Bilbilova E. Muratovska I , Stojanovska V, Stefanovska E, Dimova C. Distribution of with spots after de-bonding in orthodontic patients. Stomatoloski vjesnik 2014;3(1):27-35 <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	3,6
16	Kapusevska B, Dereban N, Bundevska J, Korunovska V, Popovska M, Muratovska I. Neurophysiological resistance of the carriers in alternative dental bridges. International Dental Journal 2013;63(Supl.1):265. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	3,6
17	Atanasovska-Stojanovska A, Popovska M, Muratovska I , Mitic K, Stefanovska E, Radojkova-Nikolovska V. Therapeutic effect of proaftol in treatment of recurrent aphthous stomatitis. Прилози, 2014;35(3):195-202. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	3,6
18	Popovska M, Grchevska L, Atanasovska-Stojanovska A, Kapusevska B, Muratovska I , Minovska A, Radojkova Nikolovska V, Mitic K. Role of humoral mechanisms in ethiology of lichen planus. Прилози, 2014;35(3):1857-9345. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	3,6
18	Bogdanovska Lj, Sahmedin S, Popovska M, Muratovska I , Dimitrovska A, Petkovska R. Therapeutical effects of local drug delivery systems-Perio-Chip in the treatment of periodontal disease. Macedonian pharmaceuthical bulletin 2014;60(1):3-8. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	3,6
19	Atanasovska-Stojanovska A, Stefanovska E, Popovska M, Muratovska I , Zabokova-Bilbilovska E. The relationship between periodontal health and diabetes mellitus type I. Stomatoloski vjesnik 2015;4(1):11-16. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	3,6
20	Mirjana Popovska , Ana Minovska , Vera Radojkova-Nikolovska1, Пијана Muratovska , Biljana Kapusevska , Pavlina Aleksova , Spiro	3,6

	Spasovski. Salivary humoral changes in oral bullous lichen planus.. Acta Stomatologica Naissi Dec. 2015;31:72 <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	
21	Zabokova-Bilbilova E , Stefanovska E, Muratovska I , Kapusevska B Clinical Study on the Effect of Chlorhexidine Mouth Rinse in Improving Oral Health in Orthodontic Patients with Fixed Appliances, 2015. Sylwan. 159(3):432-440. Трудот се дава на рецензија.	
22	Popovska, M; Radojkova-Nikolovska, V; Minovska, A; Forna, DA; Muratovska, I ; Forna, NC. Etiopathogenetic Biochemical Mechanism Involved in Oral Lichen Planus , REVISTA DE CHIMIE, 2015, 66(11): 1786-1790. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	3,6
23	Minovska, A; Popovska, M; Radojkova-Nikolovska, V; Muratovska I ; Popescu, E ; Forna, DA. Resurfacing of Perioral Wrinkles in Correlation with Individual Dental Aesthetic Outcome , MATERIALE PLASTICE, 2015, 52(3): 307-311. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	3,6
24	Spasovski S , Belazelkoska Z , Popovska M , Atanasovska-Stojanovska A , Radojkova-Nikolovska V , Muratovska I , Toseska-Spasova N , Dzipunova B , Nikolovski B . Clinical Therapeutic Effects of the Application of Doxycycline in the Treatment of Periodontal Disease. Open Access Maced J Med Sci . 2016 Mar 15;4(1):152-7 Трудот се дава на рецензија.	3,6
25	Ivanoff C, Yaneva K, Luan D, Andonov B, Kumar R, Agnihotry A, Ivnoff AE, Emmanoul D, valpoto RAL, Koneski F, Muratovska I , Al Shehri A, Taweel M, Daly M. global probe into dental student perceptions about philanthropy, global dentistry and international student exchanges. Int D J, 2016;67(2): 107-116. + IF=1. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	3,6+1= 4,6 (59)
	Трудови со оригинални научни резултати објавени во стручно/научно популарно списание	
26	Муратовска И , Стојановска В, Поповска М, Жабокова-Билбилова Е, Поповска Л. Ефект на антибактерискиот мономер MDBP и хлорхексидин глуколат на бактерии асоцирани со кариозни лезии. Vox dentarii 2016;33-38 <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,2
27	Муратовска И , Атанасовска-Стојановска А, Поповска М. Состојби на прекумерно крварење важни за стоматолошката пракса.Vox dentarii. пролет/ 2017. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,6
	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	
28	Muratovska I . Atanasovska-Stojanovska A, Popovska M. Spirov V. The influence of 17% EDTA and 10% citric acide on root canal dentin in combination with 2,5 sodium hypohlorite. FDI 2013 Istanbul, 101 st annual world dental congress. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
29	Muratovska I , Atanasovska-Stojanovska A, Peeva-Petreska M. Kovacevska I, Stojanovska V. Oral health status in type 1 diabetic adolescents, Belgrade, april 24-27, 2014: 255. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
	Atanasovska-Stojanovska A, Popovska M , Muratovska I, Radojkova-Nikolovska V,Mitic K. Evaluation of the treatment in a moderate periodontal disease: conservative vs. surgical-modified widman flap. 19 th Congress of the Balkan stomatological society-BaSS. Serbia, Belgrad, April 24-27, 2014;159. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	
30	Zabokova-Bilbilova E, Muratovska I , Stojanovska V, Stefanovska E, Spirov V.Long-term changes of wihte spot lesions after orthodontic	1,8

	treatment. Belgrade, april 24-27, 2014: 290. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	
31	Sahmedin S. Popovska M, Muratovska I , Mitic K, Aleksova P. Therapeutical efficienciency of chlorhexidine gel in gingival inflammation at patients with chronic periodontitis. Belgrade, april 24-27, 2014: 167. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
32	Stojanovska V, Muratovska I , Zabokova e, Evrosimovska B, Peno E. Microleakage and micrographic evaluation of composite restoration with bases of calcium hydroxide lining materials, Belgrade, april 24-27 2014:126. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
33	Kovacevska I, Dimova C, Georgiev Z, Muratovska I , Petrovski M. The use of ND:YAG laser in root canal obturation: in vitro evaluation. Belgrade, april 24-27, 2014: 299. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
	Atanasovska A, Todoroska S, Popovska M, Nikolovska-Radojkova V, Muratovska I . Therapy approach in treatment of combined endo-perio lesion. April 23 rd -26 th , Buchurest, Romania, 2015:247. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
34	Popovska M, Sahmedin S, Atanasovska-Stojanovska A, Radojkova-Nikolovska V, Muratovska I . Chlorhexidine glukonate application and its influence in patients with periodontitis. April 23 rd -26 th , Buchurest, Romania, 2015:402. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
35	Toseska-Spasova N, Dzipunova B, Popovska M , Muratovska I, Toseska-Trajkova K, Spasov Z. Craniofacial and dental characteristics of patient with cleidocranial dysplasia. 20 th Congres of the Balkan Stomatological Society, Bucarest, 23 rd -26 th of april, 2015 New interdisciplinary approaches in oral and general rehabilitation, . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
36	Kapusevska B, Shukov K, Popovska M, Andonovska M, Stavreva N.The correlation between gingival inflammation and charters tooth brushing technique on patients with fixed prosthodontics. 20 th Congres of the Balkan Stomatological Society, Bucarest, 23 rd -26 th of april, 2015 New interdisciplinary approaches in oral and general rehabilitation.235. <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
37	Atanasovska -Stojanovska A, Todorovska S, Popovska M,Radojkova-Nikolovska V, Muratovska I. Therapy approach in treatment of combined endo-perio lesion. 20 th Congres of the Balkan Stomatological Society, Bucarest, 23 rd -26 th of april, 2015 New interdisciplinary approaches in oral and general rehabilitation247. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
38	Muratovska I ,Popovska M,Atanovska-Stojanovska A, Kapusevska B, Zabokova-Bilbilova E. Antibacterial opportunities of primer containg fluor and MDPB.International dental journal.2015;65:27. IF=1,02. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
39	Toseska-Spasova N, Dzipunova B, Popovska M, Radojkova-Nikoloska V, Stojanovska V, Muratovska I , Toseska-Trajkova K. Carriere distalize. 7 -ми конгрес на стоматолозите на Македонија, Охрид 11-14 јуни 2015. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
40	Стојановска В, Поповска М , Муратовска И,Радојкова-Николовска В, Капушевска Б, Атанасовска-Стојановска А, Забокова-Билбилова Е, Тошеска-Спасова Н. Ин витро СЕМ анализа на пулпалната заштита под композитна реставрација. 7 -ми конгрес на стоматолозите на Македонија, Охрид 11-14 јуни 2015. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8
41	Џипунова Б, Тошеска-Спасова Н, Радојкова-Николовска В, Поповска М , Муратовска И, Пеева М. Карактеристики на кранијалната база кај пациенти со дистооклузија. 7 -ми конгрес на стоматолозите на Македонија, Охрид 11-14 јуни 2015. . <u>Трудот се дава за рецензија.</u>	1,8

42	Поповска М , Миновска А, Радојкова-Николовска В, Атанасовска-Стојановска А, Муратовска И, Капушевска Б, Митиќ К, Ивановска М. Саливарни хуморални механизми кај булозниот лихен планус. 7-ми конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид 11-14 јуни 2015. . Трудот се дава за рецензија.	1,8
43	Радојкова-Николовска В, Поповска М , Миновска А, Џипунова Б, Тошеска-Спасова Н, Стојановска-Атанасовска А, Стојановска В, Муратовска И, Алексова П, Николовски Б. Хроничен десквамативен гингивит-приказ на случај. . 7-ми конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид 11-14 јуни 2015. . Трудот се дава за рецензија.	1,8
	Пленарни предавања на научен/стручен собир	2
44	Possible causes of dental restoration failures and current solutions Балканско Стоматолошко друштво (Bucharest, Romania, Balcan Stomatological Society), 2015. Трудот се дава за рецензија.	2
45	Интеракции помеѓу дентин и бондинг агенси кои содржат “F” јони и антибактериски мономер (Bansko, Bulgarija, National Forum for Today's Dentistry), 2015. Трудот се дава за рецензија.	2
46	Modern concepts of dental bonding systems (Ljubljana, Slovenia, K4 conference for Modern dentistry), 2015. Трудот се дава за рецензија.	2
	Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество 2	
47	Хомеопатија во конзервативната стоматологија: ЗА или ПРОТИВ, Medicinski Fakultet, Скопје 2014.	2
48	Современи техники во ендодонтската терапија, МСД, здружение, Скопје 2014	2
49	Недостатоци и грешки при апликација на дентални реставративни материјали, Куманово 2015.	2
50	Антибактериски можности во адхезивната стоматологија, Кавадарци, 2015	2
51	Современи концепти на дентин-бондинг системите, Конгрес на Msd, Охрид, 2015	2
52	Минимално инвазивни дентални интервенции - МОЖНОСТИ И ЗАМКИ, Скопје, април 2016	2
53	Антибактериски мономери во стоматологијата, Струмица, Ноември 2016	2
54	Diabetes and oral health. 4TH Евроазиски конгрес на здравствени науки (CONGRESS OF HEALTH SCIENCES): Skopje, 2014	2
	Вкупно	135,2

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	НАЗИВ НА АКТИВНОСТ	Поени
	Координатор во подготовката на елаборат за нова студиска програма	
1	Акредитација на нова студиска програма, 2016/17, член	1
	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, проценка на капитал, систематизација, методологија	
2	Евалуација на Стоматолошки факултет 2016/17, член	1
3	Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството	2
	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание	
4	Balkan journal of dental medicine	1
	Претседател на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	
5	Претседател на научен одбор на БaCC, Скопје, 2013	2
	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	
6	Конгрес, Охрид, МСД 2014	1
	Студиски престој во странство	
7	2014 –САД, Факултет за дентална медицина, Тенеси, Мемфис ‘University of Tennessee, Memphis, USA’, две недели(Prof. F.G Godoy)	0,5
8	2015 – Факултет за дентална медицина ‘Lingotto DENTAL School Torino, Italy’, еден месец(Prof.E Berruti)	0,5
9	2016- Факултет за дентална медицина, Осака, Јапонија, еден месец (prof. S Imazato)	0,5
10	2017-Еразмус стипендија, Медицински универзитет, Ријека, Хрватска	0,5
Дејности од поширок интерес		
Членство во извршно тело на меѓународна организација која поддржува/организира научноистражувачка дејност (ФП7, ЦОСТ, ИЦГЕБ, ИЕАЕ и сл.)		
11	Продекан/заменик директор	4
	Претседател на БaCC друштво за Р. Македонија	
12	Продекан за меѓународна соработка 2013/2017	4
	Раководител на внатрешна организациона единица	
13	Раководител на Клиника за болести на забите и ендодотот	3

	Вкупно	21

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО - ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	137,45
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	135,2
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ДЕЈНОСТ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	21
ВКУПНО	293,65

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Соња Апостолска, претседател с.р.
2. Проф. д-р Лидија Поповска, член с.р.
3. Проф. д-р Ивона Ковачевска, член с.р.
4. Проф. д-р Анета Атанасовска-Стојановска, член с.р.
5. Проф. д-р Златко Георгиев, член с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и анализирајќи ја севкупната досегашна активност на кандидатката д-р Илијана Муратовска, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Илијана Муратовска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Илијана Муратовска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанти на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето вонреден професор во научната област дентална патологија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Стоматолошкиот факултет во Скопје, д-р Илијана Муратовска да биде избрана во звањето вонреден професор во научната област дентална патологија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Соња Апостолска, претседател с.р.
2. Проф. д-р Лидија Поповска, член с.р.
3. Проф. д-р Ивона Ковачевска, член с.р.
4. Проф. д-р Анета Атанасовска-Стојановска, член с.р.
5. Проф. д-р Златко Георгиев, член с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА 2 НАСТАВНИКА ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ
ЗВАЊА ОД НАУЧНАТА ОБЛАСТ ОРАЛНА ХИРУРГИЈА
НА КАТЕДРАТА ЗА ОРАЛНА ХИРУРГИЈА ПРИ СТОМАТОЛОШКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Стоматолошки факултет, објавен во весниците „Вечер“ и „Lajm“ од 12. 4. 2017 година, за избор на 2 наставника во сите наставно-научни звања од научната област орална хирургија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-968/1, донесена на 41-ва редовна седница одржана на 21.4.2017 г., формира Рецензентска комисија во состав:

проф. д-р Борис Величковски, проф. д-р Марија Пеева-Петреска, проф. д-р Оливер Димитровски, проф. д-р Владимир Поповски и проф. д-р Даница Поповиќ-Моневска.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставници во сите наставно-научни звања од научната област орална хирургија, во предвидениот рок се пријавија: н.сор.д-р Љуба Симјановска, н.сор.д-р Марина Кацарска, н.сор.д-р Едвард Јанев н.сор.д-р Даниела Велеска-Стевковска.

3. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката **н.сор.д-р Љуба Симјановска** е родена на 16.04.1961 година во Крива Паланка. Средно образование завршила во МУЦ „Д-р Панче Караџов“, како забен техничар во 1979/80 година во Скопје. Со високо образование се стекнала на Стоматолошки факултет на УКИМ во Скопје. Дипломирала на 19.11.1985 година со просечен успех 7.15. Кандидатката активно се служи со француски јазик и има основно познавање на англиски јазик.

Во учебната 1997/98 се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Стоматолошкиот факултет во Скопје. Студиите ги завршила во 1999 година, со просечен успех 9.28. На 17.04. 2002 година го одбрала магистерскиот труд на тема: “Рационална проценка на можните алергиски и псеудо алергиски реакции на локалните анестетици при орално-хирушки интервенции”.

Докторска дисертација пријавила во 2006 година на Стоматолошкиот факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: „Рационална дијагностичка и прогностичка проценка на можните алергиски реакции на локални анестетици – in vivo и in vitro тестирања“, ја одбрала на 30.09.2009 година, пред Комисија во состав: проф д-р Владимир Поповски, проф. д-р Соња Пеова, проф. д-р Љубица Павлова, проф. д-р Драгољуб Велески, проф. д-р Борис Величковски. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област орална хирургија.

На 25.04.1997 година е избрана во звањето помлад асистент на Стоматолошкиот факултет во областа орална хирургија. Во 2003 година е избрана за асистент на оваа Клиника, а во 2006 година и реизбрана во истото звање. Во 2010 година е реизбрана во звањето асистент со докторат на истата Катедра, а во 2014 година е избрана во наставно звање Научен соработник на катедрата за орална хирургија.

Во моментот е научен соработник на Катедрата за орална хирургија. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр.1071 од 17.02. 2014 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтен/билтени бр. 591,663, 669, 763, 826 (анекс), 876, 878, 892, 893,990, 944, 945, 949, 968, 1010,1071, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

1. Научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата
Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Стоматолошки факултет Скопје, кандидатката науч.сop. д-р Љуба Симјановска изведува настава и вежби од прв циклус студии на студиската програма на доктори по дентална медицина, Високата школа за забни техничари и Високата школа за стоматолошки сестри. Во учебните години: 2014 / 2015; 2015 / 2016; 2016/ 2017 др`ела predavawa na visokata {kola za medicinski sestri i visokata {kola za zabni tehni`ari, a isto taka vo istite u`ebni godini oddr`uva predavawa na studentite po dentalna medicina za predmetot Pacienti so rizik za stomatolo{ki intervencii. Во учебната 2016/17 година изведува настава на стоматолошки сестри од предметот Контрола на преносливи инфекции.

Учествува во теоретската и практичната настава со специјализанти и работа со стажантите од областа на оралната хирургија. Партиципира во изработка на испитни прашања за студентите по стоматологија (2004-2005) согласно со програмата на ЕКТС, при што активно учествува во тимот за воведување на компјутерско испрашување на студентите на Стоматолошкиот факултет, како и во изготвување на испитни прашања по предметот анестезиологија и реанимација 2006-2007 година. Освен изведувањето на практичната настава на Катедрата за орална хирургија во периодот од 1997 до 2017 година, била ментор на 20 студентски теми, од кои две надвор од државата. Исто така, по завршувањето на специјалистичкиот испит се вклучила и во практична едукација на идните специјалисти по орална хирургија. Една година (во 2006) додека била шеф на специјализантите по орална хирургија била инволвирана во изработка на шест

семинарски трудови од оваа област кои се презентирани на стручни конгреси, а учествува и со четири свои предавања на оралнохируршка секција во Републиката. Кандидатката во текот на работата и нејзината научна истражувачка кариера е ментор/коментор на повеќе од 47 специјализанти. Учествува и на повеќе курсеви за вградување на импланти и тоа од повеќе видови на импланти и имплантолошки системи. Schutz-Dental GMBH (Section IMPLA), 2005 година; Ankylos -2006 година; Tomas^R pins- 2008 година; Italian implantology academy „Duravit Systemy“-2009 година; Italian implantology academy „Duravit Systemy“-2011 година; Impianti dentali, material di riempimento per la stimolazione della deposizione ossea, membrane per la rigenerazione ossea, accessori per impianti dentali- 2014 година; курс за MS WINDOWS 95: MS WORD 95.

Била рецензент на трудови во две списанија (Apolonia i Physioacta)

Досега има учествувано на многу семинари, симпозиуми и конгреси во земјава и странство, како и на оралнохируршки секции во Републиката со свои изложувања (теми) усни и постер презентации и пленарно предавање. Одржала предавање во 2010; 2011; 2012; 2013; 2014 на лекарите кои се на специјализација на орална хирургија и лекарите кои обавуваат турнус на ова клиника. Во декември 1995 година земала активно учество на постедукативниот курс по орална хирургија во Скопје, како и активно учество на I, II, III, IV, V, VI, VII конгрес на стоматолозите на Македонија, при што на II конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество добива Диплома. На третиот конгрес на стоматолози на Македонија-Охрид 2002 година, покрај активното учество добила Благодарница во знак на придонес на научната програма на Конгресот. Во 2013 за студентската тема која е презентирана на XX студентски конгрес во Охрид добила I награда, а за темата која била презентирана на студентскиот конгрес во странство-Малта, добила II награда. Во 2017 година на интернационалниот студентски дентален конгрес во Љубљана – Словенија за успешно сработена и презентирана студентска тема повторно освоила втора награда. Со свои излагања или како коавтор на трудови учествувала на: II конгрес на BaSS-Белград, 1997; IV конгрес на Bass- Истанбул, 1999; V конгрес на BaSS- Солун, 2000; VI конгрес на BaSS- Букурешт, 2001; VII конгрес на BaSS- Кушадаси, 2002; IX конгрес на BaSS- Охрид, 2004; X конгрес на BaSS- Белград, 2005; XI конгрес на BaSS- Сараево, 2006; XII конгрес на BaSS- Истанбул, 2007; и XVI конгрес на BaSS- Романија, 2011, XVII конгрес на BaSS- Тирана, XVIII конгрес на BaSS-Скопје, III Sealbanski kongres na stomatolozite- Skopje 2013; 19th Bass Congres – Belgrade, Serbia 2014; 20th Bass Congres – Bucharest 2015, Romania; 21st Bass Congres – Banja Luka, Bosnia and Herzegovina 2016 и на првиот конгрес на специјалистите по орална хирургија- Скопје 2016 година.

Покрај нејзиното учество (пасивно или активно) на овие конгреси, исто така учествува и на конгреси од други области како: XVI конгрес на лекарите-Охрид, 2003; I Конгрес на асоцијацијата на доктори-Охрид, 2006; III конгрес на превентивна медицина-Охрид, 2006; XXIX конгрес ЕААЦИ- Лондон, 2010, како и на I интернационален конгрес на ортодонтите- Струга, 2008; I конгрес на максилофацијална хирургија- Охрид, 2006 и на други меѓународни конгреси. Во 2014 година како поканет предавач има предавано две

теми(Скопје, 29 Март 2014 година, Реплек- Скопје; Стоматолошко здружение на Македонија. 24.05.2014 (Куманово).

Д-р Љуба Симјановска учествува и во работилници; Професионални алергиски заболувања кои се организирани од Институт за медицина на труд, СЗО Колаборативен центар-2009; Намалување на штети од употреба на дроги и принципи за работа со корисници на дроги кои инјектираат- организирано од Министерство за здравство на РМ.

Д-р Симјановска добила Диплома од Македонското лекарско друштво по повод 7-ми април- Светскиот ден на здравјето, како и Диплома за учество на II конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, јуни 1998 година. Во декември 1999- во знак на успешно извршување на задачите на Стоматолошкиот факултет доделена и е Пофалница, а Благодарница за учество на III конгрес на стоматолозите на Македонија, Охрид, септември 2002 и Благодарница по повод јубилејот 50 години постоење на Стоматолошкиот факултет во Скопје- декември 2009. Покрај подемот во наставната и научната дејност и нејзината стручна дејност не заостанува, така што во 2006 и 2007 година е одликувана со Признаница за постигнати високи резултати во работењето (најдобар работник) на Клиниката за орална хирургија од работната организација, а по повод јубилејот од 50 Годишното постоење на Стоматолошкиот факултет во Скопје- декември 2009 добила Благодарница. Истата година била модератор на 3.Г Стоматолошкото Здружение на Македонија во Куманово и на симпозиумот за одонтогени инфекции во орофацијалната регија- Скопје во 2011 година. Исто така, во 2013 година, двапати е избрана како најдобар лекар со најдобро остварување и е меѓу групата- клуб на 80 и 100 најдобри доктори од страна на Министерството за здравство.

Научноистражувачка дејност/Стручно-уметничка дејност

Д-р Љуба Симјановска има објавено вкупно 172 научни трудови(66 авторски и 106 коавторски) од оралнохируршката област, издадена Монографија со научно –истражувачка и стручна дејност. Од трудовите еден научен труд во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), 17 трудови, во меѓународни научни списанија, три трудови во меѓународни научни публикации и 148 трудови во зборници од научни собири/конгреси.

Еден од трудовите на кандидатката е цитиран во друг печатен труд.

Д-р Љуба Симјановска била заменик управител на Клиниката за орална хирургија во период од најмалку пет години. Како модератор учествува на неколку симпозиуми, а исто така била член на работно претседателство (комисија) на пленарни предавања, усни и постер презентации на неколку конгреси, семинари и секции.

Стручно усовршување во странство остварила со студиски престој во периодот од 29.9-27.10.2003 година претстојува на Стоматолошкиот факултет во Белград кај проф. д-р Алекса Маркович, при што се запознава како со проблематиката при оралнохируршките зафати, така и со планирање, подготовка и хируршката техника на вградување на ендоосеалните импланти. Во 2008 година била на напредниот Курс за употреба на ласерот во стоматологијата кај д-р Давид Довшек и д-р Алеш Веснавер-специјалисти по максилофацијална хирургија, и во ФОТОНА- Љубљана-Словенија, од каде што добила и сертификат, а ласерската техника ја применува во секојдневната практика. Исто така

добиласертификат за успешно/извонредно постигнување во апликацијата на Novokor Plus и Membrana Kollagen.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот Д-р Љуба Симјановска, во 2013/14; 2014/15; 2015/16; 2016/17 година, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Стоматолошкиот факултет, при што просекот изнесува од 9.80-10. Исто така студентите имаат оставено многу позитивни и пофални коментари за начинот на ангажираност, одговорност и спремност на ова кандидатка да го пренесе знаењето на генерациите кои доаѓаат.

Кон извештајот кандидатката ги има доставено следните трудови за рецензија

1.ОРАЛНО –ХИРУРШКО И ПРОТЕТСКО ЗГРИЖУВАЊЕ НА ХИПЕРПЛАЗИИТЕ – КАКО РЕЗУЛТАТ НА ФИКСНА ПРОТЕТСКА КОНСТРУКЦИЈА (in extenso)

Љ Симјановска, Ј Бајевска, С Симјановски

Apolonija 15* 30, Стоматолошко списание, Мај 2013, broj 30; 111-116.

Фиксните протетски конструкции можат многу често да испровоцираат создавање на хиперпластично ткиво под самата протетска конструкција, кое успешно може да биде отстрането по хируршки пат, при што се овозможува изработка на нова надокнада. Во трудот е објаснета целата хируршка постапка и последователното протетското решавање на истата.

2. САНАЦИЈА НА КОСКЕНИ ДЕФЕКТИ СО АПЛИКАЦИЈА НА АЛОПЛАСТИЧЕН МАТЕРИЈАЛ-NOVOCOR PLUS (usna prezentacija)

Lj Simjanovska, F Azzizi, B Musliu, M Kostoska

Sobir na Maksilofacijalnite hirurgi- Tirana 7.12. 2013. Nerecenziran (Shoqata e kirurgeve oro maxilla faciale te shiperise. 07.12. 2013 Albania)

Алопластичните материјали во последно време се почесто се употребуваат во санација на коскени дефекти, најчесто настанати како резултат на периапикални лезии околу корените на забите. За да бидат истите стабилизирани во алвеолатасе аплицираат алопластични материјали кои доста успешно се прифатени од страна на организмот, кое што е прикажано во самиот труд.

3. ПРИМЕНА НА АЛЕРГОЛИШКИТЕ ТЕСТОВИ КАЈ РИЗИЧНИ ПАЦИЕНТИ ВО СТОМАТОЛОПКАТА ПРАКСА ПРИ ОРАЛНО-ХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ (предавање)

Љ Симјановска

Современи терапевски пристапи кај пациенти со ризични заболувања. Скопје, 29 Март 2014 година, Реплек- Скопје.

Трудот покрај апликативна има и начна истржувачка дејност, при што се презентирани современи тестови за дијагноза на хиперсензитивност, како и процентуалната застапеност на позитивно добиени тестови. Исто така се објаснува во кои ситуации треба да бидат тестирани пациентите со можност за манифестација на хиперсензитивна реакција.

4. ОСТЕОПОРОЗА-МОЖНИ РЕПЕРКУСИИ ВРЗ ЗАРАСНУВАЊЕ НА ПОСТЕКСТРАКЦИОНА РАНА (предавање)

Љ Симјановска

Орални манифестации на системски болести-Симпозиум; Стоматолошко здружение на Македонија. 24.05. 2014. Куманово.

Дека остеопорозата не е унифицирано заболување и дава реперкусии и во другите домени на медицината се истакнува во ова предавање. Посебно внимание се посветува и на лекарствата кои се користат за самото заболување, бидејќи последиците се гледаат во зараснувањето на екстракционите рани во устата на пациентите после изведените екстракции на забите.

5. COMPARATION BETWEEN CLASSIC AND LASER EXTRACTION OF FRENULUM (oral presentation)

B Ismaili, Lj Simjanovska, T Daci, S Simjanovski

19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014.

Дека ласерите се повеќе се применуваат и во стоматолошката пракса, бидејќи имаат голем број на предности над класичните техники се истакнува и во овој труд при што е направена една споредба меѓу двете техники на отстранување на френулуми, конвенционалната техника и ласерската со нивните предности и недостатоци.

6. MOULDING OF PROCESSUS ALVEOLARIS BY IMPELMANTATION OF NOVOCOR PLUS (poster presentation)

V Jankulovska, Lj Simjanovska, E Jankulovska, S Simjanovski

19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014.

Во трудот авторите презентираат случај, на кој начин (една од можностите) може да се оформи алвеоларниот гребен за изработка на тотална протеза и пациентот да добие забало кое по квалитетот е многу блиско како и неговата ситуација, бидејќи природните услови за истата ги нема

7. COMPARISON OF ADHESIVE BOND STRENGHT BETWEEN HARD DENTAL TISSUES AND BASES OF CALCIUM HYDROXIDE (poster presentation)

V Stojanovska, J Bajevska, V Radojkova-Nikolova, V Spirov, Lj Simlanovska

19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014.

Во овој труд авторите направиле споредба на силата на врските на калциум хидроксидот при што утврдиле дека; врската при која калциум хидроксидот е третиран хемиски е поголема и подобра во споредба со светло (меко) третираниот калциум хидроксид во денталниот третман.

8. A CASE OF ORAL SQUAMOUS CELL CARCINOMA AROUND DENTAL IMPLANTS (poster presentation)

B Nikolovski, Lj Simjanovska, A Belazelkovska, P Aleksova, V Radojkova- Nikolovska

19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014.

Најчестите проблеми кои се јавуваат при денталните импланти се периимплантитиси, но мора кај овие случаи внимателно да се направи скрининг при клиничкиот преглед, бидејќи и други промени може да се манифестираат покрај самиот имплант, како што е и овој случај на сквамозен клеточен карцином кој е опишан во трудот.

9. REMOVING THE SOFT TISSUE CHANGES AS A RESULTS OF IRRITATION FACTORS (poster presentation)

Lj Simjanovska, K Jacimovic-Tasevska, V Radojkova- Nikolovska, A Redzepi, P Aleksova

19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014.

Секоја промена настаната како резултат на иритативни промени во усната шуплина потребно е да се острани целосно до здраво, а во исто време и самиот фактор кој ја има причинето, со цел да се избегнат можните несакани последици, што го истакнуваат и авторите во трудот.

10. CONNECTION BETWEEN DENTAL FOCUSES AND CONSECUTIVE SYSTEMIC DISEASES (poster presentation)

K Jacimovic-Tasevska, Lj Simjanovska, M Markovska Arsovska, S Simjanovska, V Stojanovska

19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014.

Авторите во трудот анализираат повеќе случаи на дентални фокуси кои во најголем број на случаите хируршки успешно ги решаваат. Како заклучок наведуваат дека секој заб причинител за фокус немора да биде екстрахирани, но со напомена дека случаите треба да се следат и понатака.

11. PREVALENCE OF PULP STONES IN ASSOCIATION WITH DENTAL ARCHES IN MOLARS (poster presentation)

P Aleksova, V Radojkova- Nikolovska, M Popovska, Lj Simjanovska

19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014.

Денталните калцификати многу често се причина за неуспешен дентален третман, па од тука потребата за едно темелно иследување кое може да биде потпомогната со правење

на РТГ снимки- е тема на овој труд, каде се опишани случаи со дентални калцификати, нивно дијагностицирање и третман.

12. THE INFLUENCE OF FLUORIDE ON THE CLINIKAL DEVELOPMENT OF THE EARLY CHILDHOOD CARIES (poster presentation)

O Kokoceva-Ivanovska, M Jankulovska, A Kulisevski, Lj Simjanovska, V Radojkova – Nikolovska

19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014.

Авторите во трудот ја презентираат проблематиката на оралното здравје во период од 24 месечно иследување кај пациенти кои се третирани со флуоридни препарати кои се компарирани со пациенти кои не биле третирани со истите-предностите инедостатоците на ваквиот третман доколку ги има.

13. TREATMENT OF CLASS III PATIENTS WITH NEW FUNCTIONAL REMOVABLE PALATAL EXPANDER (poster presentation)

A Rexhep, A Ismani, S Rexhepi, F Sali, Lj Simjanovska

19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014.

Во трудот авторите го презентираат новиот функционален апарат- палатинален протрактор за да се корегира длабокиот загриз како тераписко сретство во случаите каде постои преден вкрстен загриз при трета класа на ортодонтска аномалија.

14. GRAFTING BONE DEFEKT- AS A RESULT OF FOLLICULAR CYSTS (poster prezentacija)

Lj Simjanovska, R Pecanovski, S Simjanovski, P Serafimovski, S Idoska

Third Balkan kongres for maxillofacial surgery. International congress for oral and maxillofacial surgery. Ohrid 2014.

Фоликуларните цисти некогаш може да предизвикат големи дефекти во вилицата, при што по нивното отстранување е неопходно и пожелно е тој дефект да се исполни со некој алопластичен материјал, кој со успешност може да го санира тој дефект. Успешноста за решавање на таквите дефекти со алопластичен материјал е опишана во трудот.

15. COMPARATION BETWEEN CLASSIC AND LASER EXTRACTIN OF FRENULUM (Poster prezentacija)

B Ismaili, Lj Simjanovska, T Daci, D Osmani, L Strasevski

Авторите во овој труд анализираат две групи на испитаници кај кои е отстрануван френулум во двете вилици. Кај едната група е користен диоден ласер како метод на френулектomiја, а кај другата скалпел и конец(конвенционална техника). Сумирано резултатите покажале дека поприфатлива метода за пациентите била ласерската техника.

16. КЛИНИЧКИ АСПЕКТИ НА ЦИРКОНИУМ ОКСИДНА КЕРАМИКА

CLINICAL ASPECTS OF ZIRCONIUM OXIDE CERAMICS (in extenso)

J Bajevska, J Bajevska, B Bajevska Stefanovska, Lj Simjanovska

Македонски стоматолошки преглед, број 1-2, 2015 година; 20-29.

Керамиките кои се базирани на цирконија добиваат на популарност поради нивната супериорна биокомпатибилност, силата на виткање, фрактурна отпорност и развој на CAD/CAM технологија. Но прашањето е со кои материјали би се цементираве истите-конвенционални или адхезивни методи, што е во зависност од препарацијата. Бидејќи препарацијата е со несоодветниот дизајн на препарација на коронката која обезбедува доволна ретенција без бондирање, со успешност може да користат и двете методи на цементирање.

17. ODONTOMA AS A RESULT OF LATE ERUPTION OF THE TEETH (усна презентација)

Lj Simjanovska, S Simjanovski, M Markovska Arsovska

7th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015.

Одонтомите како туморозни формации може да се сретнат и кај помладата и возрасната популација, со тоа што кај помладите може да предизвикат промени во однос на опструкција на никнување на забите, деформитети на алвеоларните гребени и др. компликации, кои се истакнуваат во овој труд. Како и да е ваквите промени се отстрануваат по хируршки пат во целост, а самата техника на отстранување е дадена во трудот.

18. PRESERVATION OF THE ALVEOLA FOR IMPLANTING DENTAL IMPLANTS WITH RESORBA[®] DENTAL (усна презентација)

A Trajkovski, Lj Simjanovska, T Aritonov, S Simjanovski

7th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015.

Во трудот авторите презентираат метода за добивање на добар алвеоларен гребен за да подоцна биде поставен имплант во истиот. Иако постојат и други можности кои можат да бидат применети, со успех може да биде искористена и апликација на Ресорба Дентал – презентирани од авторите, која овозможува исто така добра ширина на гребенот за идниот имплант кој ќе биде вграден во устата на пациентите. Презентирани се неколку случаи на успешно вградени импланти после користена Ресорба Дентал во алвеолата на естрахираниот заб.

19. AUGMENTACION OF THE BONE DEFECT CAUSED OF RESIDUAL CYST (постер презентација)

Lj Simjanovska, S Simjanovski, B Ismaili, M Maneva, T Daci

7th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015.

Големината на резидуалните цисти може да варира од неколку мм, па до неколку см. По нивното екстирпирање кај големите дефекти се јавува проблем во изработка на идната протетска конструкција. За да се избегнат ваквите проблеми најдобра алтернатива е пополнување на тој дефект со некое алопластично средство и избегнување на дехисценција на гребенот. Начинот и постапката на отстранување на резидуалната циста и апликација на материјалот е изнесено во овој труд.

20. PREVENTIVE MEASURES IN PATIENTS AT INCREASED RISK OF ALVEOLITIS APPEARANCE (постер презентација)

Z Arsovski, M Markovska Arsovska, Lj Simjanovska, N Stavreva, S Simjanovska

7th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015.

Во трудот се презентирани превентивните мерки кои треба да се преземат после екстракција на заби за да се намали процентот на алвеолити се цел на овој труд, кои сепоказале како многу успешни. Користењето на анестетик без адреналин, употребата на Алвожил го намалиле процентот за појава на алвеолити кај пациентите кои имаат ризик за појава на алвеолит.

21. LASER TREATMENT OF HYPERPLASIA DUE TO INADEQUATE PROSTHESES (POSTER PRESENTACIJA) (постер презентација)

M Markovska Arsovska, Lj Simjanovska, ATerzievska, I Micajkov, Z Arsovski

7th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015.

За отстранување на хиперплазија која е настаната како резултат на несоодветно протетско помагало, користен е Фотона ласер, при што за време на интервенцијата и после не се забележани никакви промени од тип на крварење, болка или оток, а и пациентите со поголем комодитет го прифаќаат ласерскиот третман. Сето ова е опишано од авторите во овој труд.

22. REMOVING OF MUCOUS CYST USING A DIODE LASER (постер презентација)

B Ismaili, S Simjanovska, S Simjanovski, T Daci, Lj Simjanovska

7th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015.

Дека и мукозните цисти можа со особен успех да се третираат со диодниот ласер го истакнуваат авторите во овој труд. Дури и комфорот кој го имаат пациентите е многу поголем и поприфатлив од страна на пациентите кои се третирани со ласер во однос на класичната метода.

23. NONRESTORED TEETH- PROVOCATEURS OF PAIN?(постер презентација)

P Aleksova, D Veleska- Stefkovska, V radojkova- Nikolovska, LJ Simjanovska

7th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015.

Во трудот се истакнува значајноста на дијагностицирање на болка од страна на заби кои се со калцификати. Провокатори за болка, трепанација на заби па во најлош случај и екстракција може да бидат заби причинител за болката кај кој постои калцификат во забната пулпа. Како средство за препознавање и дијагностицирање од голема важност ни се малите и големи рендгенолошки иследувања. На тој начин многу од забите со успешност може да бидат ендодонтски третирани.

24. TRETMAN ORALNIH HIPERPLAZIJA- PRIKAZ SLUČAJA (TREATMENT OF ORAL HIPERPLASIA- CASE REPORT) (постер презентација)

Lj Simjanovska, E Jankulovska, A Iliev, V Jankulovska, S Simjanovski

Sažeci kongresa s međunarodnim sudelovanjem: "minimalno invazivni pristup u dentalnoj medicini". Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu 27 I 28 studenog 2015., Zagreb, Hrvatska.

Во овој труд е прикажан случај со хиперплазија која е лоцирана обострано од вестибуларната страна во долна вилица и еднострано од лингвалната страна. Целта на трудот е да се прикажат дека со успех може да се реши обострана хиперплазија во однос на поставеноста на хиперплазијата при што се користени две методи, кои се во комбинација една со друга/ конвенционален начин и ласерска техника и со успех.

25. ORAL HEALTH QUALITY OF GERIATRIC POPULATION IN RM

Stavreva N, Simjanovska Lj, Markovska Arsovska M.

20th Congress of the Balkan Stomatological Society. Bucharest-Romania; Balkan Stomatological Society . 2015: 355

Во овој труд се анализирани поголем број на испитаници кои се во одмината возраст кај кои оралното здравје е нарушено како и нивната општа здравствена состојба, заедно со квалитетот на стандардите за живот. Следена и состојбата на алвеоларните гребени со заостанати дентални радикали. Сите параметри се испитувани со GOHI индикатор и LICKER скала.

26. AESTHETIC RECONSTRUCTION OF MISSING UPPER LATERAL INCISORS USING TITANIUM ALLOYS

N Stavreva, Lj Gugucevski, V Ambarkova, Lj Simjanovska, B Dashtevski

21th BaSS Congress in Banjaluka (Bosnia and Herzegovina) in 12-15 th of May 2016.

Најдобрата естетска солуција на конгениталната дефициенција на горните два инцизиви кај млад пациент, кај кој е изразен меѓупросторот меѓу канин и премолар и изразен overbite е направена со CAD-CAM режани компјутерски коронки. CAD-CAM методата која дозволува голема јачина на материјалот, добра естетика и адхезивна поврзаност добиена со специјален бондинг систем меѓу материјалот и порцеланот. Секако мора да се води грижа и за лабијалниот френулум за да крајниот исход од ова техника е одличен успех и задоволен пациент.

27. ASYMPTOMATIC FOLLICULAR CYST ASSOCIATED WITH AN IMPACTED PERMANENT MANDIBULAR FIRST PREMOLAR

Mirjana Markovska Arsovska, Zoran Arsovski, Ljuba Simjanovska, Natasha Stavreva,

21th BaSS Congress in Banjaluka (Bosnia and Herzegovina) in 12-15th of May 2016.

Фоликуларните цисти може да бидат и фактор за одложено никнење на забите во забниот низ, како што презентираат авторите во овој труд кај млад пациент, која е локализирана на млечен молар во долната вилица. Со енуклеација на цистата во целост, дадена е можност забот спонтано да еруптира во забниот низ.

28. AUGMENTATION OF BONE DEFECTS DUE TO DEFERENT CAUSES (усна презентација)

Lj Simjanovska, M Markovska Arsovska, S Simjanovski, B Ismaili

First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republic of Macedonia

Целта на трудот е да се посочат многу коскени дефекти (настанати од најразлична етиолошка причина) кои можат успешно да се решат со апликација на алопластичен материјал. Апликацијата на овој материјал не е ограничена на еден причинител кој го има направено дефектот, неговата примена е успешна и е повеќенаменска. Резултатите се повеќе од задоволувачки.

29. REMOVAL OF FIBROMAS USING THE WATERLASE MD LASER (усна презентација)

B Ismaili, Lj Simjanovska, T Daci, S Simjanovski

First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republic of Macedonia.

Фиброматозите кои се творби што се јавуваат како последица на иритирачки фактори во усната празнина успешно се решаваат со помош на ласерскиот зрак, после која интервенција многу бргу може да се продолжи со изработка на протетските надокнади, со што ќе се избегне егзацерирање на истата промена која била веќе остранета.

30. PREPROSTHETIC SURGERY OF TORUS MANDIBULARIS (постер презентација)

M Markovska Arsovska, Lj Simjanovska, Z Arsovski, E Velkovska, N Marolov, S Simjanovska

First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republic of Macedonia

Целта на трудот е да се презентира случај кај кој е дијагностициран торус мандибуларис и постапката на негово хируршко решавање. Торусите се коскени задебелувања кои најчесто одат обострано, но може да се јават и еднострано во долната вилица од лингвалната страна и да бидат пречка во изработка на идната протеза. Оперативното отстранување на истите е единствениот начин за понатамошно протетско згрижување.

31. SURGICAL TREATMENT OF LATERAL CYSTS (постер презентација)

S Simjanovski, S Gerasimova Pisevska, Lj Simjanovska, N Stavreva, S Simjanovska

First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republik of Macedonia

Многу често се случува латералните цисти да се третираат радикално, при што празниот простор потребно е да се пополни со протетичка конструкција. За да не се превземаат вакви радикални мерки, а и тие заби успешно може да бидат истретирани се истакнува во овој труд што е и основната цел на трудот.

32. SURGICAL MANAGEMENT OF ODONTOMA IN MAXILLA (постер презентација)

S Gerasimova Pisevska, Lj Simjanovska, D Josifovski

First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republik of Macedonia.

Целта на трудот е да се истакне важноста на хируршкото остранување на одонтомите кои се наоѓаат во вилиците. Во конкретниот случај се работи за еден композитен одонтом локализиран во горна вилица кој е успешно хируршки остранет и патохистолошки верифициран.

33. BISPHOSPHONATE-RELATED OSTEONECROSIS OF THE JAWS- CASE REPORTS (постер презентација)

M Markovska Arsovska, I Veselinovska, A Iliev, Lj Simjanovska, V Spirov

First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republik of Macedonia

Бисфосфонатите кои се користат за третирање на остеоненекрозите како едно од заболувањата кај кои се користат, после екстракција на забите даваат промени на виличната коска каде биле изведени екстракциите на забите после поголем временски период. Во трудот се изнесени и превентивните мерки кои треба да се преземат и како треба да се третираат истите кога веќе се изманифестирале.

34. ФОЛИКУЛАРНИ ЦИСТИ КАЈ СТАЛНИ И МЛЕЧНИ ЗАБИ И НИВНО ХИРУРШКО ЗГРИЖУВАЊЕ (in extenso) Симјановска Љ, Марковска Арсовска М, Бајевска, Симјановски С, Тодоровска Г .Physioacta (Journal of Macedonian Association of Physiologist and Anthropologist): Vol 10-No 1, 2016;97-104.

Целта на трудот е да се прикажат фоликуларни цисти кои може да се јават во двете дентитии, па и на хипердонтични заби како многу редок случај. Поради самата патологија и можните компликации кои може да се јават хируршкиот начин на решавање на цистите е начин на избор при што некогаш е индицирана и екстракција на забите. Патолошката верификација кај овие случаи е неопходна и најверодостојна за да се потврди првично поставената дијагноза.

35. ПРЕВЕНТИВА ВО ДЕТСКА СТОМАТОЛОГИЈА- ПРЕДУСЛОВ ЗА ЗДРАВЈЕ И БЛИСТАВА НАСМЕВКА Г Тодоровска, Љ Симјановска, К Тодоровска, О Кокочева, М Марковска Арсовска Physioacta (Journal of Macedonian Association of Physiologist and Anthropologist):.Vol 10-No 1,2016; 105-111.

Целта на овој труд е да се укаже на важноста на имплементацијата на Националната стратегија за превенција на орални заболувања кај деца од 0-14 год. во РМ, со која стратегија се постигнува добро орално здравје кај децата, а кариесот- како заболување на забите може да биде видно намален.

Со спроведување на превентивата во детската стоматологија може да се добијат идни генерации со добро како орално така и комплетно здравје на цел организам.

36. CONSERVATIVE TREATMENT OF OSTEONECROSIS OF THE PATIENTS ON BISPHOSPHONATE THERAPY (in extenso)

Markovska Arsovska M, Simjanovska Lj, Iliev A, Stojanovska I, Todorovska G, Arsovski Z. (Journal of Macedonian Association of Physiologists and Anthropologists Physioacta Vol.10 No.2 2016; 133-138).

Во последниве десетина година многу е голема застапеноста на употреба на бисфосфонатите во третман на остеопороза, . Покрај позитивните бенефити, тие даваат несакани компликации како остеонекроза на виличните коски со кои се соочуваме се почесто во секојдневната практика. Во трудот авторите покрај разните случаи со остеонекротични промени, го опишуваат конзервативниот третман на истите со цел подобрување на општата состојба на организмот.

37. ПУШЕЊЕТО КАКО РИЗИК ФАКТОР ПРИ ИЗРАБОТКА НА ПРОТЕТИЧКИ РЕСТАВРАЦИИ НАД ИМПЛАНТИ (in extenso)

А.Мијоска, Б.Капушевска, Ј.Бајевска, Е.Бајрактарова – Валјакова, Н.Ставрева, Љ.Симјановска, М.Марковска – Арсовска, К.Митиќ, В. Јуруковска – Шотаровска, С. Јовановски. (Македонски Стоматолошки Преглед, година 2016, број 2; 18-40)

Во овој ревијале труд авторите го посочуваат пушењето како ризик фактор во осеоинтеграцијата на имплантите во коската, наведувајќи резултати од повеќе автори кои го проследили овој проблем. Исто така истакнуваат дека од битно значење е и основата на имплантите да бидат покрај, во здрава коскена и мекоткивна структура, бидејќи и супраструктурата на протетичката реставрација зависи од базата на поставените импланти.

38. CLINICAL EVALUATION OF TWO INFERIOR ALEVEOLAR NERVE BLOCK TECHNIQUES (oralna prezentacija)

T. Stanishlevikj, Lj. Simjanovska (International Dental Student Congress 2017 Ljubljana Slovenija)

Во ова студентска презентација обработени се две техники на давање на мандибуларна анестезија, со нивните предности, време на давање, долготрајност, комфорност од страна на пациентите и почеток на делување на анестезијата. Трудот е финализиран со препорака за типот на давање на анестезијата според анализата која е направена.

39. METHODS FOR SUCCESSFUL TREATMENT OF DRY ALVEOLA (in extenso)

Lj. Simjanovska, S Simjanovski , M. Markovska – Arsovska , G. Todorovska , S. Simjanovska, Snezana Markovic Temelkova (труд во печат во Физиоакта)

Најчестата посекстракциона компликација која се среќава во стоматолошката практика секако дека е сува алвеола/алвеолит кој има мултикаузална етиологија. Во трудот авторите имат направена една статистичка анализа во однос на техниките со кои се третира алвеолитот (во двегодишен период)и која од техниките дала најдобри резултати во санација на истиот.

АНЕКС 2 ОБРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Љуба Станојко Симјановска

Институција: Стоматолошки факултет-Скопје

Научна област: орална хирургија

НАСТАВНО- ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред бр.	Назив на активноста	Поен и
	Настава	
	Настава I циклус студии: 2010/2011, орална и максилнофацијална хирургија II(3+4) 30% од наставата	0.54
	Настава I циклус студии 2006/2007 ургентни состојби (1+2)	0.18
	Настава I циклус студии 2006/2007 ургентни состојби со анестезија и реанимација (3+4)	0.54
	Настава I циклус студии , стоматози 2011/12 (3+0) 30% од наставата	0.54
	Настава I циклус студии , стоматози 2014/15 (15+15) изборен предмет пациенти со ризик од орално-хируршки интервенции 30% од наставата	0.54

	Настава I циклус студии , стоматози 2015/16 (15+15) изборен предмет пациенти со ризик од орално-хируршки интервенции 30% од наставата	0.54
	Настава I циклус студии , стоматози 2016/17 (15+15) изборен предмет пациенти со ризик од орално-хируршки интервенции 30% од наставата	0.54
	Настава I циклус студии , забни техничари 2014/15 (3+0) 30%	0.54
	Настава I циклус студии , стоматолошки сестри 2014/15 (3+0) 30% од наставата	0.54
	Настава I циклус студии , стоматолошки сестри 2015/16 (3+0) 30% од наставата	0.54
	Настава I циклус студии , стоматолошки сестри 2016/17 (3+0) 30% од наставата (Контрола на преносливи инфекции)	0.54
	Настава за специјализанти 2013/14	0.54
	Настава за специјализанти 2014/15	0.54
	Настава за специјализанти 2015/16	0.54
	Настава за специјализанти 2016/17	0.54
	Настава во школи и работилници/курсеви- учесник	6
	Вежби	
	Вежби I циклус студии: 1996/97-2002/03 орална хирургија предклиника (2+3) × 2гр	18.9
	Вежби I циклус студии : 1996/97-2002/03 орална хирургија клиника (1+3) × 2гр	18.9
	Вежби I циклус студии : 1996/97-2002/03 орална хирургија клиника (0+3) × 2гр	18.9
	Вежби I циклус студии :2003/13 орална и максилофацијална хирургија I (1+3) × 2гр	27
	Вежби I циклус студии :2003/13 орална и максилофацијална хирургија II (3+4) × 2гр	36
	Вежби I циклус студии: 2013/17 орална хирургија претклиника (1+3) x 2 гр	10.8
	Вежби I циклус студии: 2013/17 орална хирургија 1 клиника (3+2) x 2 гр	7.2
	Вежби I циклус студии: 2013/17 орална хирургија 2 клиника (1+3) x 2 групи	10.8
	Вежби I циклус студии по анестезиологија и реанимација (1+1) неделен број на часови	0.9

	Вежби I циклус студии-виши медицински сестри 2006/07 орална хирургија и стерилизација (3+4)	1.8
	Консултација со студенти за сите предмети на кои им се изведува наставата (стоматолози)	2.8
	Консултација со виши медицински сестри	0.04
	Изработка на семинарски труд (ментор на семинарска работа на специјализанти)	1.35
	Учесник во организација на изведување на практична настава (распоред за практична настава/ вежби -две години)	1
	Пакет материјал за одреден предмет: компјутерски прашања за испитот по орална хирургија	5
	Пакет материјал за одреден предмет: компјутерски прашања за испитот по анестезиологија и реанимација	1.2
	Консултации со студенти по дентална медицина на стоматолошки факултет	1.4
	Консултации со студенти од високата школа за забни техничари	0.04
	Консултации со студенти од високата школа за медицински сестри	0.04
	Консултации со дипломирани стоматолози/стажанти	34
	Ментор на теми на специјализанти за конгреси со коавторство во трудот (6)	6
	Цитирано авторство во печатен труд (1)	1
	Ментор на студентски теми (20)	20
	Вкупно	238.81

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред Бр	Назив на активноста	поени

	Магистериум: "Racionalna procenka na mo`nite alergiski i pseudo alergiski reakcii na lokalnite anestetici pri oralno-hiru{ki intervencii".	
	Докторат: "Рационална дијагностичка и прогностичка проценка на можните алергиски реакции на локални анестетици – in vivo и in vitro тестирања"	
	Монографија : " In vivo и in vitro тестирања за можни алергиски реакции на локални анестетици" Скопје 2011 -Љ Симјановска. СР- Каталогизација во публикација Национална и универзитетска библиотека "Св Климент Охридски" Скопје. Монографијата е рецензирана во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	8
	Трудови со оригинални научни/ стручни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание:	
	НЕКОИ АСПЕКТИ ВО ДИЈАГНОСТИКАТА И ТЕРАПИЈАТА НА ОДОНТОМИТЕ.Царчев П, Чортановски Љ, Величковски Б, Симјановска Љ .Макед стом прегл 1991; 15(3-4) : 81-6.Трудот е рецензиран во Билтен бр. 591 од 26. II. 1993 на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	2.4
	КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА РАЗЛИЧНИ ТЕРАПИСКИ МОДАЛИТЕТИ ВО ТРЕТМАНОТ НА АКУТЕН ДЕНТАЛЕН АЛВЕОЛИТИС. Апостолова Г., Јанев Ј., Симјановска Љ ., Пешевска С., Марковска М. Македонски Стоматолошки Преглед, Скопје 2005:1-2; 84-88. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 944 од 16 јуни 2008 год. на Универзитетот „Св.Кирил И Методиј“ во Скопје.	2.4
	УЛОГАТА НА ФЕМ 7 (хормонска терапија) ВО САНАЦИЈА НА КОСКЕНИТЕ ДЕФЕКТИ КАЈ ПОСТМЕНОПАУЗАЛНИ ЖЕНИ: РЕНДГЕНО-ЛОШКА И КОМПЈУТЕРСКА АНАЛИЗА. Симјановска Љ ., Антоvsка В., Симјановски С. Македонски стоматолошки преглед, број 2, Скопје, 2006;202-208. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	3.2
	ОПШТА АНЕСТЕЗИЈА И ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ. Симјановска Љ , Јаќимовиќ- Тасевска К., Македонски стоматолошки преглед, број 2, Скопје, 2006;219-224. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје	3.6
	ХРТ (ХОРМОН ЗАМЕСТУВАЧКА ТЕРАПИЈА) И ЗАРАСНУВАЊЕТО НА ОРАЛНОХИРУРШКИТЕ РАНИ КАЈ ПОСТМЕНОПАУЗАЛНИ ЖЕНИ Lj. Simjanovska , S. Simjanovski. Apolonija Journal of Dentistry. Jubilar number- November 2008. 91-99. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје.	3.6
	ЛОКАЛНИТЕ АНЕСТЕТИЦИ КАКО МОЖЕТИ ОЛОШКИ ФАКТОР ЗА ПРЕДИЗВИКУВАЊЕ НА АЛЕРГИСКА РЕАКЦИЈА Љ. Симјановска , С. Симјановски Apolonija Journal of	3.6

	dentistry. November 2009. 35-45 Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.	
	ХИРУРШКО-ПРОТЕТСКИ ТРЕТМАН НА ТОРУС МАНДИБУЛАРИС-(SURGICAL-PROSTHODONTIC TREATMENT OF TORUS MANDIBULARIS) Е.Јанкуловска, Љ. Симјановска , П. Јанкуловски. Apolonija Journal of dentistry. Мај 2011. 115-120 Трудот е рецензиран во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.	3.2
	Трудови со оригинални научни/ стручни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор:	
	Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор со i.f.:DPT (DOSE PROVOCATIVE TEST) TEST FOR PROVING ALLERGIC REACTIONS TO LOCAL ANAESTHETICS Simjanovska Lj. , Marsenić M., Simjanovski S.Makedonian Academy of Sciences and Arts. Section of Biological and Medical sciences. Cited in Index Medicus, Medline-Skopje 2009. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје .	6.275
	ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ВИСИНАТА НА ТЕЛОТО НА ПАРЦИЈАЛНАТА ФИКСНО ПРОТЕТИЧКА РЕСТАВРАЦИЈА ПРЕКУ ОРАЛНО ХИРУРШКИ ПРОТЕТИЧКИ ТРЕТМАН Ј.Бајевска, Љ. Симјановска , Ј.Бајевска, Б.Бајевска-Стефаноска Apolonija Jurnal of Dentistry (Стоматолошко списание) 13-26. 151-157, ноември 2011 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	3.6
	ПРЕТПРОТЕТИЧКО ОБЛИКУВАЊЕ НА АЛВЕОЛАРНОТО ПРОДОЖЕНИЕ СО ВГРАДУВАЊЕ НА АЛОПЛАСТИЧЕН МАТЕРИЈАЛ Lj. Simjanovska , Е.Јанкуловска, S. Simjanovski, V.Јанкуловска, М. Вељевска, Apolonija 14 • 27, Stomatolosko spisanie, Мај 2012: br. 27;119-122.Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	3.6
	ЛАСЕРСКИ ТРЕТМАН НА ХИПЕРПЛАЗИИ ПРЕДИЗВИКАНИ ОД НЕСООДВЕТНИ МОБИЛНИ ПРОТЕТСКИ ИЗРАБОТКИ Е.Јанкуловска, Љ. Симјановска , С.Петкова, Н.Јанева, В.Јанкуловска, Аполонија 14 • 27, Стоматолошко списание, Мај 2012: бр. 27;113-117. Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	3.6
	IMPLEMENTATION OF ANTIBIOTICS IN DENTAL IMPLANTANTS- YES OR NO? Nikolovski B, Radojkova-Nikolovska V, Popovska M, Simjanovska LJ. Physioacta (Journal of Macedonian Association of Physiologist and Anthropologist) Vol.7-No.1 2013; 93-102.Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	3.6
	ОРАЛНО-ХИРУРШКО И ПРОТЕТСКО ЗГРИЖУВАЊЕ НА ХИПЕРПЛАЗИИТЕ – КАКО РЕЗУЛТАТ НА ФИКСНА ПРОТЕТСКА КОНСТРУКЦИЈА Љ. Симјановска , Ј.	4.8

	Бајевска, С. Симјановски Аполонија 15* 30, Стоматолошко списание, Мај 2013, број 30; 111-116.		
	КЛИНИЧКИ АСПЕКТИ НА ЦИРКОНИУМ ОКСИДНА КЕРАМИКА (CLINICAL ASPECTS OF ZIRCONIUM OXIDE CERAMICS) J. Bajevska, J. Bajevska, B. Bajevska Stefanovska, Lj. Simjanovska Македонски Стоматолошки Преглед, број 1-2, 2015 година; 20-29	3.6	
	ФОЛИКУЛАРНИ ЦИСТИ КАЈ СТАЛНИ И МЛЕЧНИ ЗАБИ И НИВНО ХИРУРШКО ЗГРИЖУВАЊЕ Симјановска Љ, Марковска Арсовска М, Бајевска, Симјановски С, Тодоровска Г (Journal of Macedonian Association of Physiologists and Anthropologists Physioacta Vol.10 No.1 2016; 97-104)	3.6	
	ПРЕВЕНТИВА ВО ДЕТСКА СТОМАТОЛОГИЈА- ПРЕДУСЛОВ ЗА ЗДРАВЈЕ И БЛИСТАВА НАСМЕВКА Г Тодоровска, Љ Симјановска, К Тодоровска, О Кокочева, М Марковска Арсовска (Journal of Macedonian Association of Physiologists and Anthropologists Physioacta Vol.10 No.1 2016; 105-111	3.6	
	ПУШЕЊЕТО КАКО РИЗИК ФАКТОР ПРИ ИЗРАБОТКА НА ПРОТЕТИЧКИ РЕСТАВРАЦИИ НАД ИМПЛАНТИ А.Мијоска, Б.Капушевска, Ј.Бајевска, Е.Бајрактарова – Валјакова, Н.Ставрева, Љ.Симјановска, М.Марковска – Арсовска, К.Митиќ, В. Јуруковска – Шотаровска, С. Јовановски. (Македонски Стоматолошки Преглед, година 2016, број 2; 18-40)	2.4	
	CONSERVATIVE TREATMENT OF OSTEONECROSIS OF THE PATIENTS ON BISPHOSPHONATE THERAPY Markovska Arsovska M, Simjanovska Lj, Iliev A, Stojanovska I, Todorovska G, Arsovski Z. (Journal of Macedonian Association of Physiologists and Anthropologists Physioacta Vol.10 No.2 2016; 133-138).	2.4	
	METHODS FOR SUCCESSFUL TREATMENT OF DRY ALVEOLA Lj. Simjanovska, S Simjanovski , M. Markovska – Arsovska , G. Todorovska , S. Simjanovska, Snezana Markovic Temelkova (труд во печат во Физиоакта)	3.4	
	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собор со меѓународен уредувачки одбор:		
	ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА РИЗИК ОД ПРОФИЛАКСА (ИР) СО ИНКРИМИНИРАНИОТ АГЕНЦ Lj Simjanovska Ekološka istina 2003. XI naučno-stručni skup o prirodnim vrednosima i zaštite životne sredine. Donji Milanovac, 2-4 jun 2003;439-441. Трудотерецензиран во Билтен бр. 893 од 15. III 2006 год. на Универзитетот „Св. Кирил И Методиј“ во Скопје.	3	

	ODONTOMI. Lj Simjanovska . Internacionalni kongres "Zdravlje za sve" Banja Luka, 4-8 juni 2003. Neoplastične bolesti problem 21. veka; 263-273 Трудот е рецензиран во Билтен бр. 893 од 15. III 2006 год. на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје.	3
	АЛЕРГИСКИ РЕАКЦИИ НА ЛОКАЛНИ АНЕСТЕТИЦИ ВО ДЕТСКАТА ВОЗРАСТ И ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ Ljuba Simjanovska , Gordana Apostolova, Rozalinda Isjanovska. Internacionalni kongres "Zdravlje za sve" Banja Luka, 4-8 juni 2003. Hronične nezarazne bolesti; 152-159. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 876 од 1.VII 2005 год. на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.	2.4
	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество	
	ТОЛКУВАЊЕ НА АЛЕРГОЛОШКИ ТЕСТОВИ ЗА ДОКАЖУВАЊЕ НА АЛЕРГИСКИ РЕАКЦИИ НА ЛОКАЛНИ АНЕСТЕТИЦИ (пленарно предавање). Љ Симјановска , С Симјановски. VI конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество Охрид, 24-27 мај 2012 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	3
	Апстракти објавени во зборник на конференција-(меѓународни) учество на научен стручен собир со реферат:	
	SURGICAL TREATMENT OF IMPACTED PREMOLARS IN MAXILLE. Simjanovska Lj. , Janev J., Peeva M., Grncarovski A., Pop-Stefanova-Trposka M., Dimova C. 2nd Congress of the Balkan Stomatological Society (book of Abstracts). Belgrade, April 2-5, 1997: Balkan Stomatological Society 1997; 116 Трудот е рецензиран во Билтен 763 од 29 септември 2000 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје	1.5
	BIOSTIMULATING LASER IN TREATMENT OF TRIGEMINAL NEURALGIA. 2nd Congress of the Balkan Stomatological Society (book of Abstracts). Peeva M., Janev J., Grnčarovski A., Simjanovska Lj. Belgrade, April 2-5, 1997: Balkan Stomatological Society 1997; 116 Трудот е рецензиран во Билтен 763 од 29 септември 2000 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	THERAPY ASPECTS OF TRAUMATIC LUXATION AND EXPULSION OF FRONTAL TEETH. Dimova C., Janev J., Carcev P., Velickovski B., Simjanovska Lj. , Popovska M., Kanurkova L. 2nd Congress of the Balkan Stomatological Society (book of Abstracts). Belgrade, April 2-5, 1997: Balkan Stomatological Society Трудот е рецензиран во Билтен 763 од 29 септември 2000 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	GUIDED OSSEOUS REGENERATION OF BONE DEFECTS USING CERAMIC GRAFT MATERIALS Peeva M, Pisevska N, Simjanovska Lj. 3 th Congress of the Balkan	1

	Stomatological Society 1998, Sofia; 103. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 763 од 2000 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје(постер презентација)	
	ORAL-SURGERY INTERVENTIONS WITH GENERAL ANESTHESIA Simjanovska Lj. , Dimitrovski O., Pisevska N., Apostolova G., 4th Congress of the Balkan Stomatological Society (Proceedings). Istanbul: Balkan Stomatological Society 1999; 190 Трудот е рецензиран во Билтен бр. 763 од 29 септември 2000 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје(постер презентација)	1.5
	УПОТРЕБАТА НА АЛВОЖИЛ ПРИ ТРЕТМАН НА АЛВЕОЛИТИС Simjanovska Lj. , Janev J., Janev E. 5th Congress of the Balkan Stomatological Society (Abstracts) Thessaloniki: Balkan Stomatological Society 2000; Трудот е рецензиран во Билтен бр. 763 од 29 септември 2000 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје(постер презентација)	1.5
	ALTERATIONS OF ORAL MUCOSAE TISSUE INDUCED BY ANTIHYPERTENSIVE MEDICATIONS Peeva M., Pisevska N., Perkovska M., Janev E., Simjanovska Lj. 6 th Congress of Balkan Stomatological Society. Romania- Bucharest; abstracts 2001; 142. Трудот е рецензиран во билтен бр. 826 (анекс) од 14 април 2003 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. (постер презентација)	1
	ALIGNMENT OF MAXILLARY IMPACTED CANINES WITH FIXED ORTHODONTIC APPLIANCES CASE REPORT Maneva M, Zuzelova M, Simjanovska Lj. 6 th Congress of Balkan Stomatological Society. Romania- Bucharest; abstracts 2001; 165 Трудот е рецензиран во билтен бр. 826 (анекс) од 14 април 2003 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. (постер презентација)	1
	EVALUATION OF SUSPECTED ALLERGIC REACTION TO LOCAL ANESTHETICS THROUGH THE ORAL-SURGICAL TREATMENT 7 th Congress of the Balkan Stomatological Society. Kusadasi- Turkey Proceeding of BaSS 2002; 159 Симјановска Љ , Балабанова- Стефанова М, Јанев Ј, Апостолова Г. Трудот е рецензиран во билтен бр. 826 (анекс) од 14 април 2003 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје(постер презентација)	1.5
	ALLERGIC REACTIONS TO LOCAL ANESTHETICS AND ORAL SURGICAL TREATMENTS IN THE CHILD AGE. Simjanovska LJ. , Apostolova G., Markovska M. MSA- Macedonian association of Anesthesiology Faculty of medicine, University St. Cyril and Metodiys. Voenabolnica 21,22,23 March 2003, Skopje; 38. Трудот е рецензиран во Билтен 876 од 1 јули 2005 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1.5
	HISTOMORPHOMETRIC EVALUATION OF HUMAN BONE DEFECTS TREATED WITH GRAFT MATERIAL- PILOT STUDY Marija Peeva, Janevska V, Pisevska N, Gerasimova S, Kacarska M, Ljuba Simjanovska BaSS 9 TH Congress of Balkan Stomatological Society Ohrid, 13-16 May 2004; 55. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 893 од 15. III	1

	2006 год. на Универзитетот „Св. Кирил И Методиј“ во Скопје (постер презентација)	
	COMPARATIVE ANALYSIS TO THE DIFFERENT THERAPY TREATMENTS DURING THE ACUTE DENTAL ALVEOLITIS. Apostolova G., Janev J., Simjanovska Lj. , Markovska M., Grnčarovski A., Stamenkovski T. BaSS 9 TH Congres of Balkan Stomatological Society Ohrid, 13-16 May 2004; 56. Трудот е рецензиран во Билтен 876 од 1 јули 2005 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. (постер презентација)	1
	COMPARASION BETWEEN SHEAR BOND STRENGTH IN USE OF ADHESIVE EXCITE AND SELF-ETCHING ADHESIVE Adhe SE. Stojanovska V., Stevanović M., Rendzova V., Muratovska I., Karanfilović V., Simjanovska Lj. BaSS 9 TH Congres of Balkan Stomatological Society Ohrid, 13-16 May 2004; 145-146. Трудот е рецензиран во Билтен 876 од 1 јули 2005 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (усна презентација)	1
	FEM 7 AND SANTION OF BONE DEFECTS IN POSTMENOPAUSAL WOMEN (RTG AND COMPUTER ANALISIS) Simjanovska Lj. , Antovska V. BaSS 9 TH Congres of Balkan Stomatological Society Ohrid, 13-16 May 2004; 146. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 893 од 15. III 2006 год. на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (усна презентација)	2
	MENAGEMENT OF DPT (TEST) FOR SKIN ALERGY TEST OF LOCAL ANESTETICS Simjanovska Lj. , Markovska M, Apostolova G, Peeva M, Stojanovska V, Nestorovski V. BaSS 9 TH Congres of Balkan Stomatological Society Ohrid, 13-16 May 2004; 146. Трудот е рецензиран во Билтен 876 од 1 Јули 2005 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (усна презентација)	2
	FOLLICULAR CYST OF MANDIBLE PREMOLAR-CASE REPORT. Jacimovic-Tasevska K, Simjanovska Lj , Marolov Lj, Maneva M. BaSS 9 TH Congres of Balkan Stomatological Society Ohrid, 13-16 May 2004; Трудот е рецензиран во Билтен 878 од 09. 2005 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	CLINICAL EXAMINATION OF DRY SOCKET APPEARANCE DEPENDENCY ON SMOKING. M. Markovska-Arsovska, Lj. Simjanovska , Z. Arsovski, K. Jakimovic-Tasevska, (Skopje) Macedonia 10 th Congress of the BaSS Belgrade, May 2005. (Abstract book); 57. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 893 од 15. III. 2006 год. на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	C-REACTIVE PROTEIN AND OVERALL HEALTH Lj. Simjanovska , G. Apostolova, M. Markovska-Arsovska, Z. Tripunovski (Skopje) Macedonia. 10 th Congress of the BaSS Belgrade, May 2005. (Abstract book); 58. Трудот е рецензиран во Билтен 876 од 1.7. 2005 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер)	1.5

	EPULIS GIGANTOCELULARAE IN EDENTOLOUS JAW (CASE REPORT) K. Jakimovic-Tasevska, Lj. Simjanovska , S. Simjanovski, Lj. Marolov, D. Popovski, Macedonia 10 th Congress of the BaSS Belgrade, May 2005 . (Abstractbook);62. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 892 од 2006 год. на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	MULTIDISCIPLINARY APPROACH IN ADULT PATIENTS: A CASE REPORT B. Dzipunova, V. Radojkova-Nikolovska, J. Gjorgova, Lj. Simjanovska (Skopje) Macedonia. 10 th Congress of the BaSS Belgrade, May 2005 . (Abstract book);48. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 892 од 2006 год. на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	PENICILLIN ALLERY IN ASTHMATIC AND NONASTHMATIC SUBJECTS.Z Stojanovski, J. Minov, Lj. Simjanovska .Healt Center, Skopje, Fakulty of Dentistry Skopje,RM. 1 st Congress of the Association doctors GP/FM South-East Europe (AGP/FM SEE) Ohrid, June 2006. Republic of Macedonia. (Abstract book);105. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	ДЕНТОГЕНИ ФОКУСИ И НИВНО РЕШАВАЊЕ Симјановска Љ , Јакимовиќ-Тасевска К, Симјановски С, Спиров В. 3. Конгрес по превентивна медицина на Македонија - со меѓународно учество, октомври 2006 Охрид, Република Македонија, (Зборник на резимеа);47. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер)	1.5
	С-РЕАКТИВЕН ПРОТЕИН (С-RP) И ЗДРАВЈЕТО Јакимовиќ- Тасевска К, Симјановска Љ , Симјановски С. 3. Конгрес по превентивна медицина на Македонија - со меѓународно учество, октомври 2006 Охрид, Република Македонија, (Зборник на резимеа);47. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер)	1
	ЗАПЕЧАТУВАЊЕ НА ФИСУРИ НА МОЛАРИ И ПРЕМОЛАРИ КАЈ ДЕЦАТА Тодоровска Г, Симјановска Љ . IV конгрес на стоматолози од Македонија со меѓународно учество, Охрид 2006. (Зборник на абстракти); 1 Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (усна презентација)	1
	РАДИОГРАФСКА ПРОЦЕНКА НА ЕРУПЦИЈА НА МАКСИЛАРНИТЕ КАНИНИ. Ќурчиева-Чучкова Г, Поп Стефанов-Трпковска М, Манева М, Симјановска Љ.IV конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид 2006. (Зборник на апстракти); 32. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	УЛТРАСТРУКТУРАТА НА АТХЕЗИВНАТА ПОВРШИНА ПОД АТХЕЗИВНИОТ СИСТЕМ ПРИ УПОТРБА НА ПОДЛОГА ОД КАЛЦИУМ ХИДРОКСИД. Стојановска В, Поповска Л, Муратовска И, Ренцова В, Симјановска Љ, Кипровски М. ИВ	1

	конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид 2006(Зборник на апстракти); 40-41. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	
	ОРТОДОНТСКО-ХИРУРШКИ ТРЕТМАН НА ИМПАКТИРАН МАКСИЛАРЕН КАНИН-ПРИКАЗ НА СЛУЧАЈ Манева М, Зужелова М, Симјановска Љ, Манев И. ИВ конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид 2006(Зборник на апстракти); 33 Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	ХИПЕРДОНЦИЈА И НИКНУВАЊЕ НА ПОСТОЈАНИТЕ ЗАБИ Јакимовиќ- Тасевска К, Симјановски С, Апостолова Г, Симјановска Љ, Манева М. ИВ конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид 2006 (Зборник на апстракти); 45 Трудот е рецензиран во Билтен бр.949 од 1 октомври 2008 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	ХИПЕРПЛАЗИИТЕ И НИВНОТО ОРАЛНО-ПРОТЕТСКО ЗГРИЖУВАЊЕ Симјановска Љ, Бајевска Ј, Стојановска В, Симјановски С, Пеева М, Ќурчиева Г. IV конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 2006. (Зборник на апстракти); 46. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1.5
	ОДОНТОГЕНАТА ИНФЕКЦИЈА И МАКРОЛИДИТЕ КАКО ЛЕК НА ИЗБОР КАЈ ПАЦИЕНТИ АЛЕРГИЧНИ НА ПЕНИЦИЛИН Јакимовиќ- Тасевска К, Симјановска Љ , Марковска - Арсовска М, Симјановски С, Арсовски З. IV конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид 2006. (Зборник на апстракти); 46. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (постер)	1
	PREPROSTHETIC SOLVING A TORUS MANDIBULARIS. Simjanovska Lj , Jankulovska E, Jakimovik-Tasevska K, Simjanovski S, Markovska M. 11 th Congres of the BaSS, Saraevo, May 2006. (Абстракт боок);125 . Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1.5
	EPULIS GIGANTOCELLULARIS- A CASE REPORT Popovska-Gdorovska M., Kacarska M., Simjanovska Lj. , Spirov V., Jovanovski I. First Macedonian Congress on Maxillofacial and Neck Surgery With Internacional Partipation. 25-27 May 2006 Ohrid. Republik of Macedonia.Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	EPULIS FIBROMATOSUM (CASE REPORT) Simjanovska LJ. , Jaćimović-Tasevska K., Simjanovski S., Popovska M., Gerasimova S. First Macedonian Congress on	1.5

	Maxillofacial and Neck Surgery With Internacional Partipation. 25-27 May 2006 Ohrid. Republic of Macedonia. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	
	LOCAL COMPLICATION CAUSED BY IMPACTED LOWER SECOND MOLAR Gerasimova S., Peeva M., Simjanovska Lj. , Pisevka N., Josifov D. First Macedonian Congress on Maxillofacial and Neck Surgery With Internacional Partipation. 25-27 May 2006 Ohrid. Republic of Macedonia.Трудот е рецензиран во Билтен бр. 945 од 1.7.2008 годна Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1
	AUTOLOGOUS PLATELET RICH PLASMA FOR LOKAL APPLICATION IN JAW BONE REGENERATION Peeva M., Janeva V., Gerasimova S., Simjanovska Lj. , Grnčarovski A. First Macedonian Congress on Maxillofacial and Neck Surgery With Internacional Partipation. 25-27 May 2006 Ohrid. Republic of Macedonia. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 945 од 1.7.2008 год на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1
	INADEQUATE AND WRONG TIMED THERAPY-REASON FOR EXTRACTION OF IMPACTED TEETH (CASE REPORT) Jaćimović-Tasevska K., Simjanovska Lj. , Simjanovski S., Popovski D. First Macedonian Congress on Maxillofacial and Neck Surgery With Internacional Partipation. 25-27 May 2006 Ohrid. Republik of Macedonia: Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1
	THE USAGE OF SURGIPLASTER G170 MATHERIAL IN THE TREATMENT OF MAXILLARY RESIDUAL CYST (CASE REPORT) Apostolova G., Velevska D., Simjanovska Lj. First Macedonian Congress on Maxillofacial and Neck Surgery With Internacional Partipation. 25-27 May 2006 Ohrid. Republik of Macedonia Трудот е рецензиран во Билтен бр.949 од 1 октомври 2008 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје(постер презентација).	1
	ORAL SURGERY-PROSTODONTIC TREATMENT DURING BRIDGE-CONSTRUCTION FABRICATION, J. Bajevska, Lj. Simjanovska . 12 th Congres of the BaSS Istanbul, Turkiye 12-14 April 2007. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер).	1
	ЛОКАЛНИТЕ АНЕСТЕТИЦИ КАКО МОЖЕН ФАКТОР ЗА ПРЕДИЗВИКУВАЊЕ НА АЛЕРГИСКА РЕАКЦИЈА (LOKAL ANESTHETICS AS POSSIBLE ETIOLOGICAL FACTOR CAUSING AN ALERGICAL REACTION) Lj. Simjanovska , S. Simjanovski. Internacional Congres “Dentistri Today. 18,19,20 April 2008 Struga, Macedonia. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (усна презентација).	2
	ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА РИЗИК ОД ПРОФИЛАКСА СО ИНКРИМИНИРАЧКИ АГЕНС (RISK EVALUATION OF ANAFILAXA-RISK INDEX) WITH THE INCREMENT AGENCE) Lj. Simjanovska , K. Jacimovic-Tasevska, S. Simjanovski, M Markovska-	2

	Arsovska.Internacional Congres "Dentistri Today. 18,19,20 April 2008 Struga,Macedonia. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (усна презентација).	
	ОДОНТОГЕНАТАИНФЕКЦИЈАИМАКРОЛИДИТЕКАКОЛЕКНАИЗБОРКАЈПАЦИЕНТИ АЛЕРГИЧНИНАПЕНИЦИЛИН (ODONTOGENIC INFECTION AND MACROLIDES SUCH AS SHOSE DRUG BY PATIENTS ALLERGIC ON PENICILLINE K. Jacimovic-Tasevska, Lj. Simjanovska , M. Markovska-arsovska, S. Simjanovski. Internacional Congres "Dentistri Today. 18,19,20 April 2008 Struga,Macedonia. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“во Скопје (постер презентација).	1
	ИНЦИДЕНЦАНАПОЈАВАНААЛВЕОЛИТИССИКАКАЈПУШАЧИ(THE INCIDENCE OF ALVEOLITIS SICCA TO THE SMOCERS) M. Markovska-Arsovska, Lj. Simjanovska , Z. Arsovski, S.Simjanovski, K. Jacimovic-Tasevska. Internacional Congres "Dentistri Today. 18,19,20 April 2008 Struga,Macedonia. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј “во Скопје (постер презентација).	1
	ХРТ (ХОРМОНСКАЗАМЕСТИТЕЛНАТЕРАПИЈА) ИЗАРАСЧУВАЊЕТО НА ОРАЛНО-ХИРУРШКИТЕРАНИКАЈЖЕНИВОПОСТМЕНОПАУЗА (HRT-HORMON REPLESEMENT THERAPY) OF ORAL HIRURGIC WOUNDS AT WOMEN IN MENOPAUSE Lj. Simjanovska, S. Simjanovski. Internacional Congres „Dentistri Today“ 18,19,20 April 2008 Struga,Macedonia. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј “во Скопје (усна презентација).	2
	THE ORTODONTIC-SURGICAL APPROACH IN REINPLANTING IMPACTED MAXILLARY CANINES. Saliu F, Gjorgova J, Simjanovska Lj , Mehmeti B, Aleksova P, Rexhepi A.Shogata e Stomatologeve te Kosoves. LibriiAAbstrakteve. 2008. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (усна презентација).	1
	NOVOCORPLUS- ВЕШТАЧКА КОСКА ЗА САНАЦИЈА НА КОСКЕНИТЕ ДЕФЕКТИ Симјановска Љ. , Симјановски С.,Димитровски О., Јачимович-Тасевска Кристина Зборник на апстракти. V- Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество. 10-13 Септември 2009, Охрид. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (усна презентација).	2
	СОВРЕМЕНИ ДИЈАГНОСТИЧКИ МЕТОДИ ЗА УТВРДУВАЊЕ НА АЛЕРГИСКИ РЕАКЦИИ НА ЛОКАЛНИ АНЕСТЕТИЦИ Симјановска Љ. , Симјановски С., Пеова С., Марковска Арсовска М.Зборник на апстракти. V конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество. 10-13 септември 2009, Охрид Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (усна презентација).	2

	МЕЗИОДЕНС КАКО ПРИЧИНА ЗА ПОЈАВА НА МЕДИЈАЛНА ДИЈАСТЕМА (ПРИКАЗ НА СЛУЧАЈ) М. Марковска Арсовска, З. Арсовски, Љ. Симјановска , С. Симјановски. Зборник на апстракти. V конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество. 10-13 септември 2009, Охрид. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1
	ФЛУОРИДИ ВАЖЕН ФАКТОР ВО ПРЕВЕНЦИЈА НА КАРИЕС КАЈ ДЕЦАТА Д. Влатковиќ, Г. Тодоровска, Љ. Симјановска , В. Стошиќ, Е. Гелева. Зборник на апстракти. V- Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество. 10-13 Септември 2009, Охрид. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (усна презентација).	1
	ЛАСЕРСКИ ТРЕТМАН НА ПРОТЕТСКИ ИНДИЦИРАНА ФИБРОЗНА ХИПЕРПЛАЗИЈА. Поповска М., Кацарска М., Симјановска Љ. Зборник на апстракти. V конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество. 10-13 септември 2009, Охрид. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1
	МИКРОБИОЛОШКИ АСПЕКТИ НА РАДИКУЛАРНИТЕ ЦИСТИ О. Димитровски, Љ. Симјановска , С. Стефановски. Зборник на апстракти. V конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество. 10-13 септември 2009, Охрид. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1
	УПОТРЕБА НА FOTONALASER-ОТ ВО СТОМАТОЛОГИЈАТА Симјановска Љ. , Миновска А, Симјановски С, Поповска М, Ќурчиева Г. Зборник на апстракти. V конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество. 10-13 септември 2009, Охрид. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1.5
	FOLLICULAR CYST OF MANDIBULE PREMOLAR-CASE REPORT . Lj Simjanovska , M Maneva, G Curcieva-Cuckova, S Simjanovski. 1 st Congress of the orthodontic society. 21-24 May 2009. Ohrid. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1.5
	TRETMENT OF IMPACTED MAXILLARY CENTRAL INCISORS-CASE REPORTS M Maneva, Lj Simjanovska , G Curcieva- Cuckova, I Manev, G Kovacevska 1 st Congress of the orthodontic society. 21-24 May 2009. Ohrid. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1
	RADIOGRAPHIC EVALUATION OF DENTAL AGE DETERMINE THE ECSTOPIC POSITION OF MAXILLARY CANINES. G Curcieva- Cuckova, M Maneva, Lj Simjanovska , I	1

	Kirovski, Lj jolevski.1 st Congresof the orthodontic society. 21-24 May 2009. Ohrid. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	
	APPLYING LASER IN ORAL SURGERY. Simjanovska Lj , Simjanovski S, Sadiku A. Kongresi I Nderkombetar mbareshqiptar i Stomatologjise. 29-31 tetor 2009. Tirane, Shqiperi. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“во Скопје (постер презентација).	1.5
	EXAMININ CRP AND PREVENTION OF INFECTIOUS DISEASES. Simjanovska Lj , Simjanovski S, Sadiku A. Kongresi I Nderkombetar mbareshqiptar i Stomatologjise. 29-31 tetor 2009. Tirane, Shqiperi. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје(постер презентација).	1.5
	MACROLIDE ANTIBIOTICS AS DRUG OF CHOICE IN PATIENTS ALLERGIC TO PENICILLIN. Simjanovska Lj, Simjanovski S, Rexhepi A.Kongresi I Nderkombetar mbareshqiptar i Stomatologjise. 29-31 tetor 2009. Tirane, Shqiperi. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 990 од 15 јули 2010 на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ (усна презентација).	2
	SOFT TISSUE CHANGE AFTER EXTRACTION AND NON AXTRACTION II/2 TRETEMENT. Rexhepi S, Rexhepi A, Ismani A, Simjanovska Lj .Kongresi I Nderkombetar mbareshqiptar i Stomatologjise. 29-31 tetor 2009. Tirane, Shqiperi. Трудот е рецензиран во Билтен 990 од 15 јули 2010 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј “во Скопје (постер презентација).	1
	PRIMENATA NA FOTONA LASEROT VO ORALNATA HIRURGIJA Lj. Simjanovska , M. Markovska-Arsovska, S. Simjanovski, M. Popovska, M. Kostoska. Меѓународне конгрес-стоматологијата денес 29,30,31мај 2010, Струга, Македонија. Трудот е рецензиран во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј “во Скопје (усна презентација).	2
	АЛТЕРНАТИВНИ ЛЕКОВИ КАЈ ПАЦИЕНТИ АЛЕРГИЧНИ НА β ЛАКТАМСКИТЕ АНТИБИОТИЦИ. С. Симјановски, Љ. Симјановска , К. Јачимович- Тасевска, А. Трајковски. Меѓународен конгрес -Стоматологијата денес. 29,30,31мај 2010, Струга, Македонија. Трудот е рецензиран во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“во Скопје (усна презентација).	1
	ВЕРТИКАЛНА ХИПОТРОФИЧНА ПРОМЕНА НА КОНДИЛОИДНИОТ ПРОЦЕСУС КАЈ СКЕЛЕТНА II/I КЛАСА- ПРИКАЗ НА СЛУЧАЈ. А.Реџеџи, А. Исмани, Љ. Мустафа, С. Реџеџи, Б. Ахмети, Љ. Симјановска . Меѓународен конгрес-Стоматологијата денес. 29,30,31мај 2010, Струга, Македонија. Трудот е рецензиран во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј “во Скопје (постер презентација).	1

	ОРТОДОНТСКО ТРЕТИРАЊЕ НА СЛУЧАЈ СО ОЛИГОДОНЦИЈА НА ПЕРМАНЕНТНИФ. Сали, Б. Мехмети, С. Најденоска, Х. Мехмети, А. Исмаили, Б. Сали, Љ. Симјановска Меѓународен конгрес -Стоматологијата денес. 29,30,31Мај 2010, Струга, Македонија. Трудот е рецензиран во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје(постер презентација).	1
	АПЛИКАЦИЈА НА BIOOSS АЛОПЛАСТИЧЕН МАТЕРИЈАЛ КАЈ ФОЛИКУЛАРНА ЦИСТА- ПРИКАЗ НА СЛУЧАЈ. М. Костоска, Љ. Симјановска , С. Симјановски, А. Алиу, А. Реџеми, Ф. Сали Меѓународен конгрес -Стоматологијата денес. 29,30,31 мај 2010, Струга, Македонија Трудот е рецензиран во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1
	ПРЕКУБРОЕН ИМПАКТИРАН ДОЛЕН МОЛАР- ПРИКАЗ НА СЛУЧАЈ. Љ. Симјановска , С. Симјановски, А. Трајковски, Б. Кочов, Р. Манасиев, А. Садику. Меѓународен конгрес -Стоматологијата денес. 29,30,31 Мај 2010, Струга, Македонија Трудот е рецензиран во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1.5
	ALLERGY TESTING IN PATIENTS SUSPECTED TO LOCAL ANESTHETICS ADVERSE REACTIONS Marsenic M., Simjanovska Lj. , Stoleski S., Mijakovski D.XXIX EAACI Congress 2010. London, UnitedKingdom. Трудот е рецензиран во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1
	PRE-PROSTHETIC SHAPING OF THE ALVEOLAR PROCESS WITH IMPLEMENTATION OF ALLOPLASTIC MATERIALS Lj. Simjanovska. , E. Jankulovska., S. Simjanovski., V. Jankulovska., M. Velevska.16 th Congres of the BaSS. Jurnal of Oral Rechabilitation,Bukures, Romanija 28-30 April 2011. Трудот е рецензиран во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје(постер презентација).	1.5
	LASER TREATMENT OF ORAL HYPERPLASIA CAUSED BY INAPPROPRIATE DENTURES E. Jankulovska., Lj. Simjanovska. , S. Petkova., N. Janeva., V. Jankulovska., S. Simjanovski 16 th Congres of the BaSS. Urnal of oral Rechabilitation,Bukures, Romanija 28-30 April 2011 Трудот е рецензиран во Билтен 1010 од 15 јуни 2011 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација).	1
	ODONTOMS AS MECHANICAL BARRIER TO THE EMERGENCE OF PERMANENT TOOTH (usna prezentacija), Lj. Simjanovska , M Selmani, S Simjanovski, M, Markovska, A Trajkovski,17 th Congress of the Balkan Stomatologocal Society (BASS 2012) 3-6May 2012 Tirana, AlbaniaТрудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	2

	REPLANTATION OF RETAINED CENTRAL INCIZIVE AS RESULTS OF MESIODENS WHIT USAGE OF GRAFT MATERIAL (усна презентација) A Trajkovski, S Simjanovski, Lj Simjanovska 17th Congress of the Balkan Stomatologocal Society (BASS 2012) 3-6May 2012 Tirana, AlbaniaТрудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	COMPARATIVE ANALYSIS BETWEEN LASER AND CLASICAL METHODS: OF FRENULECTOMY (постер презентација) S Simjanovski, Lj Simjanovska, V Nikolovska, B Nikolovski, M Markovska Arsovska.17th Congress of the Balkan Stomatologocal Society (BASS 2012) 3-6May 2012 Tirana, AlbaniaТрудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1.5
	MOST FREQUENT LOKALIZATION OF PERIAPICAL PROCESSES THAT REGUIRE ORAL-SURGICAL TREATMENT (постер презентација) B Nikolovski, Lj Simjanovska, V radojkova Nikolovska, S Simjanovski, E Mihailova.17th Congress of the Balkan Stomatologocal Society (BASS 2012) 3-6May 2012 Tirana, AlbaniaТрудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	USING OF BONE GRAFTING MATERIALS AFTER CYSTECTOMY (poster prezentacija). Markovska Arsovska, Z Arsovski, Lj Simjanovska, S Simjanovska 17th Congress of the Balkan Stomatologocal Society (BASS 2012) 3-6May 2012 Tirana, Albania). Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	ПРЕВЕНТИВНАСТОМАТОЛОГИЈА-РЕШЕНИЕЗАПОДОБРООРАЛНОЗДРАВЈЕКАЈДЕЦАТА(PREVENTIVE DENTISTRY-SOLUTIO FOR BETTER ORAL HEALTH FOR CHILDREN) (уснапрезентација), ГТодоровска, ЉСимјановска, ВиолетаС. VI конгреснастоматолозитеодМакедонијасо меѓународноучество,Охрид, 24-27 мај 2012. Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1

	ИНТРАОСЕАЛЕН НЕУРИЛЕМОМ НА МАНДИБУЛАТА-ПРИКАЗ НА СЛУЧАЈ- (INTRAOSSEOUS NEURILEMMOMA (SCHWENNOMA) OF THE MANDIBULE --A CASE REPORT – (усна презентација), П Серафимовски, С Идоска, Р Пецаноски, Љ Симјановска . VI конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 24-27 мај 2012 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	НОВИНИ ВО ПЕРИАПИКАЛНАТА ХИРУРГИЈА КАЈ ДЕНТАЛНИТЕ ИМПЛАНТИ (INOVATION DENTAL IMPLANT PERIAPICAL SURGERY (усна презентација), Б Николовски, В Радојкова-Николовска, Љ Симјановска, М Петков. VI конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 24-27 мај 2012 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	НЕИНВАЗИВНА ЕСТЕТСКА ПОСТОРТОДОНТСКА РЕСТАВРАЦИЈА КАЈ ПАЦИЕНТ СО ИМПАКЦИЈА НА МАКСИЛАРЕН ЦЕНТРАЛЕН ИНЦИЗИВ (NON-INVASIVE AESTHETIC POSTORTHODONTIC RESTORATION IN A PATIENT WITH MAXILARY CENTRAL INCISOR IMPACTION) (постер презентација) Н. Тошеска- Спасова, Б. Џипунова, Ј. Ѓоргова, Н. Митева, Љ. Симјановска , З Спасов VI конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 24-27 мај 2012 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	ТРЕТМАН НА ИМПАКЦИЈА И ТРАНСПОЗИЦИЈА НА МАКСИЛАРЕН КАНИНИ ЛАТЕРАЛЕН ИНЦИЗИВ (MANAGEMENT OF AN IMPACTED AND TRANSPOSED MAXILLARY CANNINE AND LETERAL INCISOR) (постер презентација) М.Манева, И.Манев, Љ. Симјановска , Љ.Јоловски, VI конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 24-27 мај 2012 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	ЛАСЕРСКИ ТРЕТМАН НА МУКОКЕЛА (LASER TREATMENT OF MUCOCELE) (постер презентација). С Симјановски, Љ симјановска , М Марковска Арсовска, М Поповска Ѓоровска, Б Николовски, VI конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 24-27 мај 2012 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	ЕКСТРАКЦИЈА НА ИМПАКТИРАНИ ЗАБИ ПРЕД ОСТРАНУВАЊЕ НА ФИКСЕН ОРТОДОНТСКИ АПАРАТ (EXTRACTION OF IMPACTED TEETH BEFORE REMOVING ORTHODONTIC FIXED APPLIANCE) (постер презентација). Љ. Симјановска , С. Ристеска, Р. Димовска, Н. Спасова, С. Симјановски. VI конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 24-27 мај 2012	1.5

	Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	
	ОРАЛНОХИРУРШКИ КОМПЛЕМЕНТАРЕН ТРЕТМАН НА МАКСИЛАРЕН ПРВ МОЛАР ПО НЕУСПЕШНА ЕНДОДОНТСКА ТЕРАПИЈА (SURGICAL COMPLEMENTARY TREATMENT MAXILLAR FIRST MOLAR AFTER UNSUCCESSFUL ENDODONTIC THERAPY (постер презентација). М. Штерјовски, Љ. Симјановска , М. Марковска Арсовска, В. Војновска. VI конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 24-27 мај 2012 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	ПРЕКУБРОЈНИ ЗАБИ-ПРИЧИНА ЗА ОДЛОЖЕНО ИКНУВАЊЕ НА ПЕРМАНЕНТНИТЕ ЗАБИ (SUPERNUMERARY TEETH- REASON FOR DELAYED ERUPTION OF PERMANENT TEETH) (постер презентација) М. Марковска Арсовска, М. Поп Стефанова, Љ. Симјановска , З. Арсовски, С. Симјановски. VI конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 24-27 мај 2012 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	ОТСТРАНУВАЊЕ НА ЛАБИАЛЕН ФРЕНУЛУМ СО Er: YAG ЛАСЕР REMOVAL OF LABIAL FRENULUM WITH Er:YAG LASER (постер презентација). М. Поповска Ѓороска, М. Кацарска, Љ. Симјановска , В. Спиров, VI конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 24-27 мај 2012 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	ANTIBIOTIC PRO-PHYLAXIS AT DENTAL IMPLANTS (усна презентација) NIKOLOVSKI BRUNO, RADOJKOVA NIKOLOVSKA VERA, SIMJANOVSKA LJUBA . 18th BaSS Congress, Skopje 25-28 April 2013 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	USAGE OF THE LASER IN THE THERAPY OF THE SOFT TISSUE IN THE ORAL CAVITY (усна презентација), LJUBA SIMJANOVSKA , MIRJANA MARKOVSKA-ARSOVSKA, NATASHA TOSHEVSKA, SIMONA SIMJANOVSKA, KRISTINA JACIMOVIC TASEVSKA. 18th BaSS Congress, Skopje 25-28 April 2013 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје 17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	2
	DYSOSTOSIS CLEIDOCRANIALIS (CLEIDOCRANIAL DYSPLASIA): A CASE REPORT (усна презентација), NATASA TOSHEVSKA-SPASOVA, BILJANA DZIPUNOVA, LJUBA SIMJANOVSKA , JULIJANA GJORGOVA, ZORAN SPASOV. 18th BaSS Congress, Skopje	1

	25-28 April 2013 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	
	RESECTIVE TECHNIQUE AT RETROGRADE PERI-IMPLANTITIS IN ADJACENT MAXILLARY IMPLANTS (постер презентација) .RADOJKOVA- NIKOLOVSKA V, SIMJANOVSKA LJ , , ILIEV I, MIHAILOVA E, SIMJANOVSKI S. 18th BaSS Congress, Skopje 25-28 April 2013 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	POST EXTIRPATION AUGMENTING OF BONE DEFECT FROM RESIDUAL CYST (постер презентација) KRISTINA JACIMOVIC-TASEVSKA, SINISHA SIMJANOVSKI, MIRJANA MARKOVSKA-ARSOVSKA, SIMONA SIMJANOVSKA , 18th BaSS Congress, Skopje 25-28 April 2013Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	RESULT OF PROSTHETIC CONSTRUCTION (постер презентација) SINISHA SIMJANOVSKI, LJUBA SIMJANOVSKA , JAGODA BAJEVSKA 18th BaSS Congress, Skopje 25-28 April2013 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	HYPERDONTIA AND ERUPTION OF THE PERMANENT TEETH (постер презентација) LJUBA SIMJANOVSKA , BILJANA DJI-PUNOVA, BRUNO NIKOLOVSKI, OLGA KOKOCEVA IVANOVSKA, KRISTINA JACIMOVIC TASEVSKA. 18th BaSS Congress, Skopje 25-28 April 2013 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1.5
	ETIOLOGY OF DRY SOCKET APPEREANCE (постер презентација) MIRJANA MARKOVSKA ARSOVSKA, ZORAN ARSOVSKI, LJUBA SIMJANOVSKA . 18th BaSS Congress, Skopje 25-28 April 2013 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	MANDIBULAR MORPHOLOGY IN PATIENTS WITH DISTOOCCLUSION (постер презентација). BILJANA DZIPUNOVA, NATASHA TOSESKA SPASOVA, VERA RADOJKOVA NIKOLOVSKA, LIDIJA KANURKOVA, SIMJANOVSKA LJUBA . 18th BaSS Congress, Skopje 25-28 April 2013 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 фебруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје .	1
	LASER FRENECTOMY FOR PROSTHETIC PATIENTS-A CASE REPORT	1

	(постер презентација) RADOJKOVA NIKOLOVSKA V, POPOVSKA M, NIKOLOVSKI B, SIMJANOVSKA LJ , STOJANOVSKA V, PETKOV M. 18th BaSS Congress, Skopje 25-28 April 2013 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје .	
	BREAST-FEEDING AND FLOUR PROPHYLAXIS- RISK FACTORS FOR EARLY CHILDHOOD CARIES (постер презентација) KOKOCEVA-IVANOVSKA OLGA, STEVANOVIC MARIJA, SIMJANOVSKA LJUBA .18th BaSS Congress, Skopje 25-28 April 2013 Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје .	1
	АПЛИКАЦИЈА НА ЛАСЕРСКИТЕ ЗРАЦИ ВО ТЕРАПИЈАТА НА ХИПЕРПЛАСТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ НА УСНАТА ШУПЛИНА, КАКО РЕЗУЛТАТ НА МОБИЛНИ ПРОТЕТСКИ НАДОМЕСТОЦИ (усна презентација). Љ Симјановска , С Симјановски, Т Даци, III сеалбански конгрес на стоматологија со меѓународно учество «Стоматологијата во XXI век», Апстракти,11,12,13 октомври 2013 Скопје. Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје .	2
	ОДОНТОМИ (усна) Ф Азизи, М Костоска, С Симјановска , Љ Симјановска, III сеалбански конгрес на стоматологија со меѓународно учество «Стоматологијата во XXI век», Апстракти, 11,12,13 октомври 2013 Скопје. Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје .	1
	ФОЛИКУЛАРНИ ЦИСТИ КАЈ ХИПЕРДОНТИЧНИ ЗАБИ (постер презентација) С. Симјановски, М. Костоска, Љ. Симјановска , К. Јаќимовиќ- Тасевска . III Сеалбански Конгрес на стоматологија со меѓународно учество «Стоматологијата во XXI век», Апстракти, 11,12,13 Октомври 2013 Скопје. Трудот е рецензиран во Билтен бр.1071, Скопје17 февруари 2014 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје.	1
	САНАЦИЈА НА КОСКЕНИ ДЕФЕКТИ СО АПЛИКАЦИЈА НА АЛОПЛАСТИЧЕН МАТЕРИЈАЛ – NOVOCOR PLUS (усна презентација) Љ. Симјановска, Ф. Азизи, Б. Муслиу, М. Костоска Собир наМаксилофацијалните хирурзи – Тирана 7.12.2013. Нерецензиран (Shoqata e kirurgeve oro maxilla faciale te shiperise. 07.12. 2013 Albania)	2
	SURGICAL- ORTODONTIC TREATMENT AT IMPACTED CANINE (CORTICOTOMIA-CLOSED METHOD)Lj Simjanovska, S Simjanovska, B Dzipunova, B Nikolovski 19 th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade,Serbia, April 24-17, 2014. (усна презентација)Трудот е рецензиран во Билтен на Универзитетот “Св.Кирил и Методиј” бр.1091 од 31.XII.2014.	2

COMPARATION BETWEEN CLASSIC AND LASER EXTRACTION OF FRENULUM B Ismaili, Lj Simjanovska, T Daci, S Simjanovski 19 th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade,Serbia, April 24-17, 2014. (усна презентација)	1
MOULDING OF PROCESSUS ALVEOLARIS BY IMPLEMENTATION OF NOVOCOR PLUS V Jankulovska, Lj Simjanovska, E Jankulovska, S Simjanovski 19 th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade,Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)	1
COMPARISON OF ADHESIVE BOND STRENGTH BETWEEN HARD DENTAL TISSUES AND BASES OF CALCIUM HYDROXIDE V Stojanovska, J Bajevska, V Radojkova- Nikolova, V Spirov, Lj Simjanovska 19 th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade,Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)	1
A CASE OF ORAL SQUAMOUS CELL CARCINOMA AROUND DENTAL IMPLANTS B Nikolovski, Lj Simjanovska, A Belazelkovska, P Aleksova, V Radojkova- Nikolovska 19 th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade,Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)	1
MESIODENS-CAUSE OF IMPACTED INCISIVES S Simjanovski, Lj Simjanovska, N Toshevska, M Maneva, O Kokoceva 19 th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade,Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)Трудот е рецензиран во Билтен на Универзитетот "Св.Кирил и Методиј" бр.1091 од 31.XII.2014	1
REMOVING THE SOFT TISSUE CHANGES AS A RESULTS OF IRRITATION FACTORS Lj Simjanovska, K Jacimovic-Tasevska, V Radojkova- Nikolovska, A Redzeqi, P Aleksova 19 th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade,Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)	1.5
CONNECTION BETWEEN DENTAL FOCUSES AND CONSECUTIVE SYSTEMIC DISEASES K Jacimovic-Tasevska, Lj Simjanovska, M Markovska Arsovska, S Simjanovska, V Stojanovska 19 th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade,Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)	1
PREVALENCE OF PULP STONES IN ASSOCIATION WITH DENTAL ARCHES IN MOLARS P Aleksova, V Radojkova- Nikolovska, M Popovska, Lj Simjanovska 19 th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade,Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)	1
THE INFLUENCE OF FLUORIDE ON THE CLINICAL DEVELOPMENT OF THE EARLY CHILDHOOD CARIES O Kokoceva-Ivanovska, M Jankulovska, A Kulisevski, Lj Simjanovska, V Radojkova – Nikolovska 19 th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade,Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)	1

	THE SHAPE AND SIZE OF SELLA TURCICA IN ORTHODONTIC PATIENTS N Toseska-Spasova, B Dzipunova, Lj Simjanovska, A Atanasova Stojanovska, K Toseska-Trajkovska 19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)Трудот е рецензиран во Билтен на Универзитетот “Св.Кирил и Методиј” бр.1091 од 31.XII.2014.	1
	CORRELATION BETWEEN MAXILLAR, OCCLUSAL, AND MANDIBULAR PLANR IN TREATED PATIENTS WITH DISTOOCCLUSION B Dzipunova, N Tosesaka-Spasova, V Radojkova-Nikolovska, Lj Simjanovska, S Pancevska19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)Трудот е рецензиран во Билтен на Универзитетот “Св.Кирил и Методиј” бр.1091 од 31.XII.2014.	1
	TREATMENT OF CLASS III PATIENTS WITH NEW FUNCTIONAL REMOVABLE PALATAL EXPANDER A Rexhep, A Ismani, S Rexhepi, F Sali, Lj Simjanovska 19th Congress of the Balkan Stomatological Society Belgrade, Serbia, April 24-17, 2014. (постер презентација)	1
	GRAFTING BONE DEFEKT- AS A RESULT OF FOLLICULAR CYSTS Lj Simjanovska, R Pecanovski, S Simjanovski, P Serafimovski, S Idoska Third Balkan kongres for maxillofacial surgery. International congress for oral and maxillofacial surgery. Ohrid 2014. (постер презентација)	1.5
	COMPARATION BETWEEN CLASSIC AND LASER EXTRACTIN OF FRENULUM B Ismaili, Lj Simjanovska, T Daci, D Osmani, L Strasevski Меѓународна конференција „ Основни начела за постигнување на функцијата и естетиката во напредната Стоматологија. Струга 16-17 мај 2014 (постер презентација)	1
	ODONTOMA AS A RESULT OF LATE ERUPTION OF THE TEETH Lj Simjanovska, S Simjanovski, M Markovska Arsovska 7th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015. (усна презентација)	2
	PRESERVATION OF THE ALVEOLA FOR IMPLANTING DENTAL IMPLANTS WITH RESORBA® DENTAL A Trajkovskki, Lj Simjanovska, T Aritonov, S Simjanovski 7th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015. (постер презентација)	1
	AUGMENTACION OF THE BONE DEFECT CAUSED OF RESIDUAL CYST Lj Simjanovska, S Simjanovski, B Ismaili, M Maneva, T Daci 7th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015. (постер презентација)	1.5

	PREVENTIVE MEASURES IN PATIENTS AT INCREASED RISK OF ALVEOLITIS APPEARANCE Z Arsovski, M Markovska Arsovska, Lj Simjanovska, N Stavreva, S Simjanovska 7 th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015. (постер презентација)	1
	LASER TREATMENT OF HYPERPLASIA DUE TO INADEQUATE PROSTHESES (POSTER PREZENTACIJA) M Markovska Arsovska, Lj Simjanovska, A Terzievska, I Micajkov, Z Arsovski 7 th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015. (постер презентација)	1
	REMOVING OF MUCOUS CYST USING A DIODE LASER B Ismaili, S Simjanovska, S Simjanovski, T Daci, Lj Simjanovska 7 th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015. (постер презентација)	1
	NONRESTORED TEETH- PROVOCATEURS OF PAIN? P Aleksova, D Veleska-Stefkovska, V radojkova- Nikolovska, LJ Simjanovska 7 th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015. (постер презентација)	1
	MANDIBULAR PLANE INCLINATION IN PATIENTS WITH DISTOOCCLUSION B Dzipunova, N Tosevska- Spasova, V Radojkova- Nikolovska, M popovska, Lj Simjanovska 7 th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015. (постер презентација)Трудот е рецензиран во Билтен на Универзитетот "Св.Кирил и Методиј" бр.1126 од 1. јуни.2016.	1
	INTERRELATION BETWEEN VERTICAL SKELETAL VARIABLES AND LOWER INCISOR POSITION VARIABLES IN PATIENTS WITH ANTERIOR MANDIBULAR CROWDING N Tosevska- Spasova, B dzipunova, V Radojkova- Nikolovska, A Atanasova-Stojanovska, Lj Simjanovska, K Tosevska- Trajkovska, Z Spasov 7 th Macedonian Dental Congress with International Participation. Ohrid 11-14 June 2015. (постер презентација)Трудот е рецензиран во Билтен на Универзитетот "Св.Кирил и Методиј" бр.1126 од 1. јуни.2016.	1
	TRETMAN ORALNIH HIPERPLAZIJA- PRIKAZ SLUČAJA (TREATMENT OF ORAL HIPERPLASIA- CASE REPORT) Lj Simjanovska, E Jankulovska, A Iliev, V Jankulovska, S Simjanovski Sažeci kongresa s međunarodnim sudelovanjem: "minimalno invazivni pristup u dentalnoj medicini". Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu 27 I 28 studenog 2015., Zagreb, Hrvatska. (постер презентација)	1.5
	ORAL HEALTH QUALITY OF GERIATRIC POPULATION IN RM. Stavreva N, Simjanovska Lj, Markovska Arsovska M. 20 th Congress of the Balkan Stomatological Society. Buchurest-Romania; Balkan Stomatological Society . 2015: 355 (постер презентација)	1
	AESTETIC RECONSTRUCTION OF MISSING UPPER LATERAL INCISORS USING TITANIUM ALLOYS N Stavreva, Lj Gugucevski, V Ambarkova, Lj Simjanovska, B	1

	Dashtevski 21 th BaSS Congress in Banjaluka (Bosnia and Herzegovina) in 12-15 th of May 2016 (постер презентација)	
	ASYMPTOMATIC FOLICULAR CYST ASSOCIATED WITH AN IMPACTED PERMANENT MANDIBULAR FIRST PREMOLAR, Mirjana Markovska Arsovska, Zoran Arsovski, Ljuba Simjanovska and Natasha Stavreva. 21 th BaSS Congress in Banjaluka (Bosnia and Herzegovina) in 12-15 th of May 2016 (постер презентација)	1
	AUGMENTATION OF BONE DEFECTS DUE TO DEFERENT CAUSES (usna prezentacija) Lj Simjanovska, M Markovska Arsovska, S Simjanovski, B Ismaili First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republik of Macedonia	2
	REMOVAL OF FIBROMAS USING THE WATERLASE MD LASER (usna prezentacija) B Ismaili, Lj Simjanovska, T Daci, S Simjanovski First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republik of Macedonia.	1
	PREPROSTHETIC SURGERY OF TORUS MANDIBULARIS (poster prezentacija) M Markovska Arsovska, Lj Simjanovska. Z Arsovski, E Velkovska, N Marolov, S Simjanovska First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republik of Macedonia	1
	SURGICAL TREATMENT OF LATERAL CYSTS (poster prezentacija) S Simjanovski, S Gerasimova Pisevska, Lj Simjanovska, N Stavreva, S Simjanovska First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republik of Macedonia	1
	SURGICAL MANAGEMENT OF ODONTOMA IN MAXILLA (poster prezentacija) S Gerasimova Pisevska, Lj Simjanovska, D Josifovski First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republik of Macedonia	1
	BISPHOSPHONATE-RELATED OSTEONECROSIS OF THE JAWS- CASE REPORTS (poster prezentacija) M Markovska Arsovska, I Veselinovska, A Iliev, Lj Simjanovska, V Spirov First Makedonian Congress for oral end implant surgery with international participation (2-4. 06. 2016) Skopje Republik of Macedonia	1
	CLINICAL EVALUATION OF TWO INFERIOR ALVEOLAR NERVE BLOCK TECHNIQUES T. Stanishlevikj, Lj. Simjanovska (International Dental Student Congress 2017 Ljubljana Slovenija)	1
	Секциско предавање на научен-стручен собир со меѓународно учество	

	ПРИМЕНА НА АЛЕРГОЛОШКИ ТЕСТОВИ КАЈ РИЗИЧНИ ПАЦИЕНТИ ВО СТОМАТОЛОШКАТА ПРАКСА ПРИ ОРАЛНО-ХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ Љ Симјановска Современи тераписки пристапи кај пациенти со ризични заболувања, Скопје, 29 Март 2014 година, Реплек- Скопје	2
	Секциско предавање на научен /стручен собир со меѓународно учество	
	ОСТЕОПОРОЗА- МОЖНИ РЕПЕРКУСИИ ВРЗ ЗАРАСНУВАЊЕ НА ПОСТЕКСТРАКЦИОНА РАНА Љ Симјановска. Орални манифестации на системски болести-Симпозиум. Стоматолошко здружение на Македонија. 24.05.2014. Куманово	2
	Абстракти објавени во зборник на конференција- (национални), учество на научен/стручен собир со реферат:	
	DYSOSTOSIS CLEIDOCRANIALIS: ПРИКАЗНА СЛУЧАЈ. Чолаков Х, Бајрактарова- Ѓорчуловска Н, Јанев Ј, Симјановска Љ , Димова Ц 1. Конгрес на стоматолозите од Македонија (Апстракти) 1994: 124. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 669 од октомври 1996 на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. (постер презентација)	0.5
	ХИРУРШКИ ПРИСТАП НА ИМПАКТИРАНИ КАНИНИ ВО ЗАВИСНОСТ ОД МЕСТОПОЛОЖБАТА. Симјановска Љ , Бајрактарова- Ѓорчуловска Н, Јанев Ј, Димова Ц, Камчев М. 1. Конгрес на стоматолозите од Македонија (Апстракти). Охрид Здружение на стоматолозите од Македонија. 1994: 109. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 663 од 28 VI 1996 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	ПРЕТПРОТЕТСКИ ХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ НА МЕКИТЕ И КОСКЕНИТЕ ДЕЛОВИ НА ВИЛИЦИТЕ. Димова Ц, Јанев Ј, Чолаков Х, Миљкович Д, Симјановска Љ , Јолевски М 1. Конгрес на стоматолозите од Македонија (Апстракти). Охрид Здружение на стоматолозите од Македонија. 1994: 108. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 591 од 26 II 1993 на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	0,5
	ИМУНОЛОШКАТА РЕАКТИВНОСТ НА ЛИМФОЦИТИТЕ КАЈ БОЛНИ СО ХРОНИЧНИ ПЕРИАПИКАЛНИ ПРОЦЕСИ. Димитровски О., Колевски П., Величковски Б., Симјановска Љ . 2. Конгрес на стоматолозите од Македонија (Апстракти). Охрид, Здружение на стоматолозите од Македонија, 1998. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 763 од 29 септември 2000 година на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (постер презентација)	0.5
	ХИПЕРДОНЦИЈАТА КАКО МЕХАНИЧКА ОПСТРУКЦИЈА НА ПЕРМАНЕНТНАТА ДЕНТИЦИЈА. Simjanovska Lj. , Janev J., Dimitrovski O., Ristevski D., Axaip D. 2. Конгрес на стоматолозите од Македонија (Апстракти). Охрид, Здружение на	1

	стоматолозите од Македонија, 1998. Трудот е рецензиран во Билтен бр.763 од 29 септември 2000 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ (постер презентација)	
	ОДРЕДУВАЊЕ НА ЈАЧИНАТА НА АДХЕЗИВНАТА ВРСКА ПОМЕЃУ КОМПОЗИТНИТЕ МАТЕРИЈАЛИ И ТВРДИТЕ ЗАБНИ ТКИВА Стојановска В, Стефанович М, Стојмановски С, Симјановска Љ . III Конгрес на Стоматолозите од Македонија. Охрид; програма и апстракти 2002; 75. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 826 (анекс) од 14 април 2003 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје. (усна презентација)	0.5
	ДИНАМИКА НА КАРДИОВАСКУЛАРНИТЕ ПАРАМЕТРИ ВО РЕЛАЦИЈА СО СЕДАТИВНА ПРЕМЕДИКАЦИЈА Пеева М, Сивевски Т, Симјановска Љ , Герасимова С.III Конгрес на Стоматолозите од Македонија. Охрид; програма и апстракти 2002; 103. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 826 (анекс) од 14 април 2003 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (усна)	0.5
	СУКЦЕСИВНИ ДИЈАГНОСТИЧКИ ТЕСТОВИ ЗА ДОКАЖУВАЊЕ АЛЕРГИСКИ РЕАКЦИИ НА ЛОКАЛНИ АНЕСТЕТИЦИ ПРИ ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ Симјановска Љ , Пеева М, Стојановска В. III Конгрес на Стоматолозите од Македонија. Охрид; програма и апстракти 2002; 104. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 826 (анекс) од 14 април 2003 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје(усна презентација)	1.5
	ДИСКРЕПАНЦА ПОМЕЃУ РЕНТГЕНОЛОШКИОТ И ИНТРАОПЕРАТИВНИОТ НАОД КАЈ ЕГЗАЦЕРБИРАНИ РАДИКУЛАРНИ ЦИСТИ.Апостолова Г, Симјановска Љ , Јачимовиќ-Тасевска К, Марковска М. III Конгрес на Стоматолозите од Македонија. Охрид; програма и апстракти 2002; 175-176. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 826 (анекс) од 14 април 2003 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	0.5
	ФОЛИКУЛАРНИ ЦИСТИ КАЈ ХИПЕРДОНТИЧНИ ПРЕМОЛАРИ ВО ГОРНАТА ВИЛИЦА Симјановска Љ , Апостолова Г, Јачимовиќ-Тасевска К. III Конгрес на Стоматолозите од Македонија. Охрид; програма и апстракти 2002; 176. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 826 (анекс) од 14 април 2003 година на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	1
	ХИПЕРПЛАЗИЈА НА ГИНГИВАТА КАКО РЕЗУЛТАТ НА ЛОША ИЗРАБОТКА НА ПРОТЕТИЧКИ НАДОМЕСТОК Јачимовиќ-Тасевска К, Симјановска Љ , Апостолова Г, Маролов Љ, Марковска М.III Конгрес на Стоматолозите од Македонија. Охрид; програма и апстракти 2002; 177. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 826 (анекс) од 14 април 2003 година на Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	0.5
	ЛОКАЛНИТЕ АНЕСТЕТИЦИ КАКО МОЖЕН ЕТИОЛОШКИ ФАКТОР ЗА ПРЕДИЗВИКУВАЊЕ НА АЛЕРГИСКА РЕАКЦИЈА Симјановска Љ ., Стојановска В. XVI конгрес на лекарите на Република Македонија- Охрид 4-7 јуни 2003; 164;	1

	Трудот е рецензиран во Билтен бр. 893 од 15. III. 2006 год. на Универзитетот „Св.Кирил И Методиј“ во Скопје (постер презентација)	
	ОДРЕДУВАЊЕ НА ЈАЧИНАТА НА АДХЕЗИВНАТА ВРСКА ПОМЕЃУ ЕМАЛОТ-ДЕНТИНОТ И КОМПОЗИТИТЕ ПРИ УПОТРЕБА НА КОМПЛЕТЕН АДХЕЗИВЕН СИСТЕМ, В. Стојановска., М. Стевановиќ., С. Стојмановски., Љ. Симјановска. , З. Стојановски, XVI конгрес на лекарите на Република Македонија- Охрид 4-7 јуни 2003; 100. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 893 од 15. III. 2006 год. на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (постер презентација)	0.5
	Секциско предавање на нанаучен стручен собир: Неготино 2002, Струмица 2003, Пробиштип 2005	4
	Вкупно	262.87

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	поени
	Специјалист по орална хирургија од 1996 година	2
	Стручен престој до три месеци: 29.09-27.10.2003 година Стоматолошкиот факултет- Белград, курс за употреба на ласерот во стоматологијата во ФОТОНА- Љубљана- Словенија	0,5
	Воведување на нови лабораториско/клиничка метода: КАТ (кожни алерголошки тестови) за дијагностицирање на хиперсензитивни реакции на локални анестетици	4
	Воведување на FOTONA Ласерот во оралната хирургија	4
	Дејност од поширок интерес	
	Награда за научни достигања од струкова организација, -самостоен - Пофалница по повод 40 години од основањето на Стоматолошки факултет во 1999 година - Диплома од Македонското лекарското друштво 2000 година - Диплома за учество на II Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество	33

	-Благодарница од Конгресниот одбор наIII–от Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество. Охрид, 13 Септември 2002 -Признаница за постигнати високи резултати во работењето од работната организација доделени за 2006 -Признаница за постигнати високи резултати во работењето од работната организација доделени за 2007 година -Благодарница по повод јубилејот 50 години постоење на Стоматолошки факултет во Скопје-2009 година - Благодарница од Македонско стоматолошко друштво по повод од 10 години од осамостојувањето - Уверение за посетување на задолжителна обука на избирачките одбори -Најдобар доктор со највисоки остварувања- Клуб на најдобри 80 доктори - Најдобар доктор со највисоки остварувања- Клуб на најдобри 100 доктори.	
	Награда за научни постигнувања: - Учесник во тим на XX студентски конгрес во Охрид, I награда - За темата која била презентирана на студентскиот конгрес во странство- Малта има добиено II награда - Трудот на XVI Kongres na BaSS- Romaniја 2011 e vrednuvan za nagrada vo prvite tri mesta - II награда за презентирана студентска тема на студентски конгрес во Љубљана, Словенија	2 2 2 2
	Модератор на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир: Ургентни состојби во стоматологијата. 2009-Куманово.	1
	Модератор на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир: Одонтогени инфекции во орофацијалната област, Скопје,2011.	1
	Член или претседател на работно претседателство на научни конгреси, семинари, секции	1.5
	Раководител на специјализантите по орална хирургија, 2006/07 год.	1
	Заменик раководител на внатрешна организациона единица: Раководител на Ласерскиот центар при ЈЗУ Универзитетски стоматолошки клинички центар (2009-2016)	2
	Рецензент на печатен труд во списание Аполонија и Физиоакта	1
	Членство во извршно тело:Член на Здружението на специјалисти по орална хирургија	1

	Вкупно	60

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	ПОЕНИ
НАСТАВНО -ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	238.81
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	262.87
СТРУЧНО- УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО- АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	60
ВКУПНО	561.68

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1.Проф. д-р Борис Величковски,
претседател

2.Проф. д-р Марија Пеева-Петреска, член

3.Проф. д-р Оливер Димитровски, член
с.р

4.Проф. д-р Владимир Поповски,член, с.р

5.Проф. д-р Даница Поповиќ-Моневска,
член с.р

2.БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Научен соработник д-р Марина Кацарска е родена на 15.09.1965 година во Скопје. Средното образование го завршила во 1983 година како првенец на гимназијата „Георги Димитров“ во Скопје. На Стоматолошкиот факултет во Скопје се запишала во учебната 1983/84 година. Студиите по стоматологија ги финализирала во 1988 година и дипломирала со просечен успех 9,09.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик, а пасивно со германскиот јазик.

Д-р Кацарска на 1.03.1991 година стапила во редовен работен однос на Клиниката по орална хирургија при Стоматолошкиот клинички центар во Скопје.

Магистерски студии запишала на Стоматолошкиот факултет во Скопје во учебната 1992/93 година. Студиите ги завршила со просечен успех 9,86.

Магистерскиот труд на тема *„Морфолошка диспозиција на апикалните варијации на каналниот систем кај хуманите максиларни премолари, ендодонтско, орално-хируршки терапевски проблем“* го одбрала на 26.05.2003 година и се стекнала со научно звање магистер на стоматолошки науки од област на оралната хирургија.

Докторската дисертација на тема *„Валоризација на клиничко-терапевските атрибути на ултрасоничната наспроти конвенционалната ретропрепарација“* ја пријавила на Стоматолошкиот факултет во Скопје во 2006 година. Дисертацијата ја одбрала на 4.02.2009 година пред Комисија во состав: Проф д-р Б.Величковски, Проф д-р В.Поповски, Проф д-р Љ.Матовска, Проф д-р З.Белазелковска и Проф д-р Е.Петкова. Со тоа се стекнала со научно звање доктор на стоматолошки науки од научна област орална хирургија.

Во соработничко звање помлад асистент на Катедрата по орална хирургија за прв пат била избрана во 1993 година, а потоа реизбрана во 1996 и 1999 година.

Стручниот-специјалистички испит по орална хирургија успешно го положила во 1997 година и се стекнала со стручно звање - специјалист по орална хирургија.

Во звање постар асистент била избрана во 2004 година. Во 2007 година била избрана во звање асистент.

Во звање асистент со докторат била избрана во 2010 година.

Во научно звање научен соработник била избрана во 2014 година.

Во тоа звање е во моментот на распишување на овој конкурс.

НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА

1. Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на Стоматолошкиот факултет при УКИМ, кандидатката **научен соработник д-р Марина Кацарска** изведува настава, вежби, теренска настава по предметот орална хирургија на прв циклус студии на студиската програма доктори по стоматологија во период од учебната 1993/94 до 2013/14 година; доктори по дентална медицина во период од учебната 2014/15 до 2016/17 година, како и на студиската програма за стручни забни техничари, стручни стоматолошки сестри и орални хигиенолози.

Во реализацијата на наставно-образовниот процес научен соработник д-р Кацарска демонстрира исклучителни педагошки вештини, стручна компетентност, посветеност и одговорност во организирање и изведување на теоретската и практична настава по предметот орална хирургија.

Кандидатката е автор на учебник под наслов „ДИЈАГНОЗА И ХИРУРШКА ТЕРАПИЈА НА ПЕРИАПИКАЛНИТЕ ИНФЛАМАТОРНИ ЛЕЗИИ ” издаден во Скопје во 2013 година. Учебникот е наменет за студентите на додипломска и последипломска настава на Стоматолошкиот факултет, како и за едукација на специјализантите од областа на оралната хирургија.

Д-р Кацарска активно учествувала во подготовка на: материјал и испитни прашања по предметот пациенти со ризик за стоматолошки интервенции; испитни прашања за компјутерски модел по орална хирургија за студенти по стоматологија; материјал и испитни прашања по предмет ургентни состојби за стручни забни техничари; материјал и испитни прашања по предмет орална хирургија и стерилизација за стручни стоматолошки сестри; материјал и испитни прашања по предметот анатомија и дентална морфологија за стручни стоматолошки сестри - орални хигиенолози и испитни прашања за државен испит по предметот орална хирургија.

Кандидатката е непосредно вклучена во реализација на последипломска едукација на специјализанти по предметот орална хирургија.

Д-р Марина Кацарска била ментор на 11 студентски теми, од кои девет биле усмени презентации, а останатите биле постер презентации. Две студентски теми биле наградени со I награда, додека една студентска тема освоила II награда.

2. Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Научен соработник д-р Марина Кацарска е активно вклучена во стручно-апликативната работа на Клиниката по орална хирургија при УСКЦ во Скопје. Врши стручна, специјалистичка дејност по орална хирургија.

Долгогодишното клиничко искуство надополнето со сознанијата и придобивките од научно-истражувачката ангажираност д-р Кацарска ги имплементира во разрешување на бројните секојдневни дијагностичко-терапевтски предизвици.

Примарен интерес и нејзино поле на експертиза се хируршките процедури за третман на периапикалните хронични инфламаторни лезии.

Д-р Кацарска за прв пат ја вовела современата хируршка процедура на ултрасонична - пиезо ретрооперација, која применета заедно со интраоперативната магнификација, илуминација и контрастен медиум

претставува метод на избор во лекувањето на еднокоренски и повеќекоренски заби со периапикални инфламаторни лезии. Оваа оперативна техника значително ја подобрува прогнозата на оперираните антериорни и постериорни заби во горната и во долната вилица и овозможува интраоперативна идентификација и инструментација на каналните варијации како што се истмусите. Каналните истмуси претставуваат особен тераписки проблем и предизвик, бидејќи со конвенционалните ендодонтски и хируршки процедури не можат да се идентификуваат и да се инструтираат.

Ласерската мекоткивна хирургија зазема видно место во современата стоматологија и орална хирургија. Едукацијата за работа со Fotona Fidelis III laserot на д-р Кацарска и овозможува изведување на бројни интервенции од доменот на ласерската мекоткивна хирургија. Сознанијата и клиничките искуства од оваа областа таа ги публикувала и усмено ги презентирала на Конгреси и семинари во земјава и во странство: Здружение на специјалисти по стоматолошка протетика 2015 година, FDI Congress Istanbul 2013 година, BASS Congress во Скопје 2013 година, МСД Конгрес во Охрид 2012 година, МСП 2013; Balk J Dent Med 2016; *Mac Med Review* 2016 и.т.н.

Бисфосфонатите и нивното влијание на заздравувачките потенцијали на оралните ткива се проблематика која веќе подолго време е во фокусот на стручната јавност. Искуствата и сознанија врзани со проблемот на планирање и изведување на инвазивни тераписки постапки кај овие пациенти д-р Кацарска ги публикувала во МСП од 2015 година и усмено ги презентирала на меѓународни стручни собири: 3^{от} Конгрес на Европската асоцијација на кранио максилофацијални хирурзи (ЕАКМФХ) во Охрид мај 2014 година и 7^{от} Конгрес на стоматолозите на Македонија со меѓународно учество во Охрид 2015 година. Во рамките на постедукативниот семинар организиран од Стоматолошкиот факултет во Скопје во 2013 година за едуцирање на пошироката стоматолошка јавност за овој проблем учествувала со пленарно предавање на тема „Објективизирање на ризикот за појава на БОНВ при дентални екстракции,„

Со свои предавања д-р Кацарска учествувала на симпозиуми и семинари по континуирана едукација. Во рамките на работата на стручната асоцијација на орални хирурзи во 2006 активно учествувала со излагање на тема „Бременост и лактација: современ орално-хируршки менаџмент“; потоа во 2014 година со тема: „Причини за неуспех на периапикалната хирургија на постериорни заби- проблемот на каналните истмуси,„

На Симпозиумот на Здружението на специјалисти по стоматолошка протетика одржан во Скопје, во октомври 2015 година на д-р Кацарска и беше укажана особена чест како поканет предавач со своето излагање на тема: „Апликација на Ег.УАГ ласерот во претпротетската мекоткивна хирургија,„ да го отвори овој Симпозиум со меѓународно учество.

Во рамките на постедукативна едукација организирана од Стоматолошкиот факултет во 2007 година ја презентирала темата „ОАК – превентивни апсекти“; во 2011 година презентирала тема од областа на инфекции во лицево-виличната регија: „Антибиотска профилакса: кога и каде“; во 2013 година предавала на актуелна тема за бифосфонати: „Објективизирање на ризикот за појава на БОНВ по дентална екстракција,„

Д-р Кацарска ја вршела функцијата Шеф на инфективниот оддел при УСКЦ „Св.Пантелејмон“ во 2007 година.

Во повеќе наврати гостувала во јавни медиуми со излагања на актуелни теми од областа на оралната хирургија (ТВ. Сител во 2009 година, ТВ. Алфа и ТВ. Скај во 2010 година, и Нома радио во 2004 година).

Д-р Кацарска е претседател на Научниот одбор на Здружението на специјалисти по орална хирургија на Македонија при МСД од 2013 година. Била потпретседател на Научниот одбор и модератор на 1 Конгрес по орална и имплантна хирургија одржан во Скопје, јуни 2016 година, како и модератор на орално-хируршката сесија на 7-От Конгрес на стоматолози на Македонија Охрид 2015 година.

Стручното усовршување го надополнила со престој во странство. Во 2005 година остварила студиски престој на Стоматолошкиот факултет на Женева - оддел за стоматологија и орална хирургија (School of Dental Medicine, University of Geneva, Department of Stomatology and Oral Surgery) и се запознала со техниката на периапикална микрохирургија, планирање и техники на имплантирање на Straumann ITI ендоосеални импланти во различни клинички ситуации; отворена метода на синус лифт со пиезо техника; различни техники на аугментација на алвеоларниот гребен и планирање и изведување на многу други орално хируршки интервенции.

Во јуни 2008 година реализирала студиски престој во Stanberg, Германија за постава на Анкилос импланти во различни клинички ситуации (Ankylos multyindicative training).

Кандидатката во континуитет ги следи актуелностите од областа на оралната хирургија. Учествовала и посетувала курсеви, симпозиуми и семинари организирани во земјата и во странство како: Семинар- Pathoanatomical aspects of osseus lesions (Prof. Kuffler R, Prof Lombardi T), Faculty of dentistry - Geneve во 2005 година; Семинар – Dentoalveola trauma (Prof J. Bernard, Prof.J Schwarz) Faculty of dentistry - Geneve во 2005 година; Семинар – Immediate implant placement (Prof J. Bernard) Faculty of dentistry - Geneve 2005 година; Семинар – Medical urgencies in dental offices (Prof. J. Carrel) Faculty of dentistry – Geneve во 2005 година; Семинар - Анкилос мултииндикативна конференција – (Др Горањц М) Скопје во 2006 година; Семинар - Примена на ласер во оралната патологија, Стоматолошки факултет, Скопје во 2006; Семинар - Орална имплантологија – современи хируршки техники, Скопје во 2007 год; Семинар - Хронична орофацијална болка, Стоматолошки факултет Скопје во 2007; Семинар - Коскени и мекоткивни графтови во орофацијалната регија во 2011 год; Семинар - Орофацијални инфекции во орофацијална регија во 2011 Скопје; Семинар - Surgery of the midface – EACMFS educational course, 2011 Skopje; Работилница (hands on) курс - Примена на ласерите во стоматологијата: Application notes of Er.Yag and Nd.Yag Lasers in dentistry организирана од Фотона-Словенија, во Скопје јуни во 2009 година; Работилница (hands on) курс - Естетска, пластична и реконструктивна пародонтална хирургија, Здружение на специјалисти по болести на уста и пародонтот, Скопје, во 2014 година; Работилница (hands on) курс: Periodontal surgery of gingival recession во 2015 - МСД конгрес; Работилница (hands on) курс Ankylos multyindicative training во Stanberg, Германија, во 2008 година и уште многу други.

Д-р Кацарска за својата континуирана работа и придонес е добитник на следните струкови награди и признанија: Пофалница од Стоматолошки факултет по повод јубилејот на 40 години од неговото постоење доделена 1999 година; Благодарница од Македонското лекарско друштво доделена во 2000 година; Благодарница од Конгресен одбор на III Конгрес на стоматолозите на Македонија за реализација на програмата во 2002 година; Диплома од Македонското лекарско друштво доделена во 2001 година; Благодарница од Стоматолошкиот факултет по повод 50 годишниот јубилеј од неговото постоење доделена во 2009 година; Благодарница од Македонското стоматолошко

друштво по повод 10 години од осамостојувањето доделена во 2014 година; Благодарница од Македонското стоматолошко друштво за активна партиципација во реализацијата на 7. Конгрес на стоматолозите на Македонија со меѓународно учество во Охрид во 2015 година.

Член е на Македонската стоматолошка комора, Македонското стоматолошко друштво, Здружението на специјалисти по орална хирургија на Македонија, Македонското лекарско друштво, Басс асоцијација и Светската асоцијација на стоматолози.

3. Научноистражувачка дејност

Научен соработник Д-р Марина Кацарска има објавено 65 научни трудови од област на оралната хирургија, од кои 15 труда објавени во референтни научно/стручни списанија со меѓународен уредувачки одбор, еден во списание со фактор на влијание; 41 труд се објавени во зборници на трудови од научни/стручни собири со меѓународен уредувачки одбор и 9 труда се објавени во зборници на трудови од научни/стручни собири.

Кандидатката активно партиципира на конгреси, семинари и симпозиуми одржани во земјата и во странство. Како единствен претставник на Катедрата по орална хирургија со усмена презентација учествувала на 101 –от FDI Congress одржан во Истанбул во 2013 година. Актуелни теми од областа на оралната хирургија д-р Кацарска усмено презентирала на Third Congress of Maxillofacial and neck surgery во Охрид, мај 2014 година; 18-от BASS Конгрес одржан во Скопје, 2013 година; 6 Конгрес на стоматолозите на Македонија во Охрид, 2012 година; 5 Конгрес на стоматолозите на Македонија во Охрид, септември 2009 година; 7 Конгрес на стоматолозите на Македонија во Охрид, 2015 година; 1 Конгрес на орална хирургија и имплантологија во Скопје 2016 година; 9th Bass Congress, во Охрид мај 2004 година; First Macedonian Congress of Maxillofacial and Neck surgery во Охрид, мај 2006 година; 5 th BaSS Congress во Солун, 2000 година; III Конгрес на стоматолозите на Македонија во Охрид, 2002 година; I собир на стоматолозите на Македонија во Охрид, 1994 година и.т.н.

Како поканет предавач одржала пленарни предавања на повеќе меѓународни и домашни стручни симпозиуми и конференции со меѓународно учество.

Резултатите поврзани со нејзината долгогодишна наставно-образовна и научно-истражувачката дејност се објавени во Билтени на УКИМ бр.590, бр. 671, 764, бр. 852 , бр.914, бр.953, бр.998, бр.1010, бр.1031.

Рефератот за последниот избор во научно звање е објавен во Билтен на УКИМ бр. 1071 од 2014 година.

За тековниот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања од областа на оралната хирургија д-р Кацарска ги приложува следниве трудови:

1. **Kacarska M:** *Treatment of epulis fissuratum with Er:YAG laser.* MSP број 1-2; **2013**, стр.96-103.

Епулис фисурадум претставува бенигна мекоткивна промена која многу често се детектира кај пациенти кои подолг период носеле несоодветно мобилно протетско помагало. Терапискиот приод вообичаено се одвива во две фази. Првата фаза е оперативна и претставува отстранување на промената.

Класичната хируршка ексцизија е ефикасна терапевска опција, но остава поголема или помала ранлива болна површина која прологиранио пер секундам зараснува. За пациентите тоа е непријатен и болен процес, кој значително ја пролонгира втората терапевска фаза - изработката на нова добро стабилизирана протеза.

Овој оригинален труд авторот тематски го посветува на современиот терапевски пристап во лечењето на мекоткивните орални промени со *Er:YAG* ласер. Разбирливо се објаснети принципите и техниката на работа со *Er:YAG* ласер при отстранување на *epulis fissuratum*. Презентирани се ласерските параметри со кои била изведена предметната хируршка интервенција, финалните резултати и предностите на ласерската мекоткивна хирургија со *Er:YAG* ласер *Fotona Fidelis III*. Добиените сознанија од овој труд претставуваат уште една потврда на одличните перформанси на *Er:Yag* ласерот при изведување на мекоткивна хирургија.

Трудот е оригинален, обработува актуелна тема од областа на ласерската мекоткивна хирургија и има стручно- апликативен и научен карактер.

2. Kacarska M, Gjorovska M, Velickovski B. Dental extractions in cancer patients on bisphosphonate therapy. A case report.

Трудот е усмено презентирани на III Balcan Congress of OMFS – Ohrid may 2014. Abstract book – p.8.

Бисфосфонатите се медикаменти кои претставуваат стандардна дополнителна терапија на малигни состојби кај машката и женската популација. Нивната примена е асоцирана со бројни споредни ефекти, меѓу кои бисфосфонатно асоцираната остеонекроза на вилиците (BRONJ) зазема видно место, како по инциденцата така и по комплексноста и реперкусијата која ја има врз благосостојбата на стоматогнатиот систем. Иако се јавува спонтано, сепак денталната екстракција претставува потврден тригер чинител кој може да ја иницира оваа состојба.

Со цел да ја демонстрираат комплексноста и бројните дилеми кои произлегуваат од потребата да се изведат екстракции кај пациенти на бисфосфонатна терапија, авторите презентираат случај од својата клиничка пракса. Пациентка која примала потентна бисфосфонатна терапија се обратила со барање да се екстрахираат повеќе корени во горната вилица. Примарна евалуација на општата здравствената состојба и проценка на ризикот за настанување на БРОНВ е направена согласно референтен протокол. Врз основа на добиените сознанија, респектирајќи ја потребата за отстранување на гангренозните заби во горната вилица авторите донеле одлука за изведување на екстракциите. Во два наврата биле изведени мултипли атрауматски екстракции. Постоперативниот ток бил спокоен.

Авторите заклучуваат дека терапевскиот пристап кај овие пациенти е индивидуален и комплексен, но истиот не подразбира а priori отфрлање на екстракциите како терапевска опција.

Трудот е оригинален, обработува актуелна тема од областа на бисфосфонатите и дентални екстракции и има стручно- апликативен и научен карактер.

3. Кацарска М:

*Причини за неуспех на ѝериаѝикалниѝе хируршки ѝроцедури:
Проблемоѝ на каналниѝе исѝмуси.*

Пленарно излагање на симпозиум на ЗСОХМ со меѓународно учество - Скопје 2014.

Овој труд тематски обработува еден важен аспект од областа на периапикалната хирургија, а тоа се причините кои можат да доведат до неуспех на овие процедури. Авторката експлицитно и темелно обработила една не толку ретка, но според неа неоправдано запоставена причина за неуспех на периапикалните хируршки процедури на еднокорени и повеќекорени заби. Што претставуваат каналните истмуси, како се класифицирани, нивната инциденцата кај еднокорени и повеќекорени заби во горната и долна вилица се експлицитно елаборирани во овој труд. Апострофиран е проблемот на нивна идентификација и инструментација.

Авторката ги презентира современите методи на визуелна дијагностика и хируршки третман на овие канални варијации. Интраоперативна примена на магнификација и фокусирана илуминација и периапикална хирургија со сонична или ултрасонична ретрооперација претставуваат метод на избор кои сигнификантно ја подобруваат успешноста на периапикалните хируршки процедури.

Трудот е оригинален, обработува тема од периапикалната хирургија и има научно-апликативен карактер.

4. **Kacarska M, Gjorovska M. Laser assisted soft tissue surgery**

Трудот е усмено презентиран на III Balcan Congress of OMFS – Ohrid may 2014. Abstract book – p.12.

Авторите во овој труд обработуваат тема од областа на ласерската мекоткивна хирургија, со интенција да направат евалуација на мекоткивната хирургија со Er:YAG ласер. Истражувачкиот примерок интегрирал десет пациенти со ниско инсерирани лабијални френулуми. Френулектوميите изведени со Er:YAG ласер Фотона биле проследени во однос на повеќе параметри: примена на анестезија, интраоперативно крварење, болка за време и по интервенцијата, постоперативна болка, оток и инфекција, и тек на заздравувањето. Резултатите од истражувањето демонстрирале дека ласерските френулектомии со минимално количество на инфилтрирана анестезија биле безболни, без крварење и потреба од сутура, без постоперативна болка, оток и инфекција. Заздравувањето било спокојно со создавање на минимална лузна. Добиените сознанија од овој труд претставуваат потврда дека мекоткивни хируршки зафати со Er:YAG ласерот се минимално инвазивни.

Трудот е оригинален, обработува современа тема од ласерската хирургија и има научно-истражувачки карактер.

5. Velickovski B. Peeva M, **Kacarska M. Coronectomy-A technique to protect the inferior alveolar nerve. A case report.** Трудот е презентиран на III Balcan Congress of OMFS – Ohrid may 2014. Abstract book – p-8. Трудот е рецензиран во Билтен на Укин бр. 1131 од 30.09.2016 година.

6. **Кацарска М**, Јосифов Д, Ѓоровска М, Писевска Н. Писевска Н. *Планирање на инвазивен ѿрејшман кај ѿациенѿи на ѿошениѿни бисфосфонатиѿи.*

Трудот е усмено презентиран на 7 Конгрес на МСД, во Охрид 11-14 јуни 2015 година, зборник на абстракти стр 369-370.

Потентните бисфосфонати се интегрална терапија на малигните состојби. Инвазививниот дентален третмен носи висок ризик за појава на бисфосфонатна остеонекроза на вилиците (БОНВ) кај овие пациенти. Авторите презентираат уште еден случај на планирање и изведување на инвазивен дентален третман кај

пациент на потентна парентерална бисфосфонатна терапија, кај кој била индицирана екстракција на. Авторите примарно го објективизирале ризикот од настанување на БОНВ преку детални информации за медицинската историја, актуелниот хематолошки статус и останати клучни аспекти за орално-хируршки менаџмент на пациентот. Со вклучена предоперативна антибиотска профилакса била изведена атрауматска екстракција на предметниот заб (18). Постоперативниот тек бил мирен, без појава на БОНВ или некоја друга помалку сериозна компликација.

Трудот е оригинален и актуелен. Има стручно-апликативен карактер.

7. **Кацарска М**, Тошеска Н, Ѓоровска М: *Мултипли прекубројни импактирани заби кај здрава индивидуа (синдром неасоцирани).*

Трудот е презентиран на 7 Конгрес на МСД, во Охрид 2015 год, зборник на абстракти стр.489-490.

Авторите во овој труд презентираат исклучително редок случај на мултипли бимаксиларно билатерално импактирани прекубројни заби кај здрава млада индивидуа. Иако прекубројните заби се честа аномалија во развојот на перманентната дентиција, сепак појавата на мултипли импактирани прекубројни заби кај здрава индивидуа е исклучително ретка. Млада, здрава индивидуа со пет асимптоматски прекубројни импактирани заби откриени на рутинска рентгенграфија е предмет на овој труд. Била потврдена позитивна фамилијарна анамнеза кај мајката и сестрата на момчето. Импактираните прекубројни заби беа етапно оперативно екстрахирани.

Трудот е оригинален со стручно- апликативен карактер.

8. Јосифов Д, Амбаркова В, Јанев Е, **Кацарска М**, Пеева Петреска М, Б Зекири. *Оралнохируршки интервенции кај пациенти со развојни аномалии на забиите.*

Трудот е презентиран на 7 Конгрес на МСД, Охрид 11-14 јуни 2015 год, зборник на абстракти стр. 493,494.

Авторите во овој труд презентираат редок случај на хируршко ендодонтски третман на фузиониран перманентен латерален инцизив со периапикална прогресивна лезија.

Оваа дентална развојна аномалија е честа во млечната дентиција, но нејзината појава не е исклучена и во трајната дентиција. Проблемот се мултиплицира кога фузионираните заби презентираат периапикална патологија, а ендодонтскиот и хируршко-ендодонтски третман е отежнат поради проблематичната предоперативна рентгенолошка идентификација на коренската и каналната морфологија. Во предметниот случај авторите поставиле индикација за хируршко-ендодонтски третман кој бил изведен на заби со фузионирана коронка и раздвоени корени.

Трудот е оригинален со стручно-апликативен карактер.

9. Тошеска-Спасова Н, Џипунова Б, Капушевска Б, **Кацарска М**, Панчевска С, Тошеска-Трајковска К, Спасов З. *Предупредувачки гендо-алвеоларни знаци и симптоми кај нарушувања на исхраната.*

Трудот е презентиран на 7 Конгрес на МСД, во Охрид 11-14 јуни 2015 год, зборник на абстракти стр. 517,518. Трудот е рецензиран во Билтен бр.1126 од 1.07.2016 година.

10. **Кацарска М.**

Апликација на Er:YAG ласери во претпрошета хирургија.

Трудот е пленарно презентираан на Симпозиумот на ЗСПП на Македонија со меѓународно учество, Скопје, октомври 2015 година.

Er:YAG ласерите наоѓаат широка примена во претпротетската мекоткивна хирургија. Авторката презентира автентичен клинички материјал со цел да ги демонстрира индикациите, примената и придобивките на овој ласер во претпротетската мекоткивна хирургија. Екстензивно и експлицитно се елаборирани принципите на работа со Er:YAG ласерите, ласерските параметри кои варираат во зависност од посакуваниот терапевтски ефект.

Трудот е оригинален, обработува актуелна тема од ласерската хирургија и има научно- апликативен карактер.

11. **Kacarska M., M. Gjorovska. ADVANCES OF THE ER.YAG LASER SURGERY OF LABIAL FRENA.** 20 BaSS, Букурешт, Романија, 2015, зборник на абстракти стр. 199.

Ласерските мекоткивни интервенции се многу чести. Со цел да се објективизираат и демонстрираат атрибутите на ласерски френулектотомии изведени со ER.YAG ласер, авторите реализирале проспективна клиничка студија која интегрирала пациенти со ниско инсерирани лабијални френулуи. Пациентите биле оперирани со Er:YAG laser (Fotona Fidelis III) и проследени во однос на дефинирани интраоперативни и постоперативни параметри согласно поставената цел. Добиените сознанија од ова истражување ги демонстрираат предностите и минималната инвазивност на Er:YAG ласерот при изведување на лабијални френулектотомии.

Трудот е оригинален со научно-истражувачки карактер.

12. **Kacarska M, Velickovski B. Dental extractions in metastatic breast cancer patients on bisphosphonate therapy: A case report.** MSP, број 3-4, 2015 година, стр 7-19.

Денталните екстракции кај пациенти на долготрајна бисфосфонатна терапија на малигни состојби претставува тематска преокупација на овој труд. Публикувани се одредени протоколи кои даваат насоки, ориентири во евалуацијата на пациенти на бисфосфонатна терапија со цел да се објективизира ризикот за бисфосфонатна остеонекроза на вилиците. Иако оваа состојба може да се јави спонтано, сепак таа е најчесто асоцирана со екстракција на заби. Авторите презентираат случај на метастатски канцер на градите кој е третиран со бисфосфонатна терапија повеќе од 2 години. Гангренозните корени во горната вилица го отежнувале цвакањето и дополнително го нарушувале квалитетот на животот на пациентот. По направената евалуација констатиран е висок ризик за бисфосфонатна остеонекроза на вилиците, што било соопштено на пациентот. На негово инсистирање, биле изведени атрауматски мултипни екстракции прво во максиларниот десен фронт, а потоа и во левиот. Постоперативниот тек се одвивал без компликации и знаци на остеонекроза на вилицата.

Трудот има научно – апликативен карактер.

13. **Kacarska M. A root resection variability in surgical endodontic procedures: In vivo study.**

Трудот е усмено презентираан на 1 Конгрес по орална хирургија и имплантологија, во Скопје 2-4.06. 2016 година; книга на абстракти стр.67,68.

Коренските ресекции претставуваат интегрален дел на хируршко-ендодонтските процедури. Нивното изведување зависи од повеќе интраоперативни чинители. Основна интенција на овој труд е да се валоризират коренските ресекции кај различни групи на заби оперирани со различни хируршко-ендодонтски процедури. За остварување на поставената цел изведени се вкупно шеесет хируршко-ендодонтски процедури, и тоа триесет со конвенционална хируршка техника и триесет со современа ултрасонична техника. Резултатите од ова истражување ја потврдија со статистичка сигнификантност зависноста на коренските ресекции од применетите хируршко-ендодонтски процедури. Трудот е оригинален со научно-истражувачки карактер.

14. B Velickovski, **M Kacarska**, M Peeva-Petreska, D Veleska, G Apostolova:
Heterotopic odontalgia - diagnostic and therapeutic dilemma.

Трудот е усмено презентираан на 1 Конгрес по орална хирургија и имплантологија, во Скопје 2-4.06. 2016 година; книга на абстракти стр.53.

Болката претставува многу чест симптом во орофацијалната регија кој може самостојно да перзистира, или пак да биде придружен со друга симптоматологија. Стоматологот треба да ја дијагностицира дентогената одонталгија и да превземе терапевски мерки истата да ја отстрани. Авторите трудот тематски го насочиле кон проблемот на хетеротопна одонталгија која претставува дијагностичка и терапевска дилема. Обработени се одредени системски состојби кои можат да бидат придружени со нејасна забоболка. Со препознавање на овие состојби, заклучуваат авторите, се превенира погрешна дијагноза и некоректна, честопати ирреверзибилна и штетна терапевска постапка.

Трудот е оригинален со стручно-апликативен карактер.

15. Marina Kacarska: *Clinical evaluation of root end resection bevel in periapical surgery.* CONTRIBUTIONS. Sec. of Med. Sci., XXXVIII 1, 2017-113-118.

Периапикалните хируршки процедури можат да бидат изведени со конвенционални и современи оперативни техники. Истите различно влијаат врз изведување на одредени фази на оперативниот процес. Со цел да се валоризираат вредностите на коренските ресекции кај различни морфолошки групи на заби оперирани со различни периапикални хируршки методи била реализирана проспективна клиничка студија. Резултатите од оваа студија демонстрирале варијабилност на коренските ресекции при изведување на одредени хируршко-ендодонтски процедури кај сите оперирани групи на заби. Значително поблаги коренски ресекции биле детектирани кај заби оперирани со ултрасонична хируршка процедура (минимална средна вредност од 2,1° до максимална средна вредност од 7,8°). Поблагите коренски ресекции придонесуваат кон презервирање на коренскиот супстрат и ја потврдуваат минималната инвазивност на ултрасоничната периапикална хируршка процедура.

Трудот е оригинален со научно-истражувачки карактер.

16. M. Kacarska, O. Dimitrovski, D. Popovic Monevska: *Preprosthetic Laser Assisted Mandibular Vestibuloplasty*. Balk J Dent Med, 2016; 20:182-185.

Пациентите со комплетна мандибуларна едентација и атрофиран алвеоларен гребен претставуваат сериозен тераписки предизвик. Протетската рехабилитација кај овие пациенти е условена од коректно изведена вестибулопластика, мекоткивна хируршка интервенција за зголемување на анатомскиот фундамент. И покрај бројните недостатоци најчесто применувана метода на вестибулопластика е конвенционалната по Казанијан. Со цел да ги демонстрираат спецификите на современата вестибулопластика авторите презентираат случај на мандибуларна вестибулопластика изведена со Er:YAG laser. Опишана е хируршката техника, со посебен осврт на ласерските параметри, добиените резултати и предностите на оваа хируршка техника. Ласерската вестибулопластика била изведена во една сеанса, без поставување на конци и хируршки завој. Интраоперативното крварење било контролирано со примена на VLP во дефокусирана позиција. Постооперативниот тек бил спокоен, со минимална болка и оток. Заздравувањето било финализирано по четири недели. Обезбедената вестибуларна длабина била доволна за изработка на нова, добро стабилизирана протеза.

Трудот е оригинален со стручно-апликативен карактер.

17. M Kacarska, M Gjorovska, B Dzipunova: *Laser labial frenectomy in pediatric patients*. Macedonian Medical Review 2016; 70(3):127-130.

Лабиијаните френулектонии се многу чести интервенции во детската возраст. Оваа возрастна популација е исклучително сензибилна и осетлива на болка и други непријатни дразби. Минимално-инвазивните хируршки техники претставуваат метод на избор кај овие пациенти. Во овој труд авторите имаат интенција да ја демонстрираат минималната инвазивност на ласерските френулектонии изведени кај деца. Френулектониите биле изведена безболно, со минимално количество на инфилтративна анестезија. Постооперативниот период бил безболен, без оток и инфламација. Зараснувањето било со минимална лузна. Пациентите и родителите биле задоволни од самата интервенција. Добиените сознанија ја потврдуваат минималната инвазивност на ласерските френулектонии изведени кај деца.

Трудот е оригинален со научно-апликативен карактер.

18. Velickovski B, Peeva M, Velevska D, Kacarska M. *Coronectomy-prevention from the injury of the Inferior alveolar nerve (n.alveolaris nferior)*. International Journal of

Clinical Case reports, vol.5, 2015, No 14, page 1-5. Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр.1131 од 30.09.2016 година

Оценка од самоевалуација

Кандидатот д-р Марина Кацарска доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Стоматолошкиот факултет.

АНЕКС 2 ОБРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: МАРИНА ЈУГОСЛАВ КАЦАРСКА (СТЕФАНОВСКА)

(име, татково име и презиме)

Институција: Стоматолошки факултет

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: : ОРАЛНА ХИРУРГИЈА

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност (наставно-образовна):	Поени
1	Одржување на настава од прв циклус студии ОМФХ II 2010/11 (3+4) до 30%	0,5
2	Одржување на настава од прв циклус студии виши сестри (2+2), 2003/04, 2004/05, 2005/06 до 30%	1,4
3	Одржување на настава од прв циклус на студии за виши сестри стерилизација на инструменти (1+4) 2005/06 до 30%	0,2
4	Одржување на настава прв циклус студии за виши сестри: ургентни состојби, анестезија и реанимација (3+4) 2006/07 до 30%	0,5
5	Одржување на настава прв циклус студии за виши забни техничари: ургентни состојби 2006/07 (1+2) со 30%	0,2
6	Одржување на настава прв циклус студии доктори по дентална медицина избран предмет: пациенти со ризик за стоматолошки интервенции IX семестар (1+1) 2015	0,6
7	Одржување на настава прв циклус студии доктори по дентална медицина избран предмет: пациенти со ризик за стоматолошки интервенции IX семестар (1+1), 2016	0,6

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
8	Одржување на настава прв циклус студии доктори по дентална медицина изборен предмет: пациенти со ризик за стоматолошки интервенции IX семестар (1+1), 2017	0,6
9	Одржување на настава прв циклус студии стручни забни техничари: ургентни состојби Iv семестар (1+0), 2015	0,6
10	Одржување на настава прв циклус студии за стручни стом сестри: орална хирургија со стерилизација на инструменти 1 (IVсеместар), (1+0), орална хирургија со стерилизација на инструменти 2 (V семестар) (1 +0), 2015	0,6+ 0.6
11	Одржување на настава прв циклус студии за стручни стом сестри: орална хирургија со стерилизација 1 (IVсеместар), (1+0), орална хирургија со стерилизација 2 (V семестар) (1 +0), 2014	0,6+ 0.6
12	Одржување на настава прв циклус студии за стручни стом сестри: орална хирургија со стерилизација 1 (IVсеместар), (1+0), орална хирургија со стерилизација 2 (V семестар) (1 +0), 2016	0,6+ 0.6
13	Одржување на настава прв циклус студии за стручни стоматолошки сестри - орални хигиенолози: анатомија и дентална морфологија I семестар (1+3), 2015	0,6
14	Одржување на настава прв циклус студии за стручни стоматолошки сестри - орални хигиенолози: анатомија и дентална морфологија I семестар (1+3), 2016	0,6
15	Одржување на настава прв циклус студии за стручни стоматолошки сестри: контрола на преносливи инфекции (1+0) 2017	0,6
16	Одржување на вежби прв циклус студии орална хирургија - претклиника 2гр (2+3) 1993/1994 – 2002/2003 (VII с)	29,7
17	Одржување на вежби прв циклус студии орална хирургија – клиника 2гр (2+3) 1993/1994 – 2002/2003 (VIII с)	29,7
18	Одржување на вежби прв циклус студии орална хирургија - клиника 2гр (2+3) 1993/1994 – 2002/03 (IX с)	29,7
19	Одржување на вежби прв циклус студии ЕКТС ОМФХ I 2гр (1+3) 2003/04 -2010/11	21,6
20	Одржување на вежби прв циклус студии орална хирургија ЕКТС ОМФХ II 2гр (3+4) 2003/04-2010/11	28,8
21	Одржување на вежби прв циклус студии ЕКТС ОМФХ I 2гр (1+3) 2011/12 – 2013/14	8,1
22	Одржување на вежби прв циклус студии ЕКТС ОМФХ II 2гр (3+4) 2011/12-2013/14	10,8
23	Одржување на вежби прв циклус студии по дентална медицина ЕКТС орална хирургија - претклиника VII семестар 2 (1+2); во период од 2014/15 – 2015/16	3,6

Ред. број	Назив на активност (наставно-образовна):	Поени
24	Одржување на вежби прв циклус студии по дентална медицина ЕКТС орална хирургија 1 (клиника) VIII семестар 2 (2+3) претклиника во период од 2014/15 – 2015/16	5,4
25	Одржување на вежби прв циклус студии по дентална медицина ЕКТС орална хирургија 2 (клиника) IX семестар 2 (1+3) во период од 2014/15 – 2015/16	5,4
26	Одржување на вежби прв циклус студии по дентална медицина ЕКТС претклиничка орална хирургија VII семестар (1+2); 2016/17	1,8
27	Одржување на вежби прв циклус студии по дентална медицина ЕКТС, орална хирургија 1 (клиника) VIII семестар (2+3); 2016/17	2,7
28	Одржување на вежби прв циклус студии по дентална медицина ЕКТС орална хирургија 2 (клиника) IX семестар (1+3); 2016/17	1,35
29	Одржување на вежби од прв циклус студии: анатомија за стручни стоматолошки сестри (3+4) 2011/2012	1,8
30	Одржување на вежби од прв циклус студии: анестезиологија со реанимација (1+1) 2007	0.45
31	Одржување на вежби I циклус студии ДМ: имплантологија (1+1) 2013/14	0,45
32	Подготовка на нов предмет Пациенти со ризик за стоматолошки интервенции	1
33	Подготовка на нов предмет Стерилизација – стручни стоматолошки сестри	1
34	Подготовка на нов предмет Ургентни состојби - стручни забни техничари	1
35	Подготовка на нов предмет Анатомија - орални хигиенолози	1
36	Консултации со студенти по стоматологија на Стоматолошкиот факултет во Скопје 1993-2017	2,2
37	Консултации со студенти во рамките на здравствена клиничка пракса - стажанти 1993-2017	14

Ред. број	Назив на активнoста (наставно-образовна):	Поени
38	Ментор и едукатор на здравствена едукација (12*1)	12
39	Пакет материјали за одреден предмет: Испитни прашања по предмет пациенти со ризик за стоматолошки интервенции 2015 и 2016	2
40	Пакет материјали за одреден предмет: Компјутерски модел на испитни прашања по орална хирургија за студенти по стоматологија	1
41	Пакет материјали за одреден предмет: Oralna i maksilofacijalna hirurgija, anesteziologija so reanimacija.	1
42	Пакет материјали за одреден предмет: Испитни прашања по предмет ургентни состојби за стручни забни техничари	1
43	Пакет материјали за одреден предмет: Испитни прашања по предмет орална хирургија и стерилизација за стручни стоматолошки сестри	1
44	Пакет материјали за одреден предмет: Испитни прашања по предмет анатомија и дентална морфологија за стручни стоматолошки сестри - орални хигиенолози	1
45	Пакет материјали за одреден предмет: Испитни прашања за државен испит по предмет орална хирургија	1
46	Изработка на семинарски труд/студентска тема (11 *0,03)	0,33
47	Настава во школи и работилници - учесник - (курсеви и симпозиуми) Courses: Dentoalveolar trauma. (Prof J. Bernard, Prof.J Schwarz) Стоматолошки факултет - Женева 2005 година.	1
48	Courses: Pathoanatomic aspects od osseus lesions (Prof. Kuffler R, Prof Lombardi T) Стоматолошки факултет - Женева 2005 година	1
49	Courses: Imediant implant placement (Prof J. Bernard) Стоматолошки факултет- Женева 2005 година.	1
50	Семинар: Medical urgency at dental cabinet (Prof. J. Carrel) Стоматолошки факултет Женева во 2005 година.	1
51	Семинар: Ankylos multi indicative conference (Др. Горањц М) Скопје во 2006 година.	1
52	Семинар: Современи хируршко-дијагностички концепти во стоматологијата, Скопје, март 2015	1

Ред. број	Назив на активност (наставно-образовна):	Поени
53	Семинар: Примена на ласер во оралната патологија, Стоматолошки факултет, Скопје 2006	1
54	Семинар: Орална имплантологија – современи хируршки техники, Скопје 2007 год	1
55	Семинар: Хронична орофацијална болка – Стоматолошки факултет Скопје 2007	1
56	Симпозиум: Коскени и мекоткивни графтови во орофацијалната регија – 2011	1
57	Меѓународен Симпозиум: Современи концепти во оралната хирургија, Скопје 2012.	1
58	Семинар: Одонтогени инфекции во орофацијална регија – 2011 Скопје	1
59	Educational course: Surgery of the midface – EACMFS educational course, 2011 Skopje	1
60	Семинар: Современи дијагностички и тераписки концепти во оралната хирургија и имплантологијата, Битола 2014	1
61	Работилница (hands on) курс: Application notes of Er.Yag and Nd.Yag Lasers in dentistry организирана од Фотона-Словенија, во Скопје јуни 2009 година	1
62	Работилница (hands on) курс: Естетска, пластична и реконструктивна пародонтална хирургија, Здружение на специјалисти по блести на уста и пародонтот, Скопје, во 2014 година.	1
63	Работилница (hands on) курс: Periodontal surgery of gingival recession 2015	1
64	Работилница (hands on) курс: Techniques of plastic surgery in periodontology, 2015, Ohrid.	1
65	Работилница (hands on) курс Ankylos multyindicative training во Stanberg, Германија, во 2008 година	1
66	Автор на универзитетски учебник Кацарска М: Дијагноза и хируршка терапија на периапикалните инфламаторни лезии, Стоматолошки факултет, 2013 година, рецензиран во Билтен на УКИМ бр.1031 Од 2012 година	8
	Вкупно	260,0

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	Магистерски труд „Морфолошка диспозиција на апикалните варијации на каналниот систем кај хуманите максиларни премолари, ендодонтско, орално-хируршки терапевтски проблем”. Рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 852 од 2003 година, одбранет на 26.05.2003.	
	Докторската дисертација „Валоризација на клиничко-терапевтските атрибути на ултрасоничната наспроти конвенционалната ретропрепарација”. Рецензирана во Билтен на УКИМ бр.953 од 1.12. 2008 година, одбранет на 4.02.2009.	
	Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор *6 + IF	
1	Kacarska M, Velickovski B; Nikolovski M: The apical disposition of isthmus in maxillary premolars: A surgical endodontic problem. BJS, 11(2), June 2007, page 111-115. Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр.1010 Од 2011 година.	4,8
2	Dzipunova B, Kacarska M , Gjorgova J, Stefanovski J: Hirursko-ortodontski tretman na scleroderma circumscripta: prikaz na slucaj, Bilt.UOJ, 2000; XXXIII (1);41-46. Трудот е рецензиран во Билтен бр. 763	3,6
3	Kacarska M, Gorovska M: ER.YAG laser assisted frenectomies. INTERNATIONAL DENTAL JOURNAL. September 2013, volum 63, issue s1, p-121,122 Impact Factor: 0.967. Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр. 1071, од 17.02. 2014 година	5,4 + 0,967
4	Kacarska M, Stefanovski J: The Authentic V flap for surgical endodontic treatment of periapical diseases” Acta Stomatologica Croatica 2011;45(3):190-195.	5,4

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр.1010 Од 2011 година	
5	Velickovski B, Peeva M, Velevska D, Kacarska M : Coronectomy-prevention from the injury of the Inferior alveolar nerve (n.alveolaris inferior). International Journal of case reports, vol.5, 2015, No 14. Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр.1131 Од 2016 година	3,6
6	Marina Kacarska : Clinical evaluation of root end resection bevel in periapical surgery. CONTRIBUTIONS. Sec. of Med. Sci., XXXVIII 1, 2017 : 113-118.	6
7	M. Kacarska , O. Dimitrovski, D. Popovic Monevska: Preprosthetic Laser Assisted Mandibular Vestibuloplasty. Balk J Dent Med, 2016 ; 20:182-185	4,8
8	M. Kacarska , M Gjorovska, B Dzipunova: Laser labial frenectomy in pediatric patients. Mac Med Rew 2016 ; 70(3):127-130	4,8
9	Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно/стручно списание *4 Kacarska M, Velickovski B : Dental extractions in metastatic breast cancer patients on bisphosphonate therapy: A case report. MSP, 3-4, 2015 година, стр 7-19.	3,6
10	Kacarska M : Treatment of epulis fissuratum with Er:YAG laser.MSP 1-2; 2013 ,стр.96-103.	4
11	Кацарска М , Стефановски Ј: Апликативни аспекти на ултрасоничната препарација. МСП 2006, 30(2):209-213. Трудот е рецензиран во билтен бр.914 од 2007 година	3,6
12	Кацарска М : Евалуација на вредноста на аголот на ресекција при хируршки ретрооперативни процедури: In vivo студија. МСП 2010, бр 5-6, 342-351. Трудот е рецензиран во билтен бр.998 од 2010 година	4
13	Стефановска М , Стефановски Ј, Чортаноски Љ, Царчев П, Величковски Б: Ревалоризација на индикациите за егзодонција кај пациенти упатени на клиниката за орална	2,4

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	хирургија. МСП 17(2):83-7,1993. Трудот е рецензиран во билтен на УКИМ бр.590 од 1993 година.	
14	Кацарска М: Антибиотска профилакса на локални инфекции. Стоматолошки информатор бр.2 април 2012, 28-30. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 1071, од 17.02. 2014	2
15	Кацарска М: Бременост и лактација – современ орално-хируршки менаџмент. Македонски стоматолошки преглед, 2007(3);45-48. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр.998 од 2010 година	2
16	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор (*3 + 1 за усмен реферат) Кацарска М, Ѓоровска М: Ласерски третман на epullis fissuratum. МСД 6-ти Конгрес на стоматолозите на Македонија, Охрид 2012, усмено презентираан, стр.128. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 1071, од 17.02. 2014	2,7+1
17	Kacarska M, Gjorovska M: Advances of the Er. YAG laser surgery of labial frena. 20 th BaSS Congres, Romania, 2015, p-199.	2,7
18	Kacarska M, Gjorovska M, Velickovski B: <i>Dental extractions in cancer patients on bisphosphonate therapy. A case report.</i> Трудот е усмено презентираан на III Balcan Congress of OMFS – Ohrid may 2014. Abstract book – p.8,9.	2,4+1
19	Kacarska M: Papilla Base Incision for Paradicular surgery. 18- ти BASS Конгрес Скопје 2013, усмено презентираан abstr.book p-131. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 1071, од 2014	3+1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
20	Kacarska M : Laser assisted mandibular vestibuloplasty. 18 BASS Конгрес, Скопје 2013, усмено презентирани, abstr.book, p-133. Билтен на УКИМ бр. 1071, од 17.02. 2014	3+1
21	Dzipunova B, Kacarska M : Orthodontic-surgical management of impacted canines. 18 BASS Конгрес, Скопје 2013, abstr.book p-160. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр.1071, од 17.02. 2014.	2,7
22	Поповска М, Кацарска М , Симјановска Љ: Ласерски третман на протетски индуцирана фиброзна хиперплазија. Трудот е постер презентирани на V Kongres на стоматолози на Македонија, Охрид, со меѓународно учество, септември 2009 година. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр 998, 2010 година.	2,4 + 0,5
23	Kacarska M , Stefanovski J, Velickovski B, Dimitrovski O: Lengthening of the clinical crowns-surgical approach. 9 Bass Congress, усмена презентација, Ohrid мај, 2004 godina. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. бр.914 од 2007.	1,8+1
24	Kacarska M , Velickovski B, Popovska M: The apical disposition of isthmus in maxillary premolars: A surgical endodontic problem. First Macedonian Congress of Maxillofacial and Neck surgery, усмено презентирани Ohrid May, 2006, abstr.book, p-8. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр.914 од 2007 година.	2,4+1
25	Velickovski B, Kacarska M , Dimitrovski O: Use of computerized tomography in determination of the position of impacted maxillary canine. First Macedonian Congress of Maxillofacial and Neck surgery, Ohrid May, 2006, abstr.book, p-9. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 764.	2,4
26	Popovska M, Kacarska M , Simjanovska Lj: Epulis gigantocellularis- a case report. First Macedonian Congress of Maxillofacial and Neck surgery, poster, Ohrid May, 2006, abstr.book, p-19. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр.914 од 2007 година.	2,4 +0,5
27	Popovska M, Kacarska M , Menceva Z: Flap design in relation with the type of Chronic Periapical Lesions. Poster prezentacija, X Bass Congress, Belgrad 2005 godina, abs. strana-59. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр.914 од 2007 година.	2,4+0,5
28	Dimitrovski O, Velickovski B, Kacarska M , Spirov V: Surgical approach to a massive osteoma in the region of thorus mandibule. Case report. First Macedonian Congress of Maxillofacial and Neck surgery, Ohrid May, 2006, abstr.book, p-28. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. бр.914 од 2007.	1,8

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
29	Peeva M, Janevska V, Pisevska N, Gerasimova S, Simjanovska Lj, Kacarska M : Histomorphometric evaluation of human bone defects treated with graft material-a pilot study. 9th Bass Congress, Ohrid maj, 2004 godina, abstr.book p.55. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр.873 од 2005 година.	1,8
30	Velickovski B, Popovski J, Kacarska M , Dimitrovski O: Oral surgery interventions on patients suffering Cleidocranial dysplasia-a case report. 9th Bass Congress, Охрид, мај 2004 godina, abstr.book p.74. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 846 од 2004 год.	1,8
31	Dimitrovski O, Velickovski B, Kacarska M , Spirov V. Surgical approach on massive fibromatous epulis-a case report. 9th Bass Congress, poster, Ohrid maj, 2004 godina, abstr.book p.60. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 846 од 2004 год.	1,8+0,5
32	Dimitrovski O, Velickovski B, Popovska M, Kacarska M : Blast reactivity changes among chronic periodontitis patients. 10th Bass Congress, Belgrade, 2005, abstr.book p.59. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 764. од 2000 год,	1,8 +0,5
33	Кацарска М , Величковски Б, Поповска М: Импактиран ектопично поставен максиларен централен инцизив. IV конгрес на стоматолозите на Македонија 2006 год. со меѓународно учество, зборник, стр. 47, усно презентирани. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр.914 од 2007 година.	2,4+1
34	Kacarska M , Stefanovski J, Velickovski B: The pathologic verification of the cellular cementum alterations in human teeth, with both chronic and chronic exacerbating periapical processes. 5 th BaSS Congress, Solun, 2000, усно презентирани, abstr.book p.76.Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 846 од 2004 година.	2,4+1
35	Кацарска М , Стефановски Ј, Величковски Б, Поповска М, Димитровски О: Интраосеалната дентална имплантација низ призмата на реалната сегашност и виртуелната иднина. III Конгрес на стоматолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 2002 година, усно презентирани, зборник на апс. Стр. 104. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 846 од 2004 год.	1,8+1
36	Величковски Б, Димитровски О, Кацарска М , Поповски Ј: Марсупелизација како терапевска опција во третман на фоликуларните дентогени цисти. III Конгрес на стоматолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид 2002, збор. на апст.стр.112. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 803 од 2002	1,8
37	Оцаклиева С, Баланчевска Е, Ефтимовска М, Алексова П, Кацарска М : Антимикробен ефект на МТА (pro root): компаративна студија, III конгрес на стоматолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид 2002, збор. на апст.стр.151.	1,8 +0,5

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
38	Џипунова Б, Кануркова Л, Тошеска Н, Мишеска Ц, Кацарска М : Комбиниран ортодонтско-хируршки пристап во третман на малоклузии. III конгрес на стоматолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид 2002, збор. на апст.стр.157. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 852 од 2003 година.	1,8
39	Димитровски О, Јосифов Д, Величковски Б, Кацарска М : Орално-хируршки третман на ектопично поставен мандибуларен канин – приказ на случај. III конгрес на стоматолозите на Македонија, со меѓународно учество Охрид 2002, збор. на апст.стр.202. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 914 од 2007 година.	1,8 +0,5
40	Поповска М, Кацарска М , Герасимова С: Импактиран мандибуларен прв молар-приказ на случај. III конгрес на стоматолозите на Македонија со меѓународно учество, Охрид 2002, збор. на апст.стр.175. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр. 846 од 2004 година.	2,4 +0,5
41	Кацарска М , Јосифов Д, Ѓоровска М, Писевска Н: Планирање на инвазивен дентален третман кај пациенти на потентни бисфосфонати. Усно презентирањ, Конгрес на МСД, 2015 година со меѓународно учество. Зборник на абстракти стр. 369-370.	1,8+1
42	Kacarska M , Gjorovska M, Velickovski B: Dental extractions in cancer patients on bisphosphonate therapy. A case report. III Balcan Congress of OMFS – Ohrid may 2014. Усмено презентирањ. Abstract book – p.8,9.	2,4+1
43	Kacarska M . Gjorovska M: <i>Laser assisted soft tissue surgery</i> . III Balcan Congress of OMFS – Ohrid may 2014. Усмено презентирањ. Abstract book – p.12.	3+1
44	Velickovski B, Peeva M, Kacarska M : Coronectomy-technique to protect the inferior alveolar nerve. A case report. III Balcan Congress of OMFS – Ohrid may 2014. Abstract book – p-8. Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр.1078 од 2014 година.	2,4
45	Кацарска М , Тошеска Н, Ѓоровска М: Мултипли прекубројни импактирани заби кај здрава индивидуа (синдром неасоцирани). Трудот е презентирањ на 7 Конгрес на МСД со меѓународно учество, Охрид 2015 година; зборник на абстракти стр.489,490	2,4+1
46	Тошеска-Спасова Н, Џипунова Б, Капушевска Б, Кацарска М , Панчевска С, Тошеска-Трајковска К, Спасов З: Предупредувачки денто-алвеоларни знаци и симптоми кај нарушувања на исхраната. Трудот е презентирањ на 15 Конгрес на МСД со меѓународно	1,8

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	учество, во Охрид 11-14 јуни 2015 год, зборник на абстракти стр. 517,518. Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр.1126 од 2016 година.	
47	B Velickovski, M Kacarska , M Peeva-Petreska, D Veleska , G Apostolova: Heterotopic odontalgia - diagnostic and therapeutic dilemma. Трудот е усмено презентирани на 1 Конгрес на специјалисти по орална хирургија, Скопје 2-4.06. 2016 година; книга на абстракти стр.53.	1,8
49	Јосифов Д, Амбаркова В, Јанев Е, Кацарска М , Пеева Петреска М, Б Зекири: Орално-хируршки интервенции кај пациенти со развојни аномалии на забиите . Трудот е презентирани на 7 Конгрес на МСД со меѓународно учество, во Охрид 11-14 јуни 2015 год, зборник на абстракти стр. 493,494.	1,8 +0,5
50	Kacarska M : A root resection variability in surgical endodontic procedures: In vivo study. Трудот е усмено презентирани на 1 Конгрес на специјалисти по орална хирургија, Скопје 2-4.06. 2016 година; книга на абстракти стр.67,68.	3+1
51	Kacarska M , Stefanovski J: Lengthening of the clinical crowns- surgical. FDI Congress Sydney 2003. p-435. Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр. 852 од 2003	3
52	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир (*2 + 1 за усмена презентација) Чортановски Љ, Стефановски Ј, Царчев П, Величковски Б, Стефановска М : Клиничко-рентгенолошка и оперативна верификација на фреквенција на локализација на dentes acessoria и dentes supernumeraria. Трудот е презентирани на Собирот на стоматолози на Македонија, Струга 1992, зборник стр.55. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ, бр.598 од 1993 година	1,2
53	Величковски Б, Царчев П, Чортановски Љ, Миљковиќ Д, Стефановска М : Проценка на терапевската вредност на постекстракционата дренажа при различни фази на АОИ.Трудот е презентирани на Собирот на стоматолози на Македонија, Струга 1992, зборник стр.50. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ, бр.598 од 1993 година	1,2
54	Стефановска М , Стефановски Ј, Чортановски Љ, Царчев П, Величковски Б: Ревалоризација на индикациите за	1,2+1

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	егзодонција кај пациенти упатени на клиниката за орална хирургија. Трудот е усмено презентира на Собирот на стоматолози на Македонија, Струга 1992, зборник стр.51. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ, бр.590 од 1993 година	
55	Чолаков Х, Стефановски Ј, Царчев П, Величковски Б, Чортановски Љ, Стефановска М : Орално-хируршки интервенции во геријатријата. Трудот е презентира на Собирот на стоматолози на Македонија, Струга 1992, зборник стр.55. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ, бр.590 од 1993 година	1,2
56	Кацарска М , Стефановски Ј, Царчев П, Величковски Б: Dentes sapientes et supernumerariae bilateralis impacti maxillae. I-от Конгрес на стоматолозите на Македонија, Охрид 1994. Усмена презентација. Трудот е рецензиран во Билтен на УКИМ бр.671 од 1996 година.	1,2+1
57	Величковски Б, Јанев Ј, Царчев П, Чортановски Љ, Кацарска М : Појава на перикоронитис во релација со различни положби на импактиран и полуимпактиран долен трет молар. I-от Конгрес на стоматолозите на Македонија (апстракти)/ Охрид. Здружение на стоматолозите на Македонија, 1994, зборник стр. 115. Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр 631 од 1994 година.	1,2
58	Стефановски Ј, Кацарска М , Царчев П, Величковски Б, Чортановски Љ: Гнатодинамометриски вредности во проценката на функционалната способност на апикотомирани заби со хронични периапикални процеси на горновилчната коска. I-от Конгрес на стоматолозите на Македонија (апстракти)/ Охрид. Здружение на стоматолозите на Македонија, 1994 зборник на трудови стр 103. Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр. 671 од 1996 година	1,2+1
59	Стефановски Ј, Кацарска М , Стефановски С: Периапикалните патози на повеќекоренските заби во горновилчната коска како ендодонтско-хируршки и етички предизвик. Трудот е усмено презентира на 2 Конгрес на стоматолозите на Македонија, Охрид 1998, стр.159. Трудот е рецензиран во Билтен на Уким бр. 852 од 2003 година.	1,6
60	Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество Кацарска М : Бременост и лактација: Орално-хируршки менаџмент, Секција на орални хирурзи - Кавадарци 2006	2

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
61	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество (*3) Кацарска М. Оро-антрални комуникации: превентивни аспекти, Aleksander palace, мај – 2007	3
62	Кацарска М. Антибиотска профилакса, кога и како? Симпозиум за континуирана едукација со меѓународно учество, Стоматолошки факултет, Скопје, 2011 година	3
63	Кацарска М. Објективизирање на ризикот за појава на БОНВ по дентална екстракција. Симпозиум за континуирана едукација со меѓународно учество, Стоматолошки факултет, Скопје 2013 година	3
64	Кацарска М. Апликација на Ег.YAG ласери во претпротетската хирургија. Симпозиум на ЗССПМ со меѓународно учество, Скопје во октомври 2015 година	3
65	Кацарска М: Причини за неуспех на периапикалните хируршки процедури: Проблемот на каналните истмуси. Симпозиум: „Превенција и тераписки пристап кон компликациите во оралната хирургија и имплантологија“ со меѓународно учество, Зружение на специјалисти по орална хирургија на Македонија, Скопје, 5.4.2014	3
	Вкупно	190,367

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	Воведување на нова лабораториско/клиничка или јавно-здравствена метода во област на медицинските науки и здравството, прв пат воведена метода во државата	

Ред. број	Назив на активност (стручно-апликативна):	Поени
	- Ултрасонична периапикална хируршка метода во третман на периапикално-парарадикуларни инфламаторни лезии. - Интраоперативна метода на визуелизација со примена на магнификација, фокусирана илуминација, микроогледала и контрастно средство	4
	Завршена специјализација од област на медицински науки и здравството • специјалист по орална хирургија	2
	Предавање на институции од јавен интерес, културно информативни центри (*0,5) 4 Предавања од област на орална хирургија • Гостување на ТВ. Сител 2009 • Гостување на ТВ. Алфа 2010 • Гостување на ТВ. Скај 2010 • Гостување на Нома радио 2004	2
	Студиски престој во странство до 3 месеци • 2005 godina - Geneva, Switzerland, Department of Stomatology and Oral Surgery, School of Dental Medicine • 2008 година – Stanberg Germany: Ankylos multiindicative hands on training	0,5 0,5
	Дејности од поширок интерес (*3) Раководител на внатрешна организациона единица • Шеф на инфективен оддел 2007 година • Претседател на Научниот одбор на ЗСОХМ при МСД	6
	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/ стручен собир - Модератор на орално-хируршка усмена сесија на 7 Конгрес на стоматолозите на Македонија, Охрид 11-14.06.2015 - Модератор на орално-хируршка постер сесија на 7 Конгрес на стоматолозите на Македонија, Охрид 11-14.06.2015 - Потпретседател на Научниот одбор на 1 Конгрес на специјалисти по орална хирургија, Скопје 2016 година	1

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	- Модератор на усмена сесија на 1 Конгрес на орална хирургија и имплантологија, Скопје 2016 година - Модератор на постер сесија на 1 Конгрес на орална хирургија и имплантологија, Скопје 2016 година	1 2 1 1
	Награди за научни постигнувања од струкова организација/самостоен (*3) 7 1. Пофалница од Стоматолошки факултет, по повод јубилејот на 40 години од неговото постоење, 1999 2. Благодарница од Македонското лекарско друштво, 2000 3. Благодарница од Конгресен одбор на III Конгрес на стоматолозите на Македонија за реализација на програмата, 2002 година 4. Диплома од Македонското лекарско друштво, 2001 година 5. Благодарница од Стоматолошкиот факултет по повод 50 годишниот јубилеј од неговото постоење, 2009 6. Благодарница од Македонското стоматолошко друштво по повод 10 години од осамостојувањето во 2014 год. 7. Благодарница од Македонското стоматолошко друштво за активна партиципација во реализацијата на 7. Конгрес на стоматолозите на Македонија со меѓународно учество во Охрид, 2015	

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
		21
	Прва награда од конгресниот и научниот одбор за најдобра постер презентација (*3) 2 Меѓународен научен конгрес на студентите по стоматологија, 2007, 08	6
	Учество во комисии и тела на државни и други органи (*1) 6 - Член на Стоматолошка комора на РМ - Член на Здружение на орални хирурзи на РМ(ЗОХМ) - Член на Македонско стоматолошко друштво (МСД) - Член на Македонско лекарско друштво (МЛД) - Член на Балканска стоматолошка асоцијација (BaSS) - Член на Светската асоцијација на стоматолози (FDI).	6
	Вкупно	54,0

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	260,0
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	190,367
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	54,0

Вкупно	504,367

6.

7.

8.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1.Проф. д-р Борис Величковски, претседател

2.Проф. д-р Марија Пеева-Петреска, член

3.Проф. д-р Оливер Димитровски, член
с.р

4.Проф. д-р Владимир Поповски,член
с.р

5.Проф. д-р Даница Поповиќ-Моневска,
член с.р

3.БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Д-р Едвард Јанев вработен на Клиниката за орална хирургија ЈЗУ Универзитетски стоматолошки клинички центар „Св.Пантелејмон“ во Скопје, е роден на 23.09.1972 година во Скопје.

Универзитетско образование:

Доктор-стоматолог: Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје ,
Стоматолошки факултет-Скопје, во 1995 година дипломира со среден успех 9,53.

Магистер на стоматолошки науки од областа на оралната хирургија:

Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје, Стоматолошки факултет-Скопје, со магистерски труд „Рендгенолошка евалуација на коскениот ткивен одговор на вилиците по апликација на алопластични материјали“ во 2004 година.

Доктор на стоматолошки науки: Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје, Стоматолошки факултет-Скопје, со докторска дисертација под наслов „Имплнкација на коишнуираната антиромбоцитна терапија врз интраоперативното и постоперативното крвање при изведувањето на оралнохируршките интервенции“ во 2012 година.

Работно искуство: Во периодот по дипломирањето во 1995 година стажирал на Стоматолошкиот Клинички Центар „Св Пантелејмон“ по што го положил стручниот испит и заминал на отслужување на воениот рок во АРМ. Во 1996 година се запишал на постдипломски студии по предметот орална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје. Првото вработување го остварил во 1998 година на неопределено време, како клинички лекар на Стоматолошкиот клинички центар, на Клиниката за орална хирургија. Истата година ја започнал специјализацијата од областа орална хирургија, а во 2000 година ја завршил истата, и се здобил со звањето специјалист по орална хирургија. Во звањето помлад асистент на Катедрата за орална хирургија бил избран во 2000 година. Во звањето постар асистент на Катедрата за орална хирургија бил избран во 2004 година. Во 2007 година бил реизбран за асистент на истата катедра. Во звањето научен соработник на Катедрата за орална хирургија при Стоматолошкиот Факултет,УКИМ,Скопје избран е 14.05. 2014 година,на 16-та редовна седница на Наставно-научниот совет.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Од 2000 година преку изведување на практични вежби по орална хирургија активно работи на едукација на студентите по стоматологија- Орална хирургија предклиника (2+3) 2000-2016; Орална хирургија клиника (2+3) 2000-2016; Орална и максилофацијална хирургија (1+3) 2003-2013; Орална и максилофацијална хирургија II (3+4) 2003-2016; Орална и максилофацијална хирургија (1+3), Орална и максилофацијална хирургија П (3+4), 2006/2007 и Анестезиологија со реанимација (1+1) .

Вежби I циклус студии орална хирургија- предклиника (1+2)2013-2016, зимски семестар.Вежби Орална имплантологија (1+2) 2013-2016,вежби Орална имплантологија за забни техничари(1+1) 2013-2016. Предавања орална хирургија за виши сест1)тх(н2) 2014-2016,предавања имплантологија за забни техничари(1+2) 2014-2016,предавања изборни предмети за студенти орална хирургија (1+2) 2014-2016,предавања изборни предмети за студенти имплантологија (1+2) 2014-2016. Автор е и на дел од испитните прашања на Катедрата за орална хирургија,- анестези'а и имплантологија (2003, 2004, 2005, 2006, 2007,2028,2009,2010,2011,2012,2013,2014,2015,2016) при изготвување на програмата на ЕКТС.

СТРУЧНО-НАУЧНА ДЕЈНОСТ

Своите стручни и научни интереси, кандидатот ги насочил кон современите техники на коскена и мекоткивна регенерација, ткивен инжињеринг во областа на стоматологијата и имплантологијата.

Автор на монографија под наслов :

1. "Современи концепти во третманот на пациенти со кошштурирана антшромбошна терапија " - Скопје, 2016

Коавтор е во стручно -научните книги:

1. "Современи дострели" - Стоматолошки факултет- Скопје, 2009
2. „Дијагностички и терапевски протоколи“ - Скопје, 2010 *

Автор и коавтор е на објавени стручно-научни трудови во домашни и странски часописи. Со усмени или постер презентации учествувала на конгреси во земјата и странство, но и како предавач на симпозиуми и семинари за континуирана едукација.

Во 2003 година учествува во меѓународниот научен проект под наслов :

“ USAGE OF BONE SUBSTITUTES GRAFT MATERIALS: AUTOGENOUS

BONE,ALLOGRAFTS AND ALLOPLASTIC MATERIALS” под менторство на Проф.Неџат Бора Сајан на Клиниката за орална и максилофацијална хирургија при Универзитетот во Анкара, Турција. Во 2004 година како малад истражувач учествувал во научно истражувачкиот проект под раководство на Проф Д-р С.Костовска со наслов „Фибринолитичка активност на крвта кај пациенти со орално-хируршки интервенции“. Во 2015 година учествува во меѓународниот научно истражувачки проект со Проф.Д-р.М.Пеева под наслов „Коскена аргументација на виличните коски со нова генерација на композитни коскени супституенси“. Од 2011 година назначен за лиценциран едукатор за имплантологија во Македонија на фирмата Мегеген (MegaGen). Во овој период, како едукатор реализира два практични курса. Од 2015 година назначен за лиценциран едукатор за имплантологија во Македонија на фирмата Велидент (IMPLA). Во овој период, како едукатор реализира два практични курса. Бил ментор на седум студентски теми по орална хирургија.

Студијски престој:

-Од февруари 2003 година до август истата година учествува во шест месечен научно-истражувачки проект под наслов: „Употреба на коскено супститутивни графт материјали: автогена коска, алогграфтови, и алопластични материјали“ на Клиниката за орална и максилофацијална хирургија при Универзитетот во Анкара, Турција под покровителство на НАТО-ТУБИТАК (NATO-TUBITAK), а под менторство на Професор Неџат Бора Сајан.

Зема учествува на повеќе курсеви:

-Во 2001 година партиципирал на курс по остеологија-орална имплантологија во Барселона, Шпанија, запознавајќи се со основните и фундаменталните услови, фактори и критериуми за деналните импланти и примена на алопластичните материјали во оралната имплантологија.

-Во 2002 година учествува на курсот за примена на коскени графтови и алопластични материјали на Медитеранскиот Конгрес за орална имплантологија во Грција, Крф.

-Во 2004 година во Бремен, Германија партиципира на меѓународниот курс по имплантологија организиран ОД Оралтроникс (Oraltronics),каде преку предавања и

практична работа на модели се запознава со трите различни типови на импланти и имплантолошки системи.

-Во 2004 година на Клиниката за орална хирургија при СКЦ „Св.Пантелејмон“ во Скопје зема активно учество на интензивен курс по имплантологија под водство на Д-р Пиере Винкелман (Dr. Peirre Winkelmann) ,од фирмата Оралтроникс (Oraltronic).

-Во 2005 година учествува на 11 меѓународниот симпозиум за имплантологија во Дрезден, Германија, организиран Од Фриадент (Friadent), запознавајќи ги најновите Фриалит (Frialit) и Анкилос (Ankylos) импланти и имплантолошки системи.

-Во 2007 година под покровителство на фирмата БиБ Дентал (B&B Dental) партиципира активно во напредниот курс за имплантологија воден од Проф Д-р Клаудио Банзи (Prof.D-r. Klaudio Banzi).

-Во Скопје 2008 година учествува во курсот за постава на мини импланти наменети за анкараза во ортодонцијат, под водство на Д-р Томас Лец (Dr. Tomas Lec) од фирмата Дентаурум (Dentaurum).

-Во Росбах-Франфуркт, Германија 2009 година партиципира на курсот за тродимензионално планирање на постава на импланти 3Д-навигација, организирано од Шутз Дентал (Schutz Dental).

-Во 2011 година на Стоматолошки факултет, Скопје го организира и активно учествува на едукативниот семинар по имплантологија под покровителство на МегаГен (MegaGen).

-Во 2012 година учествува на едукативен курс/работилница под наслов „Различни аугментативни техники со автологни коскени графтови и коскени субституенти во третманот на атрофиран алвеоларен гребен“ воден од Наташа Хрен, Словенија.

-Во април 2012 година учествува на курс/работилница за пародонтална хирургија под наслов „мукографтови при мекоткивни рецесии-тунел техника“ воден од Др.Танасковиќ,Србија.

-Во ноември 2013 година учествува на курс по орална имплантологија организирано Од фирмата Зггаитапп под ведство на Проф. Др Алекса Марковиќ,Србија и Давид Диас,Белгија.

-На 16 ноември 2013 година присуствува на курс по 3-Д техники за блок графтирање во Монтањана, Италија под водство на Др Микеле Џакоти.

-Во октомври 2014 година учествува на меѓународен Конгрес по имплантологија во Венеција,Италија,SIDI(Societa Italiana di Implantologia),каде како член на здружението на орални хирурзи од Македонија официјално се збратими со здружението на имплантолози од Италија под водство на Проф.Карло Маркато.

-Во ноември 2014 година Франкфурт,Германија ,како член на Македонска делегација под раководство од фирмата ВЕЛИДент учествува на првиот меѓународен Конгрес по имплантологија,организиран од германската компанија IMPLA.

-Во јуни 2015 година обавува стручен престој во времетраење од 7 дена на Клиниката за имплантологија и орална хирургија на Универзитетот во Париз(Universite Paris Diderot),под менторство на Проф.Патрик Мисика.

-Во јуни 2015 година, Охрид,Македонија учествува во научниот форум од областа на имплантологијата воден Д-р.М.Горјанц под наслов „Неуспеси и компликации на имплантната терапија и справување со истите“

-Во октомври 2015 година во Водице,Хрватска учествува на 6 меѓународен Конгрес по имплантологија,организиран од Хрватското здружение по имплантологија.

-Во март 2016 година, во Берлин, Германија како член од Македонската делегација на имплантологи од фирмата Велидент учествува на вториот меѓународен Конгрес по имплантологија, организиран од германската компанија IMPLA.

Дејности од поширок интерес:

Од 2006 до 2009 година ја извршуваше функцијата раководител на ноќна служба и инфективниот оддел на Стоматолошкиот клинички центар „Св.Пантелејмон“.

Доделени му се признанија од поширок интерес (прилог анекс 2).

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Д-р Јанев за прв пат во Македонија ја воведува методата на екстракција на заби кај пациенти со антитромбоцитна терапија без прекинување на истата со намалување на ризикот од тромбоемболички испади и третирање на хеморагичните компликации преку воспоставување на локални мерки за хемостаза.

Од 2009 Година ја воведува методата на Тродимензионално планирање на постава на импланти 3Д-навигација.

Од 2013 година ја воведува методата на 3-Д (тродимензионални) техники за блок графтирање.

Од 2010 година како член на Управниот одбор на Здружението на специјалисти по орална хирургија при МСД, учествува во спроведување и реализирање на стручно-научниот дел на Здружението.

За тековниот конкурс ги пријави следните трудови:

58. Науч.Соп.Д-р Едвард Јанев

NEW CONCEPTS IN CONTINUATION OF ANTIPLATELET THERAPY IN PATIENTS WITH DENTAL SURGICAL PROCEDURES

ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol. 20(3) -385,2015

а.Стравот од неконтролираното крвање често пати ги компримира практичарите да ја прекинат антитромбоцитната терапија неколку дена пред хируршките интервенции.Целта на овој труд е да го евалуира интраоперативното и постоперативното крвање кај пациенти подлегнати под орално хируршки интервенции.Испитуваната група вкупно вклучува 235 испитаници од кои 200 на дневна база примаат антиагрегациска терапија,кои дополнително се поделени во 2 групи и тоа на тие кои ја прекинуваат пред интервенциите и на тие кои ја продолжуваат.Лостоеше и контролна група од 35 испитаници без било каков вид на терапија.Интраоперативното крвање беше статистички сигнификантно кај двете групи компарирано со контролната,додека индексот на постоперативното крвање беше неснигнфсантен со контролната група ($p=0,006$), ($p=0,029$).Во двете групи не беа забележани тромбоемболички 1-снади.Резултатите покажуваат дека локалните

мерки на хемостаза се доволни во регулацијата на постоперативното крвање.
б.трудот има стручно- научно значење

60.Науч.Соп.Д-р.Едвард Јанев, Доц.Д-р.Енис Реџеп. MANAGING THE CUTANEOUS SINUS TRACT OF DENTAL ORIGIN Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences.
<http://dx.doi.org/10.3889/September, 06.2016.100e> ISSN:1857-9655 Stomatology

Појавата на дренирачка екстраорална фистула во брадната регија може да биде предизвикана од хроничен периапикален процес од одонтогено потекло.Погрешната дијагноза на овие лезии,често пати доведува до деструктивна инвазивна терапија на синусниот тракт која не е коректна и куртивна по природа.Целта на овој труд е да преку соодветна комуникација помеѓу општите лекари и стоматолозите дојдеме до точниот наод и третман на синусниот тракт.Трудот опишува приказ на случај каде пациент на 31 годишна возраст се јавува на стоматолог со дренирачка кутана фистула во брадната регија. Оваа лезија претходно била два пати неуспешно хируршки третирана од општи лекари со фокус на кожната регија. Клиничките и радиолошките испитувања откриваат е хроничен периапикален процес од дентогено потекло.По завршениот ендодонтски третман, направена е апикотомија и обработка на фистулата,за да по три месеци се забележува комплетно повлекување на екстраоралната лезија и успешно лекување на периапикалниот процес.

Трудот има стручно-научно значење

64.Јанев Едвард,Јанева Н.,Митиќ К.,Конески Ф.

OPTIMAL AESTHETIC SOLUTION FOR HYPODONTIA IN FRONTAL

MAXILLA WITH INTERDISCIPLINARY APPROACH. Research Journal of

Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences ISSN: 0975-8585 November –

December 2016 RJPBCS 7(6) Page No. 1737

Хиподонцијата во фронталната максила претставува фреквентна појава во популацијата.Целта на овој труд е да прикаже решавање на анодонција во естетската регија со изработка на протетски реставрации поддржани од дентални импланти,со што би се избегнала протетската препарација на забите кај младите пациенти.Ортодонтскиот третман игра важна улога кај оваа метода како би се креирал адекватен простор за постава на импланти. Авторите прикажуваат индивидуа на 22 годишна возраст со билатерална хиподонција на латерални инцизиви во максила.По комплетирањето ортодонтски третман и деталните клинички и параклинички испитувања, изработени се поединечни фиксно протетски реставрации, шест месеци по завршената осеоинтеграција на ендосеалните двофазни дентални импланти.Интердисциплинарниот пристап во вакви случаи постигнува исклучително задоволувачки резултати во поглед на естетиката, функцијата и оклузалната хармонија.

Трудот има стручно-научно значење.

65.Јанев Едвард,Пеева-Петреска М.,Јанева Н.,Тошевска С.
ONE STAGE IMPILANTS-A NEW STANDARD TREATMENT PROTOCOL

IN TOTALLY EDENTULOUS MANDIBLE. Research Journal of Pharmaceuticl,
Biological and Chemical Sciences ISSN: 0975-8585 March-April 2017 RJPBCS
8(2) Page No. 233

По губењето на забите атрофијата на алвеоларните гребени претставува честа појава особено ако е поминат подолг временски период. Антериорната регија во мандибулата дава анатомски лимитации кај терапевтите во изработката на протетските реставрации поддржани од дентални импланти посебно кога станува збор за ширината и висината на резидуалниот коскен фундамент.Целта на овој труд е да прикаже два посебни клинички случаи на тотална безабост каде со постава на еднофазни импланти во фронтална мандибула се изработува тотална протеза. Имплантите со мал дијаметар се користат за подобрување на стабилизацијата и ретенцијата на тоталните протези,посебно кај пациенти кои употребуваат пасти за фиксација и страдаат од подвижни протетски реставрации нагласено при актот на мастикација и говор. Имплантите со мал дијаметар, мултипно поставени во интерканинскиот простор нудат адекватна ретенција и стабилизација на тоталните протези и ги надминуваат сите проблеми кои претходно ги давале конвенционалните протетски помагала. Трудот има стручно-научно значење

ОБРАЗЕЦ АНЕКС 2

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **Едвард Јордан Јанев**
(име, татково име и презиме)

Институција: **Стоматолошки факултет Скопје**

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: **Орална Хирургија**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. Број	Назив на активноста:	Поени
1.	Одржување на настава	
	Предавања предмет: пациенти со ризик за стоматолошки интервенции (за стоматолози), X семестар (15+15), (2015, 2016, 2017 г.)	1.8
	Предавања предмет: орална хирургија и стерилизација на инструменти I, високо стручни стоматолошки сестри, IV сем. (15+75), (2015 г.)	0.6
	Предавања предмет: ургентни состојби, високо стручни забни техничари, IV сем. (15+0) (2015г)	0.6
	Предавање предмет анатомија со дентална морфологија, орални хигиенолози, I семестар (15+45), (2015 г.)	1.2
	Предавање предмет контрола на инфекции во стоматологијата, орални хигиенолози, III семестар (15+0), (2016 г.)	0.6
	Предавање Имплантологија за виши забни техничари, IV семестар, 2016, (15+0)	0.6
2.	Одржување на вежби	
	Вежби I циклус студии: орална и максилофацијална хирургија I (1+3), 2000-2013, 2 групи	25.2
	Вежби I циклус студии: орална и максилофацијална хирургија II (3+4), 2000 – 2013 г., летен семестар, 2 групи	25.2
	Вежби I циклус студии: орална хирургија - претклиника (1+ 2) VII сем. 2013-2016 г., 2 групи	7.2
	Вежби I циклус студии: орална хирургија - клиника (1+ 2), VIII сем. 2013-2017 г., 2 групи	9
	Вежби имплантологија , стоматолози, X семестар (15+15), (2015, 2016, 2017г) 2 групи	2.7

	Вежби имплантологија, високо стручни забни техничари, IV Семестар, (15+30)(2015, 2016, 2017 г.) 2 групи	5.4
	Вежби анестезија со реанимација, (1+1), (2006, 2007), 2 групи	1.8
3.	Одржување на менторска настава за здравствена клиничка пракса (од 2000 год – 2010 год) – стажанти (1 семестар е 15 недели X 0.06 = 0.9 2 семестара годишно = 1.8 поени 11 години = 19.8 поени)	19.8
4.	Консултации со студенти во рамките на здравствено-клиничка пракса (2000 год-2017 год) (просек 5 студенти за 2 семестри (годишно) X 0,2 =1 1 X 18 години = 18 поени)	18
5.	Ментор и едукатор на здравствена едукација (специјализанти) (2013 год. – 2017 год.) 0,08 (просек 2 часа неделно X 15 недели во семестар X 0.08 = 2.4 2.4 X 2 семестри годишно = 4.8. 5 години X 4.8=24 поени)	24
6.	Пакет материјали за одреден предмет	
7	Компјутерски модел на испитни прашања за студенти на Стоматолошки Факултет, УКИМ, Скопје: Анестезиологија со реанимација: 2006, 2007 - Имплантологија: 2015, 2016, 2017-07-18 - Изборни предмети: 2015, 2016, 2017	2 3 3
1.	Настава во школи и работилници (раководител или -учесник)	
2.	Мај, 2011 година, работилница по импланотлогија- базичен курс под покровителство на МегаГен (MegaGen), раководител на работилница	1.5
3.	2001 година, работилница по остеологија- орална имплантологија, Барселона, Шпанија, учесник	1
4.	2002 година, работилница за примена на коскени графтови и алопластични материјали на Медитерански Конгрес за орална имплантологија во Грција, Крф, учесник	1

5.	2004 година, Бремен, Германија, меѓународна работилница по имплантологија организиран од Оралтроникс (Oraltronic), каде преку предавања и практична работа на модели се запознава со трите различни типови на импланти и имплантолошки системи, учесник	1
6.	2004 година, во Скопје, работилница по имплантологија под водство на Д-р Пиере Винкелман (Dr. Pierre Winkelmann), Оралтроникс (Oraltronic), учесник	1
7.	2007 година под покровителство на фирмата БиБ Дентал (B&B Dental) работилница за имплантологија, водена од Проф Д-р Клаудио Банзи (Prof. D-r. Klaudio Banzi), учесник	1
8.	2008 година, работилница во Скопје, за мини импланти под водство на Д-р Томас Лец (Dr. Tomas Lec), Дентаурум (Dentaurum), учесник	1
9.	2009 година, Росбах-Франкфурт, Германија работилница за тродимензионално планирање на постава на импланти 3Д-навигација, Шутз-Дентал (Schutz Dental), учесник	1
10.	2012 година, едукативен курс/работилница под наслов „Различни аугментативни техники со автологни коскени графтови и коскени субституенти во третманот на атрофиран алвеоларен гребен“, Наташа Хрен, Словенија, учесник	1
11.	2012 година, работилница за пародонтална хирургија под наслов - „Мукографтови при мекоткивни рецесии-тунел техника“, Др. Танасковиќ, Србија, учесник	1
12.	2013 година, работилница по орална имплантологија организирано од фирмата Strauman, Проф. Др Алекса Марковиќ, 1Србија и Давид Диас, Белгија, учесник	1
13.	2013 година, работилница по 3-Д техники за блок графтирање во Монтањана, Италија, Др Микеле Џакоти, учесник	1
14.	2015 година, Охрид, Македонија, научниот форум од областа на	
	имплантологијата воден Д-р. М. Горјанц под наслов „Неуспеси и компликации на имплантната терапија и справување со истите“	1

15.	2016 година, Скопје, Македонија, научниот форум од областа на имплантологијата воден Д-р. М. Горјанц под наслов „Неуспеси и компликации на имплантната терапија и справување со истите,,	1
	Вкупно	167.7

1. НУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Реден број	Назив на активностa:	
1.	Докторска дисертација: „Импlications на континуираната антиромбоцитна терапија врз интраоперативното и постоперативното крвање при изведување на оралнохируршките интервенции“ – Стоматолошки факултет, Универзитет „Св Кирил и Методиј“ – Скопје, 2012 година.	
2.	Магистерска работа: „ Рендгенолошка евалуација на коскениотткивен одговор на вилиците по апликација на алопластичниматеријали“ Стоматолошки факултет, Универзитет „ Св Кирил иМетодиј“, Скопје, 2004 година.	
3.	Монографија:	
1.	„Современи концепти во третманот на пациенти со континуиранаантиромбоцитна терапија “- Скопје, 2016, СР- Каталогизација во публикација, Национална и универзитетска библиотека „СвКлимент Охридски“, Скопје, 615.273.53(035), 616.31-085:615.273.53(035). ISSN 978-608-245-155-8	8
4.	Учесник во национален научен проект:	
1.	- Костовска С., Димова Ц., Јанев Е.,„Фибринолитичка активност накрвта кај пациенти со орално-хируршки интервенции“, Медицински Факултет, Скопје, 2000-2003 година, научно- истражувачки проект.	3
5.	Учесник во меѓународен научен проект	
1.	- Јанев Е., USAGE OF BONE SUBSTITUES GRAFT MATERIALS: AUTOGENOUS BONE, ALLOGRAFTS AND ALLOPLASTIC MATERIALS. Department of oral and maxillofacial surgery, Faculty of Dentistry, Ankara University; Research programe performed from 03-08-2003; Научно-истражувачки проект - Куки А., Пеева М., Јанев Е., Велевска Д., „Коскена аргументација на виличните коски со нова генерација на композитни коскени супституенци“, 2015, меѓународниот научно истражувачки проект	5
2.		

		5
6.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во научно/стручно списание	
1.	- Јанев Е. , БИОМАТЕРИЈАЛИ И БИОКОМПАТИБИЛНОСТ Македонски Стоматолошки Преглед 2004 год., XXVIII, бр. 1-4, стр 3, (1-129)	2
2.	- Јанев Е. , ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ КАЈ ПАЦИЕНТИ ПОД КОНТИНУИРАНА АНТИТРОМБОЦИТНА ТЕРАПИЈА Македонски Стоматолошки Преглед 2007 год., XXXI, бр. 3-4, стр. 179,(101-196).	2
3.	- Јанев Е. , ПРЕДНОСТИ И НЕДОСТАТОЦИ ПРИ ИМЕДИЈАТНО ИМПЛАНТИРАЊЕ ВО ФРОНТАЛНАТА МАКСИЛАРНА РЕГИЈА. Македонски Стоматолошки Преглед 2006 год., XXX, бр. 2, стр. 230, (175-290)	2
4.	- Димова Ц, Костовска С., Ковачевска И., Јанев Е.	

	ВЛИЈАНИЕ НА ЗАБНАТА ЕКСТРАКЦИЈА КАКО СТРЕСОГЕН. ФАКТОР ВРЗ ФИБРИНОЛИТИЧКИОТ ОДГОВОР НА КРВТАМакедонски Стоматолошки Преглед . 2004; 28 (1-4): 9-16	1,2
5.	Пеева М, Величковски Б, Јанев Е, Писевска Н. Коскена аугментација во оралната хирургија, Современи дострели 2009: 78-88	1,2
6.	Јанев Е, Величковски Б, Пеева М, Современи имплантолошки тераписки модалитети во оралната хирургија, Современа дострели 2009: 98-106	1,2
7.	. - Јанев Ј .,Пеева М.,Грнчаровски А., Јанев Е. ,Ристевски Д. КЛИНИЧКА ПРЕЗЕНТАЦИЈА НА ХИДРОКСИЛАПАТИТОТ (ALGIPORE) ЗА РЕСТАВРАЦИЈА НА КОСКЕНИТЕ ДЕФЕКТИ НА ВИЛИЦИТЕ. Македонски Стоматолошки Преглед 1997; 21 (3-4): 101-7.	1,2
8.	-Јанев Ј „Величковски Б., Јанев Е. ,Јанев Р. ХИРУРШКО-ОРТОДОНТСКИ ТРЕТМАН НА ИМПАКТИРАНИМАКСИЛАРИ КАНИНИ. МСП 19 ; 2 (1-): -1 . 2.	1,2
7.	Труд со оригинални научни резултати, објавен во референтно научно/ стручно списание со меѓународен уредувачки одбор (6 поени-иф)	

1.	Јанев Едвард , Јанева Н., Митиќ К., Конески Ф. OPTIMAL AESTHETIC SOLUTION FOR HYPODONTIA IN FRONTAL MAXILLA WITH INTERDISCIPLINARY APPROACH. Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Science ISSN: 0975-8585 November – December 2016 RJPBCS 7(6) Page No. 1737,	3.6+ ИФ 0.35
2.	Труд со оригинални научни резултати, објавен востручно/ научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор	
8.	Димова Ц., Јанев Е. , Поповска Л., Ковачевска И., Георгиевски З., Андоновска Б. СОВРЕМЕН СТОМАТОЛОШКИ И ОРАЛНОХИРУРШКИ КОНЦЕПТ ВО ТРЕТМАНОТ НА ПАЦИЕНТИ СО ВЕШТАЧКИ СРЦЕВИ ВАЛВУЛИ. Apolonia 2009, 21:57-70.	1.8
1.	Janev E. , Redzep E. NEW CONCEPTS IN CONTINUATION OF ANTIPLATELET THERAPY IN PATIENTS WITH DENTAL SURGICAL PROCEDURES ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol.20(3)-385, 2015	2.7
2.	Janev E. , Redzep E. MANAGING THE CUTANEOUS SINUS TRACT OF DENTAL ORIGIN Open access Macedonian Journal of Medical Sciences. http://dx.doi.org/10.3889/September.06.2016.100 eISSN:1857-9655 Stomatology	2.7
9.	Пленарно предавање на научен стручен собир со меѓународно учество:	
1.	- Е. Јанев , ХЕМОРАГИЈА ВО СТОМАТОЛОГИЈАТА Научен симпозиум за Орална хирургија и општите стоматолози со 3 меѓународно учество, Скопје 2011 - орална презентација	3
2.	- Е. Јанев СОВРЕМЕНИ КОНЦЕПТИ ВО ЗГРИЖУВАЊЕ НА ПАЦИЕНТИ СО КОНТИНУИРАНА АНТИТРОМБОЦИТНА ТЕРАПИЈА Научен семинар со меѓународно учество со наслов „Современи хируршки концепти во стоматологијата“, Скопје, 2013	3
3.	- Е. Јанев	3

	ТЕРАПИСКИ МОДАЛИТЕТИ ПРИ ТРЕТМАН НА ПАЦИЕНТИ СОКОНТИНУИРАНА АНТИТРОМБОЦИТНА ТЕРАПИЈА VII Стоматолошки стручен состанок на ЗПЗСУ со меѓународно	

	учество, Септември 2013, Кавадарци.	
4.	- Е. Јанев ЗД БЛОК ГРАФТИРАЊЕ ТЕХНИКИ И ПЛАНИРАЊЕ Современи дијагностички и тераписки концепти во оралната хирургија и имплантологија, Научен симпозиум за Орална хирургија со	3
10.	Секциско предавање на научен стручен собир со меѓународно учество:	
1.	- Јанев Е. ОПТИМАЛНИ СТАНДАРДИ ЗА ИМПЛАНТИРАЊЕ ВО ЕСТЕТСКИ ЗОНИ, Научен симпозиум за Орална и Максифацијална хирургија со меѓународно учество, Струга 2007- орална презентација	2
2	- Е. Јанев. КОМБИНИРАНА ПРОТЕТСКА РЕСТАВРАЦИЈА ПОДДРЖАНА ОД ЕДНОФАЗНИ ДЕНТАЛНИ ИМПЛАНТИ ПРИ ТОТАЛНА АНОДОНЦИЈА ВО МАНДИБУЛА 6-ти Меѓународен конгрес на стоматолозите од Македонија 24-27 Мај .	2
3.	Е. Јанев. ОПТИМАЛНО ЕСТЕТСКО РЕШАВАЊЕ НА ХИПОДОНЦИЈА ВО ФРОНТАЛНА РЕГИЈА СО ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРЕН ПРИСТАП 7 Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество Охрид 11-14 Јуни 2015 година- орална презентација	2
4.	Е. Јанев MINI IMPLANTS NEW STANDARD PROTOCOL TREATMENT IN TOTAL EDENTULOUS MANDIBULA Меѓународен Конгрес по Максифацијална хирургија, Април 2014 год. Охрид- орална презентација	2
5.	Е. Јанев НАПРЕДНИ ТЕХНИКИ ВО ИМПЛАНТОЛОГИЈАТА КАКО СТАНДАРДЕН ПРОТОКОЛ ЗА ЗАГАРАНТИРАН УСПЕХ I Македонски Конгрес по орална и имплантна хирургија, 2-4 Јуни Скопје, 2016 год.- орална презентација	2
11.	Секциско предавање на научен стручен собир:	
1.	Е. Јанев ПРИМЕНА НА МИНИ ИМПЛАНТИ ЗА ЗА СТАБИЛИЗАЦИЈА НА ТОТАЛНИ ПРОТЕЗИ Научен симпозиум за Орална и Максифацијална хирургија Свети	1
12.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	

1.	- Димова Ц, Јанев Е., Андоновска Б. INTERNATIONAL NORMALIZED RATIO IN EXTRACTIVE DENTAL SURGERY IN PATIENTS TREATED WITH ORAL ANTICOAGULANTS, 10th Congress of the Balkan Stomatological Society, (Abs.), Belgrade, 2005;	2.4
2.	- Јанев Е., Димова Ц.7 Менчева Ж., Д.Јосифов. ODONTOGENIC MYXOFIBROMA IN FRONTAL MAXILLARY	1.8
3.	- Ц.Димова, С.Ристеска, Л.Поповска, <u>Е.Јанев</u> , И.Ковачевска ВЛИЈАНИЕ НА КАНАЛНОТО ПОЛНЕЊЕ НА ПОСТОПЕРАТИВНАТА КЛИНИЧКА СЛИКА V Меѓународен Конгрес на стоматолозите од Македонија со Меѓународно учество, Зборник на апстракти, Охрид 2009;	1.8

4.	- Д.Јосифов, Е.Јанев, М.Пеева, Г.Апостолова, Н.Писевска, ХИРУРШКИ ПРИСТАП КАЈ СЛУЧАЈ СО НАМАЛЕНО ИНТЕРАЛВЕОЛАРНО РАСТОЈАНИЕ-ПРИКАЗ НА СЛУЧАЈ V Меѓународен Конгрес на стоматолозите од Македонија со	1.8
5.	- <u>Е.Јанев</u> , Е.Петрова, С.Ристеска. ХИРУРШКИ ТРЕТМАН НА ИМПАКТИРАН ЦЕНТРАЛЕН МАКСИЛАРЕН ИНЦИЗИВ КАКО РЕЗУЛТАТ НА ПРЕВАЛЕНЦИЈА НА ДВА ПРЕКУБРОЈНИ ЛАТЕРАЛНИ ИНЦИЗИВИ. V Меѓународен Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Зборник на апстракти Охрид 2009, бр. 051, стр. 55	2.4
6.	- Ж.Менчева, <u>Е.Јанев</u> , Ц. Димова, Н.Цветановски, Д.Боикова ЗНАЧЕЊЕ НА РТГ-ДИЛАГНОСТИКА ВО ПРЕДОПЕРАТИВНИОТ ПРИСТАП НА РАДИКУЛАРНИТЕ ЦИСТИ. V Меѓународен Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Зборник на апстракти, Охрид 2009, бр. 052, стр. 5	1.8
7-	- <u>Janev E.</u> , et all. STIMULATED BONE REGENERATION AFTER REMOVAL CYSTIC LESIONS IN MANDIBULA. 15th congress Of the BaSS Thessaloniki 22- 25 April 2010	1.8
8.	- М.Франгов, С.Поп Ристов, <u>Е.Јанев</u> РЕТЕНЦИЈА НА ДОЛНА ТОТАЛНА ПРОТЕЗА СО ПОМОШ НА ИМПЛАНТИ Научен симпозиум за Орална И Максилофацијална хирургија со меѓународно учество, Тетово 11-12 Мај 2007- Орална презентација	2.4
9	Грнчаровски А., Јанев Ј., Стаменковски. <u>Јанев Е.</u> , Серафимов, П., Богдановски С. Sensitive aberrations of n. mentalis as a result of surgery trauma. 5 th Congress of the BaSS - Thessaloniki: 2000; 284	1.8

10	-Стаменковски Т.,...Јанев Ј.,Грнчаровски А., Јанев Е. ,Серафимов П.,Шуков А.Dental root pushed into the radicular cyste as a complication during tooth extraction.5 th Congress of the BaSS -Thessaloniki: 2000; 284	1.8
11.	Симјановска Љ., Јанев Ј., Јанев Е. Употребата на Alvogyl при третман на алвеолит5th Congress of theBalkan Stomatological Society(Abstracts). Thessaloniki; BalkanStomatologycalSociety ,2000:281	2.4
12.	- Јанев Ј.,Велески Д., Јанев Е. , Јанева Н. The Frialit-2system-10 years clinical results.XII World Congress-Kualla Lumpur,Malezia,2000	1.8
13.	- Грнчаровски А.,Јанев Ј.,Пеева М.,Стаменковски Т., Јанев Е. ,Јосифов Д. Дуганова С Епулис: фреквенција, терапија и превенција на можностите за негово минимизирање. 6thCongress of the Balkan Stomatologlcal Society (Abstracts).Bucharest / Romania; 2001:146	1.8
14.	- Митева Н.,Димова Ц., Јанев Е. , Стојкоска М. CLINICAL ASPECTS OF THE MULTIPLE EXTRACTIONS. 7th Congress of the Balkan Stomatological Society, (Abs),Kushadasi, i2002: 167.	1.8
15.	- Димова Ц.,Ристеска С., Јанев Е. ,Евросимовска Б.,Јанев Р.СОВРЕМЕН КОНЦЕПТ ВО ДИЈАГНОЗАТА И ТРЕТМАНОТ НА ИМПАКТИРАНИ КАНИНИ. International Congres of Apolonia"Dentistry Today"Struga May 2010,(Abs) 142	1.8
16.	Изаири А., Јанев Е. ,Димова Ц. КЛИНИЧКИ ИСКУСТВА ВО ОРАЛНОХИРУРШКО-ОРТОДОНТСКИОТ ТРЕТМАН НА ИМПАКТИРАНИ ЗАБИ ВО ГОРНА ВИЛИЦА. Mori Pjese ne	2.4

	Konferencen e 14-te Stomatologjike Kombetare,Тирана 2008,(Abs) 79).	
17.	- Јанев Е. , Менчева Ж.,Цанев Р., Д.Јосифов,Франгов М.,Бојковска Д. ОРАЛНО-ХИРУРШКИ АСПЕКТ НА ТРАНСПОЗИЦИОНАЛНО ПОСТАВЕНИ МАКСИЛАРНИ МОЛАРИ Меѓнароден Конгрес на стоматолозите од Македонија ,Зборник на	1.8
18.	-Јосифов Д.,Пеева М.Каранфилски, Герасимова С, Јанев Е. MORBUS HODGKIN-ОРАЛНО-ХИРУРШКИ АСПЕКТИ Меѓнароден Конгрес на стоматолозите од Македонија ,Зборник на	1.8
19.	- Е. Јанев , Р. Јанев, Д. Јосифов, С. Герова, З. Шушек ХИРУРШКИ ТРЕТМАН НА ОДОНТОМ ЛОКАЛИЗИРАН ВО ДОЛНА ВИЛИЦА-ПРИКАЗ НА СЛУЧАЈ . 6-ти Меѓународен конгрес на стоматолозите од Македонија	1.8
20.	- Д. Јосифов, М. Пеева, Е. Јанев , Б. Џафери, З. Шушек ПАРЕСТЕЗИЈА ПРЕДИЗВИКАНА ОД ВИЛИЧНА ЦИСТА 6-ти Меѓународен конгрес на стоматолозите од Македонија	1.8

21.	- Н.Маркоски, Д.Бизевски, <u>Е. Јанев</u> , Н.Цветановски СОВРЕМЕН КОН ЦЕПТ НА ХИРУРШКО ПРОТЕТСКО ЗГРИЖУВАЊЕ НА ОБОСТРАНА ТЕРМИНАЛНА БЕЗАБОСТ КАЈ МЛАДИ	1.8
22.	- Д.Бизевски, <u>Е. Јанев</u> , Н.Цветановски, Н.Маркоски СОВРЕМЕН КОНЦЕПТ НА ХИРУРШКО ПРОТЕТСКО ЗГРИЖУВАЊЕ НА ПРИ ГУБЕЊЕ НА ПРВ ТРАЕН МОЛАР КАЈ	1.8
23.	- МПеева, <u>Е.Јанев</u> , Д.Велевска, Н. Писевска, Г. Кристиновски, Д. Спасов КОСКЕНИ ГРАФТ МАТЕРИЈАЛИ И КЛИНИЧКИ МОЖНОСТИ 6-ти Меѓнароден конгрес на стоматолозите од Македонија 24-27 Мај,2012 Охрид	1.8
24.	- <u>Е. Јанев</u> . КОМБИНИРАНА ПРОТЕТСКА РЕСТАВРАЦИДА ПОДДРЖАНА ОД ЕДНОФАЗНИ ДЕНТАЛНИ ИМПЛАНТИ ПРИ ТОТАЛНА АНОДОНЦИЈА ВО МАНДИБУЛА 6-ти Меѓнароден конгрес на стоматолозите од Македонија 24-27 Мај,2012 Охрид	3
25.	- <u>Е. Јанев</u> . MINI IMPLANTS NEW STANDARD PROTOCOL TREATMENT IN TOTAL EDENTULOUS MANDIBULA Меѓународен Конгрес по Максифацијална хирургија. Април 2014 год. Охрид	3
26.	- <u>Е. Јанев</u> ОПТИМАЛНО ЕСТЕТСКО РЕШАВАЊЕ НА ХИПОДОНЦИЈА ВО ФРОНТАЛНА РЕГИЈА СО ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРЕН ПРИСТАП . 7 Конгрес на стоматолозите	3
27.	- <u>Јанев Е.</u> ПРЕКУБРОЈНИ ПРЕМОЛАРИ ВО ДОЛНА ВИЛИЦА – приказ на случај. 7 Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество Охрид 11-14 Јуни, 2015 година	3
28.	-Шушак З., <u>Јанев Е.</u> ИНДИВИДУАЛНИ ХИБРИД АБАТМЕНТИ. 7 Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество	2.7
29.	- Јосифов Д., <u>Јанев Е</u> ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ КАЈ ПАЦИЕНТИ СО РАЗВОЈНИ АНОМАЛИИ. 7 Конгрес на	

	стоматолозите од Македонија со меѓународно учество Охрид 11-14Јуни 2015 година	2.7
30.	- Е. Јанев. НАПРЕДНИ ТЕХНИКИ ВО ИМПЛАНТОЛОГИЈАТА КАКО СТАНДАРДЕН ПРОТОКОЛ ЗА ЗАГАРАНТИРАН УСПЕХ I Македонски Конгрес по орална и имплантна хирургија, 2-4 Јуни Скопје, 2016 год.	3
31.	- Јосифов Д., Терзиевска А., <u>Јанев Е.</u> Конески Ф ФРАКТУРИ НА TUBER MAXILLAE I Македонски Конгрес поорална и имплантна хирургија, 2-4 Јуни Скопје, 2016 год.	1.8

32.	- Шушек З., Терзиевск А., <u>Јанев Е.</u> , Конески Ф. ФРАКТУРИ НА TUBER MAXILLAE I Македонски Конгрес поорална и имплантна хирургија, 2-4 Јуни Скопје, 2016 год.	1.8
13.	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир	
1.	- Димова Ц, Костовска С., <u>Јанев Е.</u> , Нечева В.ВЛИЈАНИЕ НА ЗАБНАТА ЕКСТРАКЦИЈА КАКО СТРЕСОГЕН ФАКТОР ВРЗ ФИБРИНОЛИТИЧКИОТ ОДГОВОР НА КРВТА II Конгрес на трансфузиолозите на Македонија, Охрид 2004	1.2
2.	- ГрнчаровскаА., Јанев Ј., Стаменковски., <u>Јанев Е.</u> , Дуганова С. ПАТОХИСТИОЛОШКА ВЕРИФИКАЦИЈА НА ИНТРАОПЕРАТИВНИОТ НАОД ПРИ ХРОНИЧНИ ПАРАДОНТОПАТИИ II Конгрес на стоматолозите на Македонија-Охрид 1998; 157.	1.2
3.	Стаменковски Т., Јанев Ј., Грнчаровски А., Величковски Б., <u>Јанев Е.</u> ПРИМЕНА НА КОРТИКОСТЕРОИДИТЕ ВО РЕДУЦИРАЊЕ НА ПОСТХИРУРШКИОТ МОРБИДИТЕТ КАЈ ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ. II Конгрес на стоматолозите на Македонија – Охрид 1998; 158	1.2
4.	- Трајковски Г., Јанев Ј., <u>Јанев Е.</u> , Поп-Ацев С., Ивановски К. МЕХАНИЧКИ ПОВРЕДИ НА НЕРВИТЕ ПРИ ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ И НИВНА СОВРЕМЕНА ТЕРАПИЈА. II Конгрес на стоматолозите на Македонија – Охрид 1998; 159	1.2
5.	- Петровски Б., Кедев С., Бушлетиќ О., Јанев Ј., <u>Јанев Е.</u> , МОДИФИКАЦИЈА НА АНТИКОАГУЛАНТНАТА ТЕРАПИЈА ПРИ ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ КАЈ СРЦЕВИ БОЛНИ II Конгрес на стоматолозите на Македонија – Охрид 1998; 163	1.2
6.	- Петровски Б., Кедев С., Бушлетиќ О., Јанев Ј., <u>Јанев Е.</u> , ОРАЛНОХИРУРШКИ ПРОЦЕДУРИ ПО ИМПЛАНТИРАН ИНТРАКОРОНАРЕН СТЕНТ II Конгрес на стоматолозите на Македонија – Охрид 1998; 164	1.2
7.	- Кедева Д., Кедев С., Јанев Ј., <u>Јанев Е.</u> СТОМАТОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ КАЈ ПАЦИЕНТИ СО ИСХЕМИЧЕН МОЗОЧЕН ИНСУЛТ. II Конгрес на стоматолозите на Македонија – Охрид 1998; 165	1.2
8.	- Јанев Ј., <u>Јанев Е.</u> , КОМПЛИКАЦИИ И НЕУСПЕСИ ВО ОРАЛНАТА ИМПЛАНТОЛОГИЈА III Конгрес на стоматолозите од Македонија (Апстракти), Охрид, 2002; 60-1	1.8

9.	- Јанев Ј., <u>Јанев Е.</u> , Јосифов Д., Франгов М., Велеска Д. ХИРУРШКИ ТРЕТМАН НА ПЕРИИМПЛАНТИТОТ СО ПРИМЕНА	1.2

	НА АЛОПЛАСТИЧНИ МАТЕРИЈАЛИ III Конгрес на стоматолозите од Македонија (Апстракти),Охрид,2002;172-3	
10.	- Франгов М., Јанев Ј., <u>Јанев Е.</u> ,Јоифов Д. ПРИМЕНА НА БИОСТИМУЛИРАЧКОТО ДЕЈСТВО НА ЛАСЕРОТ ПО ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ. III Конгрес на	1.2
11.	- Мујовиќ Х., Јанев Ј., <u>Јанев Е.</u> ,Телеграфчиски В. ЕКСТРАКЦИИ НА ЗАБИ СО АКОПУНКТУРНА АНЕСТЕЗИЈА III Конгрес На стоматолозите од Македонија (Апстракти),Охрид, 2002;174	1.2
14.	Учество на научен/стручен собир со реферат- постер	
1.	<u>Јанев Е.</u> , Менчева Ж.,Јанев Р., Д.Јосифов.,Франгов М.,Боиковска Д. ОРАЛНО-ХИРУРШКИ АСПЕКТ НА ТРАНСПОЗИЦИОНАЛНО ПОСТАВЕНИ МАКСИЛАРНИ МОЛАРИ Меѓународен Конгрес на стоматолозите од Македонија ,Зборник на	1,8
2.	- <u>Јанев Е.</u> , Димова Ц., Менчева Ж., Д.Јосифов. ODONTOGENIC MYXOFIBROMA IN FRONTAL MAXILLARY REGION 12th congress of the BaSS Istanbul Turkey 12-14April 2007	1,8
3.	- <u>Е.Јанев</u> ,Е Петрова,С. Ристеска ХИРУРШКИ ТРЕТМАН НА ИМПАКТИРАН ЦЕНТРАЛЕН МАКСИЛАРЕН ИНЦИЗИВ КАКО РЕЗУЛТАТ НА ПРЕВАЛЕНЦИЈА НА ДВА ПРЕКУБРОЈНИ ЛАТЕРАЛНИ ИНЦИЗИВИ V Меѓународен Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество,	2,4
4.	- <u>Janev E.</u> ,et all STIMULATED BONE REGENERATION AFTER REMOVAL CYSTIC LESIONS IN MANDIBULA	3
5.	- <u>Е.Јанев</u> , Р.Јанев, Д.Јосифов, С.Герова, З.Шушек ХИРУРШКИ ТРЕТМАН НА ОДОНТОМ ЛОКАЛИЗИРАН ВО ДОЛНА ВИЛИЦА-ПРИКАЗ НА СЛУЧАЈ 6-ти Меѓународен конгрес на стоматолозите од Македонија 24-	1,8
6.	- <u>Јанев Е.</u> ,Јанев С. ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ КАЈ ПАЦИЕНТИ СО МАЛИГНИ ЗАБОЛУВАЊА. Меѓународен научен конгрес на	2,7

7.	-<u>Јанев Е</u> ПРЕКУБРОЈ НИ ПРЕМОЛАРИ ВО ДОЛНА ВИЛИЦА -приказ на случај7 Конгрес на соматолозите од Македонија со меѓународно учество	3
8.	- Шушак З., <u>Јанев Е</u> ИНДИВИДУАЛНИ ХИБРИД АБАТМЕНТИ 7 Конгрес на соматолозите од Македонија со меѓународно учество Охрид 11-14 Јуни, 2015	2,7
9.	- Јосифов Д., <u>Јанев Е</u> ОРАЛНОХИРУРШКИ ИНТЕРВЕНЦИИ КАЈ ПАЦИЕНТИ СО РАЗВОЈ НИ АНОМАЛИИ 7 Конгрес на соматолозите од Македонија со	2,7
10.	- Јосифов Д., Терзиевска А., <u>Јанев Е.</u> ., Конески Ф ФРАКТУРИ НА TUBER MAXILLAEI Македонски Конгрес по орална	1,8

11.	-Шушек З., Митиќ Ј.,Јанев Е., Наумов Т. ТОТАЛНА БЕЗЗЗАБОСТ-ХИРУРШКО-ПРОТЕТИСКИ ПРЕДИЗВИК I Македонски Конгрес по орална и имплантна хирургија, 2-4 Јуни Скопје, 2016 година	1,8
	Вкупно	183.0

2. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЛНОСТ

Ред. број	Назив на активност	
1.	Воведување на нова лабораториска/клиничка метода во областа на медицинските науки и здравство:	
1.	- Агромаетриски анализи на тромбоцитите кај пациенти со антитромбоцитна терапија	4
2.	- Тромдимерзионално планирање на постава на импланти ЗД- навигација	4
3.	- З-Д (тродимерзионални) техники за блок графитирање	4
2.	Книга од стручна област-коавтор	
1.	-Дијагностички и тераписки протоколи, Стоматолошка комора на Македонија, Скопје 2010. Книгата е рецензирана во Билтен бр. 998 од 15.12.2010 година - Современи дострели, Стоматолошки факултет, Скопје	7

		7
3.	Заврешена специјализација во областа на медицинските науки и здравството:	
1.	- Специјалист во областа на орална хирургија, 2000 година	2
	Вкупно	28

3. ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Реден број	Назив на активноста	поени
1.	Студиски престој во странство:	
1.	Февруари 2003-август 2003 студиски престој - Клиниката За орална и максиларно-фацијална хирургија при Универзитетот во Анкара, Турција, под менторство на Неџат Б. Сајан - Во јуни 2015 година- стручен престој во времетраење од 7 дена на Клиниката за имплантологија и орална хирургија на Универзитетот во Париз (Universite Paris Diderot), под менторство на	1
2.	Учество во комисији и тела на државни и други органи:	
1.	Член на Управен Одбор на Здружение на специјалисти по орална хирургија на Македонија при МСД, 2010-2017	1
2.	-Член на Научен одбор на Здружение на специјалисти по орална хирургија на Македонија при МСД, 2013-2017	1
3.	-Генерален секретар на Здружение на специјалисти по орална хирургија на Македонија при МСД, 2013-2017	1

4.	имплементирање на проектот за воведување на компјутерски модел на испитни прашања за студентина Стоматолошки факултет во Скопје (2004-2005)	1
3.	Член на организационен или програмски одбор на научен/стручен собир	
1.	Член на организационен одбор на научен/стручен собир, на Здружение на специјалисти по орална хирургија на Македонија при МСД, 2013-2017 (7 секции X 0.5 поени=3,5)	3.5

4.	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	
1.	Конгрес по орална и имплантна хирургија, Скопје, 2016, член на организационен одбор Модератор на две сесии за имплантологија и орална хирургија на Првиот македонски Конгрес за орална и имплантна хирургија со меѓународно учество, Скопје, 2-4.6.2016	1
2.	Модератор на сесија за имплантологија и орална хирургија на 6 Конгрес на МСД со меѓународно учество, Охрид, 2012	1
3.	Модератор на две сесии за имплантологија и орална хирургија на 7	1
5.	Раководител на внатрешна организациона единица:	
1.	Раководител на ноќна и инфективна служба при Стоматолошки клинички центар „Св Пантелејмон“ во период од 2006-2009	3
6.	Учество во промотивни активности на факултетот:	
1.	Координатор на соработката помеѓу УКИМ Стоматолошки факултет, Скопје и Универзитетот во Анкара, Турција	0.5
2.	-Организација и презентација на Стоматолошки факултет на Денови на образование во организација на УКИМ, 2011	0.5
3.	-Организација и презентација на Стоматолошки факултет на Денови на образование во организација на УКИМ, 2012 Организација и презентација на Стоматолошки факултет на Денови на	0.5
7.	Награда за научни достигнувања добиени од струкова организација:	
1.	-Диплома за придонес и ангажирање во работата на Македонско лекарско друштво 2001 година,	3
2.	-Пофалница за 40 години од основањето на Стоматолошки Факултет	3
	Вкупно	27

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	поени
1. НАСТАВНО- ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	167,7
2. НАУЧНО ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	183,0
3. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	28,0
4. ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	27,0
Вкупно	405,70

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1.Проф. д-р Борис Величковски,
претседател

2.Проф. д-р Марија Пеева-Петреска, член

3.Проф. д-р Оливер Димитровски, член
с.р

4.Проф. д-р Владимир Поповски,член
с.р

5.Проф. д-р Даница Поповиќ-Моневска,
член с.р

4.БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката **н.сop.д-р Даниела Велеска-Стевковска** е родена на 9.12.1976 година, во Скопје. Средно образование завршила во Скопје во МУЦ „Д-р Панче Караџов“. Со високо образование се стекнала на Стоматолошкиот факултет во Скопје при Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“. Дипломирала во 2001 година, со просечен успех 10. Кандидатката активно се служи со англискиот јазик, со меѓународно признат сертификат (IELTS). Во учебната 2003 година се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Стоматолошкиот факултет во Скопје. Студиите ги завршила во 2005 година, со просечен успех 10. Во 2008 година го одбрала магистерскиот труд на тема: „Периоперативно однесување на комплемент системот, акутните фазни протеини и цитокините при оралнохируршки интервенции“. Докторска дисертација пријавила на Стоматолошкиот факултет во Скопје во 2009 година. Дисертацијата на тема: „Евалуација на имунолошките, микробиолошките и вирусолошките аспекти на денталните импланти“, ја одбрала во 2013 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Славе Наумовски од Катедрата за максилофацијална хирургија при Стоматолошкиот факултет во Скопје, проф. д-р Марија Накова, професор од Катедрата за болести на устата и пародонтот при Стоматолошкиот факултет во Скопје, проф. д-р Ицко Ѓорѓоски од Институтот за биологија при Природно-математичкиот факултет, проф.д-р Милена

Петровска од Катедрата за микробиологија и паразитологија при Медицинскиот факултет во Скопје и проф. д-р Борче Величковски од Катедрата за орална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје. Со тоа се стекна со научниот степен доктор на науки од научната област орална хирургија. Избрана е за помлад асистент на Катедрата за орална хирургија при Стоматолошкиот факултет во Скопје во 2008 г., додека во 2011 година е избрана во звањето асистент. Во 2014 год. е избрана во звањето научен соработник. Во моментот е научен соработник на Катедрата за орална хирургија при Стоматолошкиот факултет во Скопје. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр.1131 од 30. 09. 2016 година. Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во билтени бр.1131, бр.1071, бр.1052, бр.1034, бр.1010, бр.1009, бр.966, бр.950 и бр. 946, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

4. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, кандидатката **н.сop.д-р Даниела Велеска- Стевковска** изведува настава и вежби на прв циклус студии на студиската програма за студенти по дентална медицина и на Високата школа за високо стручни забни техничари и орални хигиенолози. Кандидатката е коавтор на рецензиран учебник под наслов „Дентална имплантологија“, Стоматолошки факултет во Скопје, Универзитет „Св.Кирил и Методиј“, Скопје, 2013. Активно учествува во изработката на компјутерски модел на испитни прашања од областа на оралната хирургија за студентите од Стоматолошкиот факултет во Скопје во текот на 2003, 2004 и 2005 година. Од 2008 година активно работи на едукација на студентите на стоматологија преку изведување на практичните вежби од предметот орална хирургија. Активно учествува во едукацијата на докторите на специјализација од областа орална хирургија. Била ментор на три студентски теми по орална хирургија, од кои една е презентирана и наградена на студентски конгрес во соседната Р. Србија. Во периодот од 2010 до 2011 година учествувала и во изработката на програмите за специјализација од областа на оралната хирургија и наставните програми за супспецијализација од областа на оралната имплантологија.

Научноистражувачка дејност

Н.сop.д-р Даниела Велеска- Стевковска учествува во изработката на стотина научни трудови од областа на орална хирургија, оралната имплантологија, регенеративната медицина и стоматологија, оралната имунологија, денталната патологија и наномедицина, реставративната стоматологија, од кои некои научени трудови се објавени во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), голем број трудови се објавени во меѓународни научни списанија и преостанатите трудови во национални научни списанија, зборници од научни собири и предавања. **Н.сop.д-р**

Даниела Велеска-Стевковска учествувала како член во 2 научни проекти, од кои еден проект е со меѓународен карактер.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Н.сop.д-р Даниела Велеска-Стевковска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Катедрата за орална хирургија при Стоматолошкиот факултет во Скопје и Клиниката за орална хирургија при УСКЦ „Св.Пантелејмон“. На Катедрата за орална хирургија, на која работи како научен соработник, своите стручни и научни интереси ги насочува кон современите техники на евалуација и мониторинг на имунолошкиот систем (комплемент систем, цитокини и акутни фазни протеини) кај оралнохируршките и имплантолошките интервенции актуализирајќи периперативни методологии кај состојби на психоневроимунолошка супресија и/или хроничен стрес, облигаторна предоперативна евалуација на комплемент системот (имунонефелометрија), акутните фазни протеини (имунотурбидиметриски метод) и цитокините (ELISA) кај оралнохируршките интервенции, вирусолошка евалуација на HCMV (human cytomegalovirus) кај рани периимпантни лезии (Imunolite CMV), евалуација на MBL (marginal bone loss), софтверски решенија со Image analysis programe-or. Во текот на изминатите години посетувала голем број на курсеви и семинари за SIP-имплантолошкиот систем (2005) во Софија, Бугарија, раководен од академик Николај Попов, за Ankylos- системот во земјава и во странство (2009), Duravit B&B implants (2011), Zimmer (2013), BioHorizons мастер курс (2013, 2014 г.) раководен од ас.д-р Бранимир Кирилов (дизајниран од Prof.Manfred Lang, New York University) во Софија, Бугарија, како и курсеви за ласерска технологија Fotona (2009). Кандидатката **н.сop.д-р Даниела Велеска- Стевковска** остварила експертски активности како рецензент на голем број реномирани меѓународни списанија и учествува во нивните уредувачки одбори. Дава свој придонес и во публикациите на Стоматолошкиот факултет во Скопје по повод педесетгодишнината на постоењето на Факултетот и во публикациите на Стоматолошката комора на Македонија во врска со стратешкиот план за развојот на стоматологијата во земјава во следните дваесет години. Стручно усовршување во странство остварила со студиски престој во 2010 г. на Катедрата за имплантологија при Loma Linda School of Dentistry, California, САД на покана на директорот за програмата за постдипломски мастер и докторски студии од областа на Advance Implantology, Prof. Jamie Lozada (кој е и член на Американската академија за Имплантологија), каде што се запознава со најсовремените и водечки „state of the art“ перформанси на врвната имплантологија и имплантна протетика. На Катедрата за орална хирургија и имплантологија при Стоматолошкиот факултет во Белград, Р.Србија, под менторство на проф.д-р Алекса Марковиќ престојува во периодот март-април 2014 г. Во февруари 2017 година остварува студиски престој на Columbia University, NYC, USA, College of Physicians and Surgeons и на научноистражувачкиот центар за BioHorizons денталните импланти, BioHorizons Headquarters, Research Centar, 2300 Riverchase Center, Birmingham, Alabama 35244, USA. Вклучена е во работата на стручни комисии и работни групи земајќи активна партиципација на управниот и научниот одбор на ЗСОХМ во рамките на МСД од 2013 год., при организација на семинари, симпозиуми и меѓународни конгреси. Учествува и во

промотивните активности на Факултетот, и тоа презентација на Стоматолошкиот факултетот на „Саемот за образование“ 2009 и 2010 год., иницијатор е на интерфакултетската соработка помеѓу Стоматолошкиот факултет во Скопје и Стоматолошкиот факултет во Белград. Во последните години од додипломските студии како и во првите години од вработувањето, ја координира соработката на нашиот Факултет со стоматолошките факултети во странство, членки на IADS (International Dental Students Association), како NEO- National Exchange Officer, главна и одговорна е за билатерални и унилатерални размени во периодот 1998-2002 г. Била избрана за член и активен соработник на редакцискиот одбор на „Dentitia“ (1996-2003 г.).

Оценка од самоевалуација

Кандидатката **н.сop.д-р Даниела Велеска-Стевковска** доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Стоматолошкиот факултет.

За тековниот конкурс ги пријави следниве трудови за рецензија:

106. **Велеска-Стевковска Даниела**, Апостолова Гордана, Пеева-Петреска Марија, Величковски Борис, Писевска-Чолакова Наташа (2016) „Актуелизирање на ефикасноста на карниевият раствор во третманот на одонтогените кератоцити“, МСП, 2:67-86

Според World Health Organization (WHO) класификацијата од 2005 година, одонтогените кератоцити се рекласифицираат и преименуваат како кератоцистични одонтогени тумори. Нејзиното настанување е поврзано со пореметувањето на ембриолошкиот развој на забите на самиот почеток на создавање на тврдото забно ткиво. Од литературните податоци може често да се добијат различни информации за фреквенцијата на рецидиви на одонтогените кератоцити. Карниевият раствор, хемиски каутеризирачки агенс е индициран кај третманските модалитети на кератоцистичните одонтогени тумори, KCOTs (одонтогени кератоцити). Овој препарат е на официјалната листа на Американската академија на оралните и максилофацијалните хирурзи како стандарден параметар на грижа (AAOMS Parameters of Care) со кој се врши хемиска киретажа на коскените цисти. Фреквенцијата на рецидиви за третманските модалитети без користење на Карниев раствор се движи до 62%. При користење на карниевият раствор степенот на рецидивите се намалува под 18%. Авторите на овој труд го актуелизираат користењето на овој раствор во

секодневната клиничка пракса како голем бенефит во намалување на инциденцата на рецидивитет.

107. Марија Пеева-Петреска, **Даниела Велеска-Стевковска**, Сашо Еленчевски, Филип Конески, Диме Сапунџиев, Превентивни и терапевтски концепти на бисфосфонатната остеонекроза на виличните коски” МСП, 2:288-120

Во последниве неколку години загрижувачки е трендот на пораст на бројот на пациенти кои примаат бисфосфонатна терапија. Спонтаната остеонекроза е исто така очекувана појава кај овие пациентите и при отсуство на било каква стоматолошка интервенција или хируршка постапка. Линкот меѓу бисфосфонатна терапија и остеонекротата сè уште не е напoлно јасна, како и третманот на оваа состојба. За разлика од пациентите кои примаат орална бисфосфонатна терапија и не е потребна посебна преоперативна припрема, додека кај пациентите со интравенска администрација на бисфосфонати неопходно потребно е да се спроведе периоперативен режим. Целта на менаџментот е превенција и намалување на инциденцата за развој на коскената некроза, контрола на инфекцијата, намалување на болката и ризикот од компликации. Авторите на овој материјал ги презентираат главните клинички, радиографски, терапевтски и превентивни аспекти на остеонекротата поврзана со бисфосфонатна терапија кај пациентите со малигни заболувања.

108. Apostolova Gordana, Velickovski Boris, Peeva Petreska Marija, **Veleska-Stevkovska Daniela**, Pisevska Colakova Natasha, Pesevska Snezana, Mindova Sonja, Markovic-Temelkova Snezana, Mecevska-Jovcevska Jasmina (2016) „Serum Marker Ctx (Crosslaps) and Bone Healing of Oral Surgical Deffects in Patients with Diabetes Mellitus”, Res. J. Pharm., Biol. Chem. Sci., 7(5):904-911, (IF=0.35)

Процесот на коскено ремоделирање е долгорочен активен процес кој ги инволвира остеоκластите и остеобластите. Балансот помеѓу коскената ресорпција и коскената формација може да биде детектирана преку трасирање на циркулаторните протеини (биолошки маркери) кои се поделени во две групи (формативни и ресорптивни) маркери. Дијабетесот се спомнува како еден од факторите кои предизвикуваат метаболно коскено нарушување. Целта на студијата беше да се детерминира вредноста на серумските маркери за коскена ресорпција (СТХ) и неговото можно влијание на минерализацијата на оралнохируршките дефекти кај пациенти со дијабетес. Авторите на овој труд спровеле проспективна клиничка студија која вклучувала 100 субјекти поделени во две групи, пациенти со дијабетес и контролна група. Серумските вредности на СТХ и процентот на релативно коскено зараснување кај оралнохируршките дефекти беа проследувани во период од 12 месеци. Серумските

вредности на СТХ кај пациентите со дијабет означуваат редуцирана коскена активност без влијание врз коскената минерализација проследено со зголемување во коскениот дензитет кај оралнохируршките дефекти.

109. **Велеска-Стевковска Даниела** (2016) „Можности за имедијатна имплантација“ (doi: <http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/>)

За прв пат Lazzara (1989), ги инсерира имплантите веднаш по екстракцијата на забите и таквиот тип на имплантација го нарекува имедијатна имплантација. Поновите студии даваат податоци за уште поголем степен на преживување на имедијатно поставените импланти и тоа со застапеност од 97.8%. Правилната дијагноза и поставувањето на индикацијата за имедијатна имплантација претставуваат клучни фактори во понатамошната правилна и успешна изведба на хируршката интервенција. Неопходна е детална медицинска и дентална евалуација на пациентот после која следува рентгенолошка евалуација која ни дава информации за состојбата на меките и тврдите ткива околу забот кој е индициран за екстракција. Изборот на адекватен дизајн на хируршкиот резен е особено значаен при имедијатна имплантација во естетската зона.

110. **Велеска-Стевковска Даниела** (2016) „Карактеристики на имедијатна имплантација“ (doi: <http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/>)

При самото изведување на постапката на имедијатна имплантација поставувањето на имплантот веднаш по екстракцијата ќе овозможи исти услови и иста прогноза како и при изведување на основната постапка на имплантирање (одложено имплантирање). Иmediјатната имплантација овозможува адекватна осеоинтеграција и можност за издржување на цвакопритисокот, доколку постои доволна примарна стабилност на имплантот. Воспоставувањето на примарната стабилност на имплантите е од есенцијална важност за успехот на имплантно носената реставрација.

111. **Велеска-Стевковска Даниела** (2016) „Хируршки протокол при имедијатна имплантација“ (doi: <http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/>)

За отстранување на забите и инсерција на имплантите може да се користат минимум инвазивните техники или процедурата на отворена флап хирургија. Се преферира атрауматската со цел да се зачува интактна букалната ламина. Авторот ги анализира чекор по чекор сите процедури на хируршкиот протокол за имедијатна поставка на имплантите како и менаџирањето на меките периимплантни ткива по поставката на денталниот имплант.

112. **Велеска-Стевковска Даниела** (2017) „Класификација на имедијатната имплантација и тераписки опции при имедијатно поставување на имплантот ” (doi: <http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/>)

Постојат неколку типа на класификации кои се однесуваат на имедијатната имплантација и кои се водени од различни критериуми (класификации според Salama, Caplanis, Elian и сл). По екстракцијата на забот потребна е евалуација на меките и тврдите ткива која ја прави терапевтот и врз база на тоа донесува одлука за имедијатна имплантација (имплантација веднаш по екстракцијата). Се користи кирета или сонда за да се детерминира интегритетот на коскените сидови на алвеолата. Врз база на тврдата и мекоткивната топографија авторот на трудот ја опишува најпопуларната класификацијата според Evian од 2011 г.

113. **Велеска-Стевковска Даниела** (2017) „Концепт на третман со мини дентални импланти” (doi: <http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/>)

Dr.Victor Sendax i Dr.Ronald Bulard (Manhattan, New York) пред дваесетина години развиле иновативен дентален продукт- импланти со ултрамал дијаметар и уникатен дизајн. Изработени се од биокомпатибилен чист медицински титаниум или титаниумска легура (титаниум, алуминиум, ванадиум) која покажува висок степен на јакост, тврдост и успешност при пренос на функционалните оклузални сили. Чистиот медицински титаниум претставува материјал на избор за мини денталните импланти чија површина аналогно на стандардните импланти може да биде модифицирана (пескарена, оксидирана или киселински обработена) со што се овозможува поголем имплантно-коскена контакт (BIC –bone/implant contact) кој ја фаворизира осеоинтеграцијата.

114. **Daniela Veleska-Stevkovska, Marija Peeva-Petreska, Boris Velickovski, Gordana Apostolova, Pavlina Aleksova and Filip Koneski** (2017)

„Immunology Biomarkers in Oral Surgery” Res. J. Pharm., Biol. Chem. Sci., 8(2): 395 -401, (IF=0.35)

Иницијалниот одговор на организмот по оралнохируршките интервенции се карактеризира со рапидна продукција и ослободување на различни видови на ендогени медијатори. Целта на студијата се однесувала на детерминација на серумските нивоа на IFN- α и IFN- γ во периперативниот период, како и определување на корелациите помеѓу серумските нивоа на интерфероните и други параметри како на пример; полот, возраста, хируршката траума, времетраењето на интервенцијата и можните клинички компликации во тек на постоперативниот период. За одредување на нивото на интерфероните авторите го користеле ELISA методот. Постоперативните вредности на испитуваните групи покажале статистички висока сигнификантност кај испитуваните групи. Оралнохируршките интервенции покажуваат акутен фазен одговор (асептична инфламаторна реакција) која ги придружува сите видови на траума.

115. Marija Peeva-Petreska, **Daniela Veleska-Stevkovska**, Gordana Apostolova, Boris Velickovski, Filip Koneski (2017), „Local effects of the use of benzydamine in oral surgery”, Apolonia, No:33 (ahead of print)

Бензидамин хидрохлоридот (benzydamine hydrochloride, B-HCl) припаѓа на групата индолни нестероидни антиинфламаторни лекови. Неговите својства се широко применети за локален третман на воспалителни процеси во оралната празнина и како комплементарен третман по орално-хируршка интервенција за ублажување на постоперативната болка и намалување на постоперативната инфламација. Локално применетиот препарат постигнува високи концентрации во воспаленото ткиво и на тој начин ги предизвикува посочените блокади. Клинички верифицираните резултати од оваа студија ги потврдуваат својствата на бензидаминот кои се особено ефективни во способноста за намалување на болката во постоперативниот период и редукцијата на локалната ткивна инфламација. Авторите сугерираа локална примена на бензидаминот во предоперативниот период за кондиционирање на оралните ткива и редукција на простагландинската и цитокинска активност како и пролонгирана негова употреба 7 дена по оралнохируршката интервенција.

116. Zaklina Menceva, Oliver Dimitrovski, Mirjana Popovska, Gordana Petrusevska and **Daniela Veleska-Stevkovska** (2017) "Free gingival graft in single and multiple soft-tissue defects" Res. J. Pharm., Biol. Chem. Sci., 8(3):1678-1684, (IF=0.35)

Авторите на овој труд ги анализираат клиничките резултати кои се етаблираат по употреба на слободен гингивален графт кај единечните и мултипните мекоткивни дефекти (гингивални рецесии). Во студијата биле вклучени седум пациенти кај кои биле третирани осумнаесет заби со гингивална рецесија. Графтоот бил обезбеден од палатумот и позициониран во реципиент регионот. Пред започнување на процедурите на мекоткивна хирургија биле измерени стандардните клинички параметри за длабочина на пародонтален џеб, големина на гингивалната рецесија, широчина на кератинизирана гингива и големина на губење на клинички атачмент. По шест месеци од мекоткивната хируршка процедура пациентите биле викани за евалуација на постигнатите клинички резултати. Преку користење на слободен гингивален графт кај пациенти со единечни и мултипни рецесии, авторите на оваа клиничка студија утврдуваат одлични позитивни клинички резултати за сите испитувани параметри.

ОБРАЗЕЦ**АНЕКС 2****КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат : Даниела Драгољуб Велеска -Стевковска

(име, татково име и презиме)

Институција: Стоматолошки факултет во Скопје

(назив на факултетот/институт)

Научна област: орална хирургија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. бр.	Назив на активност	поени
	Одржување на настава (прв циклус):	
	Предавања предмет: пациенти со ризик за стоматолошки интервенции (за стоматолози), X семестар (15+15), (2015, 2016, 2017 г.)	1.8

	Предавања предмет: орална хирургија и стерилизација на инструменти I, високо стручни стоматолошки сестри , IV сем. (15+75), (2015 г.)	0.6
	Предавања предмет: ургентни состојби, високо стручни забни техничари, IV сем. (15+0), (2015 г.)	0.6
	Предавања предмет: анатомија со дентална морфологија, орални хигиенолози, I семестар (15+45), (2015 г., 2016)	1.2
	Предавања предмет: контрола на инфекции во стоматологијата, орални хигиенолози, III семестар (15+0), (2016 г)	0.6
	Одржување на вежби:	
	Вежби I циклус студии: орална и максилофацијална хирургија I (1+3), 2008-2013, 2 групи	10.8
	Вежби I циклус студии: орална и максилофацијална хирургија II (3+4), 2008-2013 г., 2013 летен семестар, 2 групи	10.8
	Вежби I циклус студии: орална хирургија - претклиника (1+2), VII сем. 2013-2016 г., 2 групи	7.2
	Вежби I циклус студии: орална хирургија - клиника (1+2), VIII сем. 2013-2017 г., 2 групи	9
	Вежби имплантологија, стоматолози, X семестар (15+15), (2015, 2016, 2017 г.) 2 групи	2.7
	Вежби имплантологија, високо стручни забни техничари, IV семестар, (15+30) (2015, 2016, 2017 г.) 2 групи	5.4
	Одржување на менторска настава за здравствена клиничка практика (од 2006-2010, стажанти)	9
	Консултации со студенти во рамките на здравствена клиничка практика (2008-2017)	0.76
	Ментор и едукатор на здравствена едукација (специјализанти) од 2013-2017)	10.8
	Позитивно рецензиран универзитетски учебник (коавтор): Марија Пеева- Петреска, Даниела Велеска- Стевковска , Борис Величковски, Снежана Пешевска, Ковачевска Гордана „Дентална имплантологија”,	6

	Стоматолошки факултет во Скопје, Универзитет „Св.Кирил и Методиј“, Скопје, 2013 Во фаза на подготовка за издавање и печат, рецензија Билтен бр.1052	
	Научно-популарна или наставно-историска статија во стручно-методско списание (PharmaNews) (Билтен бр.1131, од 30.09.2016 г.). Велеска-Стевковска Даниела (2015) „Принципи на осеоинтеграција на дентални импланти“, PharmaNews (doi: http:// pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/) Велеска-Стевковска Даниела (2015) „Laser-lok технологија на BioHorizons и осеоинтеграција на дентални импланти“, PharmaNews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/) Велеска-Стевковска Даниела (2015) „Планирање на постава на дентални импланти. Современи техники на визуелизација и компјутерски водена имплант инсерција“, PharmaNews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/) Велеска-Стевковска Даниела (2015) „Лечење со дентални импланти“, PharmaNews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/) Велеска-Стевковска Даниела (2015) „Влијание на загубата на забите врз естетскиот и функционалниот интегритет на лицевовиличните структури“, PharmaNews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/) Велеска-Стевковска Даниела (2015) „Загубата на алвеоларната коска - предизвик за современата стоматологија“, PharmaNews	1 1 1 1 1

	(doi:http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/) Велеска-Стевковска Даниела (2015) „Предизвик на современата регенеративна стоматологија- зачувување на коскениот квантитет и квалитет по екстракцијата”, Pharmanews (socket preservation) (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2015) „Општи карактеристики на бариерните мембрани кои се користат кај техниките на зголемување на алвеоларниот гребен (аугментативни техники)”, Pharmanews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2015) „Видови на коскени графтови и нивна употреба кај регенеративните процедури”, Pharmanews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2016) „Некои техники на подигнување на горновиличниот синус и карактеристики на затворен (верикален) синус лифт” Pharmanews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	
	Велеска-Стевковска Даниела (2016) „Некои техники на подигнување на горновиличниот синус и карактеристики на отворен (латерален) синус лифт” Pharmanews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2016) „Алтернативни техники на синус лифт процедурите” Pharmanews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1

	Велеска-Стевковска Даниела (2015) „Некои техники на зголемување на алвеоларниот гребен во хоризонтална и вертикална насока (аугментација). Општи карактеристики”, Pharmanews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2016) „Интраперативни и постоперативни компликации при техниките на подигнување на подот на горновиличниот синус за постава на дентални импланти”, Pharmanews (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2016) „Критериуми за успех на денталните импланти” (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2016) „Можности за имедијатна имплантација” (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2016) „Карактеристики на имедијатна имплантација” (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2016) „Хируршки протокол при имедијатна имплантација” (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2017) „Класификација на имедијатната имплантација и тераписки опции при имедијатно поставување на имплантот ” (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1
	Велеска-Стевковска Даниела (2017) „Концепт на третман со мини дентални импланти” (doi: http://pharmanews.mk/author/daniela-veleska-stevkovska/)	1

		1
		1
		1
		1
	Пакет материјали за одреден предмет: Компјутерски модел на испитни прашања за студенти на Стоматолошкиот факултет во Скопје по предметот орална хирургија, 2003, 2004, 2005 г.	3
	Испитни прашања за предметите: Анатомија со дентална морфологија и Контрола на инфекции во стоматологијата (орални хигиенолози), Пациенти со ризик за стоматолошки интервенции (стоматолози)	3
	Вкупно:	109.26

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. бр.	Назив на активнoста	поени
	Одбранета докторска теза: „Евалуација на имунолошките, микробиолошките и вирусолошките аспекти на денталните импланти”, Стоматолошки факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј”, 2013 (Билтен бр.1034 од 2.7.2012 г.).	
	Одбранета магистерска теза: „Периоперативно однесување на комплемент системот, акутните фазни протеини и цитокините при оралнохируршки интервенции”, Стоматолошкиот факултет во Скопје, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј”, 2008 (Билтен бр.950, од 15.09.2008 г.).	
	Учесник во меѓународен научен проект: „Коскена аугментација на виличните коски со нова генерација на композитни супституенти” „Bone augmentation with new generation of composite bone substitutes” (билатерален проект, вклучени странски учесници) (2015-2016 г.).	5
	Учесник во национален научен проект: Локални ефекти при употреба на Оралсепт® (бензидамин хидрохлорид) (2016) г.	3
	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание	
	Велеска-Стевковска Д. , Кочова М (2007) „Етиопатогенетски, клинички и генетски аспекти на Morbus Won Willebrant”, Македонски стоматолошки преглед, 31(1-2):15-21 (Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	1,8

	Ангелковска А., Велески Д., Велеска Д. (2006) „Примена на акрилок системи кај скелетирани протези”- Македонски стоматолошки преглед, 30(2):237-242 (Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	1,6
	Велески Д., Ангелковска А., Велеска Д. (2006) „Современи ретенциони системи кај скелетирани парцијални протези”, Македонски Стоматолошки преглед, 30(1):133-138 (Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	1,6
	Велеска-Стевковска Д. , Поповски В., Спировски М., Ѓошевска-Даштевска Е. (2009) „Периоперативно однесување на цитокините (IL-1, TNF- α , IL-6) кај оралнохируршки интервенции со кумулирана хируршка траума на меки ткива и коска” Македонски стоматолошки преглед, 33(1-2):1-11 (Билтен бр.1009 од 1.6.2011 г.).	1,2
	Пеева М., Велеска-Стевковска Д. „Периимплантни инфекции” Дијагностички и тераписки протоколи, Стоматолошка комора на Македонија, октомври 2010, Скопје, електронско издание на веб страната http://www.zsoh.mk/ (Билтен бр. 1010 од 15.6.2011 г.).	3.6
	Пеева-Петреска М., Велеска-Стевковска Д. , „Антибиотска профилакса” Дијагностички и тераписки протоколи, Стоматолошка комора на Македонија, октомври 2010, Скопје, електронско издание на веб страната на Здружението на специјалисти по орална хирургија, http://www.zsoh.mk/ (Билтен бр. 1010 од 15.6.2011 г.).	3.6
	Велеска Стевковска Д. , Пеева Петреска М., Танушевски К., Терзиева О. (2011) „Стрес редукциона техника (пранајама дишење) при оралнохируршки интервенции”, Макед.стомат.преглед. год.XXXIV бр.1-2 (Билтен бр. 1010 од 15.6.2011 г.).	1,2
	Велеска-Стевковска Д. , Пеева Петреска М., Апостолоска С. (2011) „Клинички апликации на дентални стем клетки”	1,8
	Алексова П., Накова М., Велески Д., Грчев А., Велеска-Стевковска Д. (2011) „Интактни молари-провокатори на болка?” Макед.стомат.преглед, 3-4;155-161 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	1,2
	Апостолова Г., Величковски Б., Велеска-Стевковска Д. , Костадинова М., (2010) „Фактори кои предизвикуваат глукозни промени кај пациенти со регулиран	1,2

	дијабет во тек на оралнохируршка интервенција” Македонски стоматолошки преглед, (3-4):212-219 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	
	Veleska-Stevkovska Daniela , Peeva-Petreska Marija, Velickovski Boris, Apostolova Gordana, Veleski Dragoljub, Nakova Marija, Petrovska Milena, Gorgoski Icko (2013) „Assessment of microbial load and cytokine profile of periimplant tissues”, MSP (1-2):117-122 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	1,2
	Велеска-Стевковска Даниела , Пеева-Петреска Марија, Величковски Борис, Апостолова Гордана, Накова Марија, Петровска Милена, Ѓоргоски Ицко (2013) „Линкови помеѓу микробиолошкиот статус и цитокинскиот профил на периимплантните ткива” Стоматолошки информатор, Vol. III, No 2, pp:24-34 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	1,2
	Гордана Апостолова, Даниела Велеска-Стевковска , Борис Величковски, Даниела Цветановска-Стојчева (2014), „Проценка на зараснување на оралнохируршки коскени дефекти кај пациенти со diabetes mellitus” МСП (1-2):39-48 (Билтен бр.1131, од 30.09.2016 г.).	1,2
	Апостолова Г., Величковски Б., Велеска-Стевковска Д. , Алексова П., Марковиќ-Темелкова С., Мечевска-Јовчевска Ј. (2015) „Серумски маркер остеокалцин и зараснување на оралнохируршки коскени дефекти кај пациенти со diabetes mellitus” МСП, 3-4:103-121 (Билтен бр.1131, од 30.09.2016 г.).	1,2
	Велеска-Стевковска Даниела , Апостолова Гордана, Пеева-Петреска Марија, Величковски Борис, Писевска-Чолакова Наташа (2016) „Актуелизирање на ефикасноста на карниевитот раствор во третманот на одонтогените кератоцити”, МСП, 2:67-86	1,2
	Марија Пеева-Петреска, Даниела Велеска-Стевковска , Сашо Еленчевски, Филип Конески, Диме Сапунџиев, Превентивни и терапевтски концепти на бисфосфонатната остеонекроза на виличните коски” МСП, 2:288-120	1,2

	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор:	
	Daniela Veleska- Stevkovska (2010) „Cytokines (IL-1,TNF- α ,IL-6) and oral surgery interventions”, Balkan Journal of Stomatology, 14:124-132 (Билтен бр.1009 од 1.6.2011 г.).	6
	Даниела Велеска-Стевковска , Марија Пеева- Петреска (2010) „Перспективи во регенеративната медицина”, Аполонија, 12(24):75-82 (Билтен бр.1009 од 1.6.2011 г.).	5.4
	Evrosimovska B., Velickovski B., Dimova C., Veleska-Stevkovska D. (2011) “Matrix metalloproteinases (with accent to collagenases), Journal of Cell and Animal Biology, 5(7):113-120 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	3.8
	Veleska-Stevkovska D. , Peeva-Petreska M., (2011) „Potential applications of dental stem cells” Romanian Journal of Oral Rehabilitation, 3(1):12-18 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	5.4
	Veleska-Stevkovska D. , Peeva-Petreska M., Evrosimovska B., Apostolova G.,Veleski D. (2011) „Potential clinical applications of dental stem cells” Clinical Reviews and Opinions, 3(6):57-61 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	3.8
	Veleski D., Antanasova M., Veleska -Stevkovska D. (2012) „Applying acrylock and vario-soft 3 attachments in the contemporary dental prosthodontics” Romanian Journal of Oral rehabilitation, Vol.4, No.4, pp:48-52 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	4.8
	Marija Peeva-Petreska, Daniela Veleska -Stevkovska , Biljana Džipunova, Meri Pavlevska, Sonja Apostolska, (2013), „Therapeutical approach with dental implants in hypodontia” Med J (Krag); 47(3):147-153 (IF=0.2) (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	3.8

	Aleksova P., Gjorgova J., Veleski D., Veleska-Stevkovska D. , (2013) „Analysis of the dental calcifications according structure” Balkan Journal of Stomatology, 17(3):144-148 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	3.6
	Veleski D., Veleska-Stevkovska D. , Antanasova M., Zlatanovska K. (2013) „Evaluation of two different types of extra-coronal frictional attachments with plastic matrices in contemporary dental prosthodontics”, Balkan Journal of Stomatology, 17(3):134-138 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	3.6
	Pejkovska-Shaphaska B., Veleski D., Veleska Stevkovska D. , Shabanov E., Dimova C., Papakoca K. (2014) „Functional tests for overdentures” Revista Romana de Medicina Dentara, Vol.XVII-nr.1, pp:45-58 (Билтен бр.1131, од 30.09.2016 г.).	3.6
	Velickovski Boris, Peeva-Petreska Marija, Veleska-Stevkovska Daniela , Kacarska Marina (2015) „Coronectomy-prevention from injury of the inferior alveolar nerve (n.alveolaris inferior)”, International Journal of Clinical Case Reports, Vol.5, No.14, pp:1-5 (Билтен бр.1131, од 30.09.2016 г.).	3.6
	D. Veleski, B. Pejkovska Shahpaska and D. Veleska Stevkovska (2016) „Application of different types of magnet retention systems in the prosthetic practice”, British Journal of Medicine & Medical Research, 12(11): 1-7 (Билтен бр.1131, од 30.09.2016 г.).	4.8
	Marija Peeva- Petreska, Daniela Veleska-Stevkovska , Kiro Ivanovski (2016) „Ten years follow-up after dental implant therapy in patient with a chronic periodontitis: a case report”, International Journal of Clinical Case Reports, Vol.6.No.14, 1-7 (Билтен бр.1131, од 30.09.2016 г.).	4.8
	Apostolova Gordana, Velickovski Boris, Peeva Petreska Marija, Veleska-Stevkovska Daniela , Pisevska Colakova Natasha, Pesevska Snezana, Mindova Sonja, Markovic-Temelkova Snezana, Mecevska-Jovcevska Jasmina (2016) „Serum Marker Ctx (Crosslaps) and Bone Healing of Oral Surgical Deffects in Patients with Diabetes Mellitus”, Res. J. Pharm., Biol. Chem. Sci., 7(5):904-911, (IF=0.35)	3.95

	Daniela Veleska-Stevkovska , Marija Peeva-Petreska, Boris Velickovski, Gordana Apostolova, Pavlina Aleksova and Filip Koneski (2017) „Immunology Biomarkers in Oral Surgery” Res. J. Pharm., Biol. Chem. Sci., 8(2): 395 -401, (IF=0.35)	3.95
	Marija Peeva-Petreska, Daniela Veleska-Stevkovska , Gordana Apostolova, Boris Velickovski, Filip Koneski (2017), „Local effects of the use of bezydamine in oral surgery”, Apolonia, No:33 (ahead of print)	3.604
	Zaklina Menceva, Oliver Dimitrovski, Mirjana Popovska, Gordana Petrusevska and Daniela Veleska-Stevkovska (2017) "Free gingival graft in single and multiple soft-tissue defects" Res. J. Pharm., Biol. Chem. Sci., 8(3):1678-1684, (IF=0.35) (ahead of print)	3.95
	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки	
	Велеска Д. „Четврти молари”- IV-ти Конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество,Охрид, јуни 2006 (Книга на апстракти,44) (Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	3
	Veleska D. , Apostolova G., Andonovska B., Simonovski N. „Forth molars”- Firsth Macedonian Congress on Maxillofacial and Neck surgery with international participation, Ohrid, May 2006. (Abstract Book, 17)(Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	1,8
	Veleska D. , Apostolova G. „Preprosthetic surgical procedures on soft and hard tissues performed simultaneously” - 10 th Bass Congress, Belgrade, 2005 (Abstract Book,59) (Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	2,4
	Veleska D. , Donev V., Janev J. „Dental status in patients with epilepsy”-., -9 th Congress, Ohrid 2004 (Abstract Book; 54)(Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	1,8

	Angelkovska A., Veleski D., Veleska D. „Our experience in fabrication of overdentures retained by magnetic retention systems” - -12 th Congress of the Bass, Istanbul 2007 (Abstract Book, 47)(Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	1,8
	Angelovska A., Veleski D., Dejanovski K., Veleska D. „Some characteristics of acrilock systems in attachments-based dentures”- 11 th Congress of the BaSS, Sarajevo 2006 (Abstract Book,118)(Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	1,8
	Apostolova G., Veleska D. , Simjanovska Lj. „The usage of surgyplaster G170 material in the treatment of the maxillary residual cyst”-., First macedonian Congress on Maxillofacial and Neck surgery with international participation, Ohrid, May 2006, (Abstract Book,25)(Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	2,4
	Andonovska B., Dimova C., Mircevska G., Veleska D. , Evrosimovski T. „Correlation between saliva ph and microbiological flora in the third molar pericoronitis”- First Macedonian Congress on Maxillofacial and Neck surgery with international participation, Ohrid, May 2006 (Abstract Book,22)(Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	1,8
	Stamenkovski T., Grncarovski A., Veleska D. „Comparative analysis between laser and conventional root resection therapy” -10 th BaSS Congress, Belgrade 2005 (Abstract Book,60) (Билтен број 977 од 2007 г.).	2,4
	Stamenkovski T., Janev J., Grncarovski A., Apostolova G., Veleska D. „The use of Dexamethasone to lessen the inflammatory sequele following oral surgery” -9 th BaSS Congres, Ohrid 2004 (Abstract Book, 69) (Билтен број 876 од 2005 г.).	1,8
	„Determination of the faringeal edge of complete dentures”-Elencevski S., Veleski D., Angelkovska A., Veleska D. , Dejanovski K,-9 th BaSS Congress Ohrid, 2004(Abstract Book;34) (Билтен бр. 946 од 15.7.2008 г.).	1,8

	Elencevski S., Veleski D., Pancevska S., Amgelkovska A., Veleska D. „Reasons for appearance of stomatitis protetica and their removal” -9 th BaSS Congress, Ohrid, 2004 (Abstract Book, 36) (Билтен број 863 од 2006 г.).	1,8
	Велеска-Стевковска Даниела , Поповски Владимир. „Имунолошки параметри и хируршка ткивна траума” – V Меѓународен конгрес на стоматолозите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, 2009, (Abstract Book pp.31) (Билтен бр.1009 од 1.6.2011 г.).	2,7
	Veleska-Stevkovska Daniela , Peeva- Petreska Marija „CRP and oral surgical interventions”, 15 th Congress of the BaSS, Thessaloniki, Greece 2010, (Abstract Book pp.111) (Билтен бр.1009 од 1.6.2011 г.).	2,7
	Pisevska-Colakova Natasa, Veleska Daniela , Peeva Marija, Apostolova Gordana, Josifov Daniel, Grncarovski Andrejco „Therapeutic approach of supernumerary and retained maxillary incisors in children”, 15 th Congress of the BaSS, Thessaloniki, Greece, 2010 (Abstract Book pp.226) (Билтен бр.1009 од 1.6.2011 г.).	1,8
	Gordana Apostolova, Veleska-Stevkovska Daniela „Surgical approach of molar’s fusion”, 15 th Congress of the BaSS, Thessaloniki, Greece, 2010 (Abstract Book pp.222) (Билтен бр.1009 од 1.6.2011 г.).	2,4
	Пеева М., Велеска Д. , Писевска Н., (2010) „Clinical opportunities with bone graft substitutes in implant dentistry”, 15th Congress of the BaSS, Abstract Book pp:110, Thessaloniki, Greece (Билтен бр. 1010 од 15.6.2011 г.).	2,4
	Daniela Veleska-Stevkovska , Peeva-Petreska Marija, Evrosimovska Biljana, Apostolova Gordana (2011) „Potential applications of dental stem cells” 16 th Congress of the Balkan Stomatological Society, Bukurest, Abstract Book pp:106-107 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	1,8
	Evrosimovska Biljana, Dimova Cena, Veleska Stevkovska Daniela , Velickovski Boris (2011) „Management of bone defect with bio-oss”, 16 th Congress of the Balkan	1,8

	Stomatological Society, Bukurest, Abstract Book, pp:111 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	
	Велеска-Стевковска Д. , Пеева-Петреска М., Апостолова Г., Алексова П., (2012) „Цитокински профил и периимплантна течност, 6 Конгрес со меѓународно учество на Македонското стоматолошко друштво, Охрид, Книга на Апстракти, pp:298-299 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	1,8
	Апостолова Г., Менчева Ж., Велеска-Стевковска Д. , Костадинова М. (2012) „Орално хируршки стрес одговор кај пациенти со регулиран diabetes mellitus, 6-ти Конгрес со меѓународно учество на Македонското стоматолошко друштво, Охрид, Книга на Апстракти, pp:292-293 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	1,8
	Пеева-Петреска М., Велеска-Стевковска Д. , Јанев Е., Писевска Н., Крстиновски Г., Спасов Д. (2012) „Коскени графт материјали и клинички можности, 6 Конгрес со меѓународно учество на Македонското стоматолошко друштво, Охрид, Книга на Апстракти, pp:130-131 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	1,8
	Павлина А., Накова М., Грчев А., Велески Д., Велеска-Стевковска Д. , Костадинова М. (2012) „Дентална калцификација-причина за посебна анализа 6-ти Конгрес со меѓународно учество на Македонското стоматолошко друштво, Охрид, Книга на Апстракти, pp:78-79 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	1,8
	Павлина А., Накова М., Грчев А., Велески Д., Велеска-Стевковска Д. , Костадинова М. (2012) „Одредување на калцифицирачки нанопартикли-CNP во дентикли, бубрег, жолчно кесе и плункови жлезди” 6 Конгрес со меѓународно учество на Македонското стоматолошко друштво, Охрид, Книга на Апстракти, pp:76-77 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	1,8
	Veleska-Stevkovska Daniela , Peeva-Petreska Marija, Apostolova Gordana, Aleksova Pavlina (2013) „Effects of microbial load on periimplant immunology status”, 18th Congress of the Balkan Stomatological Society, Skopje, Book of Abstracts, pp:251 (Билтен бр.1071, од 17.2.2014 г.).	1,8

	Veleska-Stevkovska Daniela , Popovski Vladimir, Peeva-Petreska Marija, Velickovski Boris „Evaluation of interferon levels during oral surgical interventions” , 3rd Balkan Congress for Maxillofacial surgery, 24.04.2014, Ohrid, Book of Abstracts, pp:11	1,8
	Marija Peeva-Petreska, Boris Velickovski, Veleska-Stevkovska Daniela , Janev Edvard „Clinical considerations to the implant therapy in patients with periodontitis” 3rd Balkan Congress for Maxillofacial surgery, 24.04.2014, Ohrid, Book of Abstracts, pp: 7	1,8
	D.Veleska-Stevkovska , M.Peeva-Petreska, P.Aleksova, B.Velickovski „Success rates criteria for implantology systems”, 19th Congress of the Balkan Stomatological Society, BaSS, april 24-27, 2014 Belgrade, Serbia, Book of Abstracts, pp:179	1,8
	P. Aleksova, V. Radojkova-Nikolovska, M.Popovska, D.Veleska-Stevkovska , F.Sali „Prevalence of pulp stones in the first and second molars in mandibule”, 19th Congress of the Balkan Stomatological Society, BaSS, april 24-27, 2014 Belgrade, Serbia, Book of Abstracts, pp:233	1,8
	Pavlina Aleksova, Daniela Veleska-Stevkovska „Calcifyng nanoparticles (CNPs) can be reason for creating dental pulp stones”, Translational nanomedicine Congress, 27-28 august, Angers, France, p:59	1,8
	Pavlina Aleksova, Veleska-Stevkovska Daniela (2014) „Calcifying nanoparticles (CNPs) in salivary gland stone”, SF Nano, French Society for nanomedicine, Annual meeting, Nancy, Program book p:63	1,8
	Велеска-Стевковска Даниела , Пеева-Петреска Марија , Алексова Павлина (2015) „Синовиолетова свешлина и хемосџаза” (усна презентација), 7 Конгрес на стоматолозиите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, Книга на ајсџракти, р:373	2,4

	Велеска-Стевковска Даниела, Пеева-Петреска Марија, Алексова Павлина, Пешевска Снежана (2015) „Laser-Lok технологија и микрофотографија на имплантни површини” (постер презентација), 7 Конгрес на стоматолозиите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, Книга на апстракти, р:475	1,8
	Алексова П., Велеска-Стевковска Д., Радојкова-Николовска В. (2015) „Поделба на генералните калцификации според сосисавот и нејзината клиничка импликација” (постер презентација), 7 Конгрес на стоматолозиите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, Книга на апстракти, р:593	2,4
	Алексова П., Велеска-Стевковска Д., Радојкова-Николовска В., Симјановска Љ. (2015) „Нересистирани заби провокатори на болка?” (постер презентација), 7 Конгрес на стоматолозиите од Македонија со меѓународно учество, Охрид, Книга на апстракти, р:587	1,8
	Даниела Велеска-Стевковска, Пеева-Петреска Марија, Апостолова Гордана, Величковски Борис, Писевска-Чолакова Наташа (2016) „Хемиска киретажа со фиксативни средства во третманот на одонтогените кариозности” усна презентација, Прв македонски конгрес за орална и имплантна хирургија со меѓународно учество, Книга на апстракти, стр: 73, Скопје	1,8
	Бизевски Д., Кирилов Б., Велеска-Стевковска Д., Маркоски Н., Иванов И. (2016) „Cista per magna maxillae-приказ на случај”, постер презентација, Прв македонски конгрес за орална и имплантна хирургија со меѓународно учество, Книга на апстракти, стр: 101, Скопје	1,8
	Марија Пеева-Петреска, Борис Величковски, Даниела Велеска –Стевковска (2016) „Периоперативна примена на антибиотици во оралната хирургија и имплантологијата”, пленарно предавање, Прв македонски конгрес за орална и имплантна хирургија со меѓународно учество, Книга на апстракти, стр: 48, Скопје	2,4
	Борис Величковски, Марина Кацарска, Марија Пеева-Петреска, Даниела Велеска–Стевковска, Гордана Апостолова (2016) „Хетеротопна одонталгија – дијагностичка и терапевска дилема”, пленарно предавање, Прв македонски	1,8

	конгрес за орална и имплантна хирургија со меѓународно учество, Книга на апстракти, стр: 52, Скопје	
	Стаменковски Т., Јанев Ј., Грнчаровски А., Велеска Д. „Автотрансплантација на долни молари <i>постер презентација</i> -III македонски стоматолошки конгрес, Охрид 2002 (Книга на апстракти; 173) (Билтен број 977 од 2007 г.).	1,8
	Грнчаровски А., Јанев Ј., Велеска Д. , Богдановски С., Филдишевски А. „Претпротетско продлабочување на fornix vestibuli inferior”- <i>постер презентација</i> , - III македонски стоматолошки конгрес, Охрид 2002(Книга на апстракти;173) (Билтен број 977 од 2007 г.).	1,8
	Јанев Е., Јанев Ј., Јосифов Д., Франгов М., Велеска Д. „Хируршки третман на периимплантитот со примена на алопластични материјали”- <i>постер презентација</i> , - III македонски стоматолошки конгрес, Охрид 2002 (Книга на апстракти;172) (Билтен број 826 од 2002 г.).	1,8
	Еленчевски С., Дејановски К., Апостолска С., Велеска Д. „Легурите и оралните ткива кај парцијалната беззабост “-усна <i>презентација</i> , III македонски стоматолошки конгрес, Охрид 2002 (Книга на апстракти;189) (Билтен број 875 од 2005 г.).	1,8
	Ангелковска С., Богдановски С., Јанева Н., Петкова С., Велеска Д. „Односи на ширината и висината на лицето и на централниот горен инцизив”- <i>постер презентација</i> ,.-III македонски стоматолошки конгрес, Охрид 2002 (Книга на апстракти;196) (Билтен број 847 од 2004 г.).	1,8
	Капушевска Б., Велески Д., Бундевска Ј., Бајрактарова Е., Велеска Д. „Хронолошки тек на гнатодинамометријата со посебен осврт на сопствените конструкции”, <i>усна презентација</i> , III македонски стоматолошки конгрес, Охрид 2002 (Книга на апстракти;196) (Билтен број 850 од 2004 г.).	1,8
	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество:	

	Veleska-Stevkovska Daniela, Peeva-Petreska Marija, Velickovski Boris, Apostolova Gordana, Petrovska Milena, Gorgoski Icko „Assesment of microbial load and cytokine profile of periimplant tissues”, 6-ti Medzunarodni kongres novih tehnologija u stomatologiji” Sarajevo, BiH, Oktobar 2013- <i>предавање</i> Даниела Велеска -Стевковска, Марија Пеева- Петреска, Снежана Пешевска „Современи насоки и препораки за апликација на ласерската енергија кај периимплантитите”, <i>предавање</i> на Симпозиумот на Здружението на орални хирурзи на Македонија „Превенција и тераписки пристап кон компликациите во оралната хирургија и имплантологија”, 5-ти април 2014, Скопје, Р.Македонија Пеева- Петреска М., Велеска- Стевковска Д., „Естетски аспекти во денталната имплантологија”, <i>предавање</i>, VII меѓународен конгрес на нови технологии во стоматологијата-Естетска стоматологија уметност и наука, Стоматолошка комора на Македонија, Дом на АРМ, 10-12 октомври 2014, Скопје Велеска-Стевковска Даниела, Димитровски Оливер (2015) „Актuelни техники на коскена аугментација” <i>предавање</i> на постедукативен семинар-континуирана едукација „Современи дијагностичко-хируршки концепти во стоматологијата”, Стоматолошки факултет Скопје, 28.3.2015 Фисник Касапи, Даниела Велеска-Стевковска, Јасмин Фидоски (2015) „Современа превенција и тераписки пристап на компликациите во оралната хирургија”, <i>предавање</i> на VI Симпозиум на Здружението на специјалисти по орална хирургија на Македонија, 31.10. 2015, Скопје Даниела Велеска Стевковска, Гордана Апостолова (2015) „Редуцирање на инциденцата на рецидиви кај одонтогените кератоцити со помош на фиксативи”, <i>предавање</i> на симпозиумот „Фармацевската основа на современата стоматологија”, Стоматолошко друштво на Албанците, Кичево, 6.12.2015 г. Veleska- Stevkovska Daniela, Peeva- Petreska Marija, Velickovski Boris, Apostolova Gordana, Petrovska Milena „Osteoimmunology and microbial load of dental implants” International Conference –Kosovar Days of Dentistry, Dental Association of R.Kosovo, 6-8.12.2016, Prishtina	3 3 3 3

		3
		3
		3
	Пленарни предавања на научен/стручен собир: Пеева-Петреска Марија, Велеска-Стевковска Даниела, „Периимплантити“, Симпозиум за инфекции во орофацијалната регија во рамките на континуирана едукација, Скопје, 2011-предавање Даниела Велеска-Стевковска, Марија Пеева-Петреска, Борис Величковски, Павлина Алексова „Критериуми за успех на современите имплантолошки системи“ трудот е презентиран како <i>предавање</i> на Симпозиумот „Мултидисциплинарен приод на реставративната стоматологија“, одржан на 1.3 и 2.3.2014 година во Битола и Штип, Р.Македонија	2 2
	Секциско предавање на научен/стручен собир Велеска-Стевковска Даниела, Апостолова Гордана „Потребна лабораториска анализа на крв при оралнохируршки интервенции“ - <i>предавање</i> на оралнохируршка секција во Берово, мај 2006 г.	1
	Вкупно:	219.351

СТУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. бр.	Назив на активност	Поени
	Коавтор на книга од стручна област: Марија Пеева Петреска, Даниела Велеска-Стевковска, Борис Величковски, Снежана Пешевска, Ковачевска Гордана „Дентална имплантологија“, Стоматолошки факултет во Скопје, Универзитет „Св.Кирил и Методиј“, Скопје, 2013 Во фаза на подготовка за издавање и печат, рецензија- Билтен бр.1052)	7
	Коавтор на книга од стручна област: „Стратешки план за развојот на стоматологијата во Република Македонија во периодот од 2011-2021“. Стоматолошка комора на Р.Македонија, Скопје, 2010 (рецензирана во Билтен бр.966 од 2010 г.).	7
	Коавтор на книга од стручна област: „Дијагностички и тераписки протоколи во стоматологијата“ Стоматолошка комора на Р.Македонија, Скопје, ноември 2010 (рецензирана во Билтен бр.966 од 2010 г.).	7
	Експертски активности евалуација, стручна ревизија, супервизија: -Рецензент на група списанија: International Journal of Nursing and Midwifery, Journal of Microbiology and Antimicrobials, African Journal of Pharmacy and Pharmacology (IF=1.2) - рецензент на British Journal of Medicine and Medical Research - рецензент на British Journal of Applied Science & Technology	1 1 1 1

	- рецензент на International Journal of Clinical Case Reports	1
	- рецензент на Macedonian Journal of Medical Sciences (IF=0.2)	1
	- рецензент на American Journal of Clinical and Experimental Medicine	1
	- рецензент на European Journal of Clinical and Biomedical Sciences	1
	- меѓународен редакциски одбор; International Journal of Immunology,	1
	- меѓународен редакциски одбор; International Journal of Dental Medicine	
	- меѓународен редакциски одбор; EC Dental Science	1
		1
	-соработник, техничко уредување и дизајн на корица на книгата „Клиника и техника на парцијална протеза. Книга прва. Биолошки основи на парцијалната беззабост и плочеста парцијална протеза“, автор Драгољуб Велески, Стоматолошки факултет Скопје, Универзитет „Св.Кирил и Методиј“, Скопје, 2010	1
	-соработник, техничко уредување и дизајн на корица на книгата „Клиника и техника на парцијална протеза. Книга втора. Метални комплексни протези“, автор Драгољуб Велески, Стоматолошки факултет Скопје, Универзитет „Св.Кирил и Методиј“, Скопје, 2012	1
		1
	Воведување на нова лабораториска/клиничка метода:	
	- вирусолошка евалуација на HCMV (human cytomegalovirus) кај рани периимплантни лезии (Imunolite CMV)	1
	-биохемиска припрема на Институтот за биохемија при Медицинскиот факултет во Скопје и клиничка апликација на Carnoy's solution на Клиниката за орална хирургија од 2014 год.	4
	Учество на промотивни активности на Факултетот:	
	-презентација на Стоматолошкиот факултетот на Саемот за образование“, 2009 и 2010 г.	0.5
		0.5

	-иницијатор на интерфакултетска соработка помеѓу Стоматолошкиот факултет во Скопје и Стоматолошкиот факултет во Белград, Универзитет во Белград, Република Србија - учество на студентски конгреси под покровителство на Деканот на Стоматолошки факултет како ментор на студентски теми, и тоа: „Стрес редукциона техника пранајама дишење при оралнохируршки интервенции“, усна презентација. 17 Меѓународен научен конгрес на студентите по стоматологија, Охрид, 2010, Книга на апстракти стр.25; и „Причини за екстракција на трајни заби“, 18 Меѓународен конгрес на студентите по стоматологија на Македонија, (2011), <i>постер</i> презентација, Книга на апстракти - 8 интернационален конгрес на студентите по стоматологија во Нови Сад, Р.Србија (2011), како ментор на студентската тема „Стрес редукциони техники“ презентирана и наградена -„Евалуација на стрес кај терапевтите при оралнохируршки интервенции“, 21 Меѓународен научен студентски конгрес" (2014), Охрид, <i>постер</i> презентација, Книга на апстракти, стр:92 - „Хемостаза со сина светлина“, 22 Меѓународен научен студентски конгрес" (2014), Охрид, <i>усна</i> презентација, Книга на апстракти - NEO National Exchange Officer при IADS (International Dental Students Assotiation)- 1998-2002 -активности на конгресите на IADS (Mid-Year Meetings) Будимпешта (1999) и Истанбул (2000) - редакциски одбор на „Dentitia“, 1996-2003 - претставување на факултетот на размена, Royal University of Dentistry, Копенхаген, Данска (1996) - претставување на Факултетот на размена, Semmelweis University of Medicine, Будимпешта, Унгарија (1997)	0.5 0.5 0.5 0.5 0.5 0.5 0.5 0.5 0.5
	Предавање на институции од јавен интерес, културно-информативни центри	0.5

	-предавање на тема „Откровение и наука“ одржано на трибината „Седмица посветена на светото писмо“, јуни 2013 - предавање „Key Features of BioHorizons implant system“, Implantologia Basica 2, Hotel Meriot, Skopje, 15-18.12.2016	0.5
	Завршена специјализација: орална хирургија, 2006	2
	Завршена супспецијализација: орална имплантологија, 2009	1
	Вкупно:	49

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

	Член на уредувачки одбор на научно/стручно списание: Член на Уредувачки одбор на книгата „Стоматолошки факултет 1959-2009“	0.5
	Претседател (потпретседател) на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир: - потпретседател на Првиот македонски конгрес за орална и имплантна хирургија со меѓународно учество, Скопје, 2-4.6.2016	2
	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир: -член на Организационен одбор на Првиот македонски конгрес за орална и имплантна хирургија со меѓународно учество, Скопје, 2-4.6.2016 -модератор на две сесии за имплантологија и орална хирургија на Првиот македонски Конгрес за орална и имплантна хирургија со меѓународно учество, Скопје, 2-4.6.2016	1 1

	-модератор на сесија за имплантологија и орална хирургија на 6 Конгрес на МСД со меѓународно учество, Охрид, 2012	1
	- модератор на две сесии за имплантологија и орална хирургија на 7 Конгрес на МСД со меѓународно учество, Охрид, 2015	1
	Награди за научни достигнувања од струкова организација:	
	- 1999 г. -добитник на награда за најдобар студент на ниво на Стоматолошкиот факултет	3
	- 2001 г. - награда за најдобар студент на ниво на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.	3
	- 2002 г. од страна на Македонското лекарско друштво доделено и е Признание за најдобар дипломиран студент	3
	-2003 г. награда од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ за најдобар дипломиран студент во учебната 2001/2002	3
	-2009 г. пофалница за придонес во работата и развојот на Факултетот (50-годишнина на Стоматолошкиот факултет во Скопје)	3
	-Благодарница од МСД по повод 10 години постоење на Здружението (2013)	3
	Студиски престои во странство до 3 месеци:	
	-Катедра за максилофацијална хирургија, Катедра за стоматолошка протетика. Стоматолошки факултет во Софија, Република Бугарија, кај доц.Илиева и Академик Николај Попов (2005)	0.5
	- Катедрата за имплантологија (Advance Implantology), Loma Linda School of Dentistry, California, USA, кај Prof. Jamie Lozada (2010)	0.5
	- Катедра за орална хирургија, Стоматолошки факултет во Белград, Р.Србија, кај проф.д-р Алекса Марковиќ (2014)	0.5
	- Research Centar BioHorizons Global Headquarters, Corporate Campus Birmingham, AL, USA (2017) Wes Whitten , Director of Biologics; Fred J. Molz, Vice President of Research and Development	0.5

	-Columbia University Medical Centar, City of New York, USA (2017), Prof.Gorazd Rosoklija	0.5
	Учество во изработка на национална програма од одредена област: - „Стратешки план за развојот на стоматологијата во Република Македонија во периодот од 2011-2021”, Стоматолошка комора на Р.Македонија, Скопје, 2010 - учество во наставни предметни програми за специјализација по орална хирургија - учество во наставни предметни програми за супспецијализација по орална имплантологија. Стоматолошки факултет Скопје (2010-2011)	3 3 3
	Вкупно:	36

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	109.26
НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	219.351
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	49
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	36
Вкупно:	412,211

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1.Проф. д-р Борис Величковски,
претседател

2.Проф. д-р Марија Пеева-Петреска, член

3.Проф. д-р Оливер Димитровски, член
с.р

4.Проф. д-р Владимир Поповски,член с.р

5.Проф. д-р Даница Поповиќ-Моневска,
член с.р.

ЗАКЛУЧОК

РЕЦЕНЗЕНТСКАТА КОМИСИЈА ЈА РАЗГЛЕДА ПРИЛОЖЕНАТА ДОКУМЕНТАЦИЈА ДОСТАВЕНА ОД КАНДИДАТИТЕ СОР.Д-Р ЛЈУБА СИМЈАНОВСКА, СОР.Д-Р МАРИНА КАЦАРСКА, СОР.Д-Р ЕДВАРД ЈАНЕВ И СОР.Д-Р ДАНИЕЛА ВЕЛЕСКА-СТЕВКОВСКА И НАПРАВИ ЦЕЛОСЕН УВИД ВО НИВНАТА АКТИВНОСТ И ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОД НАСТАВНО-ОБРАЗОВНАТА ДЕЈНОСТ, НАСТАВНО-ИСТРАЖУВАЧКАТА РАБОТА И СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНАТА ДЕЈНОСТ, СОГЛАСНО СО ЗАКОНОТ ЗА ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, СТАТУТОТ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ “СВ.КИРИЛ И МЕТОДИЈ” И ПРАВИЛНИКОТ ЗА КРИТЕРИУМИТЕ И ПОСТАПКАТА ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНИ, НАСТАВНО-СТРУЧНИ И СОРАБОТНИЧКИ ЗНАЕЊА И АСИСТЕНТИ-ДОКТОРАНДИ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ “СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ” ВО СКОПЈЕ. КАНДИДАТКАТА СОР.Д-Р ЛЈУБА СИМЈАНОВСКА НЕ ИСПОЛНУВА ЕДЕН ОД КРИТЕРИУМИТЕ ЗА ИЗБОР ПРЕДВИДЕНИ СО ЧЛЕН 125 ОД ЗАКОНОТ ЗА ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ЧЛЕН 11 ОД ПРАВИЛНИКОТ ЗА КРИТЕРИУМИТЕ И ПОСТАПКАТА ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНО-НАУЧНИ, НАУЧНО-СТРУЧНИ И СОРАБОТНИЧКИ ЗНАЕЊА И АСИСТЕНТИ-ДОКТОРАНДИ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ “СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ” СКОПЈЕ. КАНДИДАТИТЕ СОР.Д-Р МАРИНА КАЦАРСКА, СОР.Д-Р ЕДВАРД ЈАНЕВ И СОР.Д-Р ДАНИЕЛА ВЕЛЕСКА-СТЕВКОВСКА ГИ ИСПОЛНУВААТ КРИТЕРИУМИТЕ ЗА ИЗБОР ПРЕДВИДЕН СО ЗАКОНОТ ЗА ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, СТАТУТОТ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ “СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ” И ПРАВИЛНИКОТ ЗА КРИТЕРИУМИТЕ И ПОСТАПКАТА ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНО-НАУЧНИ, НАУЧНО-СТРУЧНИ И СОРАБОТНИЧКИ ЗНАЕЊА И АСИСТЕНТИ-ДОКТОРАНДИ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ “СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ” ВО СКОПЈЕ. ВРЗ ОСНОВА НА ДОСТАВЕНАТА ДОКУМЕНТАЦИЈА, ДОЛГОГОДИШНОТО ПОЗНАВАЊЕ НА КАНДИДАТИТЕ И НИВНИОТ АНГАЖМАН ВО СЕВКУПНАТА ДЕЈНОСТ НА СТОМАТОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ, КАКО ЧЛЕНОВИ НА РЕЦЕНЗЕНТСКАТА КОМИСИЈА НА ОВОЈ КОНКУРС ПРЕДНОСТ ИМ ДАВА НА КАНДИДАТИТЕ СОР.Д-Р МАРИНА КАЦАРСКА И СОР.Д-Р ДАНИЕЛА ВЕЛЕСКА-СТЕВКОВСКА, КОЈА И НА ПРЕТХОДНИОТ КОНКУРС БЕШЕ ПРЕДЛОЖЕНА ОД КОМИСИЈАТА ВО ИСТИОТ СОСТАВ КАКО ЕДИНСТВЕН КАНДИДАТ КОЈ ГИ ИСПОЛНУВАШЕ КРИТЕРИУМИТЕ ЗА НАСТАВНИК ВО СИТЕ ЗВАЊА И БЕШЕ ЕДНОГЛАСНО ИЗБРАНА ОД СИТЕ ЧЛЕНОВИ НА НАСТАВНО-НАУЧНИОТ СОВЕТ НА СТОМАТОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ. КОНКУРСОТ БЕШЕ ПОНИШТЕН ЗАРАДИ ПРАВНО ТЕХНИЧКИ ПРОПУСТИ ВО ПОСТАПКАТА ЗА КОЈА КАНДИДАТКАТА НЕ БЕШЕ ВИНОВНА.

РЕЦЕНЗЕНТСКАТА КОМИСИЈА има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет, сор.д-р Марина Кацарска и сор.д-р Даниела Велеска-Стевковска да бидат избрани во наставно-научното звање доцент за група предмети од областа на оралната хирургија на Катедрата за орална хирургија на Стоматолошкиот факултет во Скопје при Универзитетот “Св. Кирил и Методиј” во Скопје.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

- 1. ПРОФ. Д-Р БОРИС ВЕЛИЧКОВСКИ,
ПРЕТСЕДАТЕЛ**
- 2. ПРОФ. Д-Р МАРИЈА ПЕЕВА-
ПЕТРЕСКА, ЧЛЕН**
- 3. ПРОФ. Д-Р ОЛИВЕР ДИМИТРОВСКИ,
ЧЛЕН С.Р**
- 4. ПРОФ. Д-Р ВЛАДИМИР ПОПОВСКИ,
ЧЛЕН С.Р**
- 5. ПРОФ.Д-Р ДАНИЦА ПОПОВИЌ
МОНЕВСКА,ЧЛЕН С.Р**

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ
ЗВАЊА ВО НАСТАВНО- НАУЧНАТА ОБЛАСТ: ДИЗАЈНИРАЊЕ НА
ТЕКСТИЛ И ОБЛЕКА НА ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИОТ
ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха Ре“ од 1.6.2017 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област: дизајнирање на текстил и облека, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, донесена на XIX седница од 21.6.2017 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Соња Ќортошева, редовен професор, Технолошко-металуршки факултет, УКИМ, Скопје, м-р Елизабета Аврамовска, редовен професор, Архитектонски факултет, УКИМ, Скопје и м-р Антони Мазневски, редовен професор, Факултет за ликовни уметности, УКИМ, Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област: дизајнирање на текстил и облека, во предвидениот рок се пријави м-р Лидија Георгиева, дипл. графичар со модно креирање, вработена на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Биографски податоци и образование: Лидија Миодраг Георгиева, родена на 25. XI

1964 година во Скопје

Образование

- 6.5.1988 година – дипломирала на Факултетот за ликовни уметности, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, и се здоби со звање – дипломиран графичар со модно креирање. Како најдобар студент на генерацијата 1987/88 година, со просечен успех од 9,25, добила пофалница од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.
- 1989/1991 година – специјализација од областа на модно креирање – државна диплома за модно креирање (Brevet de technicien superieur – stylisme de mode) од Academie de Paris, стипендија од француската влада.
- 9.6.2011 година – магистрирала на Факултетот за ликовни уметности, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, со тезата: „Мултиоригиналот во графиката како основен код

позајмен од природните форми и нивната примена во ликовното, дизајнот и модниот дизајн” и се здоби со звање: магистер по ликовни уметности од областа графика.

- 2008-2009 година – доцент на Факултетот за ликовни уметности во Скопје.
- 2008-2010 година – доцент на Европскиот универзитет, Факултет за арт и дизајн, Скопје.
- 2012 -2017 година – вонреден професор на Технолошко-металуршкиот факултет, УКИМ, Скопје.

Работно искуство:

- 1991-1994
 - одговорен дизајнер во Corinne Cobson, модна куќа и бренд за линијата La Chemiserie на модната куќа Cacharel;
 - асистент - дизајнер во студио за женски колекции во куќата за висока мода Pierre Balmain;
 - дизајнер за спортски брендови (Levis) во студио за тенденции Poisson Rouge, Париз;
 - креатор на тенденции и концепција на колекција во студио за тенденции Nelly Rodi, Париз.
- 1993-1994
 - Идејни решенија за костими- консалтинг- истражување за филмот ПРЕД ДОЖДОТ, режија: Милчо Манчевски.
- 1995-1998
 - одговорен дизајнер, лансирање и креација на коктел линија во куќа за луксузна мода Rochas, Париз;
 - сценографија и костим - дизајн, театарска претстава: Шопинг, режија: Срѓан Јаничиевиќ, МНТ, 1998;
 - костим - дизајн за современ танц проект MIR, кореографија на Zan Fransoa Duroge, Интернационален фестивал во Авињон, 2000;
 - костим - дизајн, театарска претстава КУПИДОНА, режија Срѓан Јаничиевиќ, Драмски театар, 2005.
- 2000-2007
 - дизајнер за концепција на trendbooks за облека и модни додатоци за женски и машки колекции за јапонски лиценци на модната куќа „Scooter”, Париз;
 - дизајнер на плетени колекции за Ernest Le Gamin, модна куќа и бренд, Париз;
 - дизајнер на колекции од крзно, висока гама за модна куќа Elandе, Париз.
- 2007-2009

- дизајнер на неколку брендови за плетени производи од кашмир, висока гама, лансирање женска колекција за француски клиенти, производство во Непал, Кина и Хонгконг.
- 1999-2012
- дизајнер на авторски колекции Lidiya Georgieva, облека и модни додатоци: продажни места –дизајнерски бутици во Париз, Њујорк, Токио, Милано, Лондон, Осака, Римини, Скопје, проследено со публикации во интернационален печат.
- 2000-2012 – реви на модни недели - Париз, Лондон, Луксембург, Белград, Скопје.
- 2012 – дизајн и лансирање бренд LG4SMART, мебел и предмети за домаќинство.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните стручни, уметнички, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, како и вкупните уметнички, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на поднесената документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Кандидатката во периодот од изборот за вонреден професор држи предавања и вежби на повеќе предмети: модна илустрација, моден дизајн 1 и 2, креативно студио, историја на дизајн и облека, концепт и реализација на авторска колекција и 2Д и 3Д моделирање. Овие предмети таа за прв пат ги воведува како нови предмети на додипломските студии на студиската програма Дизајн и инженеринг на облека во Институтот за текстилно инженерство.

Како истакнат професионалец и стручњак од областа на дизајн и креирање на облеката држи предавања на Зимската интернационална школа за дизајн и архитектура.

СТРУЧНО– УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Стручно- уметничката дејност на кандидатката Лидија Георгиева се состои од континуирана активност во модниот дизајн. Таа има остварено повеќе модни реви на сопствени колекции на модели, како во Македонија, така и во странство. Реализира повеќе колекции на модели во соработка со странски партнери.

Како автор, освен во модниот дизајн, таа се фокусира на истражување и во други области од дизајнот, изработува мебел и урбана опрема, изложува фотографии, пишува сценарио и режира краток филм, конципира стајлинг за спотови, дизајнира костими за современ танц, а сето тоа во рамките на еминентни

театарски институции. Со таа активност, таа се покажува како комплетен дизајнер.

Кандидатката лансира сопствен бренд, кој постои успешно повеќе години. Брендот има поддршка во интернационалниот печат и се презентира на најзначајните светски манифестации.

СТРУЧНО– АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Стручно-апликативната дејност на кандидатката Лидија Георгиева се состои од континуирана активност и учество на изложби со свои дела. Покрај активноста во модниот дизајн, каде што остварува највидлив печат, кандидатката е присутна и на полето на графичкиот дизајн и освен за својот, таа изработува визуелен индентитет за повеќе брендови. Нејзините колекции и дела се објавени во каталози од национални списанија и манифестации, но исто така е и автор на концепт, стајлинг, фотографирање и графички дизајни на каталози за повеќе модни недели во земјата и во странство.

Како професионалец и истакнат дизајнер кандидатката е контролор на ДИЦ за прашања од областа на ликовната уметност и дизајнот за екстерно тестирање.

М-р Лидија Георгиева има значителен придонес во промотивните активности на Факултетот со модните ревији на студентите од Институтот за текстилно инженерство. Таа е и креатор на фејсбук- страна: Моден дизајн на ТМФ.

ОЦЕНКА ОД САМОЕВОЛУАЦИЈА

М-р Георгиева во своите предавања користи современи методи на организација на наставата (тимска работа и групни проекти, проекти на тематски единици од страна на студентите, теренска настава, учество на студентите на модни недели и изложби). Потврда за вака позитивниот пристап во наставата се и оценките од спроведените анонимни анкети меѓу студентите, каде што проф. Георгиева редовно е оценета со највисоки оценки.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Имајќи ги предвид презентираниите податоци и личното познавање на кандидатката м-р Лидија Георгиева, Рецензентската комисија позитивно ја оцени наставно- образовната, стручно-уметничката и стручно-апликативната дејност на кандидатката.

Активностите и достигнувањата на кандидатката според Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно– научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, се: 69,92 поени за наставно- образовна дејност, 105,5 за стручно- уметничка дејност и 24,0 поени за стручно-апликативна дејност и дејностите од поширок интерес, односно вкупно 199,62 поени.

Врз основа на презентираниите податоци за сите активности на кандидатката, Рецензентската комисија заклучува дека поседува научни и стручни квалификации и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно- научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје ги исполнува условите за избор во звањето редовен професор во научната област: дизајнирање на текстил и облека.

Членови на Рецензентската комисија

Д-р Соња Кртошева, редовен професор, Технолошко-металуршки факултет, УКИМ - Скопје, член, с.р.

М-р Елизабета Аврамовска, редовен професор, Архитектонски факултет, УКИМ - Скопје, член, с.р.

М-р Антони Мазневски, редовен професор, Факултет за ликовни уметности, УКИМ - Скопје, член, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО – СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: **Лидија Миодраг Георгиева**

Институција: **Технолошко – металуршки факултет - Скопје**

Научна област: **дизајнирање на текстил и облека**

НАСТАВНО – ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА	Поени
1	ОДРЖУВАЊЕ НА НАСТАВА – ПРВ ЦИКЛУС СТУДИИ	
	Модна креација 1 (3+3), 2012/13	1,8
	Модна креација 2 (2+3), 2012/13	1,2
	Дизајн на облека (2+2), 2012/13	1,2
	Модна илустрација (2+1), 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17	4,8
	Моден дизајн 1 (2+3), 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17	4,8
	Моден дизајн 2 (2+3), 2014/15, 2015/16, 2106/17	3,6
	Креативно студио (2+1), 2014/15, 2015/16, 2016/17	3,6
	Историја на дизајн и облека (2+1), 2014/15, 2015/16, 2016/17	3,6
	Концепт и реализација на авторска колекција (2+3), 2015/16, 2016/17	2,4
	Моден дизајн 1 проект (1+2), 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17	2,4
	2Д и 3Д моделирање (2+2), 2015/16, 2016/17	2,4
2	НАСТАВА ВО ШКОЛИ И РАБОТИЛНИЦИ	

	Јазикот на модата – од интуиција до финален производ, предавање на Зимската интернационална школа за професионален дизајн и архитектура (раководител), Универзитет ФОН и Бертоне дизајн – јануари 2017	1,5
3	ОДРЖУВАЊЕ НА ТЕРЕНСКА НАСТАВА	
	Музеј на современа уметност - октомври 2016 Музеј на Македонија - септември 2014 Француски Институт - декември 2013	0,12
4	ОДРЖУВАЊЕ НА ВЕЖБИ – ПРВ ЦИКЛУС СТУДИИ	
	Модна креација 1 (3+3), 2012/13	1,35
	Модна креација 2 (2+3), 2012/13	1,35
	Дизајн на облека (2+2), 2012/13	0,90
	Концепт и реализација на авторска колекција (2+3), 2015/16, 2016/17	2,70
	Модна илустрација (2+1), 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17	1,35
	Моден дизајн 1 (2+3), 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17	5,35
	Моден дизајн 1 проект (1+2), 2013/14, 2014/15, 2015/16, 2016/17	3,60
	Креативно студио (2+1), 2014/15, 2015/16, 2016/17	1,35
	Историја на дизајн и облека (2+1), 2014/15, 2015/16, 2016/17	1,35
	2Д и 3Д моделирање (2+2), 2015/16, 2016/17	1,80
	Моден дизајн 2 (2+3), 2014/15, 2015/16, 2106/17	2,70
5	Подготовка на нов предмет	
	Модна илустрација (предавања и вежби)	1,5
	Моден дизајн 1 (предавања и вежби)	1,5
	Моден дизајн 2 (предавања и вежби)	1,5
	Креативно студио (предавања и вежби)	1,5
	Историја на дизајн и облека (предавања и вежби)	1,5
	Концепт и реализација на авторска колекција (предавања и вежби)	1,5
	2Д и 3Д моделирање (предавања и вежби)	1,5
6	Консултации со студенти - 235 x 0,002	0.47
7	Ментор на дипломска работа - 7	1,4

8	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа - 4	0,4
	Вкупно	69,92

СТРУЧНО- УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Идејно обликовно решение за елементи од мебел, урбана опрема и други објекти	
	Дизајн на маса „ANGEL WING” за бренд Iskra&Lidiya Blueprint, ноември 2016	1,0
	Редизајн на фотеља „Egg Chair” за бренд LG4SMART, октомври 2013	1,0
	Дизајн на параван „BOUDOIR” за бренд LG4SMART, Скопје, октомври 2013	1,0
	Дизајн на маса „FROZEN 2” за бренд LG4SMART, Скопје, ноември 2013	1,0
	Дизајн на клуб маси „Techno Flowers” за бренд LG4SMART, ноември 2012	1,0
	Редизајн на винтиџ комода „Plum” за бренд LG HOME, април 2015	1,0
	Дизајн на клизни врати со отпечаток „TIGERS” за бренд Iskra&Lidiya Blueprint, ноември 2016	1,0
2	Изведен елемент од мебел, урбана опрема или друг предмет	
	Дизајн и изведба на колекција керамички производи 16 различни дизајни, соработка со проф. Емилија Фиданчевска	1,0
	Дизајн, концепција и изведба на завеси, тапети, огледало, колекција перници за бренд Iskra&Lidiya Blueprint, ноември 2016	1,0
	Дизајн и изведба на колекција перници за бренд Iskra&Lidiya Blueprint, јануари – март 2017	1,0
	Дизајн и изведба на промотивен материјал за Орифлејм – Маичка и торба, јуни 2017	1,0
	Дизајн и изведба на декоративни перници за резиденција на Република Франција и за вила во Франција	1,0
3	Учество на светска ликовна манифестација со национално претставување (светски биеналиња и најзначајни светски ликовни манифестации)	
	Учество со ревија и презентација на колекција на официјална селекција на BELGRADE FASHION WEEK, октомври 2014	10,0

4	Самостојно јавно претставување со ликовни дела (во странство по повик)	
	Дизајн на отпечатоци за рачно изработени футроли на мобилни телефони за Ајфон, Ајпад, Галакси Самсунг и Киндл – Компанија Кека, Сан Франциско, Калифорнија (за веб-сајт Амазон)	7,0
5	Авторство / продукција на сценско-уметничко или аудио- визуелно дело од голем формат; авторско учество/коавторство/извршна продукција на аудио- визуелно дело од монументален формат; - Монументално ликовно дело од национално значење	
	Концепција и реализација на авторски колекции, одбележани со модни ревији, перформанси и балетски презентации	
	ЧЕРИ БЛОСОМ, април 2016	8,0
	КОЛОНИЈАЛНИ ЗАЧИНИ, ноември 2014	8,0
	КОТОН КЕНДИ, јануари 2015	8,0
	ДОПИР, април 2014	8,0
	ПЕЈЗАЖ БР. 25, април 2013	8,0
6	Групно јавно претставување со ликовни дела – со посебен проект, меѓународна, селектирана и жирирана манифестација (во странство)	
	Учество на меѓународна изложба за дизајн – Софија недела на дизајн, јуни 2013	4,0
	Учество на меѓународна изложба за дизајн – Миксер фестивал, Белград, 2013	4,0
	Учество на меѓународна изложба за дизајн – D day, Загреб, јули 2013	4,0
7	Авторско учество /коавторство/линиска или извршна продукција /маркетинг / дистрибуција на сценско- уметничко или аудио- визуелно дело од мал формат	
	Концепција и реализација на колекција во соработка со француски партнер, 2016	3,0
	Сценарио и режија на краток филм- Котон кенди, концептуален проект во соработка, Скопје, 2015	3,0

	Концепција, реализација и графички дизајн за 3 насловни страници на дневникот „Вест“ по повод роденденски изданија и кампањи за здравје	3,0
	Концепција и стајлинг на краток видео- спот Поган Паган, проект во соработка, Скопје, 2017	3,0
	Концепција, организација, изведба и стајлинг за рекламна кампања за Орифлејм, јули 2017	3,0
	Дизјан на костими и стајлинг за танчери за Скопје Танцов театар – Рисима Рисимкин Танц Фест 2016	3,0
8	Групно јавно претставување со ликовни дела – со посебен проект, селектирана и жирирана манифестација (во земјата)	
	Скопје - недела на дизајн, Iskra&Lidiya Bluperint Ноември 2016	2,0
	Скопје – недела на дизајн, со арх. Студио Смарт Ливинг, октомври 2013	2,0
	Fashion&Lifestyle expo МОБ, март 2017 Iskra&Lidiya Bluperint	2,0
9	Ликовно и графичко обликување на веб-страници, мултимедија, електронски книги, видео и филмска продукција – како автор	
	Креација на авторска веб- страница www.lidiyageorgieva.com , 2017	0,5
	Вкупно	105,5

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1	Објавено дело во каталог од национална ликовна манифестација	
	Каталог и учество со изложба, Skopje Design Week, 2016	1,0
	Каталог и учество со изложба, Skopje Design Week, 2013	1,0
	Каталог и учество со ревија, Skopje Fashion Weekend, април 2016	1,0
	Каталог и учество со ревија, Skopje Fashion Weekend ноември 2014	1,0

	Каталог и учество со ревија, Skopje Fashion Weekend април 2014	1,0
	Каталог и учество со ревија, Skopje Fashion Weekend април 2013	1,0
2	Објавено дело во каталог од меѓународна ликовна манифестација	
	Каталог и учество со ревија, Belgrade Fashion Week 2014	2,0
3	Дела од архитектонска визуелизација, мултимедиски и графички дизајн	
	Искра&Лидија Блупринт колекција 2016 и 2017	
	Графички дизајн, концепција и реализација на лого	
	Графички дизајн, концепција и реализација на брендовска идентификација - висечка етикета, визит- карта, покана за изложба- коавтор	1,0
	Концепција и реализација на Новогодишни картички за Амб. на Република Франција во РМ 2014 и 2015	2,0
	Графички дизајн и реализација на покани за реви и изложби на студентите на ТМФ – 2013 - 2017	2,0
4	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, проценка на капитал, систематизација, методологија	
	Екстерно тестирање – одговорен контролор на ДИЦ за прашања од областа на ликовната уметност и модниот дизајн за 2013 и за 2014	2,0
5	Учество во промотивни активности на Факултетот	
	2013 – 2017, концепција и реализација на 5 реви на ТМФ	5,0
	Модна ревија на студенти на Моден викенд- Скопје (хотел Мериот)	1,0
	Изложба на студентите на ТМФ – 2	2,0
	ФБ- страната MODEN DIZAJN NA TMF - уредник	0,5
7	Предавање на институции од јавен интерес, културно-информативни центри	
	Предавање на Скопска недела на дизајн	
	Интуиција и перцепција – клучен фактор во креирање на тенденции - ноември 2015	0,5
	Вкупно	24,0

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

	Член на комисија за избор во звање, јуни 2013 - 1	0,2

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	69,92
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	105,50
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	24,00
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	0,20
Вкупно	199,62

Членови на Рецензентската комисија

1. **Д-р Соња Кртошева**, редовен професор, Технолошко-металуршки факултет, УКИМ - Скопје, член, с.р.
2. **М-р Елизабета Аврамовска**, редовен професор, Архитектонски факултет, УКИМ - Скопје, член, с.р.
3. **М-р Антони Мазневски**, редовен професор, Факултет за ликовни уметности, УКИМ - Скопје, член, с.р.

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО
НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ВИДОВИ ИНСТРУМЕНТИ (ХАРМОНИКА), ЗА
НАСТАВНИТЕ ПРЕДМЕТИ: ХАРМОНИКА, КАМЕРНА МУЗИКА И АНСАМБЛ,
НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ-СКОПЈЕ, БЕЗ ЗАСНОВАЊЕ
РАБОТЕН ОДНОС**

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Факултет за музичка уметност – Скопје, објавен во весниците „Дневник“ и „Коха“ од 11.4.2017 година, за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област видови инструменти (хармоника), за наставните предмети: Хармоника, Камерна музика и Ансамбл, без засновање работен однос, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот и уметнички совет, арх. бр. 02-471/1, донесена на 26.4.2017, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. Јован Каровски, проф. м-р Зоран Пехчевски и проф. м-р Зорица Каракутовска.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област видови инструменти (хармоника), за наставните предмети: Хармоника, Камерна музика и Ансамбл, на Факултетот за музичка уметност-Скопје, без засновање работен однос, во предвидениот рок се пријави единствено кандидатот м-р Златко Мадевски, доцент на Факултетот за музичка уметност-Скопје.

5. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот Златко Мадевски го завршил основното музичко образование во УОМО “Боро Џони” во Струмица, во 1996 година, а средното образование во ДМБУЦ „Илија Николовски-Луј“ во Скопје, во 2000 година. Додипломските студии на студиската програма за хармоника на Факултетот за музичка уметност-Скопје, ги започнал во класата на проф. Зорица Каракутовска (првите две години), а ги продолжил кај проф. Војин Васовиќ (Србија), во чијашто класа и дипломирал.

Постдипломските студии по хармоника ги завршил во 2007 година, на Факултетот за музичка уметност-Скопје, под менторство на проф. Војин Васовиќ (Белград, Србија).

Во текот на студирањето земал учество на повеќе интернационални и државни натпревари, на кои освоил високи награди:

-прва награда на интернационалниот натпревар „Акордеонна пролет“ во Бугарија, во 2003 година;

-втора награда на интернационалниот натпревар „Акордеонна пролет“ во Бугарија, во 2002 година;

-трета награда на интернационалниот натпревар „Охридски бисери“ во Македонија, во 2003 година;

-специјална награда на „Државниот музички натпревар“ на Република Македонија, во 2000 година, во дисциплината: камерна музика (трио хармоники).

Исто така, имал и забележително учество на интернационалниот натпревар по хармоника во Кастелфидардо (Италија), во 1999 година.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

На 17.10.2007 година е избран за наставник по предметот Хармоника во звањето доцент, без засновање работен однос, а на 17.10.2012 година повторно е избран за наставник по наставните предмети: Хармоника и Камерна музика, во звањето доцент, без засновање работен однос.

Во моментот е наставник по наставните предмети: Хармоника, Камерна музика и Ансамбл, во звањето доцент. Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот бр.1039 од 1.10.2012 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр.927 од 1.10.2007 и бр.1039 од 1.10.2012 година, како и вкупните уметнички, научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

6. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Кандидатот м-р Златко Мадевски ја започнал педагошката дејност во 2004 година, како наставник по хармоника во Основното музичко училиште “Панче Пешев” во Куманово.

Во 2007 година е избран за доцент на Факултетот за музичка уметност-Скопје, каде што и денес ја остварува својата наставно-образовна и уметничка дејност со своите студенти, преку наставата по предметите: Хармоника, Камерна музика и Ансамбл.

Досега негови студенти имаат освоено повеќе меѓународни награди, а меѓу нив по успешноста се издвојува студентот Александар Коловски, со големиот број освоени високи меѓународни награди и признанија:

-гран-при на 11. Интернационален натпревар „Монтрон Ле Банс“-Франција, 2011 година;

-победник на 61. Светски натпревар „Трофеј Мондијал“ во Пинето-Италија, 2011 година;

-победник на 31. Интернационален натпревар по хармоника во Кастелфидардо-Италија, 2011 година;

-Концерт со „Светскиот НОНЕР“ оркестар на завршниот концерт на “Куп Мондијал” во Шангај-Кина, 2011 година;

-второ место на „4. Интернационален натпревар Сполето“-Италија, 2011 година.

Кандидатот бил член на комисији за одбрана на 8 магистерски труда и ментор на 1 студент на втор циклус студии.

Стручно-уметничка дејност

Уметничката дејност кандидатот м-р Златко Мадевски ја остварува преку солистички настапи-рецитали, кои ги има одржано на концертните сцени во Скопје и во други градови во Македонија. За одбележување се и концертите на студентите од неговата класа, како потврда за успешната наставно-образовна дејност. Овде ги издвојуваме следниве концертни настапи:

- солистички рецитал, Концертна сала на Факултетот за музичка уметност-Скопје, 2005 година;
- солистички рецитал, Концертна сала на Факултетот за музичка уметност-Скопје, 2006 година;
- солистички концерт, Концертна сала на музичко училиште “Панче Пешев” –Куманово, 2006 година;
- солистички рецитал, Центар за култура “Трајко Прокопиев” – Куманово, 2007 година;
- солистички рецитал, Национална галерија “Даут-пашин амам”, Скопје, 2007 година;
- концерт на студентите од класата на доц. м-р Златко Мадевски, Концертна сала на Факултетот за музичка уметност-Скопје, 2009 година;
- концерт на студентите од класата на доц. м-р Златко Мадевски, Центар за култура “Трајко Прокопиев” – Куманово, 2010 година;
- концерт на студентите од класата на доц. м-р Златко Мадевски, Национална галерија “Даут-пашин амам”, организатор: „Музичка младина на Македонија“, 2010 година;
- концерт “Musica Viva” со учество на студентите од класата на доц. м-р Златко Мадевски, Концертна сала на Факултетот за музичка уметност-Скопје, 2011 година;
- солистички рецитал, Национална галерија “Даут-пашин амам”, организатор: „Музичка младина на Македонија“, 2011 година;

- солистички рецитал, Центар за култура “Трајко Прокопиев” – Куманово, 2011 година;
- Концерт на студентите од класата на доц. м-р Златко Мадевски, Концертна сала на Факултетот за музичка уметност-Скопје, 2013 година.

Во периодот од последниот избор до денес, стручно-уметничката дејност на кандидатот била реализирана преку следните концертни настапи:

- Рецитал, “Вечер на танго и вариете”, Центар за култура “Трајко Прокопиев” – Куманово“, 12.6. 2012 година;
- Рецитал, Македонска опера и балет, Скопје, 23.10.2012 година;
- Рецитал, Македонска опера и балет, Скопје, 4.6.2013 година;
- Концерт, Центар за култура “Трајко Прокопиев” – Куманово, 13.5.2014 година;
- Полурецитал, Македонска опера и балет, Скопје, 17.6.2014 година;
- Рецитал, Македонска опера и балет, Скопје, 25.8.2015 година;
- Солист на хармоника со Оркестарот на Македонската опера и балет, “Гранд Гала”, 12. и 13.10.2016 година.

Оценка од самовалуација

Кандидатот доц. м-р Златко Мадевски на сите анонимно спроведени анкети на студентите на Факултетот за музичка уметност-Скопје има добиено позитивни оценки. За зимскиот семестар во учебната 2013/2014 година има просечна оценка 10, за летниот семестар во учебната 2013/2014 година има просечна оценка 9,97, за зимскиот семестар во учебната 2014/2015 година има просечна оценка 9,70, за летниот семестар во учебната 2014/2015 година има просечна оценка 9,95, за зимскиот семестар во учебната 2015/2016 година има просечна оценка 9,68, за летниот семестар во учебната 2015/2016 година има просечна оценка 8,94 и за зимскиот семестар во учебната 2016/2017 година има просечна оценка 9,91.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува уметничката, наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на м-р Златко Мадевски.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека м-р Златко Мадевски поседува уметнички, научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето вонреден професор во наставно-научната област видови инструменти (хармоника), за наставните предмети: Хармоника, Камерна музика и Ансамбл, на Факултетот за музичка уметност-Скопје, без засновање работен однос.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност-Скопје, м-р Златко Мадевски да биде избран во звањето вонреден професор во наставно-научната област видови инструменти (хармоника), за наставните предмети: Хармоника, Камерна музика и Ансамбл, на Факултетот за музичка уметност-Скопје, без засновање работен однос.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. Јован Каровски, с.р.
2. Проф. м-р Зоран Пехчевски,
с.р.
3. Проф. м-р Зорица
Каракутовска, с.р.

Анекс 2**ОБРАЗЕЦ****КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ****Кандидат: Златко Васил Мадевски****Институција: Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје,
Факултет за музичка уметност - Скопје****Научна област: видови инструменти (хармоника), за наставните
предмети: Хармоника, Камерна музика и Ансамбл.****НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ**

ред. број	Назив на активностa:	поени
1.	Настава (хармоника) на прв циклус студии, учебна 2012/2013	13,6
2.	Настава (хармоника) на прв циклус студии, учебна 2013/2014	12
3.	Настава (хармоника) на прв циклус студии, учебна 2014/2015	13,2
4.	Настава (хармоника) на прв циклус студии, учебна 2015/2016	12
5.	Настава (хармоника) на прв циклус студии, учебна 2016/2017	9,6
6.	Настава (камерна музика) на прв циклус студии, учебна 2012/2013	1,2
7.	Настава (камерна музика) на прв циклус студии, учебна 2013/2014	1,8
8.	Настава (камерна музика) на прв циклус студии, учебна 2014/2015	1,2
9.	Настава (камерна музика) на прв циклус студии, учебна 2015/2016	1,2
10.	Настава (камерна музика) на прв циклус студии, учебна 2016/2017	1,2
11.	Настава на втор циклус студии, учебна 2013/2014, индивидуална настава по предметот: хармоника	3,5
12.	Настава на втор циклус студии, учебна 2013/2014, индивидуална настава по предметот: камерна музика.	0,75
13.	Член на комисија за оцена или одбрана на магистерски работи	1,5

	вкупно	72,75

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

ред. број	Назив на активноста:	поени
1.	Одбрана на магистерска работа	4
2.	Ментор на магистерска работа во учебната 2013/2014 година.	1
	вкупно	5

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

ред. број	Назив на активноста:	поени
1.	Концерт „Вечер на танго и вариете музика“, Центар за култура „Трајко Прокопиев“ – Куманово, 12.6.2012 (пијано-придружба Андреј Наунов)	8
2.	Рецитал, “Имperiјал сала” МОБ, Скопје, 23.10.2012	8
3.	Рецитал, “Имperiјал сала” МОБ, Скопје, 4.6.2013	8
4.	Концерт (полурецитал), “Имperiјал сала” МОБ, Скопје, 17.6.2014	4
5.	Концерт (Полурецитал), дуо хармоники (Златко Мадевски и Милан Вучиќ), Центар за култура “Трајко Прокопиев” – Куманово, 13.5. 2014	4
6.	Рецитал, “Имperiјал сала” МОБ, Скопје, 25.8. 2015	8
7.	Солист на хармоника со Оркестарот на МОБ, “ГРАНД ГАЛА” концерт, Салон на МОБ, Скопје, 12.10.2016	2
	вкупно	42

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

ред. број	Назив на активноста:	поени
1.	Член на жири-комисија на натпреварот на "Музичките и балетски педагози на Р.Македонија", Скопје, 2014	1
2.	Член на жири-комисија на интернационалниот натпревар на млади музичари „Охридски бисери“, 2015	2
	вкупно	3

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	72,75
НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	/
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	45
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	3
вкупно	120,75

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

Проф. Јован Каровски, с.р.

Проф. м-р Зоран Пехчевски,
с.р.

Проф. м-р Зорица

Каракутовска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО ОБЛАСТИТЕ: ДИРИГИРАЊЕ И КОМПОЗИЦИЈА И ХОРСКО ПЕЕЊЕ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ - СКОПЈЕ, БЕЗ ЗАСНОВАЊЕ РАБОТЕН ОДНОС

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Факултет за музичка уметност - Скопје, објавен во весниците „Дневник“ и „КОНА“ од 25.3.2017 година, за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во областите диригирање и композиција и хорско пеење, без засновање работен однос и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот и уметнички совет, бр. 02-471/1, донесена на 26.4.2017, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. Живојин Глишиќ, проф. м-р Сашо Татарчевски и проф. м-р Борјан Цанев.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во областите диригирање и композиција и хорско пеење на Факултетот за музичка уметност - Скопје, без засновање работен однос, во предвидениот рок се пријави единствено кандидатот м-р Ле Фи Фи.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот м-р Ле Фи Фи е роден во Ханој, Виетнам. Во поднесената биографија е наведено дека завршил клавир и диригирање на Ханојскиот конзерваториум (за што нема поднесено документација) и дека школувањето го продолжил во Москва, на конзерваториумот „П.И. Чајковски“, во класата на проф. Л. Николаев каде што се стекнал со звањето магистер по уметност. Исто така, во поднесената биографија е наведено дека посетувал мајсторски курсеви кај Г. Рождественски, Д. Китаенко, Х. Рилинг и П. Фриман, како и дека учествувал на меѓународни натпревари за млади диригенти во Санкт Петербург, Русија и во Безансон, Франција (повторно, наводите не се поткрепени со соодветна документација).

Во поднесената биографија е наведено дека кандидатот, освен со македонскиот, активно се служи со англискиот и рускиот јазик, а дека пасивно ги владее и српскиот, францускиот и италијанскиот јазик.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ

Наставно-образовна дејност

Од 2000 година Ле Фи Фи работи како наставник по оркестар и оркестарско диригирање, оркестарска литература, камерна музика и ги води симфонискиот, дувачкиот и камерниот гудачки оркестар на ДМБУЦ „Илија Николовски-Луј“. Под неговото раководство овие ансамбли бележат голем подем со многубројни концерти во Скопје, во Македонија и во странство. Особено значење се концертите на реномираните фестивали: Скопско лето, Охридско лето, Битолско лето, Денови на македонска музика, проектите „Рок-симфонија“, „Влез во филмот“, „Бисери на македонски песни“, а гостувале

и во во Бриндизи (Италија), Харен (Германија) и во Грција како дел од придружните културно-уметнички настани на ЛОИ 2004 година. Кандидатот изработил годишна програма за претметите: Оркестар, Камерна музика, Оркестарско диригирње, Оркестарска литература за ДМБУЦ “Илија Николовски-Луј”, како и писмен труд на тема “Основни карактеристики на ансамбловото воспитување”.

Научноистражувачка дејност/Стручно-уметничка дејност

Во 1993 година Ле Фи Фи станал асистент диригент во Македонската филхармонија и по неколку години и нејзин постојан диригент. Во тој период реализирал бројни концерти во Скопје и низ Македонија. Исто така, во тој период Ле Фи Фи соработувал и со хорот и камерниот оркестар на МРТВ.

Од 2000 до 2008 година, Ле Фи Фи раководел и со хорот на Македонската опера и балет реализирајќи ги претставите: Тоска, Лучија од Ламемур, Боеми, Севилскиот бербер, Палјачи, Моќ на судбината, Риголето, Вердиевиот реквијем, Трубадур, Аида, Кавалерија Русткана, Травијата, Турандот, Кармен и Лидија од Македонија.

Својата диригентската дејност Ле Фи Фи ја презентира и надвор од Македонија, диригирајќи со разни симфониски оркестри, хорови, оперски куќи, камерни ансамбли, гостувајќи во Русија, Бугарија, Србија, Албанија, Франција, Германија, Италија, Финска, Шведска, Виетнам. Од 2000 до 2002 Ле Фи Фи е гостин диригент на симфонискиот оркестар на Радио Телевизија Србија во Белград. Од 2010-2015 год. Ле Фи Фи работел како стален гостин диригент на Нишкиот симфониски оркестар (Србија). Од 1996 година Ле Фи Фи често гостува во Виетнам како гостин диригент на Виетнамскиот национален симфониски оркестар, националната опера и балет на Виетнам, Ханојскиот симфониски оркестар, Операта и балетот на градот Хо Ши Мин. Ле Фи Фи исто така е активен музички соработник на многу проекти од други уметнички жанрови како што се балетите “Четири годишни времиња” со балетската група Арабеск (Бугарија 1997 год.), “Дневникот на Салвадор Дали” (Р. Рисимкин 2005), како и драмските претстави “Седумтите смртни гревови” (МНТ, А.Чамински 2000 год.) и “Есперанса” (Драмски театар, А.Чамински 2002 год.). Соработувал со многу странски и македонски уметници како: Е. Грач, Н. Штарман, А. Штарман, М. Јашвили, Данг Таи Шон, Ксенија Јанковиќ, С. Крстиќ, Н. Велковиќ, А. Јаничек, С. Трпчески, А. Дурловски, И. Дурловски, Весна Гиновска Илкова и т.н.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Кандидатот Ле Фи Фи бил претседател на меѓународниот натпревар за камерна музика во Кавадарци во 2012 и 2013 година.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот м-р Ле Фи Фи на анонимно спроведените анкети на студентите на Факултетот за музичка уметност има добиено позитивни оценки. За зимскиот семестар во учебната 2014/2015 година има просечна оценка 10, а за летниот семестар во учебната 2014/2015 година има просечна оценка 9,72 за предметот Дувачки оркестар. Во учебната 2016/2017 година за зимскиот семестар има просечна оценка 10 за предметот Оркестар.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот и држејќи се до обврската за одлучување според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни,

наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а поради недостиг на клучна документација која се наведува во член 11, алинеја 2 и 3 на Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Рецензентската комисија **не може** да го предложи кандидатот м-р Фи Фи Ле на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност за избор во звањето **доцент** во областите диригирање и композиција и хорско пеење на Факултетот за музичка уметност - Скопје, без засновање работен однос, и предлага да се распише нов конкурс.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. Живојин Глишиќ, с.р.
2. Проф. м-р Сашо Татарчевски, с.р.
3. Проф. м-р Борјан Цанев, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: *Фи Фи Хоанџ Ван Ле*
 (име, татково име и презиме)

Институција: *Факултетот за музичка уметност- Скопје*
 (назив на факултетот/институтот)

Научна област: *ДИРИГИРАЊЕ И КОМПОЗИЦИЈА И ХОРСКО ПЕЕЊЕ*

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa (наставно-образовна):	Поени
1.	Настава за предметот Оркестар за учебната 2015/2016 (прв семестар)	1.2
2.	Настава за предметот Оркестар за учебната 2015/2016 (втор семестар)	1.2
3.	Настава за предметот Оркестар за учебната 2016/2017 (прв семестар)	1.2
	Вкупно	3.6

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa (научно истражувачка):	Поени
	Вкупно	0

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa (стручно-уметничка):	Поени
1.	1993, Концерт со камерен оркестар - Пејсахов, Г.Јосифова во Тетово	4
2.	1994, Концерт со македонската филхармонија, - Поповиќ, Каровски	8

Ред. број	Назив на активноста (стручно-уметничка):	Поени
3.	1995, Отварање на новата партер сцена на Универзална сала, Буј Конг Зуи	8
4.	1996, Концерт со Виетнамски национален симфониски оркестар во Ханой, Виетнам	8
5.	1997, Настап на концерт во Сава центар, Белград - К.Јаковиќ	4
6.	1998, Концерт со македонската филхармонија - Олга Русина	8
7.	1999, Годишен концерт со учениците од средните музички училишта и МФ	8
8.	2001, Концерт со симфониски оркестар на РТС во Белград, Србија - Радојковиќ	8
9.	2002, Концерт на фестивал на камерна музика во Приштина, Косово - К.Кенер	8
10.	2003, Концерт со камерен оркестар на ДМБУЦ во Охрид	4
11.	2004, Концерт со камерен оркестар на „Сараевска зима“, БиХ	4
12.	2005, Концерт со камерен оркестар на МФ „А tempo“, Црна Гора	4
13.	2005, Концерт со камерен оркестар на МБУЦ во Бриндизи, Италија	4
14.	2006, Концерт со група „Синтезис“ и Нишвил фестивалски оркестар во Ниш, Србија	8
15.	2007, Концерт на фестивалот „НИМУС“ со Нишки симфониски оркестар во Ниш, Србија	8
16.	2008, Концерт со камерен оркестар на МБУЦ во Харен, Германија	4
17.	2010, Концерт на „Виетнам нет“, Виетнам	8
18.	2012, Концерт „Рок симфонија“ на Скопско лето со оркестарот на ДМБУЦ	8
19.	2013, Концерт со група „Белтанго“ и оркестарот ЦРР во Истанбул, Турција	8
20.	2014, Концерт со македонски уметници со оркестарот на операта и балетот во Хо Ши Мин, Виетнам	8

Ред. број	Назив на активнoста (стручно-уметничка):	Поени
21.	2015, Концерт со Виетнамскиот национален оркестар во Ханој, Виетнам - Л.Добревска	8
22.	2017, Новогодишен концерт со оркестарот на операта и балетот во Хо Ши Мин, Виетнам	8
	Вкупно	148

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активнoста (стручно-апликативна):	Поени
1.	Претседател на меѓународна жири-комисија на натпреварот за камерна музика во Кавадарци во 2012 година	2
2.	Претседател на меѓународна жири-комисија на натпреварот за камерна музика во Кавадарци во 2013 година	2
	Вкупно	4
ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ		Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		3.6
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		0
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ		148
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ		4
Вкупно		155.6

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

1. Проф. Живојин Глишиќ, ср.
2. Проф. м-р Сашо Татарчевски, ср.
3. Проф. м-р Борјан Цанев, ср.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА **ПРОФЕСИОНАЛНАТА ЕТИКА ВО ФУНКЦИЈА НА ГРАДЕЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИСКАТА КУЛТУРА ВО ОСНОВНИТЕ УЧИЛИШТА** ОД М-Р БИЛЈАНА ЛАЛЧЕВСКА СЕРАФИМОВСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на XXXVII редовна седница одржана на **23. VI 2017 година**, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Билјана Лалчевска Серафимовска со наслов: **Професионалната етика во функција на градење на организациската култура во основните училишта**, во состав: проф. д-р Анета Баракоска, проф. д-р Снежана Адамческа, проф. д-р Трајан Гоцевски, проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска и проф. д-р Борче Костов.

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р Билјана Лалчевска Серафимовска, со наслов: **Професионалната етика во функција на градење на организациската култура во основните училишта**, содржи 351 страница компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, пет страници библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, документи и други извори.

Трудот е структуриран во 4 дела и тоа: теоретски основи на проблемот на истражување, методологија на истражувањето, анализа и интерпретација на резултатите од истражувањето, заклучоци и предлози. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, кандидатката најнапред го образложува значењето и актуелноста на темата, како и нејзиниот интерес и мотив да ја истражува поврзаноста меѓу професионалната етика и организациската култура. Во тој контекст наведува дека нејзиниот интерес да ја истражува оваа проблематика произлегува од нејзиното долгогодишното работно искуство како наставник во основно училиште, надолнето со предизвикот да даде научен придонес на полето на професионалната етика и менаџментот. Искуството, секојдневните активности, севкупното живеење и работење во училиштето ѝ овозможиле на кандидатката да ги постави основите на докторската дисертација и да ги развије клучните тези на научното истражување.

Како основни извори за реализација на стратешките приоритети на основното училиште во една поширока проблемска сфера, кандидатката го акцентира значењето на етиката и организациската култура во основните училишта во Република Македонија. Во таа насока го наведува и фактот дека во нашто говорно подрачје, а и пошироко, вкупниот фонд на овој вид истражувања за поврзаноста на професионалната етика и организациската култура во основните училишта е многу мал, со што е направен обид преку резултатите од

оваа докторска дисертација да се збогатат изворите и научните сознанија од оваа област.

Првиот дел од докторската дисертација со наслов: *Теориски основи на истражувањето* се обработува преку четири тематски целини низ кои се развиваат основните хипотези на истражувањето. Во првата тематска целина; *Основни црти на професионалната етика*, се прави обид да се дојде до дефинирање на професионалната етика со изведување на неколку основни разлики кои се однесуваат на релација етика и професионална етика. Посебен акцент во овој дел на истражувањето се става на прашањата кои се однесуваат на врските меѓу етиката воопшто и моралната улога која се остварува во вокациите и професионалните ангажмани на човекот. Втората тематска целина од првиот дел на дисертацијата *Значење, дефинирање и карактеристики на организацијата*, ги опфаќа елементарните определби на организацијата со низа разликувања во однос на можни дефиниции, видови на организации, принципи на организацијата, како и акцентирање на институцијата училиште како организациски систем. Во овој дел, исто така, се зборува и за организациската клима и училишниот кодекс како мерило на однесувањето на вработените. Во третата тематска целина *Менаџмент* се прави обид да се дефинира менаџментот како поим, и негово поврзување со образованието и функцијата на директорот како менаџер во училиштето. Четвртата тематска целина од првиот дел на дисертацијата *Организациската култура и училишната* се фокусира на училиштето како израз на организациска култура со спецификите и видовите на поткултури кои се развиваат во едно училиште. Исто така, во оваа тематска целина се зборува и за еволуцијата на една група во рамките на организациската култура, менаџирањето на културната промена, како и за концептите на професионалната заедница. Во целокупната разработка на теориските основи на докторската дисертација, кандидатката прави систематска анализа на релевантни прашања поврзани со целта на истражување. Структурата на овој дел има логичен след и кореспондира со методолошките компоненти на дисертацијата.

Во **вториот дел** е дадена методологијата на истражувањето во која се содржан: проблем на истражувањето, цел и карактер на истражувањето, задачи на истражувањето, истражувачки хипотези, варијабли и индикатори, мерни инструменти, испитаници, тек на истражувањето и начин на обработка на податоците од емпириското истражување. Целта на истражувањето е да се дојде до релевантни сознанија за улогата на професионалната етика на директорите, стручните соработници и наставниците во градењето на позитивна клима и култура во основните училишта. Општата цел на истражувањето е конкретизирана преку *посебни цели* кои се однесуваат на професионалната етика во функција на градење на организациска култура, и тоа: да се утврдат ставовите на директорите, стручните соработници и наставниците за значењето и важноста на професионалната етика и организациската култура во основните училишта; да се утврдат процесите поврзани со опстојувањето, растот и адаптацијата внатре во основното училиште и кон надворешната средината со акцент на етичките вредности кои придонесуваат кон зачувување и јакнење на организациската култура; да се утврдат етичките вредности кои се претставени преку студиите на случај, а се однесуваат на професионалната етика и градењето на организациската култура во училиштата. Поставена е една општа хипотеза и дваесет помошни хипотези. Во истражувањето се определени независни и зависни варијабли. Независни варијабли се: професионалната етика на вработените во основните училишта. Зависните варијабли се: позитивна клима и организациска култура, знаења, вештини и професионални компетенции на директорите, стручните соработници и наставниците.

Во **третиот дел** од трудот е дадена анализата и интерпретацијата на резултатите од истражувањето. Во овој дел, најнапред се постулира

квалитативната анализа на кодексите на однесување на вработените во основните училишта, како и шест анализи на студии на случај во кои се дефинирани специфични вредности и се изведува заклучок со кој се откриваат темелите на објаснувањето на врската и влијанието на професионалната етика врз организациската култура во основните училишта во Република Македонија. Потоа следува квантитативна анализа на анкетните прашалници за директори, стручни соработници и наставници, како и анализа на одговорите од отворените прашања. Во овој дел е направено и интергрупно споредување на резултатите од истражувањето и [анализа на прашалниците за посакуваната состојба. Овој дел се заокружува со насловот заклучок по однос на квантитативната анализа.](#)

Четвртиот дел од дисертацијата содржи сублимирани резултати од истражувањето во кој се дадени заклучоци и препораки. Овие препораки и предлози се насочени кон пре земање на натамошни чекори за унапредување на професионалната етика кај сите субјекти кои учествуваат во реализација на воспитно-образовниот процес. Тие се следните: *Изработка на процедури за напладување/мошвирање на вработениите кои го почитуваат Кодексот на однесување и санкции за оние кои не го почитуваат; Обуки посветени на професионална етика и организациската култура; Превод и кориснење на квалитални дела од светски автори посветени на проблематиката; Стандардизирање на критериумите кои ја дефинираат професионалноста на наставниците, стручните соработници и директориите во основните училишта; Објективно спроведување на самовалуацијата во секое училиште со цел слекување на висинска слика за слабите и силните страни во работењето. На крај кандидатката заклучува дека: Развојот на професионалната етика, а со тоа и создавањето на позитивна клима (атмосфера во училиштето, училишниот живот, училишниот систем на вредности, училишната култура, училишниот дух) треба да е предизвик на секое училиште. При тоа училиштето треба најпрво да ги согледа постоечките слабости и да ги утврди нивните причини, со критички однос кон состојбите, заеднички да ги планира и спроведува промените, да се информира за позитивни практики и делотворни стратегии за развој на професионалната етика, да одреди јасни цели и насоки на делување како и благовремено да делува при потребните промени.*

Предмет на истражување

Предмет на ова истражување е *професионалната етика во функција на градење на организациската култура* изразена преку ставовите на директорите, стручните соработници и наставниците кои учествуваат во процесите кои ја проникнуваат организацијата, од аспектите на градење на културата на организацијата. Предметот на ова истражување се проучува преку следниве аспекти: Каква е актуелната состојба во однос на професионалната етика на директорот, стручните соработници и наставниците во функција на градењето на организациската култура во основните училишта; Како директорот и стручните соработници придонесуваат за градење на организациската клима и култура; Како наставниците придонесуваат за градење на организациската клима и култура; Колку е значајна и важна професионалната етика за градење на организациска култура во основните училишта изразено преку ставовите на директорите, стручните соработници и наставниците во однос на посакуваната состојба, односно како треба да биде.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Важно подрачје во областа на менаџментот во образованието претставуваат истражувањата кои се осврнуваат на тематиката поврзана со развојот на професионалната етика, а со тоа и создавањето на позитивна клима во училиштата како организациски системи. Интересот за проучување на оваа проблематика се темели на длабокото убедување дека професионалната етика е незаобиколив столб на организациската култура во основното училиште, факт кој се поткрепува со способностите на човекот, неговите вештини и знаења, кои се првично етички обликувани, а го дефинираат човекот и како индивид и како социјална заедница. Професионалната етика, која може да се чини најпрвин како минорно и вештачко прашање внатре, моралната мисла како целина, во реалноста нè води онолку длабоко колку што е длабок и самиот морален живот.

Со развојот на низа специфични професии покрај веќе постојаните, еден од носечките елементи на кооперативната етика стана и така наречената професионална етика која специфично се надоврзува на личната етика на секоја индивид и нејзиното однесување на работното место. Поделбата на трудот и спецификацијата на работното место, доведе до тоа да се појави професионална етика на лекарот, професионална етика на менаџерот, професионална етика на новинарот итн., како и она што специфично е предмет на интерес во оваа докторска дисертација, професионалната етика на наставникот, стручниот соработник и водачот во основното училиште.

Темелот на професионалната етика лежи во фактот што секоја индивид е општествено одговорна кон себеси и останатите луѓе, како и кон целината на животот. На овие прашања е посветено многу малку внимание. Оттука, овој труд одговара на потребата да се лоцира функцијата на професионалната етика во изградба на организациска култура на основните училишта во Република Македонија. Во училиштата треба да се промовира атмосфера во која сите вработени ќе го чуваат угледот и достоинството на својата професија, одговорно и етички ќе се однесуваат кон своите колеги, ученици, родители и останатите граѓани кои доаѓаат во контакт со училиштето.

Краток опис на применетите методи

При изнесувањето на теоретските сознанија, кандидатката користи посебни научни методи на сознанието, пред сè методот анализа-синтеза. Врз основа на компаративна анализа и синтеза, со примена на дескриптивниот метод, кандидатката успешно го образложува проблемот на професионалната етика и нејзината функција во градење на организациската култура. За обработка на податоците од емпириското истражување користена е статистичката програма SPSS 19, која овозможува статистичка обработка на податоците и нивно табеларно прикажување. Пресметана е просечна вредност за да се обезбеди основа за интергрупни споредби, како и за споредби помеѓу актуелната и посакуваната состојба за секоја категорија индикатори и во однос на секој одделен индикатор (за секое тврдење од прашалникот).

Резултатите од вреднувањето на секое тврдење се изразени во вид на аритметички средини, пресметан е просек од сите проценки дадени на тврдењето. Добиени се шест аритметички средини (шест просечни проценки): три што ја опишуваат актуелната состојба онака како што е перцепирана од секоја од трите групи учесници (директори, стручни соработници и наставници) и три што ја прикажуваат посакуваната состојба онака како што е таа изразена од истите групи.

Пресметените аритметички средини подлежат на тест за значајност на разликите со цел да се споредат одговорите, односно ставовите на директорите, наставниците и стручните соработници за секое тврдење поединечно во однос на актуелната и посакуваната состојба.

Во однос на студиите на случај направена е квалитативна анализа на 6 различни ситуации поврзани со одредени вредности, каде што испитаниците одговорале на прашања после секоја студија на случај.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Истражувањето поставено и спроведено во овој докторски труд има свои цели, задачи и резултати. Резултатите од спроведеното истражување во најголема мера ги потврдија поставените хипотези, но покажаа и статистички значајни разлики во одредени ставови на директорите, стручните соработници и наставниците. Со тоа се покажа потребата за поголема соработка помеѓу овие учесници во воспитнообразовниот процес. Исто така, истражувањето покажа дека е потребно создавање на кодекси на однесување за вработените креирани врз основа на етички принципи и професионални етички вредности, како и процедури за наградување и санкционирање на вработените по однос на почитување и непочитување на правилата од тој етички кодекс. Директорите, стручните соработници и наставниците се свесни за значењето и важноста на професионалната етика поради што високо ги вреднуваат поставените индикатори за посакуваната состојба.

Податоците добиени од интергрупните споредувања овозможуваат да се утврди разликата меѓу оценките на тврдењата дадени од директорите, стручните соработници и наставниците. Имајќи предвид дека мерките за посакуваната состојба служат како контролен фактор за подобрување на објективноста во одговарањето на прашалниците, кандидатката во докторскиот труд ја презентира најнапред актуелната состојба, а потоа и посакуваната состојба од трите категории на испитаници по однос на тврдењата поврзани со професионалната етика. Интергрупните споредби се направени со помош на статистичка анализа-значајност на разлики на аритметички средини t-тест за независни примероци.

Аритметичките средини добиени за актуелната состојба укажуваат на тоа дека состојбата во училиштата, според директорите, стручните соработници и наставниците, во повеќето случаи (вредности помеѓу 2,5 и 3,5) ја карактеризира развиена професионална етика. Заеднички став на директорите, стручните соработници и наставниците е дека само во мал број случаи (вредности меѓу 1,5 и 2,5) можат да генерираат големи проблеми за организациската култура од надвор и само во мал број случаи се раѓаат „табори“ кои ја обезвреднуваат работата на целото училиште. Разлика во вредностите на аритметичките средини има меѓу директорите и наставниците кои сметаат дека во повеќето случаи нема сегменти во нивната работа кои можат да се надополнуваат со нови сознанија од сферата на организациска култура, а стручните соработници сметаат дека тоа е така во мал број на случаи. Разлика има и во тврдењето дека директорот носи квалитетни улоги кои влијаат позитивно на организациската култура—стручните соработници и наставниците сметаат дека во повеќето случаи е така, додека директорите дале многу повисока оценка. И последната разлика се јавува во тврдењето според кое директорите и стручните соработници сметаат дека во мал број случаи можат да се појават големи проблеми за организациската култура од внатре, за разлика од наставниците кои сметаат дека ова е можно во повеќето случаи.

По однос на резултатите за посакуваната состојба добиени од трите категории на испитаници, на сите тврдења од вреднувањата добиени се многу високи вредности кои укажуваат на тоа дека за директорите, стручните соработници и наставниците исклучително многу е важно училиштето да гради професионална етика (вредности на аритметичките средини над 3.5). Ниски вредности има само на тврдењата кои се однесуваат на не посакувана состојба во

однос на проблеми за организациската култура од внатре или надвор, скептицизмот, создавање на „табори“ кои ја обезвреднуваат работата на целото училиште, како и за тврдењето дека новитетите во образовниот систем се секогаш пречекани со резерва и скептицизам од страна на одредена група наставници во училиштето.

Кандидатката во докторската дисертација ја презентира и дискусијата по однос на хипотезите, резултатите ги анализира, ги компарира и врз основа на тоа извлекува заклучоци, ги потврдува или ги отфрла помошните хипотези на истражувањето. Во истражувањето, од вкупно 19 поставени помошни хипотези, 15 хипотези во целост се прифаќаат, 3 делумно се прифаќаат, а една хипотеза се отфрла. Следствено на ова се потврдува поставената општа хипотеза, односно дека: *Професионалната етика на директориите, стручните соработници и наставниците е значајна за создавањето на позитивната клима и практикувањето на организациската култура во основните училишта.* Анализата на целокупната содржина на докторската дисертација покажува дека кандидатката вложила голем труд проблемот да го истражува од различни аспекти и да даде јасни и издржани препораки на крајот на трудот.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Билјана Лалчевска Серафимовска, со наслов: *Професионалната етика во функција на прадење на организациската култура во основните училишта*, претставува истражување во општествените науки од областа на менаџментот во образование.

Трудот се темели на обемен теориски и емпириски материјал, на квалитативно и квантитативно истражување, кое е засновано врз солидно разработена методолошка основа. Целите и задачите на истражувањето и истражувачките прашања се јасно поставени и научно издржани, а методите, техниките и инструментите на истражувањето соодветствуваат на предметот на истражување и на формулираните цели и задачи. Трудот е концепциски добро поставен, сеопфатно разработен, се одликува со среден и прецизен приказ и обработка на податоците. Во трудот се презентирани научно вредни информации за поврзаноста на професионалната етика и практикувањето на организациската култура во основните училишта согледано преку ставовите на директорите, стручните соработници и наставниците.

Вреднувајќи ја докторската дисертација, Комисијата смета добиените резултати и сознанија од истражувањето претставуваат научна основа на која можат да се надоградуваат нови концепти значајни за унапредувањето на професионалната етика и организациската култура во основните училишта во Република Македонија.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Билјана Лалчевска Серафимовска, со наслов: *Професионалната етика во функција на прадење на организациската култура во основните училишта*, според мислењето на Комисијата за оценка, ги исполнува основните услови и стандарди за изработка на докторски труд.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главниот научен придонес на докторската дисертација се согледува преку научно-теориските и практичните импликации по однос на темата која претставува предмет на истражување во дисертацијата. Научно-теориските

импликации се однесуваат во обидот да се презентираат најзначајните научно-теориски насоки во проучувањето на професионалната етика и организациската култура во основното образование. Кандидатката во докторската дисертација прави систематска анализа на клучните идеи и теории за професионалната етика, нејзиното значење за училиштето како организација, дефиниции и карактеристики на организацијата, карактеристиките на менаџментот во образованието, организациската култура и училиштата, односно со фокус на сите специфики и видови на поткултури кои се развиваат во едно училиште.

Практичните импликации на трудот се лоцираат во основните концепти за унапредување на професионалната етика во образовните институции и градење на позитивна организациска клима и култура. Добиените податоци од ова истражување, како и сознанијата стекнати од него нудат вредни научни сознанија на полето на менаџментот во образованието. Станува збор за прецизно определена и исцрпно замислена тема, која презентира автентични научни резултати и отвора нови цели за истражување.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р Билјана Лалчевска Серафимовска, со наслов: *Професионалната етика во функција на градење на организациската култура во основните училишта.*

КОМИСИЈА

Проф. д-р Анета Баракоска, с.р.

Проф. д-р Снежана Адамческа, с.р.

Проф. д-р Трајан Гоцевски, с.р.

Проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска, с.р.

Проф. д-р Борче Костов, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „АСПЕКТИ НА КОМИЧНОТО ВО ДРАМИТЕ НА ВЕНКО АНДОНОВСКИ“ ОД М-Р АЛЕКСАНДРА ДИМИТРОВА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на седницата одржана на 7.5.2017. година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Александра Димитрова со наслов „Аспекти на комичното во драмите на Венко Андоновски“, во состав: проф. д-р Кристина Николовска (ментор), проф. д-р Виолета Пирузе-Тасевска (член), проф. д-р Нина Анастасова-Шкрињариќ (член), проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска (член) и проф. д-р Јасна Котеска (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Мотивација

Мотивацијата за изработка на докторскиот труд „Аспекти на комичното во драмите на Венко Андоновски“ од м-р Александра Димитрова е повеќеслојна и длабинска. Иако во *најновата македонска грама во својата шестдецениска драмска продукција токму комедијата како драмски жанр процентуално е најзастапена и масовно прифатена од театарската публика во Македонија*, таа е недоволно истражена од *македонската книжевна теорија*. Потребата од научно растолкување на *аспектите на комичното во драмите на Венко Андоновски* доаѓа, пред се, од значењето на овој автор како водечко име на македонската драматургија, особено на жанрот *комедија*. И тоа *нова комедија*, која успеа да го вивне Андоновски кон врвовите на најнаградуваните автори, но и најпопуларните и омилените од публиката и читателите.

Објавувањето на неговиот драмски опус во 2010 година и во 2016 година сочинува репрезентативен драмски опус со голема провокација за теориска анализа, токму на комичното и неговите аспекти. Овој „мајстор на комиката“ плени со својот оригинален дискурс кој успешно владее со техниките на комиката.

Предмет и цели на истражување

Предмет на истражување на докторскиот труд е анализа на *аспектите на комичното* во досегашниот драмски опус на македонскиот писател Венко Андоновски. Трудот ги проучува техниките, моделите и аспектите на комичното и теориски го дефинира поимот *комично*, и воедно, апликативно го покажува комичното и неговата

припадност кон постмодернистичката поетика во драмскиот опус на писателот Венко Андоновски.

Трудот има за цел да ги пронајде и дефинира *аспектите на комиката*: *хумористичното*, *комичното* и сродните поими: *сатирично*, *иронично*, *тројеско* и *црниот хумор* во драмите на Андоновски, како и да ги идентификува и толкува: *елементите на постмодерната*, *елементите на постмодерната трагикомедија* и *постмодерната црна комедија* во тој опус.

Освен тоа, трудот има потреба да го ревалоризира третманот на *македонската театарска критика* на драмските претстави на Андоновски и да отвори полилогија со еминентни теоретичари на литература кои оперираат со клучни теориски поими од оваа област. Една од главните цели на овој труд е да се постави *нова, предло-теориска база* за проучување на комичното и хумористичното во македонската драматургија, која би можела да биде прилог кон ова научно прашање.

Следна цел е да се направи анализа на аспектите на комичното и да се изведат заклучоци. Секако, важна цел на трудот е и да се утврди местото и значењето на драмскиот писател Венко Андоновски во македонската драматургија и македонската литература.

Структура

Докторската дисертација на кандидатката м-р Александра Димитрова „Аспекти на комичното во драмите на Венко Андоновски“ содржи 200 страници компјутерски обработен текст.

Трудот е структуриран во пет глави: „Вовед“, 1. „Македонската театарска критика за драматургијата на Венко Андоновски“, 2. „Дефинирање на поими“, 3. „Теории за хуморот, смеата и комиката“, 4. „Анализи“, 5. „Заклучоци“. Кон тоа, трудот содржи и: „Резиме“, „Анекс – Интервју со Венко Андоновски“, „Библиографија“ и „Содржина“.

Сите глави се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови. Трудот е збогатен со: фусноти, библиографски единици, научни трудови, статии, книги, интернет-извори.

Корпус за работа

Аналитички корпус на докторски труд се драмите на Венко Андоновски: „Адска машина“, 1994 г., „Бунт во домот за старци“, 1994 г., „Словенскиот ковчег“, 1998 г., „Црни куклички“, 2000 г., „Кандит во земјата на чудата“, 2000 г., „Кинегонда во Карлаленд“, 2006 г., „Граница“, 2009 г., „Олово на перница“, 2011 г., „Генетика на кучињата“, 2012 г., „За секого има по една“, 2016 г. и „Господарот на кукавицата“ 2016 г. Редоследот на драмите-праизведби е според годината на поставување на сцена.

Анализа на трудот

Во **првата глава**, „Македонската театарска критика за драматургијата на Венко Андоновски“, докторантката истакнува дека *македонската литературна*

критика не пројавува интерес кон драмското творештво на новите македонски автори, и тоа во периодот од осамостојување на Р Македонија (од 1990 г. – до 2017 г.). Според неа, таа улога ја презеде *театарската критика*, особено т.н. *дневна критика*.

Димитрова акрибично, педантно и трпеливо ги следи критичките оценки на *театарската критика*, за да потоа, во поентите на секоја од овие заглавија, даде свој одмерен, но сосем јасен *критички став за критиката*. И тука е драгоцен влогот на Димитрова во жанрот *критика за критиката*, прашање кое заслужува поголема посвета во нашата наука. И затоа овој дел не е само илустрација или површен преглед на критиката за драмите на Андоновски, туку е наполно компетентен (а досега дефицитарен) дел во кој добиваме широка, сеопфатна слика за ова прашање. Овој дел е обемен, исцрпен, детален и се простира дури на 40 страници. Досега, на едно место, немавме вакви податоци во науката, ниту научен пристап кон ова прашање.

Во овој дел, необично драгоцени се цитираните размислувања на авторот Андоновски, кои всушност се нова, негова, авторска теорија на драма, која *грамскиот автор* Андоновски, успева да ја му ја довери на *теоретичарот на литература* - Андоновски. И успешно го има доловено Димитрова авторот кој прекрасно теориски објаснува, на пример, како се урива клише или како се добива во драматичност (стр. 48), итн. И токму тука Димитрова го прогласува за “(...) наш драматуршки гение кој ќе продолжи да не изненадува со свежи (...)“ (49) и „брилијантни“ драмски текстови (49).

Втората глава, „Дефинирање на поими“, многу јасно ги поставува клучните поими: *постмодернизам*, *интертекстуалност*, *авторереференцијалност*, а потоа внимателно ги дефинира и посочува на нивно теориско и филозофско толкување. Овој дел е теоретски „клуч“, без кој не може да се отвори суштината на целиот научен процес во оваа експертиза. „Спиралата“ теоретичари на *постмодернизмот*, Димитрова ја отвора со Линда Хачион, а ја гради преку: Патриша Во, Лиотар, Михаил Епштајн и други. Важно е што докторантката ја следи и „скалата“ македонски теоретичари на постмодернизмот како Катица Ќулафкова, Јелена Лузина, Роберт Алаџозовски, за кого забележува дека одлично ги поставува на вистинско место носечките поими и сосем компететно и аргументирано ги објаснува.

Рационално, концизно и суштински, авторката го дефинира поимот *постмодернизам* преку конкретни репрезенти, без да завлегува во непотребни дигресији или напразни теоретизации. Воопшто, научниот дискурс на Димитрова е концентриран, густ, економичен, но и ефикасен и сосем аргументиран. Таква е Димитрова и кога сака нам да ни даде прецизна слика на поимите и состојби на теорискиот, но и на литературниот „терен“. Но, таква е Димитрова и кога научно коментира критичари и теоретичари кои ги дефинираат или објаснуваат теориски поими од овој домен.

Следниот теориски поим *интертекстуалност* авторката на докторскиот труд го дефинира преку теориите на: Бахтин, Кристева, Женет, Бројх, Фистер,

Дерида, но и Барт, Тодоров, Лотман, Клаер, Рифатер, Еко. А сето тоа се одвива навистина како суштински процес во кој таа гласна размислува и нас не поттикнува да размислуваме. Речиси најважните „сокови“ на сознанието на светските промислувачи, таа и ги доверува на теоретичарката Елизабета Шелева, преку која ги „вкисуваме“ тие „сокови“, но и нејзини размислувања. Поимот интертекстуалност, Димитрова го осветлува и преку парадигмата на Ќулавкова.

Следниот поим *авторереференцијалност* Димитрова го растолкува преку тезите на Шваниц, Павличик, а во македонски контекст - преку Лузина и Роберт Алаѓозовски.

И токму тука брилира Димитрова – оти време е да ја соопшти својата теорија на клучните поими од оваа научна област, навлегувајќи во супспецијалистички зони со кои суверено владее. Интересно е што таа вели дека ќе ни соопшти заклучоци, но таа, всушност, предлога теорија, што е голем придонес во науката. Еден од идеалите на науката е поставување на нови закони. А таа нуди предлог-теорија. Особено е скапоцен овој дел во кој „густо“ и прецизно се редефинираат и синтетизираат клучните поими од оваа област.

Следува **третата глава** - „3. Теории за хуморот, смеата и комиката“ во која Димитрова ќе се посвети на вертикала дефиниции преку поимите: хумор, смеа, комика, иронија, комедија, пародија, сатира, но и хипербола, гротеска, трагикомедија, црна комедија, итн. преку важни теории од странски и домашен контекст, како: Платон, Хобс, Спенсер, Фројд, Бахтин, Стот, Проп, Хачион, Морил, Перишиќ, и многу други, а од македонски контекст - Алаѓозовски, Бужаровска. Оваа успешна „вертикала“ на „смеологијата“ (како што би рекол Перишиќ) расте низ дефинирање на најважните поими од оваа област. Оваа *комикологија* е полифона, сеопфатна и исцрпна.

Најсуштинскиот дел на докторската дисертација е **четвртата глава** - „4. Анализи“. Дел во кој авторката Димитрова „внурува“ во длабински и минуциозни анализи. Искусна во полето на драматологијата, особено од аспект на теоријата на литературата (како автор на магистерски труд за драмите на Горан Стефановски кој е објавен како книга), Димитрова знае што да бара од драмските дела на Андоновски. Со сосем јасна теориска слика за поимите, таа пристапува кон анализа на комплексниот драмски опус на Андоновски, во потрага по аспектите на комичното.

Најпрво, Димитрова прави типологија на драмите на Андоновски на две големи групи: првата група се драми со комично-трагичен предзнак, а втората група се т.н. „црни комедии“. Потоа прави минуциона типологија на овие два модела преку прегледна табела во кои се прецизирани: клучни особености на ликовите и дадени се типови на ликови.

Потоа, авторката на докторскиот труд, детално се посветува на аспектите на комичното сосем „внатре“ во драмските дела. И така, во нив открива цинизам, пародија и други „нијанси“ на комичното, преку ликови во транзициски расчекор, преку судбини заробени во парадокси, против кои, сепак се борат со комично и хумор. Важно е што таа се посветува на секоја драма одделно, ја

продлабочува својата анализа, притоа дава и примери од делата, извадоци од реплики на ликови, потоа објаснува што се случува со комичното во делото, за на крајот да даде сосем конкретна проценка, свој научен и критички став.

Освен тоа, м-р Димитрова ни нуди и „клуч“ за „отклучување“ и толкување на контекстот на делата, на пример дали е потребно делото да се чита во контекст на македонско-балканските општествено и историски околности, или пак во некој друг. А како искусен теоретичар на драма, но и познавач на наратологијата, таа знае да ја препознае приказната, наративната линија, и воопшто, таа владее со серија теориски категории во драматологијата, теоријата на драма.

Јасно ги распознава перипетиите, одлично ги опишува дијалозите, ги потенцира највпечатливите сцени и многу пластично, сосем очигледно, ни ги дава на показ примерите од делата. А од поттекстот на сиот „надземен“ текст на драмите, Димитрова чита, навидум „невидливи“ пораки, кои таа длабински ги појаснува преку мотивации кои имаат психолошки „корен“. На пример, од каде доаѓа агресијата, дали е резултат на потисната биолошка потреба итн.

Одлично се снаоѓа докторантката во овој драмски „лабиринт“, а тоа што успева да го пронајде патот, или еден од можните патишта, е доказ за нејзиниот претходен, но и сегашен влог во оваа наука. Така, таа може да го растолкува и драмскиот полифон карактер на делата како „Словенски ковчег“, за кој и самата вели дека има приказна: „(...) многуслојна, заплеткана, но многу читлива и интересна за поставување на театарските сцени.“ (стр. 132). И токму тука, таа ни открива дека овде, всушност, конците ги води иронијата, а не комиката.

Така, успешно и прецизно ги лоцира интертекстуалните елементи во драмата „Бунт во домот за старци“, комиката во оваа драма ја препознава преку ироничните реплики и преку цинизам и заклучува дека крајот на делото е отворен за повеќе толкувања.

Иронијата и сарказмот таа ги открива и во „Адска машина“ како драма за тероризмот, кој таа го препознава како социолошки, а не политички проблем.

Длабоко луцидна, со способност да ги согледа, да ги препознае и да ги објасни суштините на комиката, авторката на докторскиот труд успева да ги совлада овие повеќеслојни текстови и да изведе валидни научни заклучоци. Во феноменалниот текст на „Генетика на кучињата“, таа ги пронаоѓа драмските „агли“ кои ја создаваат тензијата, но и далеку подлабоко, ја согледува „(...) филозофската димензија на целокупното творештво на Венко Андоновски,“ (стр. 145) како што вели таа. Но, овде иронијата не води кон смеа, оти текстот всушност е мрачен, а „ликовите се смеат хистерично, пред моментот на нивното целосно полудување.“ (стр. 146) – сфаќа Димитрова.

Со иста енергија таа ги анализира и најновите драми на Андоновски, низ кои таа открива хумор, и тоа „(...) весел и разигран хумор (...) (153), но и пронаоѓа постмодернистички постапки во нив. Тука доаѓа и до горчлива комика.

Петтата глава се „5. Заклучоци“. Како ментор нагласувам дека квалитетен докторски труд има јасни, систематизирани и ообразложени заклучоци. Такви се заклучоците на Димитрова. На 21. стр., таа успева да состави

навистина концентриран сублимат од научни сознанија, кои имаат конкретна вредност.

Докторантката докажува дека драмскиот писател Андоновски е ангажиран автор и објаснува во какви општествени услови зрее неговиот опус. Токму неговиот драмскиот опус задира во суштината на тие процеси. Преиспитувањето, вивисекцијата на важни феномени од македонскиот општествен феномен, но и од европеизацијата, глобализацијата со сите придружни појави се горко, мрачно, иронично, саркастично исмеани од неговиот прониклив драмски дискурс.

Во сето тоа, Димитрова ја детектира праодијата како доминантно средство за креирање комика. Иронијата и цинизмот, црниот хумор, комични ликови – се аспекти на комичното кои таа вешто ги открива. Но таа говори и за вонсериското богатство на неговиот јазик - стилските фигури (како метаплазмите – инверзии, каламбури; металогични фигури – парадокси, логички инверзии, алогизми, итн.).

Димитрова говори и за сексуален хумор во драмите на Андоновски како важен аспект на комичното и ги открива психолошките мотивации на сексот. Кон оваа тема, докторантката го открива и емотивното и физичкото насилство, како заднина и на сексуалното насилство. Кон ова заклучува и дека доминираат посесивни машки ликови.

Заклучоците на докторскиот труд ги сублимираат и даваат на показ и елементите на постмодернизмот, укажувајќи на интертекст во конкретните дела.

Кон ова, инклинираат и идејата за Бог и религиозните расмислувања и заклучоци за квалитетот на јазикот во овие драми, каде што за клучна фигура се прогласува иронијата. Кон крајот, Димитрова прави попис на стилеми кои ги систематизира во табела. Така апликативно и табеларно ги дава на показ и постмодернистичките постапки, за да заврши со заклучокот дека суштинска е синергијата меѓу: постмодернистичките постапки и елементи на комиката во овие драми.

Завршните заклучоци на авторката се дека големиот Венко Андоновски успева да ја постигне мисијата со која комиката има лечебна, куративна димензија. Оптимизмот ја победува анксиозноста – и тоа преку комиката.

Или како што вели Александра Димитрова: „Бидејќи додека има смеа, има и надеж.“ (стр. 184)

Одлично е што по квалитетни, компетентни и аргументирани научни заклучоци, авторката се решава да ни го доближи – авторот Андоновски, со своја мисла, сосема свежа, и токму на оваа тема.

Навистина одличен потег. „Анексот“, всушност, е „Интервју со Венко Андоновски“. Интервју кое ни е прекупотребно. Зошто? Затоа што сиот труд на авторката, сите прашања, дилеми, размислувања, ќе остане недоразјаснети доколку таа не посакаше да го праша, лично и него.

Изразуваме задоволство од постигнатиот резултат, пред се од квалитетните и суштински прашања, но и од искрените одговори. Нивото на

разговор е високо, научно, завидно. Во овој разговор, Димитрова успева да го „отвори“ соговорникот за интересни прашања. Така тој го објаснува феноменот на публиката како потреба од жив контакт, жива реакција.

Комиката – како победа над стравот – така ја доживува и открива Андоновски во овој разговор. И тука тој открива многу интересни тајни на своето велемајсторство, и прави апликативна теорија на драма и на комичното пред нас. Взаемното „читање“ меѓу авторот Андоновски и публиката – тој најубаво сам го доловува.

Докторскиот труд има богата **Библиографија** од 62 единици.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Со трудот **Аспекти на комичното во драмите на Венко Андоновски**, изработен од м-р Александра Димитрова македонската литературна наука се збогатува во неколку домени, пред се во *теоријата на драмата – драматологија*, во *теоријата на комичното*, но и во *интерпретацијата на драмски текстови* и во жанрот *критика за критиката*.

Со овој научен зафат се осветлува опусот на водечкиот драмски писател Андоновски, како репрезент на генерацијата современи автори кои активно творат од деведесеттите години на минатиот век до денес. Комичното и аспектите на комичното во неговиот драмски опус, темелно, компетентно и квалитетно се толкувани во трудот на м-р Димитрова.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р Александра Димитрова** со наслов **Аспекти на комичното во драмите на Венко Андоновски**.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Кристина Николовска, ментор, с.р.

Проф. д-р Виолета Пирузе-Тасевска, член, с.р.

Проф. д-р Нина Анастасова-Шкрињариќ, член,
с.р.

Проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска, член,
с.р.

Проф. д-р Јасна Котеска, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „АМЕРИКАНСКАТА И БРИТАНСКАТА ДИПЛОМАТИЈА ПРЕД И ПО РАСПАДОТ НА ЈУГОСЛАВИЈА“ ОД КАНДИДАТКАТА М-Р БИЛЈАНА КРСТЕВСКА, ПРИЈАВЕНА ВО ЈНУ ИНСТИТУТ ЗА НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА-СКОПЈЕ

Комисијата за оценување на докторскиот труд **Американската и британската дипломатија пред и по распадот на Југославија**, именувана со Одлука на Научниот совет на ЈНУ Институт за национална историја бр. 10-87/1 од 21.2.2017 година, во состав: проф. д-р Тодор Чепреганов ментор, проф. д-р Љубица Јанчева член, проф. д-р Катерина Мирчевска член, проф. д-р Теон Џинго член и доц. д-р Невен Радически, член, по разгледувањето на предадениот труд од кандидатката м-р Билјана Крстевска, има чест на Научниот совет да му го достави следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторскиот труд под наслов: „Американската и британската дипломатија пред и по распадот на Југославија“, изработен од м-р Билјана Крстевска, обработува тема од историјата на дипломатијата на Велика Британија и САД кон СФРЈ во годините на Втората светска војна, за време на Грчката граѓанска војна, во периодот на Студената војна, и по нејзиното распаѓање. Исто така се осврнува и на внатрешните кризи во СФРЈ, нејзиниот распад, воведувањето на демократскиот систем во Република Македонија и воспоставувањето на дипломатските односи меѓу Република Македонија и Велика Британија и Република Македонија и САД, со детален приказ на политичките и дипломатските односи сè до денес.

Докторскиот труд е поделен на два дела со вкупно шест глави и поголем број подглави, вовед, заклучок, прилози и користени извори и литература.

Во првиот дел од докторскиот труд кој има вкупно четири глави, докторантката во првата глава насловена „Политиката на Велика Британија и на Соединетите Американски Држави кон Кралството Југославија (1941- 1945)" прави осврт на политичките состојби во Кралството СХС/Југославија во меѓувоенниот период, рефлексивната на нерешеното национално прашање врз односите во самата држава, политиката со големите сили и нивните обиди да го придобијат Кралството Југославија на своја страна. Посебно се осврнува на градењето на политичките односи со нацистичка Германија кои „сè до доаѓањето на Хитлер на власт, биле коректни, меѓутоа се внимавало да не се прошират во културниот и политичкиот домен, за да не дојде до замерување со Франција која тогаш била по репутација најјака воена сила и се сметала за моќен и единствен сигурен и искрен заштитник на Кралството Југославија“. Се осврнува и на чекорите преземени од Германија за нејзино економско навлегување, како и користењето од нејзина страна на нерешените национални и територијални прашања во Кралството Југославија. Како резултат на тоа, до крајот на 1938 година преку германската политика на ревизионизам, и британско-француското немешање и смирување на агресорот со цел да го искористат против „црвената опасност“, хитлерова Германија успеала да одложи голем дел од репарациите; да ги игнорира членовите од договорите против вооружувањето; да ја ремилитаризира Рајнската област; да ја обедини Австрија со Германија; 3,5 милиони Германци од Судетската област повторно да ги врати во рамките на Германија; и неуспешен обид да , се понудат компензации за изгубените колонии. Во тој контекст, Крстевска ги разгледува и обидите на западните демократии да го придобијат Кралството Југославија на своја страна поради што се користеле сите можни политички и дипломатски средства. Во моментот кога германската дипломатска активност се свртела кон Балканот и во убедување на балканските земји да пристапат кон „новиот поредок“, Велика Британија тогаш започнала со поголем интерес да ги следи тие настани надевајќи се дека токму на Балканот ќе успее да го прекине германското напредување. Со свои активности бил ангажиран министерот за надворешни работи на

Велика Британија, Антони Идн, кој настојувал да ги убеди балканските лидери „за организирање на балкански фронт со Турција, Грција и Кралството Југославија“ против обидот на Германија да навлезе на Балканот. Од своја страна, со намера да ги убеди балканските држави во безрезервната американска поддршка за создавање на антиоскин сојуз на Балканот, американскиот претседател Френклин Рузвелт го испратил на Балканот својот посебен пратеник, полковникот Вилијам Донован. Тој ја започнал својата турнеја по источниот Медитеран и на Балканот со посета на Анкара, Атина, Софија и Белград во јануари 1941 година со цел да го испита пулсот на балканските земји спрема Германија и да ја согледа можноста за сузбивање на експанзионистичкото германско влијание на Балканот.

Посебно внимание посветува на формирањето на СОЕ во јуни 1940 година и ОСС формирана на 15 јули 1941 година, односно на британската и американската известувачка служба. Нивната основна задава била да се инфилтрираат во движењата на отпорот и да ги помагаат сите оние што се бореле против наци-фашизмот.

Како што истакнува м-р Крстевска, британските известувачки служби и британската влада по окупацијата на Кралството не располагале со податоци за состојбата на политичките сили во Југославија, бидејќи нивната обавештајна служба била разбиена и пренесена во Истанбул и Анкара каде што бил формиран таен центар, при кој се наоѓале голем број на британски агенти, со цел да се собираат информации за штабот на британските војски на Средниот Исток. Исто таква дејност развил и известителниот центар во Истанбул, кој собирал информации од бегалците и патниците за ситуацијата на Балканот и во Средна Европа. Првите контакти на британската известувачка служба со движењето на отпорот во Југославија предводени од Дража Михајловиќ се направени кон средината на септември 1941 година, од кога и започнува испраќањето на британска помош. Кандидатката со право констатира дека сè до средината на 1943 година, британските воени мисии пристигнувале во штабовите и единиците на четничкото движење. Официјалните британски кругови ги игнорирале успехите на НОВ и ПО на Југославија и

им ги припишувале на четниците. Првата британска мисија во ВШ на НОВ и ПО на Југославија била испратена кон крајот на мај 1943 година, а во Македонија во октомври 1943 година британска воена мисија била испратена и во Македонија. Од тој момент сè до крајот на војната, британските воени мисии ќе бидат присутни при поголемите воени единици и ќе примаат британска помош како воена така и материјална помош. Американската известувачка служба свои претставници и мисии при ВШ на НОВ и ПО на Југославија испраќа во август 1943 година, а во Македонија во јули 1944 година при Главниот штаб на НОВ и ПО на Македонија.

Во третата глава, м-р Билјана Крстевска се осврнува на инволвираноста на Велика Британија и САД на граѓанската војна во Грција (1946-1949), со посебно акцентирање на положбата и улогата на Македонците пред и по почетокот на Граѓанската војна. Таа се осврнува на политичката состојба во Грција по повлекувањето на Германците, потоа судирите меѓу ЕЛАС и силите на Велика Британија кои се наоѓале на грчка територија и барале да се спроведе договорот за разоружување од декември 1944 година, како и анализа за причините за почетокот на Грчката граѓанска војна. Според Крстевска, „Трумановата доктрина и Маршаловиот план сосема јасно ја покажале цврстата определба на американската влада да му се спротивстави на понатамошното комунистичко напредување во Европа. Оттука, може да се оцени дека успехот на Македонците и на грчките комунисти во текот на Граѓанската војна, според создадената историска констелација, во никој случај не зависел од ‘моќта на нивното оружје’, туку од цврстата определба на САД да го спречат ширењето на комунизмот од другата страна на ‘железната завеса’“.

Посебно е интересен делот во кој кандидатката се осврнува на резолуцијата на Информбирото од јуни 1948 година кога Тито беше обвинет за отстапување од марксистичко-ленинистичкиот курсот кој беше зацртан од Сталин и неговото лавирање меѓу меѓу западните демократии и Сталин. Посебно е интересен делот во кој таа се осврнува на договорот на Тито со Фицрој Меклин да се затвори границата спрема Македонија и

да не им се дозволи на војниците на ДАГ да преминуваат на територијата на Македонија. Од тој момент, Јосип Броз Тито ќе го контролира секој чекор преземен од македонската влада бидејќи барањето на Македонците за обединување ќе биде ставено во „замрзнувач“, а тоа на Тито ќе му овозможи да биде дел од формираниот Балкански пакт меѓу Југославија, Грција и Турција.

Докторантката е сосема во право кога констатира дека “создавањето на блоковите и блоковската поделеност во светот ја зголемиле напнатоста и стравот од избувнување на нова војна и се повеќе се засилувало уверувањето за нивното неопходно постоење. Западните земји се плашале од ширењето на комунизмот т.н. ‘Црвениот Октомври’, а Истокот се плашел од Запад да не ги собори комунистичките системи во земјите кои биле под негова сфера на влијание. Стравот на едната и другата страна овозможил без да се штедат средства да се трупа оружје и воен материјал низ светот. Во овој период, и покрај притисоците кои биле испраќани како директни или пак индиректни сигнали од Истокот, Југославија продолжила да ги унапредува односите со западните земји“. Во тој контекст таа ги разгледува политичките односи (САД-СФРЈ, Велика Британија-СФРЈ) и рефлексивата на Студената војна врз Југославија.

Во вториот дел од докторатот кој има две глави, кандидатката се осврнува на кризите во Југославија во периодот од 1953 до 1989 година во кој спаѓаат: уставната криза која настапила како резултат на „скршнувањето на Југославија од ‘советскиот курс’ и резултираше со нејзина целосна изолација од земјите на т.н. источен блок“. Наметнатата изолација била една од причините југословенското раководство да преземе активност за „демократизација“ на општествените односи, преку воведувањето на т.н. систем на работничко самоуправување.

Политичкото раководство на Југославија, соочено со неопходност од извесна демократизација, а врз основа на критичка анализа од советското искуство, решило да спроведе реформа на југословенскиот социјалистички модел. Работничкото самоуправување бил моделот за понатамошен развој на социјализмот, кој изворно бил применет во Југославија. Фундаментално било тоа што реформата требало да овозможи „сопствен“, општествено-економски развој, кој во основата го

имал социјализмот како систем, поинаков од оној на земјите од „народна демократија” и поинаков од западните капиталистички земји, со системот на пазарна економија; потоа економската криза, чија суштина на реформата била „либерализација на увозот и извозот преку напуштање на нивното административно контролирање, со можност, девизите да ги користи оној што ги заработил, со уредно плаќање на обврските спрема државата. Улогата на федерацијата била сведена до ниво на креатор на монетарната политика и во трансферот на сите други функции од сферата на економско-финансиското работење од федерално на републичко, односно општинско ниво“, кризата на политичкиот систем што, според кандидатката била резултат на „верноста на југословенската политичка елита на концептот на Едвард Кардељ“.

Во посебна точка од оваа глава, кандидатката се осврнува на улогата на САД во разрешувањето на југословенската криза и во тој контекст нејзиниот однос кон независноста на Македонија. Според м-р Крстевска, „интересите на САД биле да се одржи стабилност на регионот, преку интензивна улога на Европа, т.е. Европската заедница и избегнување на евентуална воена интервенција, како и одржување на добри односи со Русија преку воздржување од создавање на преседани кои би можеле да имаат негативно влијание на тамошната политичка констелација“. Таа во детали го разгледува процесот на распаѓањето на СФРЈ и серијата на самити на претседателите на југословенските републики, на кои биле разгледувани прашањата за иднината на заедничката држава.

Во посебна глава се осврнува на процесот на независноста на Р Македонија и сите преземени чекори за нејзино меѓународно признавање, како и воспоставувањето на дипломатските односи помеѓу САД и Р. Македонија, и Велика Британија и Р Македонија, од независноста до денес, со посебен осврт на Самитот на НАТО во Букурешт април 2008 година.

Исто така, кандидатката користи и интервјуа од македонски политички и дипломатски личности кои учествувале во креирањето на надворешната политика на Македонија во наведениот период.

Докторскиот труд има вкупно 331 страници и 1079 белешки.

ЗАКЛУЧОК

Имајќи го предвид гореизнесеното Комисијата има особена чест и задоволство да му предложи на Научниот совет на Институтот за национална историја во Скопје да ја започне постапката за организирање јавна одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р Билјана Крстевска под наслов **Американската и британската дипломатија пред и по распадот на Југославија** .

Комисија

Проф. д-р Тодор Чепреганов,
ментор с.р

Проф. д-р Љубица Јанчева,
член с.р.

Проф. д-р Катерина
Мирчевска, член с.р.

Проф. д-р Теон Џинго, член
с.р.

Доц. д-р Невен Радически,
член с.р.

До Наставно - научниот совет на Стоматолошкиот факултет
при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, во Скопје

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ

Во врска со изборот на 2 (два) наставника воспитенаставно-научни звања по група предмети од научната област орална хирургија, врз основана конкурсот на Стоматолошкиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Вечер“ и „Лажм“ од 12.4.2017 година, како и врз основана Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-968/1, донесена на 41. редовна седница одржана на 21.4.2017 г., формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Борис Величковски, проф. д-р Марија Пеева-Петреска, проф. д-р Оливер Димитровски, проф. д-р Владимир Поповски и проф. д-р Даница Поповиќ-Моневска.

Комисијата ја разгледа приложената документација за сите пријавени кандидати: на. сор. д-р Љуба Симјановска, на. сор. д-р Марина Кацарска, на. сор. д-р Едвард Јанев и на. сор. д-р Даниела Велеска –Стевковска.

Кандидатката на. сор. д-р Љуба Симјановска, со просечен успех 7,15 од првиот циклус студии, не исполнува еден од критериумите за избор предвидени со член 125 од Законот за високото образование и член 11 од Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди, на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, т.е. критериумот за просечен успех од најмалку 8 на студиите од прв и втор циклус посебно.

За другите пријавени кандидати по направениот целосен увид во документацијата, Рецензентската комисија во полн состав два пати реализираше состаноци, но не успеа да постигне консензуално мислење.

Поради тоа, ја користиме законски дадената можност **за издвоено мислење**, врз основа на проложената документација, личното познавање на кандидатите и увидот во нивната наставно-образовна, научно - истражувачка и стручно - апликативна дејност, а во согласност со формално-правните аспекти на исполнување на критериумите за избор во наставно-научни звања според Законот за високо образование на Р Македонија, Статутот и Правилникот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Во таа насока, сакаме да истакнеме дека точене податокот за претходниот конкурс на кој беше избрана на. сор. д-р Даниела Велеска-Стевковска како единствен кандидат кој ги исполнуваше критериумите за избор за наставник, нотој беше поништен поради правно-технички пропусти во постапката. Актуелниот конкурс по кој се произнесуваме е независен од претходниот, распишан по речиси една година, каде што тројца од пријавените

кандидати во целост ги задоволуваат критериумите за избор во наставно-научно звање, односно значително се променети условите на овој конкурс.

Имајќи ги предвид сите погоре задоволени критериуми и вкупниот број на поени, должината на нивната ангажираност во наставно-образовниот процес, како и согледувањата за педагошките способности во изведувањето на високообразовната дејност, за избор во наставно-научно звање - доцент за група предмети од областа на оралната хирургија на Катедрата за орална хирургија на Стоматолошкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги предлагаме **на.сор.д-р Марина Кацарска** и **на.сор.д-р Едвард Јанев**.

Рецензенти:

Проф. д-р Борис Величковски, претседател с.р.

Проф. д-р Марија Пеева Петреска, член с.р.
